

2024/1788

15.7.2024.

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA (ES) 2024/1788

(2024. gada 13. jūnijs)

**par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz atjaunīgās gāzes, un dabasgāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu un
ar ko groza Direktīvu (ES) 2023/1791 un atceļ Direktīvu 2009/73/EK**

(pārstrādāta redakcija)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 194. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc legislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽¹⁾,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK ⁽⁴⁾ ir vairākkārt būtiski grozīta. Tā kā ir jāizdara turpmāki grozījumi, skaidrības labad minētā direktīva būtu jāpārstrādā.
- (2) Dabasgāzes iekšējais tirgus, ko pakāpeniski ievieš kopš 1999. gada, tiek veidots, lai visiem patērētājiem Savienībā būtu izvēles iespējas – neatkarīgi no tā, vai šie patērētāji ir iedzīvotāji vai uzņēmumi, rastos jaunas uzņēmējdarbības izdevības, attīstītos pārrobežu tirdzniecība, tādējādi paaugstinot efektivitāti, panākot konkurētspējīgākas cenas un labāku pakalpojuma kvalitāti, kā arī sniedzot ieguldījumu piegādes drošības un ilgtspējas pilnveidē.
- (3) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/55/EK ⁽⁵⁾ un Direktīva 2009/73/EK ir devušas nozīmīgu ieguldījumu dabasgāzes iekšējā tirgus izveidē.
- (4) Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/943 ⁽⁶⁾ un ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/944 ⁽⁷⁾ tika sperts vēl viens solis, lai attīstītu tādu elektroenerģijas iekšējo tirgu, kura centrā ir iedzīvotāji, un sasniegtu Savienības mērķus saistībā ar pārkārtošanos uz tīras enerģijas sistēmu un siltumnīcefekta gāzu emisiju

⁽¹⁾ OV C 323, 26.8.2022., 101. lpp.

⁽²⁾ OV C 498, 30.12.2022., 83. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 2024. gada 11. aprīļa nostāja (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēta) un Padomes 2024. gada 21. maija lēmums.

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.).

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/55/EK (2003. gada 26. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 98/30/EK atcelšanu (OV L 176, 15.7.2003., 57. lpp.).

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.).

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

samazināšanu. Dabaszāzes iekšējais tirgus būtu jāveido pēc tādiem pašiem principiem un, jo īpaši, būtu jānodrošina vienāds patērētāju aizsardzības līmenis. Savienības enerģētikas politikā jo īpaši būtu jāpievēršas neaizsargātiem lietotājiem un jānovērš enerģētiskā nabadzība.

- (5) Savienības apņemšanās mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas ir pausta Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/1119⁽⁸⁾. Iekšējā tirgus noteikumi par gāzveida kurināmajiem/degvielām ir jāaskaņo ar minēto regulu. Ņemot vērā minēto kontekstu, Savienība turpmākajos dokumentos ir izklāstījusi, kā tiks atjaunināts tās enerģijas tirgus, tostarp panākta gāzes tirgus dekarbonizācija: Komisijas 2020. gada 8. jūlija paziņojumos "Klimatneitrālas ekonomikas dzinējspēks: ES Energosistēmas integrācijas stratēģija" ("ES Energosistēmas integrācijas stratēģija") un "Ūdeņraža stratēģija klimatneitrālai Eiropai" ("Ūdeņraža stratēģija"), kā arī Eiropas Parlamenta 2020. gada 10. jūlija Rezolūcijā par visaptverošu Eiropas pieeju enerģijas uzkrāšanai⁽⁹⁾. Šai direktīvai būtu jāsekmē Savienības mērķa – samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas – sasniegšana, vienlaikus nodrošinot piegādes drošību un dabaszāzes un ūdeņraža iekšējā tirgus labu funkcionēšanu.
- (6) Šī direktīva papildina attiecīgo Savienības politiku un legislatīvos instrumentus, jo īpaši tos, kas pieņemti, ievērojot Komisijas 2019. gada 11. decembra paziņojumu "Eiropas Zaļais kurss", piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/857⁽¹⁰⁾, (ES) 2023/957⁽¹¹⁾, (ES) 2023/1805⁽¹²⁾ un (ES) 2023/2405⁽¹³⁾ un Direktīvas (ES) 2023/959⁽¹⁴⁾, (ES) 2023/1791⁽¹⁵⁾ un (ES) 2023/2413⁽¹⁶⁾, kuru mērķis ir stimulēt Savienības ekonomikas dekarbonizāciju un nodrošināt, ka tā turpina virzību uz klimatneitrālu Savienību līdz 2050. gadam saskaņā ar Regulu (ES) 2021/1119. Šīs direktīvas galvenais mērķis ir veicināt un atvieglot šādu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, nodrošinot ūdeņraža tirgus palielināšanos un efektīva dabaszāzes tirgus pastāvēšanu.
- (7) Komisijas 2022. gada 8. marta paziņojumā "REPowerEU: Vienota Eiropas rīcība cenas ziņā pieejamākai, drošākai un ilgtspējīgākai enerģijai (REPowerEU)", kas tika pieņemts pēc tam, kad Krievija bija sākusi neprovocēto un nepamatoto militāro agresiju pret Ukrainu, uzsvērts, ka ir svarīgi diversificēt gāzes piegādes, lai pakāpeniski izbeigtu Savienības atkarību no Krievijas enerģijas. Minētajā paziņojumā tika atzīts, ka izšķiroša loma varētu būt ilgtspējīga biometāna izvēršanai un atjaunīga ūdeņraža ieviešanai, un tāpēc abi likumdevēji tika aicināti ātri pieņemt šo direktīvu un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1789⁽¹⁷⁾.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1119 (2021. gada 30. jūnijs), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 ("Eiropas Klimata akts") (OV L 243, 9.7.2021., 1. lpp.).

⁽⁹⁾ OV C 371, 15.9.2021., 58. lpp.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/857 (2023. gada 19. aprīlis), ar ko groza Regulu (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un Regulu (ES) 2018/1999 (OV L 111, 26.4.2023., 1. lpp.).

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/957 (2023. gada 10. maijs), ar ko groza Regulu (ES) 2015/757, lai paredzētu jūras transporta darbību gāzu iekļaušanu ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā un papildu siltumnīcefekta gāzu emisiju un emisiju no papildu kuģu veidiem monitoringu, ziņošanu un verifikāciju (OV L 130, 16.5.2023., 105. lpp.).

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/1805 (2023. gada 13. septembris) par atjaunīgo un mazoglekļa degvielu izmantošanu jūras transportā un ar ko groza Direktīvu 2009/16/EK (OV L 234, 22.9.2023., 48. lpp.).

⁽¹³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/2405 (2023. gada 18. oktobris) par vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšanu ilgtspējīgam gaisa transportam (ReFuelEU Aviation) (OV L, 2023/2405, 31.10.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2405/oj>).

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/959 (2023. gada 10. maijs), ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisīto gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā, un Lēmumu (ES) 2015/1814 par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību (OV L 130, 16.5.2023., 134. lpp.).

⁽¹⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (pārstrādāta redakcija) (OV L 231, 20.9.2023., 1. lpp.).

⁽¹⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/2413 (2023. gada 18. oktobris), ar ko attiecībā uz atjaunīgo energoresursu enerģijas izmantošanas veicināšanu groza Direktīvu (ES) 2018/2001, Regulu (ES) 2018/1999 un Direktīvu 98/70/EK un atceļ Padomes Direktīvu (ES) 2015/652 (OV L, 2023/2413, 31.10.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>).

⁽¹⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1789 (2024. gada 13. jūnijs) par atjaunīgās gāzes, dabaszāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1227/2011, (ES) 2017/1938, (ES) 2019/942 un (ES) 2022/869 un Lēmumu (ES) 2017/684, un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 715/2009 (OV L, 2024/1789, 15.7.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1789/oj>).

- (8) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1227/2011 ⁽¹⁸⁾ gāzes tirgus dalībniekiem uzliek virkni pienākumu. Valsts regulatīvajām iestādēm, kā minēts minētajā regulā, vajadzētu būt atbildīgām par minētās regulas īstenošanu dalībvalstīs. Minētie noteikumi ir būtisks elements, ar kura palīdzību nodrošināt, ka uz gāzes tirdzniecību attiecas pārredzamības pienākumi.
- (9) Šīs direktīvas mērķis ir veicināt atjaunīgās gāzes, mazoglekļa gāzes un ūdeņraža iekļūšanu energosistēmā, tādējādi dodot iespēju atteikties no fosilās gāzes, un ļaut atjaunīgajai gāzei, mazoglekļa gāzei un ūdeņradim iegūt nozīmīgu lomu Savienības 2030. gada klimata mērķu un klimatneitralitātes līdz 2050. gadam sasniegšanā. Šīs direktīvas mērķis arī ir izveidot tādu tiesisko regulējumu, kurā visiem tirgus dalībniekiem ir iespēja un stimulē atteikties no fosilās gāzes un savas darbības plānot tā, lai izvairītos no iesūkšes efekta, un tās mērķis ir nodrošināt pakāpenisku un savlaicīgu atteikšanos no fosilās gāzes, jo īpaši visos attiecīgajos rūpniecības sektoros un apkures vajadzībām.
- (10) Ilgtspējīga biometāna integrēšana dabasgāzes sistēmā saskaņā ar kritērijiem, kas noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2018/2001 ⁽¹⁹⁾, veicina Savienības klimata mērķu sasniegšanu un palīdz diversificēt enerģijas piegādi. Pieprasījumi tīklam pieslēgt atjaunīgās gāzes ražošanu būtu jāizvērtē saprātīgos termiņos, un attiecībā uz tiem būtu jānodrošina attiecīgo regulatīvo iestāžu uzraudzība. Vajadzētu būt iespējai priekšroku dot pieprasījumiem, kas attiecas uz atjaunīgās gāzes ražošanas pieslēgšanu pārvades un sadales līmenī, pretstatā pieprasījumiem, kas attiecas uz dabasgāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas pieslēgšanu.
- (11) ES ūdeņraža stratēģijā ir atzīts, ka, tā kā dalībvalstīm ir dažāds atjaunīgā ūdeņraža ražošanas potenciāls, iekšējam tirgum, kurā netiek ierobežota pārrobežu tirdzniecība, ir ievērojama ietekme uz konkurētspēju, pieejamību cenas ziņā un piegādes drošību. Turklāt ES ūdeņraža stratēģijā uzsvērts, ka virzība uz likvidu tirgu, kurā ūdeņradis tiek tirgots kā prece, jauniem ražotājiem atvieglotu ienākšanu tirgū, kā arī sekmētu ciešāku integrāciju ar citiem energosistēmām un dotu nozīmīgus cenu signālus, pēc kuriem vadīties, pieņemot lēmumus par investīcijām un darbību. Tādēļ šīs direktīvas noteikumiem būtu jāatvieglo ūdeņraža tirgu izveide, ūdeņraža kā preces tirdzniecība un likvida tirdzniecība no mezgliem. Dalībvalstīm būtu jālikvidē visi nepamatotie šķēršļi minētajā sakarā. Lai arī pastāv atšķirības esošie noteikumi, ar kuru palīdzību elektroenerģijas un dabasgāzes tirgos tika dota iespēja veikt efektīvas komercdarbības un attīstīt tirdzniecību, būtu jāapsver saistībā ar ūdeņraža tirgu. Lai gan šajā direktīvā ir noteikti vispārīgi principi, kas piemērojami ūdeņraža tirgus darbībai, minēto principu piemērošanā ir lietderīgi ņemt vērā ūdeņraža tirgus attīstības stadiju.
- (12) Saskaņā ar ES Ūdeņraža stratēģiju sagaidāms, ka atjaunīgs ūdeņradis lielā mērogā tiks izvērsti no 2030. gada, dodot iespēju dekarbonizēt dažas nozares, tai skaitā aviāciju un kuģniecību, kā arī rūpniecības sektorus, kurus ir grūti dekarbonizēt. Visiem galalietotājiem, kam būs savienojums ar ūdeņraža sistēmām, vajadzētu būt tādām patērētāju pamattiesībām, kādas ir galalietotājiem, kuriem ir savienojums ar dabasgāzes sistēmu, tai skaitā tiesībām mainīt piegādātāju un precīzai rēķina informācijai. Ja lietotājam ir savienojums ar ūdeņraža tīklu, piemēram, rūpnieciskam lietotājam, tam vajadzētu būt tādām pašām patērētāju aizsardzības tiesībām, kādas ir dabasgāzes lietotājam. Tomēr ūdeņraža sistēmā nebūtu jāpiemēro patērētāju noteikumi, ar kuriem paredzēts veicināt mājāsaimniecības lietotāju dalību tirgū, piemēram, noteikumi par cenu salīdzināšanas instrumentiem un aktīviem lietotājiem.
- (13) Saskaņā ar ES Ūdeņraža stratēģiju Savienības prioritāte ir attīstīt atjaunīgo ūdeņradi, ko ražo, izmantojot galvenokārt vēja un saules enerģiju. Uz atjaunīgo ūdeņradi, ko ražo, izmantojot no biomasas iegūtu enerģiju, attiecas biogāzes definīcija, kas noteikta Direktīvā (ES) 2018/2001. Atjaunīgais ūdeņradis vislabāk sader ar Savienības klimatneitralitātes un nulles piesārņojuma ilgtermiņa mērķi un integrēto energosistēmu. Tomēr atjaunīgā ūdeņraža ražošana, visticamāk, netiks izvēsta tik ātri, lai apmierinātu gaidāmo ūdeņraža pieprasījuma pieaugumu Savienībā. Tāpēc saskaņā ar Savienības klimata mērķrādītājiem mazoglekļa kurināmie/degvielas, piemēram, mazoglekļa ūdeņradis, var būt nozīmīgs elements enerģētiskajā pārkārtošanās, jo īpaši īstermiņā un vidējā termiņā, lai strauji mazinātu esošo kurināmo/degvielu radītās emisijas un veicinātu Savienības lietotāju pārkārtošanos grūti dekarbonizējamās nozarēs, kurās energoefektīvāki vai izmaksu ziņā efektīvāki risinājumi nav pieejami. Lai sekmētu pārkārtošanos, ir jānosaka siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājumu robežvērtības mazoglekļa ūdeņradim un

⁽¹⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1227/2011 (2011. gada 25. oktobris) par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību (OV L 326, 8.12.2011., 1. lpp.).

⁽¹⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

sintētiskajiem gāzveida kurināmajiem/degvielām. Šīm robežvērtībām būtu jāklūst stingrākām attiecībā uz ūdeņradi, ko ražo iekārtās, kuras sāk darbību pēc 2031. gada 1. janvāra, lai ņemtu vērā tehnoloģiju attīstību un labāk simulētu dinamisko virzību uz ūdeņraža ražošanā radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu.

- (14) ES Energosistēmas integrācijas stratēģijā ir uzsvērtā nepieciešamība Savienības mērogā izvērst sertifikācijas sistēmu, kurā būtu ietverti mazoglekļa kurināmie/degvielas, lai dalībvalstis varētu tos salīdzināt ar citiem dekarbonizācijas risinājumiem un apsvērt to izmantošanu energoresursu struktūrā kā reālu risinājumu. Mazoglekļa kurināmo/-degvielu sertifikācijai vajadzētu būt saskanīgai ar atjaunīgo kurināmo/degvielu sertifikācijas procesu. Tāpēc ir lietderīgi atsaukties uz Direktīvas (ES) 2018/2001 noteikumiem par atjaunīgo kurināmo/degvielu sertifikāciju un tos pēc analogijas piemērot mazoglekļa kurināmajiem/degvielām. Lai nodrošinātu, ka mazoglekļa kurināmajiem/degvielām ir tāda pati dekarbonizācijas ietekme kā atjaunīgām alternatīvām, ir svarīgi, ka tie tiek sertificēti, piemērojot līdzīgu metodisko pieeju, kuras pamatā ir to radīto kopējo siltumnīcefekta gāzu emisiju aprites cikla novērtējums. Šādā aprites cikla novērtējumā būtu jāņem vērā mazoglekļa kurināmo/degvielu ražošanas radītās emisijas visā piegādes ķēdē, tostarp emisijas no primārās enerģijas iegūšanas, pārstrādes un transporta, un būtu jāņem vērā netiešās emisijas, kas izriet no neelastīgo ievadīto produktu novirzīšanas un faktiskajiem oglekļa uztveršanas rādītājiem. Metāna augšposma emisiju noteikšanā būtu jābalstās uz pasākumiem, kas ietverti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2024/1787 ⁽²⁰⁾ Tas ļautu ieviest visaptverošu Savienības mēroga sertifikācijas sistēmu, kurā būtu ietverta visa Savienības energoresursu struktūra. Ņemot vērā, ka mazoglekļa kurināmie/degvielas un mazoglekļa ūdeņradis nav atjaunīgi kurināmie/degvielas, to terminoloģiju un sertifikāciju nevarēja iekļaut Direktīvas (ES) 2018/2001 tvērumā. Tāpēc tie tiek iekļauti šajā direktīvā.
- (15) Metāns un ūdeņradis veicina globālo sasilšanu. Tāpēc saskaņā ar principu “energoefektivitāte pirmajā vietā” un lai samazinātu to klimatisko ietekmi, būtu jānovērš to noplūde no dabasgāzes un ūdeņraža sistēmām. Dabasgāzes pārvadei, sadalei un uzglabāšanai pazemes krātuvēs un sašķidrinātās dabasgāzes termināļiem ir jāatbilst attiecīgajiem Regulas (ES) 2024/1787 noteikumiem. Minētajā regulā ir paredzēti noteikumi par metāna emisiju precīzu mērīšanu, kvantificēšanu, monitoringu, ziņošanu un verifikāciju Savienības enerģētikas sektorā, kā arī par minēto emisiju samazināšanu, tostarp, izmantojot noplūžu atklāšanas un novēršanas apsekojumus, nosakot novēršanas pienākumus un nosakot ierobežojumus novadīšanai atmosfērā un sadedzināšanai lāpā. Turklāt šajā direktīvā būtu jāparedz, ka ūdeņraža tīkla, krātuvju un termināļu operatoriem jāveic pasākumi, lai savās darbībās nepieļautu un līdz minimumam samazinātu ūdeņraža emisijas un lai visos attiecīgajos komponentos, par kuriem operators ir atbildīgs, regulāri veiktu ūdeņraža noplūdes atklāšanas un remonta apsekojumus. Komisijai attiecīgā gadījumā būtu jāziņo par ūdeņraža noplūdes vidiskajiem un klimatiskajiem riskiem un attiecīgā gadījumā, lai mazinātu iespējamus ūdeņraža noplūdes riskus, būtu jāiesniedz priekšlikumi pasākumiem, kas ietvertu maksimālos ūdeņraža noplūdes rādītājus. Ja šādi pasākumi tiek pieņemti, tie būtu jāņem vērā no mazoglekļa kurināmajiem/degvielām iegūto siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu novērtēšanas metodikā.
- (16) Lai nodrošinātu, ka Savienības pieprasījuma apmierināšanai ūdeņradis ir strauji pieejams lielos daudzumos, ticama ir iespēja, ka papildus Savienībā saražotajam ūdeņradim tiks veikts atjaunīgā ūdeņraža un mazoglekļa ūdeņraža imports. Tāpēc Komisijai un dalībvalstīm saskaņā ar to attiecīgo kompetenci ir savstarpēji izdevīgi iesaistīties atklātā un konstruktīvā dialogā, lai izveidotu sadarbību ar trešām valstīm. Šāda sadarbība varētu jo īpaši sekmēt to, ka tiek veicināta tīru un jaunu tehnoloģiju tirgu izveide zināšanu nodošanas ceļā un augsta līmeņa vides aizsardzība, ilgtspēja un klimata pārmaiņu mazināšana un ka netiek pieļauta nelabvēlīga sociālā ietekme un nelabvēlīga ietekme uz vidi. Minētajā kontekstā Savienība varētu uzņemties vadošu lomu mazoglekļa kurināmo/degvielu globālo sertifikācijas standartu izstrādē un ar klimata diplomātijas palīdzību nostiprināt savu pasaules līdera pozīciju klimata jomā, lai veidotu savstarpēji izdevīgu sadarbību ar eksporta partneriem.
- (17) Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) garantētās brīvības Savienības pilsoņiem – *inter alia*, brīva preču aprite, brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība – ir sasniedzamas vienīgi pilnībā atvērtā tirgū, kas ļauj visiem patērētājiem brīvi izvēlēties piegādātājus un visiem piegādātājiem brīvi veikt piegādes lietotājiem.
- (18) Lai Savienība īstenotu savu mērķi – līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti –, centieniem dekarbonizēt gāzes tirgu būtu jāiet soli soli ar atjaunīgo energoresursu plašāku izmantošanu saskaņā ar Savienības mērķrādītāju satvaru, kas izveidots ar Direktīvu (ES) 2018/2001, un papildu dekarbonizācijas centieniem, kam pamatā ir citi nefosīlie

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1787 (2024. gada 13. jūnijs) par metāna emisiju samazināšanu enerģētikas sektorā un ar ko groza Regulu (ES) 2019/942 (OV L, 2024/1787, 15.7.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj>).

energoresursi. Attiecībā uz pilnībā atvērtu tirgu dalībvalstīm joprojām vajadzētu būt iespējai plānot savu energoresursu struktūru, tostarp kombinēti izmantot atjaunīgos kurināmos/degvielas un mazoglekļa kurināmos/-degvielas, ņemot vērā konkrētos apstākļus valstī. Tāpēc, kad Savienība izstrādā atjaunīgo kurināmo/degvielu vai mazoglekļa kurināmo/degvielu atbalsta, tostarp finansiālā atbalsta, shēmas, tai būtu jāatbalsta Savienības mērķrādītāju sasniegšana, savukārt dalībvalstīm būtu jāpatur tiesības izvēlēties kuru atjaunīgo kurināmo/degvielu vai mazoglekļa kurināmo/degvielu energoresursu tās atbalsta, ja vispār kādu atbalsta, ar noteikumu, ka šādi kurināmie/degvielas atbilst kritērijiem, kas noteikti Direktīvā (ES) 2018/2001 un šajā direktīvā, un ka šādas atbalsta shēmas saskan ar piemērojamo valsts atbalsta tiesisko regulējumu, kam pamatā ir LESD 107. un 108. pants. Bez tam dalībvalstis var nolemt noteikt papildu prasības attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu atbilstoši valsts dekarbonizācijas stratēģijai.

- (19) Šajā direktīvā galvenā nozīme būtu jāpiešķir patērētāju interesēm, un pakalpojuma kvalitātei vajadzētu būt vienai no dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumu galvenajām atbildības jomām. Ir jāpastiprina un jānodrošina pašreizējās patērētāju tiesības un tiesības uz pamatpakalpojumiem, tai skaitā enerģiju, un jānovērš enerģētiskā nabadzība, kā sacīts Komisijas 2017. gada 26. aprīļa paziņojumā, kas izveidoja Eiropas sociālo tiesību pīlāru, kuru Eiropas Parlaments, Padome un Komisija proklamēja un parakstīja 2017. gada 17. novembrī Ģēteborgas sociālajā samītā, un tajās būtu jāietver lielāka pārredzamība. Tāpēc būtu jāizvairās dabasgāzes vai elektroenerģijas tīklu tarifus izmantot ūdeņraža tīklu šķērssubsidēšanai. Patērētāju aizsardzībai būtu jānodrošina, ka visi patērētāji plašākā Savienības perspektīvā gūst labumu no dabasgāzes tirgus, kurā valda konkurence. Patērētāju tiesību ievērošana būtu jāīsteno dalībvalstīm vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, regulatīvajām iestādēm.
- (20) Eiropas sociālo tiesību pīlārā ir noteikts, ka enerģija ir viens no pamatpakalpojumiem, kam jābūt pieejamam ikvienam, un aicināts atbalstīt pasākumus tiem, kam tas visvairāk vajadzīgs (20. princips). ANO ilgtspējīgas attīstības 7. mērķis aicina nodrošināt visiem piekļuvi pieejamai, uzticamai, ilgtspējīgai un modernai enerģijai.
- (21) Ir turpmāk jāpilnveido sabiedriskā pakalpojuma saistības un no tām izrietošās kopējās obligātās prasības, lai visiem patērētājiem, jo īpaši neaizsargātiem patērētājiem, nodrošinātu ieguvumus no konkurences un taisnīgām cenām. Sabiedriskā pakalpojuma prasības būtu jāinterpretē valstu līmenī, ņemot vērā situāciju attiecīgajā valstī. Dalībvalstīm tomēr būtu jāievēro Savienības tiesību akti.
- (22) Lai veicinātu tādu siltumapgādes dekarbonizāciju, kam pamatā ir iekļautība, patērētājiem ir jāsaņem informācija par ilgtspējīgām alternatīvām, uz kurām tie var pāriet, un piekļuve piemērotām finansēšanas iespējām un subsīdijām. Dalībvalstīm būtu jāveic visi pasākumi, kas nepieciešami, lai līdz minimumam samazinātu negatīvo ietekmi, ko uz galalietotājiem – tostarp enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem un neaizsargātiem lietotājiem – atstāj kurināmā/degvielas maiņa vai pieslēgšanās centralizētai siltumapgādei, ko īsteno, ievērojot šo direktīvu. Attiecīgā gadījumā dalībvalstīm būtu pēc iespējas labāk jāizmanto finansējums, arī publiskā sektora finansējums un Savienības līmeņa finansēšanas instrumenti, lai negatīvo ietekmi samazinātu līdz minimumam un nodrošinātu taisnīgu un iekļaujošu enerģētikas pārkārtošanu.
- (23) Dalībvalstīm vajadzētu būt plašai rīcības brīvībai noteikt sabiedriskā pakalpojuma saistības dabasgāzes uzņēmumiem, tiecoties sasniegt vispārējās ekonomiskās interesēs izvirzītos mērķus, bet neapgrūtinot pārkārtošanos uz integrētu un ļoti energoefektīvu energosistēmu, kuras pamatā ir atjaunojamie energoresursi, kā noteikts attiecīgajos Savienības mērķrādītājos, tiesību aktos un stratēģijās. Tomēr sabiedriskā pakalpojuma saistības dabasgāzes piegādes cenu noteikšanas veidā ir pašos pamatos tirgu kropļojošs pasākums, kas bieži noved pie tarifu deficīta uzkrāšanās, patērētāju izvēles sašaurināšanās, vājākiem stimuliem energotaupībai un investīcijām energoefektivitātē, zemākiem pakalpojumu standartiem, patērētāju vājākas iesaistīšanās un mazākas apmierinātības, un konkurences ierobežojumiem un mazāka inovatīvu produktu un pakalpojumu klāsta tirgū. Tāpēc dalībvalstīm vajadzētu piemērot citus politikas instrumentus, jo īpaši mērķtiecīgus sociālās politikas pasākumus, lai garantētu iedzīvotājiem dabasgāzes piegādi par pieejamām cenām. Publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā principā tirgus kropļojošs pasākums. Tāpēc šāda iejaukšanās būtu jāveic tikai attiecīgā gadījumā un kā sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, un tām būtu jāpiemēro konkrēti nosacījumi. Pilnībā liberalizēts, pienācīgi funkcionējošs dabasgāzes mazumtirgus rosinātu gan cenu, gan ārpuscenu konkurenci esošo piegādātāju starpā un dotu stimulu jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū, tādējādi uzlabojot patērētāju izvēles iespējas un apmierinātību. Saskaņā ar šo direktīvu vajadzētu būt iespējai regulētas cenas, tostarp cenas, kas ir zemākas par pašizmaksu, piemērot enerģētiskās nabadzības skartiem un neaizsargātiem mājāsaimniecību lietotājiem un konkrētos gadījumos – mājāsaimniecību lietotājiem un mikrouzņēmumiem. Dabasgāzes cenu krīzes laikā, kad vairumtirdzniecības un

mazumtirdzniecības dabasgāzes cenas ievērojami pieaug, būtu dalībvalstīm jāļauj regulētās cenas uz laiku attiecināt arī uz būtiskiem sabiedriskiem pakalpojumiem, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1938⁽²¹⁾ 2. panta 4. punktā, un uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Attiecībā uz mājāsaimniecību lietotājiem, būtiskiem sabiedriskiem pakalpojumiem un MVU, būtu jāļauj dalībvalstīm dabasgāzes cenu krīzes laikā izņēmuma kārtā un uz laiku noteikt regulētas cenas, kas ir zemākas par pašizmaksu, ar noteikumu, ka tas nerada traucējumus starp piegādātājiem un ka piegādātājiem tiek kompensētas izmaksas, kas saistītas ar piegādi zem pašizmaksas. Tomēr ir jānodrošina, ka šāds cenu regulējums ir mērķtiecīgs un nerada stimulus palielināt patēriņu. Tāpēc šādai izņēmuma kārtā un uz laiku noteiktai cenu regulēšanas paplašināšanai būtu jāattiecas tikai uz 80 % no mājāsaimniecību vidējā patēriņa mājāsaimniecību lietotājiem un uz 70 % no iepriekšējā gada patēriņa būtiskiem sabiedriskiem pakalpojumiem un MVU. Padomei vajadzētu būt iespējai pēc Komisijas priekšlikuma ar īstenošanas lēmumu izsludināt reģionālu vai Savienības mēroga dabasgāzes cenu krīzi. Pamatā izvērtējumam par to, vai pastāv šāda dabasgāzes cenu krīze, būtu jāliek salīdzinājums ar cenām normālas tirgus darbības laikā, un tāpēc tajā nebūtu jāietver ietekme, ko izraisījušas iepriekšējās dabasgāzes cenu krīzes, kas izsludinātas, ievērojot šo direktīvu. Šādā īstenošanas lēmumā būtu jānorāda arī laikposms, kādā ir spēkā izsludinātā dabasgāzes cenu krīze, kuras laikā piemēro regulēto cenu pagaidu pagarinājumu. Minētajam laikposmam nevajadzētu būt ilgākam par vienu gadu. Ja dabasgāzes cenu krīzes izsludināšanas nosacījumi turpina pastāvēt, Padomei pēc Komisijas priekšlikuma, vajadzētu būt iespējai pagarināt minētā īstenošanas lēmuma spēkā esības termiņu. Īstenošanas pilnvaru piešķiršana Padomei ir pamatota, ņemot vērā nozīmīgo horizontālo ietekmi, ko uz dalībvalstīm atstāj lēmums izsludināt dabasgāzes cenu krīzi un tādējādi noteikt plašākas iespējas īstenot publiskas intervences attiecībā uz cenu noteikšanu par dabasgāzes piegādi. Šāda ietekme ir būtiska gan skarto patērētāju skaita ziņā, gan šādu patērētāju kategoriju nozīmīguma ziņā. Īstenošanas pilnvaru piešķiršana Padomei nozīmē arī to, ka tiek pienācīgi ņemta vērā šāda dabasgāzes cenu krīzes izsludināšanas lēmuma politiskais raksturs, proti, nepieciešamība rūpīgi līdzsvarot dažādos politikas apsvērumus, kas ir nozīmīgi dalībvalstu lēmumam īstenot enerģijas cenu noteikšanu. Jebkurā gadījumā, tam, ka tiek izsludināta reģionāla vai Savienības mēroga dabasgāzes cenu krīze, būtu jāgarantē godīga konkurence visās dalībvalstīs, ko šāds lēmums ietekmē, lai iekšējais tirgus netiktu nepamatoti izkropļots.

- (24) Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības dabasgāzes piegādes cenu noteikšanas veidā būtu jāizmanto, neapejot atvērtu tirgu principu, ja ir skaidri noteikti apstākļi un skaidri noteiktiem labuma guvējiem, un tām būtu jānosaka laika ierobežojums. Šādi apstākļi varētu rasties, ja piegāde ir stipri ierobežota un tā rezultātā dabasgāzes cenas ir ievērojami augstākas nekā parasti vai ja pastāv tirgus nepilnības gadījumā, kad regulatīvo iestāžu un konkurences iestāžu intervence ir izrādījusies neefektīva. Šādi apstākļi nesamērīgi ietekmētu mājāsaimniecību lietotājus un jo īpaši neaizsargātus lietotājus, kuri enerģijas rēķinu apmaksai parasti tērē lielāku daļu no savā rīcībā esošajiem ienākumiem nekā tie patērētāji, kuru ienākumi ir augsti. Lai mazinātu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību kropļojošo ietekmi dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā, dalībvalstīm, kuras īsteno šādu intervenci, būtu jāievieš papildu pasākumi, tostarp pasākumi, lai novērstu kropļojošu ietekmi cenu noteikšanā vairumtirgos, vai pasākumi energoefektivitātes veicināšanai, jo īpaši attiecībā uz neaizsargātiem lietotājiem un enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka visi tie, kas gūst labumu no regulētām cenām, var gūt labumu no piedāvājumiem, kādi pieejami tirgū, kurā valda konkurence, ja tie izvēlas to darīt. Turklāt tiem būtu tieši un regulāri jāsaņem informācija par piedāvājumiem un ietaupījumiem, kādi pieejami tirgū, kurā valda konkurence, un tiem būtu jāsaņem palīdzība, lai viņi spētu reaģēt uz tirgū balstītiem piedāvājumiem un gūt labumu no tiem.
- (25) Publiskām intervencēm dabasgāzes piegādes cenas noteikšanā nebūtu jāizraisa tieša šķērssubsidēšana starp dažādām lietotāju kategorijām. Saskaņā ar minēto principu cenu sistēmas nedrīkst tieši likt konkrētām lietotāju kategorijām segt izmaksas par cenu intervencēm, kuras ietekmē citas lietotāju kategorijas. Sabiedrisko pakalpojumu saistībām, nosakot cenas, būtu jāattiecas tikai uz dabasgāzes piegādi, jo nav sagaidāms, ka mājāsaimniecību lietotāji apkures vajadzībām plaši izmantos ūdeņradi. Paredzams, ka ūdeņraža tirgus attieksies galvenokārt uz rūpniecību, kurai nav nepieciešamas šādas publiskās intervences.
- (26) Patērētājiem būtu jādara pieejama skaidra un saprotama informācija par viņu tiesībām saistībā ar enerģētikas nozari. Komisija, apspriežoties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp ar dalībvalstīm, regulatīvajām iestādēm, patērētāju struktūrām un dabasgāzes uzņēmumiem, ir sagatavojusi pieejamu, lietotājiem draudzīgu enerģijas patērētāju kontrolsarakstu, kas patērētājiem sniedz praktisku informāciju par viņu tiesībām. Šis enerģijas patērētāju kontrolsaraksts būtu jāatjaunina, jānodrošina visiem patērētājiem, un tam vajadzētu būt publiski pieejamam.

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1938 (2017. gada 25. oktobris) par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 994/2010 (OV L 280, 28.10.2017., 1. lpp.).

- (27) Dalībvalstīm būtu jāņem vērā tas, ka, lai pārkārtošanās noritētu veiksmīgi, ir jāpastiprina ieguldījumi dabasgāzes un ūdeņraža nozarēs strādājošo izglītībā, mācībās un prasmēs, tai skaitā saistībā ar infrastruktūras attīstīšanu, energoefektivitāti un galapatēriņa lietojumiem, kuros tiek izmantotas rentablākas un dekarbonizētas alternatīvas. Šādi ieguldījumi būtu saskaņā ar Direktīvu (ES) 2023/1791.
- (28) Tirgus noteikumiem būtu jāaizsargā un jāpiešķir lietotājiem tiesības izvēlēties pašus energoefektīvākos risinājumus, lai jauna atjaunīga gāze un ūdeņradis un mazoglekļa gāze un ūdeņradis pilnībā iekļautos enerģētikas pārkārtošanā.
- (29) Dabasgāzei joprojām ir svarīga nozīme enerģijas piegādē, jo mājāsaimniecību no dabasgāzes iegūtās enerģijas patēriņš joprojām ir lielāks nekā elektroenerģijas patēriņš. Lai arī elektrifikācija ir svarīgs zaļās pārkārtošanās elements, tomēr mājāsaimniecību dabasgāzes patēriņš nākotnē joprojām saglabāsies, tai skaitā pieaugs atjaunīgās gāzes, jo īpaši biometāna, patērētais apjoms.
- (30) Dabasgāzes sektorā, arī dabasgāzes mazumtirdzniecības tirgū, noteikumi par patērētāju iesaistīšanos un aizsardzību nav pielāgoti enerģētikas pārkārtošanas vajadzībām.
- (31) Dabasgāzes tirgus ir pakļauts zema lietotāju apmierinātībai un iesaistei, kā arī jaunas atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ieviešana norit lēni, un tas atspoguļo ierobežotu konkurenci daudzās dalībvalstīs. Dabasgāzes cenas mājāsaimniecību lietotājiem pēdējos desmit gados ir pieaugušas, izraisot to, ka mājāsaimniecību lietotāji par patērēto dabasgāzi maksā divas vai trīs reizes vairāk nekā rūpnieciskie lietotāji.
- (32) Tāpat kā elektroenerģijas nozarē, lai nodrošinātu, ka patērētāji var piedalīties enerģētikas pārkārtošanā un gūt labumu no pieejamākām cenām, labiem pakalpojumu standartiem un iedarbīgām tādu piedāvājumu izvēles iespējām, kas atspoguļo tehnoloģiju attīstību, ir būtiski dabasgāzes nozarē nodrošināt tirgus elastību un pienācīgu Savienības tiesisko regulējumu patērētāju tiesību jomā.
- (33) Sagaidāms, ka pāreja no fosilās gāzes uz atjaunīgām alternatīvām notiks tad, ja no atjaunīgiem avotiem iegūta enerģija kļūs par patērētājiem pievilcīgu, nediskriminējošu izvēli, pamatojoties uz patiesām pārredzamu informāciju, ja pārkārtošanās izmaksas tiks sadalītas taisnīgi starp dažādām patērētāju un tirgus dalībnieku grupām. Taču pāriet no dabasgāzes uz citām tehnoloģijām parasti nav viegli iesākstes efekta dēļ, kas saistīts ar pamatā esošo aprīkojumu. Vienlaikus ar dabasgāzes infrastruktūras ekspluatācijas pārtraukšanu būtu jāveic pasākumi, kuru mērķis ir novērst negatīvo ietekmi uz galalietotājiem, jo īpaši neaizsargātiem lietotājiem un enerģētiskās nabadzības skartiem mājāsaimniecību lietotājiem, kā arī pasākumi, ar kuriem risina enerģētiskās pārkārtošanas izraisītu nevienlīdzību. Dabasgāzes patērētāji būtu jāaizsargā no tarifu pieauguma laikā, kad nākas amortizēt dabasgāzes aktīvus, no gāzes un ūdeņraža izmantotāju šķērssubsidēšanas un no dabasgāzes tarifu pieauguma, kas izriet no lietotāju bāzes samazināšanās.
- (34) Lai novērstu pašreizējos trūkumus dabasgāzes mazumtirdzniecības tirgū, ir jānovērš pastāvošās konkurences problēmas un tehniskie šķēršļi, kas neļauj veidoties alternatīvai, atjaunojamos resursos bāzētai energoapgādei, jauniem pakalpojumiem, labākam pakalpojumu līmenim un zemākām patēriņa cenām, un vienlaikus jānodrošina neaizsargāto lietotāju un enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju aizsardzība.
- (35) Lai enerģētikas nozarēs pastāvīgi nodrošinātu augstu patērētāju aizsardzības un spēcīnāšanas līmeni, legislatīvajam satvaram dekarbonizētā dabasgāzes tirgū būtu jāatspoguļo elektroenerģijas tirgus lietotāju aizsardzības noteikumi un attiecīgā gadījumā tā spēcīnāšanas noteikumi, un tajā būtu jāņem vērā energosistēmas efektivitāte, kā arī mērķi, ko Savienība noteikusi attiecībā uz piegādes drošību, energoefektivitāti un atjaunīgo enerģiju.
- (36) Lai pieeja, kas paredz konkrētu elektroenerģijas tirgus aspektu atspoguļošanu, būtu saskanīga un efektīva, tai būtu jāaptver visi patērētāju aizsardzības un spēcīnāšanas noteikumi, ja vien tie ir piemēroti un pielāgojami dabasgāzes tirgum. Tam būtu jāaptver pamata līgumiskās tiesības, noteikumi par rēķina informāciju, elektroenerģijas piegādātāja maiņu, uzticamu salīdzināšanas instrumentu pieejamību, neaizsargātu patērētāju un enerģētiskās nabadzības skartu patērētāju aizsardzību, pienācīgas datu aizsardzības nodrošināšanu viedajiem skaitītājiem un datu pārvaldībai, un par efektīvu strīdu alternatīvu izšķiršanu.
- (37) Cenšoties panākt noteikumu saskanību dažādās nozarēs, valsts pārvaldes iestādēm un uzņēmumiem radītais slogs būtu jāierobežo un jānodrošina tā proporcionalitāte, palaujoties uz pieredzi, kas gūta saistībā ar tiesību aktiem, kas iekļauti paketē "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā", piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulām

(ES) 2018/1999 ⁽²²⁾, (ES) 2019/941 ⁽²³⁾, (ES) 2019/942 ⁽²⁴⁾, (ES) 2019/943 un Direktīvām (ES) 2018/844 ⁽²⁵⁾, (ES) 2018/2001, (ES) 2018/2002 ⁽²⁶⁾ un (ES) 2019/944.

- (38) Sagaidāms, ka dabasgāzes sektora modernizācija dos būtiskus ekonomiskus un vidiskos ieguvumus gan lielākas mazumtirdzniecības konkurences, gan sociālā un sadales, gan lietotāju iespēcināšanas ziņā, tai skaitā stingrākas līgumiskās tiesības un labāku pieejamo informāciju par patēriņu un enerģijas avotiem, kā rezultātā tiks izdarītas izvēles par labu zaļākiem risinājumiem, kā arī tiks īstenoti energoefektivitātes pasākumi un fosilās gāzes izmantošanas samazināšana vai pāreja no fosilās gāzes uz ilgtspējīgākiem enerģijas avotiem. Interesu energokopienām būtu jāsekmē atjaunīgās gāzes ieviešana tirgū.
- (39) Piegādātāja maiņa ir svarīgs lietotāja iesaistīšanās rādītājs, kā arī svarīgs instruments, ar kuru veicināt konkurenci dabasgāzes un ūdeņraža tirgos, un tāpēc tā būtu jāgarantē kā lietotāju pamattiesības. Tomēr piegādātāja maiņas rādītāji dalībvalstīs joprojām ir nepastāvīgi, un patērētājus cenšas atturēt gan no enerģijas avota, gan no piegādātāja maiņas, nosakot maksas par atslēgšanu vai līguma izbeigšanu. Lai gan šādu maksu atcelšana varētu ierobežot lietotāju izvēli, jo vairs nebūs pieejami produkti, kas paredz atalgot uzticīgus lietotājus, šo maksu izmantošanas turpmāka ierobežošana uzlabotu patērētāju labklājību un iesaisti, kā arī vairotu konkurenci tirgū.
- (40) Īsāki piegādātāja maiņas laiki, visticamāk, iedrošinās lietotājus meklēt enerģiju par labāku cenu un mainīt piegādātāju. Arvien vairāk izmantojot informācijas tehnoloģijas, līdz 2026. gadam piegādātāja maiņas tehnisko procesu, proti, jauna piegādātāja reģistrēšanu uzskaites punktā pie tirgus operatora, parasti būtu jāspēj paveikt 24 stundu laikā jebkurā darb dienā. Ja līdz 2026. gadam tiktu nodrošināts, ka piegādātāja maiņas tehnisko procesu var paveikt 24 stundās, samazinātos piegādātāja maiņas laiks un palielinātos patērētāju iesaiste un konkurence mazumtirdzniecībā.
- (41) Piegādātāja maiņa, ko dabasgāzes un ūdeņraža tirgos var veikt 24 stundu laikā, atspoguļotu to, kas jau tiek piemērots elektroenerģijas tirgū, kur ir līdzīgas aizmugursistēmas funkcijas un IT datubāzu prasības. Piegādātāja maiņas laika saskaņošana starp nozarēm nāktu par labu visiem patērētājiem, jo īpaši tiem, uz kuriem attiecas duālās degvielas līgumi. Īsākam patērētāju piegādātāja maiņas laikam nebūtu jāietekmē piegādātāja līdzsvarošanas pienākumi.
- (42) Vairāki faktori lietotājiem liedz piekļūt dažādiem tirgus informācijas avotiem, kas tiem pieejami, šo informāciju izprast un attiecīgi rīkoties. Tālāb būtu jāuzlabo piedāvājumu salīdzināmība, nodrošinot pienācīgu lietotāju informāciju pamatojoties uz lietotājiem paredzētiem salīdzināšanas instrumentiem, un būtu jānovērš nepamatoti šķēršļi piegādātāja maiņai, nepamatoti neierobežojot lietotāju izvēli. Tāpat vitāli svarīgi ir, lai piegādātāji sniegtu lietotājiem skaidru un saprotamu informāciju pirms līguma slēgšanas, lai lietotāji pilnībā apzinātos līguma detalizētos aspektus un tā sekas.
- (43) Neatkarīgi salīdzināšanas instrumenti, tostarp tīmekļa vietnes, ir iedarbīgs veids, kā mazāki lietotāji var salīdzināt dažādu tirgū pieejamo enerģijas piedāvājumu priekšrocības. Tiem būtu jācenšas ietvert pēc iespējas plašāku pieejamo piedāvājumu klāstu un pēc iespējas pilnīgāk aptvert tirgu, lai lietotājiem sniegtu pilnīgu pārskatu. Ja kā piedāvājuma būtiska iezīme tiek akcentēts vidiskais sniegums, salīdzināšanas instrumentos būtu jāiestrādā arī minētā vidiskā snieguma apraksts. Ir ļoti svarīgi, lai mazākiem lietotājiem būtu pieejams vismaz viens salīdzināšanas instruments un lai ar šādiem instrumentiem sniegtā informācija būtu uzticama, objektīva, pārredzama un viegli saprotama. Šajā nolūkā dalībvalstis varētu paredzēt salīdzināšanas instrumentu, ko nodrošina valsts iestāde vai privāts uzņēmums, un par salīdzināšanas instrumentu kritērijiem apspriesties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp organizācijām, kas pārstāv patērētāju intereses.

⁽²²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

⁽²³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/941 (2019. gada 5. jūnijs) par riskatavību elektroenerģijas sektorā un ar ko atceļ Direktīvu 2005/89/EK (OV L 158, 14.6.2019., 1. lpp.).

⁽²⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (OV L 158, 14.6.2019., 22. lpp.).

⁽²⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/844 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti un Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 156, 19.6.2018., 75. lpp.).

⁽²⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2002 (2018. gada 11. decembris), ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 328, 21.12.2018., 210. lpp.).

- (44) Galalietotājiem arī vajadzētu būt iespējai pašražoto atjaunīgo gāzi patērēt, uzkrāt un pārdot, vienlaikus ievērojot tiesību aktus, kas piemērojami atjaunīgās gāzes ražošanai, jo īpaši attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijām, un piedalīties visos dabasgāzes tirgos, nodrošinot sistēmai palīgpakalpojumus, piemēram, enerģijas uzkrāšanu, vienlaikus saglabājot savas galalietotāju tiesības saskaņā ar šo direktīvu. Aktīvu lietotāju kolektīvie pasākumi dod iespējas pakalpojumu sniedzējiem un vietējiem uzņēmumiem, jo īpaši MVU, veicināt sistēmas balansēšanu un elastību. Dalībvalstīm būtu jāspēj to tiesību aktos paredzēt dažādus noteikumus attiecībā uz nodokļiem un nodevām atsevišķiem aktīviem lietotājiem un aktīviem lietotājiem, kuri rīkojas kopā.
- (45) Rēķini un rēķinu informācija ir svarīgs līdzeklis galalietotāju informēšanai un stiprināšanai. Enerģijas rēķini joprojām ir izplatīts patērētāju bažu un sūdzību cēlonis – tas ir viens no iemesliem, kāpēc patērētāju apmierinātība un iesaistīšanās dabasgāzes sektorā pastāvīgi ir zema. Gāzes sektora noteikumos par rēķinu informāciju tiesības, kas piešķirtas patērētājiem elektroenerģijas nozarē, tiek iekļautas vēlāk. Tāpēc tās ir jāsapņo, un jānosaka prasību minimums rēķiniem un rēķinu informācijai, lai patērētājiem būtu pieeja pārredzamai, pilnīgai un viegli saprotamai informācijai. Rēķinos galalietotājiem būtu jāizklāsta informācija par viņu patēriņu un izmaksām, par oglekļa dioksīda emisijām un par atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes īpatsvaru, tādējādi veicinot salīdzināšanu starp piedāvājumiem, kad tiek mainīts piegādātājs vai enerģijas avots, kā arī informācija par galalietotāju patērētāju tiesībām, piemēram, par strīdu alternatīvu izšķiršanu. Turklāt rēķinam vajadzētu būt kā instrumentam, ar kuru aktīvi iesaistīt patērētājus tirgū, lai patērētāji varētu pārvaldīt patēriņu un izvēlēties zaļākus risinājumus. Ir svarīgi patērētājiem sniegt visaptverošu un precīzu informāciju, lai viņi apzinātos savu vidisko ietekmi un tādējādi varētu izdarīt savu izvēli par labu ilgtspējīgākajiem enerģijas nesējiem. Tādēļ būtu attiecīgi jāgroza Direktīva (ES) 2023/1791.
- (46) Lai lietotājiem palīdzētu kontrolēt dabasgāzes patēriņu un izmaksas, ir svarīgi regulāri sniegt precīzu rēķina informāciju, kuras pamatā ir faktiskais dabasgāzes patēriņš. Tomēr lietotājiem, jo īpaši mājāsaimniecību lietotājiem, vajadzētu būt pieejamai elastīgai kārtībai faktiskajai viņu rēķinu apmaksai.
- (47) Galvenais lietotāju apgādes faktors ir piekļuve objektīviem un pārredzamiem patēriņa datiem. Tādējādi patērētājiem vajadzētu būt iespējai piekļūt saviem patēriņa datiem un ar tiem saistītajām cenām un pakalpojumu izmaksām, tostarp attiecīgā gadījumā tādu papildpakalpojumu cenām kā apdrošināšana un energoefektivitātes pakalpojumi, lai tie varētu aicināt konkurentus uz šīs informācijas pamata sagatavot piedāvājumu. Patērētājiem būtu arī jānodrošina tiesības būt pienācīgi informētiem par savu enerģijas patēriņu. Priekšapmaksai nevajadzētu tās izmantotājus nostādīt nesamērīgi neizdevīgā situācijā, savukārt dažādām maksājumu sistēmām vajadzētu būt nediskriminējošām. Patērētājiem pietiekami bieži sniegta informācija par enerģijas rēķinu būtu jārada stimulē enerģiju taupīt, jo lietotāji skaidri redzēs, kā ieguldījumi energoefektivitātē un patēriņa paradumu maiņa ietekmē viņu energopatēriņa rēķinus.
- (48) Visi valsts līmeņa lēmumi par dabasgāzes viedās uzskaites sistēmu ieviešanu būtu jāpieņem pēc tam, kad veikts izmaksu un ieguvumu novērtējums. Šādos novērtējumos būtu jāņem vērā viedo uzskaites sistēmu ieviešanas ilgtermiņa ieguvumi patērētājiem un visai vērtības ķēdei. Ja novērtējumā secina, ka šādu uzskaites sistēmu ieviešana ir ekonomiski pamatota un rentabla tikai lietotājiem, kas patērē noteiktu dabasgāzes daudzumu, dalībvalstīm, uzsākot ieviešanu, vajadzētu būt iespējai to ņemt vērā. Šādi novērtējumi būtu regulāri jāpārskata, reaģējot uz būtiskām izmaiņām to pamatā esošajos pieņēmumos un jebkurā gadījumā – vismaz reizi četros gados, lai ņemtu vērā tehnoloģiju straujo attīstību. Viedo uzskaites sistēmu ierobežotu īstenošanu, piemēram, izmēģinājuma projektus un testēšanas posmus, neuzskata par šādu sistēmu ieviešanu šīs direktīvas nozīmē.
- (49) Lai palīdzētu galalietotājiem aktīvi piedalīties tirgū, ieviešot viedās uzskaites sistēmas, tajās pienācīga uzmanība būtu jāvelta attiecīgo pieejamo standartu, tostarp standartu, kas nodrošina sadarbspēju datu modeļa līmenī un lietojuma līmenī, izmantošanai, paraugpraksi un tam, kāda nozīme ir datu apmaiņas attīstībai, jauniem un inovatīviem energopakalpojumiem. Turklāt viedajām uzskaites sistēmām, kuras tiek ieviestas, nevajadzētu būt šķērslim piegādātāja maiņai un dabasgāzes patērētāju gadījumā tām vajadzētu būt aprīkotām ar mērķim piemērotām funkcijām, kas ļauj galalietotājiem laikus piekļūt saviem patēriņa datiem, mainīt savus paradumus attiecībā uz enerģiju, saņemt par to atbildību un gūt ietaupījumus savos rēķinos. Patērētāju grupām būtu jāsaņem padomi par to, kā izmantot viedos skaitītājus tā, lai uzlabotu savu energoefektivitāti.

- (50) Dalībvalstīm, kas viedās uzskaites sistēmas dabasgāzes sistēmā neievieš sistemātiski, būtu jāļauj patērētājiem gūt labumu no viedā skaitītāja uzstādīšanas pēc pieprasījuma saskaņā ar taisnīgiem un saprātīgiem nosacījumiem, sedzot ar to saistītās izmaksas, un būtu tiem jāsniedz visa attiecīgā informācija.
- (51) Līdz ar viedo uzskaites sistēmu ieviešanu dalībvalstīs pašlaik jau ir vai tiek izstrādāti dažādi datu pārvaldības modeļi. Lai kāds būtu izvēlētais datu pārvaldības modelis, dalībvalstīm katrā ziņā vajadzētu paredzēt pārredzamus nosacījumus, kā datiem var piekļūt bez diskriminācijas, un nodrošināt visaugstākā līmeņa kiberdrošību un datu aizsardzību, kā arī datu apstrādes struktūru objektivitāti.
- (52) Efektīvi un visiem patērētājiem pieejami strīdu izšķiršanas līdzekļi garantē patērētāju lielāku aizsardzību. Dalībvalstīm būtu jāparedz ātras un efektīvas sūdzību izskatīšanas procedūras. Informācija par sūdzību izskatīšanu būtu jāsniedz lietotāju līgumos un rēķinu informācijā.
- (53) Novērtējot savu ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismu darbību, dalībvalstīm būtu jāņem vērā dabasgāzes uzņēmumu līdzdalība un atbilstība prasībām.
- (54) Dalībvalstīm būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, piemēram, jāparedz sociālā nodrošinājuma pabalsti, lai neaizsargātiem lietotājiem nodrošinātu nepieciešamo piegādi, un jāparedz atbalsts energoefektivitātes uzlabošanai un atjaunīgās enerģijas ieviešanai, lai ilgtspējīgi novērstu enerģētisko nabadzību, tostarp plašākā nabadzības kontekstā. Šādi pasākumi var būt atšķirīgi, ņemot vērā konkrētus apstākļus attiecīgajās dalībvalstīs, un varētu ietvert sociālās vai enerģētikas politikas pasākumus attiecībā uz jebkādu dabasgāzes un ūdeņraža rēķinu apmaksu, uz investīcijām dzīvojamo ēku energoefektivitātē vai uz patērētāju aizsardzību, piemēram, aizsardzību pret atslēgšanu.
- (55) Komisijas Ieteikumā (ES) 2020/1563 ⁽²⁷⁾ (2020. gada 14. oktobris) un Ieteikumā (ES) 2023/2407 ⁽²⁸⁾ (2023. gada 20. oktobris) par enerģētisko nabadzību ir izklāstīta paraugprakse enerģētiskās nabadzības definēšanai valsts līmenī, tostarp attiecībā uz atbilstošiem rādītājiem enerģētiskās nabadzības mērīšanai, un strukturāliem pasākumiem un uzlabojumiem, ko dalībvalstis spēj veikt, lai pievērstos enerģētiskās nabadzības pamatcēloņiem. Ir akcentētas investīcijas strukturālos pasākumos nolūkā risināt mājokļu un ierīču zemas energoefektivitātes problēmu un dekarbonizācijā un atjaunīgo energoresursu izmantošanā, kā arī citos pasākumos, kuru mērķis ir nodrošināt informāciju par to, kā samazināt rēķinus par enerģiju un ieviest energotaupības pasākumus, atbalstīt iedzīvotājus, lai tie pievienotos energokopienām, vai veicināt pāreju uz atjaunīgās enerģijas risinājumiem.
- (56) Atslēgšana būtiski ietekmē lietotāju piekļuvi dabasgāzes piegādei, kas viņiem nepieciešama, jo īpaši mājokļu apsildei. Dabasgāzes atslēgšana īpaši nelabvēlīgi ietekmē enerģētiskās nabadzības skartos lietotājus un neaizsargātos lietotājus, un dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai novērstu minēto lietotāju atslēgšanu ekonomisku vai komerciālu iemeslu dēļ. Dalībvalstīm ir pieejami vairāki rīki un laba prakse, kas cita starpā ietver (bet ne tikai) atslēgšanās aizliegumus visa gada garumā vai sezonāli, parādu novēršanu un ilgtspējīgus risinājumus, lai palīdzētu grūtībās nonākušiem lietotājiem samaksāt rēķinus par enerģiju. Dalībvalstīm būtu jānosaka vispiemērotākie instrumenti, pamatojoties uz valsts apstākļiem. Šādiem pasākumiem nebūtu jāietekmē tas, ka tīkla operatori ārkārtas situācijā uz laiku atslēdz lietotājus, par to iepriekš nepaziņojot, ja atslēgšanu veic drošuma apsvērumu dēļ, un, ja iespējams, par to iepriekš paziņojot, ja atslēgšanu veic uzturēšanas iemeslu dēļ.
- (57) Lietotājiem ir tiesības izmantot sūdzību procedūras, ko pārvalda viņu piegādātāji, kā arī ārpustiesas strīdu izšķiršanas procedūras, lai nodrošinātu, ka viņu tiesības tiek īstenotas efektīvi un ka viņi nenonāk nelabvēlīgākā situācijā domstarpību gadījumā ar piegādātājiem, jo īpaši attiecībā uz rēķiniem vai maksājamo summu. Ja lietotāji izmanto minētās procedūras, piegādātājiem nebūtu jāizbeidz līgumi, pamatojoties uz faktiem, kas joprojām tiek apstrīdēti. Gan piegādātājiem, gan lietotājiem būtu jāturpina pildīt savas līgumiskās tiesības un pienākumus, jo īpaši piegādāt dabasgāzi un maksāt par minēto dabasgāzi, un sūdzību procedūrām nebūtu jārada pamats ļaunprātībām, kas dod lietotājiem iespēju nepildīt līgumsaistības, tostarp apmaksāt rēķinus. Dalībvalstīm būtu jāievieš atbilstīgi pasākumi, lai izvairītos no tā, ka minētās sūdzību vai strīdu izšķiršanas procedūras tiek izmantotas kropļoti.

⁽²⁷⁾ Komisijas Ieteikums (ES) 2020/1563 (2020. gada 14. oktobris) par enerģētisko nabadzību (OV L 357, 27.10.2020., 35. lpp.).

⁽²⁸⁾ Komisijas Ieteikums (ES) 2023/2407 (2023. gada 20. oktobris) par enerģētisko nabadzību (OV L, 2023/2407, 23.10.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj>).

- (58) Lai patērētājiem nodrošinātu piegādes nepārtrauktību jo īpaši gadījumos, kad piegādātājs bankrotē, dalībvalstīs vajadzētu ieviest pēdējā garantētā piegādātāja režīmu vai piemērot līdzvērtīgus pasākumus. Vajadzētu būt iespējai izraudzīties pēdējo garantēto piegādātāju vai nu pirms piegādātāja bankrota, vai arī bankrota brīdī. Šādu pēdējo garantēto piegādātāju var uzskatīt par universālā pakalpojuma sniedzēju. Pēdējais garantētais piegādātājs varētu būt tāda vertikāli integrēta uzņēmuma pārdošanas nodaļa, kas veic arī sadales funkcijas, ar noteikumu, ka tas atbilst šīs direktīvas nodalīšanas prasībām. Tomēr tam nebūtu jānozīmē, ka dalībvalstīm ir pienākums veikt piegādi par noteiktu nemainīgu minimālo cenu. Ja dalībvalsts uzliek pēdējam garantētam piegādātājam pienākumu piegādāt dabasgāzi lietotājam, kurš nesaņem tirgū balstītus piedāvājumus, būtu jāpiemēro šīs direktīvas 4. pantā izklāstītos nosacījumus, un pienākums regulētu cenu var ietvert tikai tiktāl, ciktāl lietotājam ir tiesības gūt labumu no regulētām cenām. Izvērtējot to, vai piedāvājumi, ko saņem lietotāji, kuri nav mājāsaimniecības, ir balstīti tirgū, dalībvalstīm būtu jāņem vērā individuālie komerciālie un tehniskie apstākļi. Ja pirms šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas dalībvalsts, izmantojot taisnīgu, pārredzamu un nediskriminējošu procedūru, jau ir izraudzījusies dabasgāzes pēdējo garantēto piegādātāju, pēdējā garantētā piegādātāja izraudzīšanai nav nepieciešams sākt jaunu procedūru.
- (59) Administratīvo atļauju piešķiršanas procesu vienkāršošanai un paātrināšanai un skaidriem termiņiem, ko nosaka par atļaujas izdošanu kompetento iestāžu lēmumiem, būtu jānodrošina, ka udeņraža ražotņu un udeņraža sistēmu infrastruktūras ieviešana var notikt pienācīgā tempā, netraucējot publiskām apspriedēm. Būtu jāpieprasa dalībvalstīm ziņot par progresu. To iepriekš apstiprināto atļauju, piemēram, licenču, atļauju, koncesiju, piekrišanu vai apstiprinājumu, saglabāšana, kas atbilstīgi valsts tiesību aktiem piešķirtas dabasgāzes cauruļvadu un citu tīkla aktīvu izbūvei un darbībai, ir vajadzīga, kad gāzveida enerģijas nesējs, ko transportē pa dabasgāzes cauruļvadiem, no dabasgāzes mainās uz (tīru) ūdeņradi. Minētajai iepriekš apstiprināto atļauju saglabāšanai nevajadzētu ietekmēt udeņraža infrastruktūras tehniskā drošuma prasību spēkā esamību, kā arī kompetento iestāžu iespēju uzraudzīt atbilstību šādām prasībām un veikt piemērotus un samērīgus izpildes pasākumus, tostarp – ja tas ir pamatoti – iespēju atsaukt iepriekš apstiprinātās atļaujas. Tam būtu jānovērš nepamatota kavēšanās esošo dabasgāzes cauruļvadu un citu tīkla aktīvu pārprofilēšanā udeņraža transportēšanai. Būtu jāizvairās no tā, ka udeņraža sistēmas infrastruktūras atļauju piešķiršanas nosacījumi ir būtiski atšķirīgi, izņemot, ja tam ir pamatots iemesls. Uz tehnisku drošuma apsvērumu pamata varētu apsvērt atšķirīgu pieeju saistībā ar iepriekš apstiprināto atļauju saglabāšanu vai jaunu atļauju piešķiršanu. Atļaujas piešķiršanas procedūras noteikumi būtu jāpiemēro, neskarot starptautiskos un Savienības tiesību aktus, tai skaitā noteikumus par vides un cilvēku veselības aizsardzību. Pienācīgi pamatotos ārkārtas apstākļos atļaujas piešķiršanas termiņu var pagarināt par ilgākas vienu gadu.
- (60) Ar norādījumu sniegšanu pieteikumu iesniedzējiem administratīvās atļaujas iesniegšanas un piešķiršanas procesa laikā, izmantojot administratīvu kontaktpunktu, ir iecerēts mazināt sarežģītību projekta virzītājiem un uzlabot efektivitāti un pārredzamību. Efektivitāti varētu uzlabot iespēja pieteikuma iesniedzējiem attiecīgos dokumentus iesniegt digitālā formā un rokasgrāmatas pieejamība. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka iestādes, kas īsteno atļaujas piešķiršanas procedūru, ir aktīvi iesaistītas atlikušo šķēršļu, tai skaitā nefinanšu šķēršļu, novēršanā, piemēram, nepietiekamas zināšanas, digitālie resursi vai cilvēkresursi, kas kavē aizvien lielāka atļauju pieprasījumu skaita apstrādi. Administratīvās jaudas trūkumam nebūtu jākavē atļauju piešķiršanas procedūras attiecībā uz savienojumiem ar pārvades vai sadales tīklu. Turklāt šādām atļauju piešķiršanas procedūrām nebūtu jārada šķēršļi valsts atjaunīgās enerģijas mērķrādītāja sasniegšanai.
- (61) Nenodalot tīklus no ražošanas un piegādes darbībām (efektīva nodalīšana), pastāv risks ne vien saskarties ar diskrimināciju tīkla vadīšanā, bet arī risks, ka vertikāli integrēti uzņēmumi zaudē stimulu veikt pienācīgus ieguldījumus tīklos.
- (62) Efektīvi nodalīt var tikai vienā veidā – likvidējot vertikāli integrētu uzņēmumu motivāciju diskriminēt konkurentus attiecībā uz piekļuvi tīkliem un ieguldījumiem. Acīmredzami efektīvs un stabils risinājums dabiskā interešu konflikta novēršanai un piegādes drošības panākšanai ir īpašumtiesību nodalīšana, kas paredz tīkla īpašnieka norīkošanu par sistēmas operatoru un viņa neatkarību no piegādes un ražošanas interesēm. Tādēļ Eiropas Parlamenta 2007. gada 10. jūlija rezolūcijā par gāzes un elektroenerģijas iekšējo tirgu perspektīvām minēts, ka īpašumtiesību nodalīšana pārvades līmenī uzskatāma par visefektīvāko līdzekli, lai nediskriminējoši veicinātu ieguldījumus infrastruktūrā, jaunu dalībnieku taisnīgu piekļuvi tīklam un pārredzamību tirgū. Nodalot īpašumtiesības, minēto iemeslu dēļ dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tai pašai personai nav iespēju kontrolēt ražošanas vai piegādes uzņēmumu un vienlaikus kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu vai izmantot savas tiesības šajos uzņēmumos.

Un otrādi – ja persona kontrolē pārvades sistēmu vai pārvades sistēmas operatoru, būtu jāizslēdz iespēja šai pašai personai kontrolēt ražošanas vai piegādes uzņēmumu vai izmantot savas tiesības šajā uzņēmumā. Ievērojot minētos ierobežojumus, ražošanas vai piegādes uzņēmumam vajadzētu būt iespējai kļūt par pārvades sistēmas operatora vai pārvades sistēmas mazākuma akcionāru.

- (63) Visām nodalīšanas sistēmām būtu efektīvi jānovērš jebkāds interešu konflikts starp ražotājiem, piegādātājiem un pārvades sistēmu operatoriem, lai veicinātu vajadzīgos ieguldījumus un jaunpienācējiem garantētu piekļuvi tirgum saskaņā ar pārredzamu un efektīvu regulējumu, un regulatīvajām iestādēm tās nedrīkstētu kļūt par pārmērīgi apgrūtināšu regulatīvu kārtību.
- (64) Termina “kontrolē” definīcija šajā direktīvā ir pieskaņota Padomes Regulas (EK) Nr. 139/2004 ⁽²⁹⁾ noteikumiem.
- (65) Ņemot vērā elektroenerģijas un dabasgāzes sektoru vertikālo saikni, nodalīšanas noteikumi būtu jāattiecinā uz dabasgāzes, ūdeņraža un elektroenerģijas sektoriem, kā detalizēti paredzēts šajā direktīvā.
- (66) Attiecībā uz ūdeņraža sektoru nekavējoties būtu jāpieņem noteikumi par vertikālo nodalīšanu. Šāds risinājums ir vēlamāks nekā dārga *ex-post* nodalīšana gadījumā, ja sektorā rastos izteikta vertikālā integrācija.
- (67) Nodalot īpašumtiesības, lai panāktu tīkla darbības pilnīgu neatkarību no piegādes un ražošanas interesēm un novērstu konfidencialas informācijas apmaiņu, viena un tā pati persona nedrīkstētu būt vadības loceklis gan pārvades sistēmas operatorā vai pārvades sistēmā, gan uzņēmumā, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām. Šā paša iemesla dēļ viena un tā pati persona nedrīkstētu iecelt pārvades sistēmas operatora vai pārvades sistēmas vadības locekļus un kontrolēt ražošanas vai piegādes uzņēmumu vai izmantot savas tiesības šādā uzņēmumā.
- (68) Izveidojot sistēmas operatoru vai pārvades operatoru, kas ir neatkarīgs no piegādes un ražošanas interesēm, vertikāli integrētam uzņēmumam būtu jāvar paturēt savā īpašumā tīkla aktīvus, vienlaikus nodrošinot interešu efektīvu nodalīšanu, ar nosacījumu, ka neatkarīgais sistēmas operators vai neatkarīgais pārvades operators veic visas tīkla operatora funkcijas un ka tiek nodrošināts sīki izstrādāts regulējums un aptveroši regulatīvās kontroles mehānismi.
- (69) Ja 2009. gada 3. septembrī uzņēmums, kam pieder pārvades sistēma, bija daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, dalībvalstīm būtu jādod iespēja izvēlēties starp īpašumtiesību nodalīšanu un sistēmas operatora vai pārvades operatora izveidi, kas ir neatkarīgs no piegādes un ražošanas interesēm.
- (70) Lai pilnībā aizsargātu vertikāli integrētu uzņēmumu īpašnieku intereses, dalībvalstīm būtu jādod izvēles iespējas īpašumtiesību nodalīšanas īstenošanā – izmantot tiešu nodalīšanu vai sadalīt integrētā uzņēmuma akcijas tīkla uzņēmuma akcijās un piegādes un ražošanas uzņēmuma akcijās, ievērojot īpašumtiesību nodalīšanas prasības.
- (71) Neatkarīga sistēmas operatora vai neatkarīga pārvades operatora risinājuma pilnīga efektivitāte būtu jānodrošina ar īpašiem papildu noteikumiem. Noteikumi par neatkarīgu pārvades operatoru nodrošina atbilstīgu regulējumu, kas garantē godīgu konkurenci, pietiekamus ieguldījumus, tirgus pieejamību jaunpienācējiem un dabasgāzes un ūdeņraža tirgu integrāciju. Saskaņā ar noteikumiem par neatkarīgu sistēmas operatoru veiktas efektīvas nodalīšanas pamatā ir divi stūrakmeņi – organizatorisku pasākumu kopums, kas ietver arī pasākumus pārvades sistēmu operatoru vadībai, un to pasākumu kopums, kuri attiecas uz investīcijām, jaunu ražošanas jaudu piesaisti tīklam un tirgus integrāciju, īstenojot reģionālo sadarbību. Pārvades sistēmas operatora neatkarība, *inter alia*, būtu jānodrošina, izmantojot arī dažus “miera periodus”, kad vertikāli integrētajā uzņēmumā nenotiek nekāda pārvaldes vai cita atbilstīga darbība, kas nodrošinātu piekļuvi informācijai, kādu varētu iegūt arī ieņemot amatu pārvaldē.

⁽²⁹⁾ Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (EK Apvienošanās regula) (OV L 24, 29.1.2004., 1. lpp.).

- (72) Lai attīstītu konkurenci dabasgāzes un ūdeņraža iekšējos tirgos, lieliem lietotājiem, kas nav māsājniecību lietotāji un ir iesaistīti liela mēroga komercdarbībā, vajadzētu būt iespējai izvēlēties piegādātājus un slēgt līgumus ar vairākiem piegādātājiem, lai nodrošinātu tiem vajadzīgo dabasgāzes un ūdeņraža daudzumu. Būtu jānodrošina šādu lietotāju aizsardzība pret ekskluzīvu tiesību klauzulām, ar ko liedz iespēju pieņemt konkurējošus vai papildu piedāvājumus.
- (73) Dalībvalstij vajadzētu būt tiesībām izvēlēties pilnīgu īpašumtiesību nodalīšanu savā teritorijā. Ja dalībvalsts ir īstenojusi šīs tiesības, uzņēmumam nevajadzētu būt tiesībām izveidot neatkarīgu sistēmas operatoru vai neatkarīgu pārvades operatoru, ja vien šajā direktīvā nav noteikts citādi. Turklāt uzņēmums, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, nevajadzētu tieši vai netieši īstenot kontroli vai jebkādas tiesības attiecībā uz pārvades sistēmas operatoru no dalībvalsts, kas ir izvēlējusies pilnu īpašumtiesību nodalīšanu.
- (74) Dabasgāzes iekšējā tirgū pastāv dažādi tirgus organizēšanas veidi. Pasākumiem, ko dalībvalstis var īstenot, lai nodrošinātu vienādus noteikumus, būtu jābalstās uz prevalējošām vispārējo interešu vajadzībām. Būtu jāapspriežas ar Komisiju par minēto pasākumu saderīgumu ar LESD un citiem attiecīgiem Savienības tiesību aktiem.
- (75) Īstenojot efektīvu nodalīšanu, būtu jāievēro nediskriminācijas princips starp publisko un privāto sektoru. Tādēļ vienai un tai pašai personai nevajadzētu būt iespējai atsevišķi vai kolektīvi īstenot kontroli vai citas tiesības, pārkāpjot īpašumtiesību nodalīšanas noteikumus vai neatkarīga sistēmas operatora risinājumu, atsevišķi vai kopā, attiecībā uz pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu un piegādes vai ražošanas uzņēmumu institūciju sastāvu, balsojumu vai lēmumu pieņemšanu. Attiecībā uz īpašumtiesību nodalīšanu un neatkarīga sistēmas operatora risinājumu, ja attiecīgā dalībvalsts var pierādīt, ka prasība ir izpildīta, divām atsevišķām publiskām struktūrām būtu jāvar kontrolēt ražošanas un piegādes darbības, no vienas puses, un pārvades darbības, no otras puses.
- (76) Pilnīgi efektīva tīkla darbību nodalīšana no piegādes un ražošanas darbībām būtu jāpiemēro visā Savienībā gan attiecībā uz Savienības, gan trešo valstu uzņēmumiem. Lai tīkla darbības un piegādes un ražošanas darbības Savienībā saglabātos neatkarīgas viena no otras, regulatīvajām iestādēm būtu jāpiešķir pilnvarojums atteikt sertifikāciju pārvades sistēmu operatoriem, kas neievēro nodalīšanas noteikumus. Lai nodrošinātu minēto noteikumu konsekventu piemērošanu visā Savienībā, regulatīvajām iestādēm, pieņemot lēmumus par sertifikāciju, būtu maksimāli jāņem vērā Komisijas atzinums. Lai panāktu arī to, ka tiek ievērotas Savienības starptautiskās saistības un solidaritāte un energoapgādes drošība Savienībā, Komisijai vajadzētu būt tiesībām sniegt atzinumu par tāda pārvades sistēmas īpašnieka vai pārvades sistēmas operatora sertifikāciju, kuru kontrolē persona no trešās valsts. Veicot minēto novērtējumu, Komisijai būtu jāņem vērā komerciālās attiecības, kas varētu negatīvi ietekmēt operatora stimulu un spēju pildīt savus pienākumus, kā arī Savienības starptautiskās saistības un jebkādi citi konkrēti lietas fakti un apstākļi. Šādiem faktiem un apstākļiem būtu jāietver dabasgāzes piegāžu samazināšana, izmantojot to kā ieroci, un manipulācijām ar tirgiem, tieši traucējot dabasgāzes plūsmas, kas nepārprotami var tieši un nopietni ietekmēt būtiskas Savienības un dalībvalstu starptautiskās drošības intereses.
- (77) Ūdeņraža cauruļvadu tīkliem vajadzētu būt efektīvas un ilgtspējīgas ūdeņraža transportēšanas veidam gan uz sauszemes, gan atkrastē. Tā kā to izbūvei ir vajadzīgi lieli kapitālizdevumi, ūdeņraža cauruļvadu tīkli varētu būt dabisks pamats monopolu radīšanai. Dabasgāzes tīklu reglamentēšanā gūtā pieredze ir parādījusi, ka, lai izejvielu tirgū saglabātu konkurenci, ir svarīgi nodrošināt atklātu un nediskriminējošu piekļuvi cauruļvadu tīkliem. Tāpēc gan sauszemes, gan atkrastes ūdeņraža tīkliem Savienībā būtu jāpiemēro iedibinātie tīkla darbības principi, piemēram, trešo personu piekļuve.
- (78) "Ūdeņraža pārvades" un "ūdeņraža sadales" definīcijas šajā direktīvā būtu jābalsta uz attiecīgo tīklu kategoriju funkcijām un pieslēgtās infrastruktūras veidiem.
- (79) Ūdeņraža starpsavienotāji, būdami ūdeņraža tīkli, kas kalpo svarīgajam mērķim savienot dalībvalstu ūdeņraža tīklus, būtu jāekspluatē ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem. Ļoti ierobežotos gadījumos un tad, ja ūdeņraža sadales tīkls ir noteikts attiecīgajā tīkla attīstības plānā, to var pieslēgt ūdeņraža pārvades tīklam citā dalībvalstī. Ja vien minētais

sadales tīkls nav papildus pieslēgts ūdeņraža pārvades vai sadales tīklam dalībvalstī, kurā ūdeņraža sadales tīkls atrodas, tas būtu jāekspluatē kā ūdeņraža sadales tīkls.

- (80) Ūdeņraža sadales tīkliem, kas galvenokārt paredzēti piegādes veikšanai tieši savienotiem lietotājiem, būtu piemērojams vieglāks regulējums attiecībā uz vertikālo nodalīšanu un tīkla plānošanu. Starp šādiem tīkliem nebūtu jāietver ūdeņraža starpsavienotāji vai tiem nevajadzētu būt pieslēgtiem nozīmīgai infrastruktūrai, piemēram, termināļiem vai liela mēroga pazemes krātuvēm, ja vien attiecīgais tīkls nav pārprofilēts dabasgāzes tīkls) vai ūdeņraža starpsavienotājiem. Pieslēgumā starp liela mēroga pazemes krātuvi un sadales sistēmu, kuras abas ir pārprofilētas ūdeņraža izmantošanai, kā esošās sadales sistēmas paplašinājumu var uzbūvēt jaunu neliela saruma savienojuma cauruļvadu ūdeņraža transportēšanai starp tām. Tomēr nevajadzētu ierobežot mazāku pazemes vai virszemes ūdeņraža krātuvju, tostarp viegli izveidojamu ūdeņraža uzglabāšanas tvertņu, pieslēgšanu ūdeņraža sadales tīkliem, jo paredzams, ka tām būs būtiska nozīme minēto tīklu līdzsvarošanā.
- (81) Ūdeņraža tīklu darbība būtu jānošķir no enerģijas ražošanas un piegādes darbībām, lai tīklu operatoru vārdā izvairītos interešu konflikta riska. Izvairīšanās no šādiem interešu konfliktiem tiktu garantēta, ja ūdeņraža pārvades tīklu īpašumtiesības tiktu nošķirtas no dalības enerģijas ražošanā un piegādē. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai paļauties uz integrētā ūdeņraža pārvades tīkla operatora alternatīvo nodalīšanas modeli dabasgāzes pārvades sistēmu operatoriem, uz kuriem attiecas neatkarīgā pārvades operatora nodalīšanas modelis, un esošajiem vertikāli integrētajiem ūdeņraža tīkliem. Dabasgāzes pārvades sistēmu operatori, kas izmanto atkāpi saskaņā ar šo direktīvu, būtu jāuzskata par sertificētiem, lai noteiktu, vai tie ir tiesīgi izmantot integrētā ūdeņraža pārvades tīkla operatora modeli. Dalībvalstīm vajadzētu arī būt spējīgām atļaut izmantot neatkarīgā ūdeņraža pārvades tīkla operatora modeli, ar ko vertikāli integrētajiem ūdeņraža pārvades tīklu īpašniekiem atļauj saglabāt savu tīklu īpašumtiesības, vienlaikus nodrošinot šādu tīklu nediskriminējošu darbību.
- (82) Tā kā kopīga ūdeņraža tīklu un dabasgāzes vai elektroenerģijas tīklu darbība var izveidot sinerģijas un tāpēc tā būtu jāatļauj, ūdeņraža pārvades tīkla operatora darbības būtu jāorganizē atsevišķā tiesību subjektā, lai nodrošinātu pārredzamību attiecībā finansēšanu un piekļuves tarifu izmantošanu. Atkāpes no minētās juridiskās horizontālās nodalīšanas prasības būtu jāpiešķir tikai uz laiku ar nosacījumu, ka regulatīvo iestāžu veiktā izmaksu un ieguvumu analīze ir pozitīva un tās veic ietekmes novērtējumu. Ņemot vērā to attālināto atrašanās vietu un ierobežoto tirgus apjomu, šādas atkāpes būtu automātiski jāpiešķir Igaunijai, Latvijai un Lietuvai līdz 2031. gadam. Jebkurā gadījumā pārredzamība attiecībā finansēšanu un piekļuves tarifu izmantošanu būtu jānodrošina, regulatīvo iestāžu uzraudzībā skaidri un pārredzami nošķirot kontus. Ja ūdeņraža tīkla operators ir daļa no uzņēmuma, kas nodarbojas ar dabasgāzes vai elektroenerģijas pārvadi vai sadali, tad tīkla operatoram būtu jāiesniedz regulatīvajai iestādei saraksts, kurā sīki uzskaitīti uzņēmuma infrastruktūras aktīvi saistībā ar tīkla izmantošanu ūdeņraža vai dabasgāzes vajadzībām, ar mērķi garantēt pilnīgu pārredzamību attiecībā uz regulējamo aktīvu bāzes nošķiršanu. Minētais saraksts būtu jāatjaunina ierastajā kontu revīzijas kārtībā.
- (83) Lai nodrošinātu pārredzamību attiecībā uz regulēto darbību izmaksām un finansēšanu, ūdeņraža pārvades tīkla darbība būtu jānošķir no citām tīkla darbībām, ko veic attiecībā uz citiem enerģijas nesējiem, vismaz saistībā ar tīkla operatoru juridisko formu un pārskatiem. Lai juridiski nošķirtu ūdeņraža pārvades tīklu operatorus, par pietiekamu būtu jāuzskata meitasuzņēmuma vai atsevišķas juridiskas personas izveide dabasgāzes pārvades vai sadales sistēmas operatora grupas struktūrā, neveicot funkcionālu pārvaldības nodalīšanu vai vadības vai personāla nodalīšanu. Tādējādi būtu jāpanāk pārredzamība attiecībā uz regulēto darbību izmaksām un finansēšanu, nezaudējot sinerģijas un izmaksu priekšrocības, ko varētu sniegt vairāku tīklu darbība.
- (84) Ūdeņraža tīkliem būtu jāpiemēro trešo personu piekļuve, lai ūdeņraža piegādes tirgū nodrošinātu konkurenci un vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Reglamentēta trešo personu piekļuve, kuras pamatā ir regulēti piekļuves tarifi, vajadzētu būt pamatnoteikumam ilgtermiņā. Lai ūdeņraža tirgus attīstības posmā operatoriem nodrošinātu nepieciešamo elastību un samazinātu administratīvās izmaksas, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai līdz 2032. gada 31. decembrim atļaut izmantot trešo personu piekļuvi, par ko notikušas sarunas.
- (85) Arī ūdeņradim var izmantot tikai daļas no dabiskām pazemes krātuvēm, ko izmanto dabasgāzei, piemēram, sāls krātuves, ūdens nesējslāņus un noplicinātas gāzes atradnes. Minēto liela mēroga pazemes ūdeņraža krātuvju pieejamība dalībvalstīs ir ierobežota, un to izvietojums nav vienmērīgs. Ņemot vērā iespējamo labvēlīgo ietekmi uz ūdeņraža transportēšanu un ūdeņraža tirgu darbību, piekļuvei šādiem liela mēroga pazemes krātuvēm galu galā būtu

jāpiemēro noteikumi par reglamentētu trešo personu piekļuvi, lai tirgus dalībniekiem nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Tomēr ūdeņraža tirgu attīstības posmā dalībvalstīm vajadzētu būt elastīgai iespējai līdz 2032. gada 31. decembrim izmantot arī apspriestus piekļuves režīmus.

- (86) Paredzams, ka ūdeņradis un ūdeņraža atvasinājumi, piemēram, amonjaks, vai sašķidrinātā organiskā ūdeņraža nesēji tiks importēti un transportēti Savienībā. Tomēr pagaidām nav skaidrs, ar kādiem līdzekļiem un kādā veidā ūdeņradis tiks transportēts, un, visticamāk, dažādi līdzekļi un veidi pastāvēs vienlaikus un savstarpēji konkurēs. Šī direktīva nodrošina tiesisko regulējumu attiecībā uz gāzveida ūdeņraža infrastruktūru un tirgiem. Līdz ar to tikai tad, ja citi ūdeņraža veidi vai tā atvasinājumi un iekārtas, kas ar tiem rīkojas, ir būtiski, lai nodrošinātu tāda gāzveida ūdeņraža tirgus izveidi, kurā valda konkurence, šajā direktīvā būtu jānosaka to loma un noteikumi.
- (87) Termināli, kuros sašķidrināto ūdeņradi vai sašķidrināto amonjaku, kas transportēts ar kuģiem, izņem un pārveido gāzveida ūdeņradī, uzskata par ūdeņraža importēšanas līdzekli, bet tie konkurē ar citiem ūdeņraža transportēšanas līdzekļiem. Lai arī būtu jānodrošina trešo personu piekļuve šādiem termināļiem, dalībvalstīm būtu jānodrošina sistēma, kurā var vienoties par trešo personu piekļuvi, ar mērķi samazināt operatoru un regulatīvo iestāžu administratīvās izmaksas. Uzglabāšanai, kas saistīta ar termināli un kam ir piešķirta trešo personu piekļuve, vajadzētu būt proporcionālai termināļa kapacitātei pārveidot un ievadīt ūdeņradi tīklā. Tomēr var nebūt nepieciešams īstenot trešo personu piekļuvi kravas automobiļu iekraušanas pakalpojumiem ar noteikumu, ka šāda darbība nav palīgpakalpojums, kas saistīts ar ūdeņraža turpmāku pārveidošanu un ievadīšanu tīklā.
- (88) Dalībvalstis var izvēlēties pakāpeniski atteikties no dabasgāzes, lai sasniegtu Regulā (ES) 2021/1119 nosprausto klimatneitralitātes mērķi, vai citu tehnisku iemeslu dēļ. Ir svarīgi nodrošināt skaidru regulējumu, kas ļautu atteikt piekļuvi un, iespējams, atslēgt tīkla izmantotājus, lai sasniegtu minētos politikas mērķus. Vajadzētu būt iespējai atteikt piekļuvi tīkla izmantotājiem vai atslēgt tīkla lietotājus saistībā ar infrastruktūru, kura tiks izņemta no ekspluatācijas saskaņā ar tīkla attīstības plānu pārvades līmeni, vai arī ja ir noteikta izņemšana no ekspluatācijas sadales līmenī. Vienlaikus būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, lai šādos apstākļos aizsargātu tīkla izmantotājus, un ir arī svarīgi, lai lēmumi par piekļuves atteikumu un atslēgšanu tiktu pakļauti objektīviem, paredzamiem un nediskriminējošiem kritērijiem, ko izstrādājušas regulatīvās iestādes.
- (89) Esošajiem vertikāli integrētajiem ūdeņraža tīkliem vajadzētu būt tiesīgiem pieprasīt atkāpes no šīs direktīvas prasībām ar noteikumu, ka minētie tīkli netiek būtiski paplašināti un ka šāda atkāpe nekaitē konkurencei vai ūdeņraža infrastruktūrai, vai tirgus attīstībai, un par to būtu regulāri jāpārlicinās.
- (90) Vietējām ūdeņraža kopām vajadzētu būt svarīgam Savienības ūdeņraža ekonomikas pamatu pamatam. Šādas kopas varētu gūt labumu no vienkāršotām regulatīvajām prasībām ūdeņraža tirgus attīstības posmā, jo īpaši attiecībā uz īpašumtiesību nodalīšanas piemērošanu tīkliem, kas apgādā tirgus dalībniekus šādās kopās. Attiecīgajās vienkāršotajās regulatīvajās prasībās būtu jāņem vērā arī vajadzība pēc regulatīvas elastības attiecībā uz tiešiem cauruļvadiem starp ūdeņraža ražotājiem un individuāliem lietotājiem.
- (91) Cauruļvadu starpsavienotājus ar trešām valstīm var izmantot ūdeņraža importa vai eksporta transportēšanai. Šī direktīva būtu jāpiemēro ūdeņraža cauruļvadu līnijām uz trešām valstīm un no tām tikai dalībvalstu teritorijā. Ekspluatācijas noteikumi attiecībā uz ūdeņraža starpsavienotājiem ar trešām valstīm būtu jāiekļauj starptautiskā nolīgumā starp Savienību un savienotām trešām valstīm. Šāds starptautisks nolīgums nebūtu jāuzskata par nepieciešamu, ja dalībvalsts, kas ir savienota vai plāno tikt savienota ar ūdeņraža starpsavienotāju, risina sarunas un noslēdz starpvaldību nolīgumu ar attiecīgām trešām valstīm saskaņā ar šajā direktīvā paredzēto pilnvarojuma procedūru, lai nodrošinātu saskaņotu tiesisko regulējumu un tā konsekventu piemērošanu visai infrastruktūrai.
- (92) Lai nodrošinātu Savienības ūdeņraža tīklu efektīvu darbību, ūdeņraža tīkla operatoriem ciešā sadarbībā ar citiem ūdeņraža tīkla operatoriem, kā arī ar citiem sistēmas operatoriem, ar kuru tīkliem ir savienots vai var tikt savienots viņu tīkls, tostarp nolūkā veicināt energosistēmas integrāciju, vajadzētu būt atbildīgiem par tīkla darbību, uzturēšanu un attīstīšanu.

- (93) Ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem būtu jāizbūvē pietiekama pārrobežu jauda ūdeņraža transportēšanai, ņemot vērā visu ekonomiski pamatoto un tehniski iespējamo jaudas pieprasījumu, tādējādi sekmējot tirgus integrāciju.
- (94) Saskaņā ar ES Ūdeņraža stratēģiju ir svarīgi pievērst uzmanību ūdeņraža transportēšanai un izmantošanai tīrā veidā. Šajā ziņā ir svarīgi, lai ūdeņraža sistēma transportētu, uzglabātu un apstrādātu augstas tīrības pakāpes ūdeņradi, ņemot vērā ūdeņraža tiešo lietotāju kvalitātes prasības, pretstatā ūdeņradim, kas piemaisīts dabasgāzes sistēmā. Tāpat ir svarīgi, lai ūdeņraža kvalitātes standartos būtu paredzēti papildu kritēriji, ar ko nosaka vispārpieņemtos ūdeņraža tīrības līmeņus. Eiropas standartizācijas iestādēm tehniskās standartizācijas procesā jānosaka pieļaujamo ūdeņraža tīrības līmeņu diapazons un citi būtiski ūdeņraža kvalitātes parametri, piemēram, kontaminanti.
- (95) Dažos gadījumos cita starpā atkarībā no ūdeņraža tīklu topogrāfijas un ūdeņraža tīkliem pievienoto tiešo izmantotāju populācijas var rasties nepieciešamība, ka ūdeņraža tīklu operatori veic ūdeņraža kvalitātes vadību, piemēram, attīrīšanu. Tāpēc regulatīvajām iestādēm būtu jāuzdod ūdeņraža tīklu operatoriem savos tīklos nodrošināt efektīvu ūdeņraža kvalitātes vadību, ja tas ir nepieciešams sistēmas pārvaldīšanai. Uzņemoties šādas darbības, ūdeņraža tīklu operatoriem būtu jānodrošina stabila ūdeņraža kvalitāte tiešajiem izmantotājiem, sevišķi nozarēs, kurās grūti panākt dekarbonizāciju, un tas būtu jādara, ievērojot piemērojamos kvalitātes standartus.
- (96) Ja dabasgāzes sistēmu operatori vai ūdeņraža tīklu operatori noraida piekļuves vai savienošanas pieprasījumu nepietiekamas jaudas dēļ, tiem būtu attiecīgi jāpamato šāds atteikums, un operatoriem vajadzētu būt pienākumam uzlabot savu sistēmu, lai pieprasītos savienojumus vai piekļuvi varētu nodrošināt, ja tas ir izdarāms ekonomiski un atbilst attiecīgajam plānošanas pasākumam.
- (97) Būtu jānovērš arī šķēršļi dabasgāzes iekšējā tirgus izveides pabeigšanai, kurus rada tas, ka dabasgāzes pārvades līnijām uz trešām valstīm un no tām netiek piemēroti Savienības tirgus noteikumi. Ir jānodrošina, ka noteikumi, kas piemērojami dabasgāzes pārvades līnijām, kuras savieno divas vai vairākas dalībvalstis, Savienībā ir piemērojami arī dabasgāzes pārvades līnijām uz trešām valstīm un no tām. Tam būtu jānodrošina tiesiskā regulējuma konsekvence Savienībā, vienlaikus izvairoties no konkurences kropļojumiem Savienības iekšējā enerģijas tirgū un no negatīvas ietekmes uz piegādes drošību. Tam būtu jāuzlabo arī pārredzamība un tirgus dalībniekiem, jo īpaši dabasgāzes infrastruktūras investoriem un sistēmas izmantotājiem, jāsniedz juridiskā noteiktība attiecībā uz piemērojamo tiesisko regulējumu.
- (98) Dalībvalstīm un Enerģētikas kopienas dibināšanas līguma ⁽³⁰⁾ līgumslēdzējām pusēm vajadzētu cieši sadarboties visos jautājumos, kas skar integrēta un dekarbonizēta dabasgāzes tirgus izveidi, un tās nedrīkstētu veikt pasākumus, kas apdraud dalībvalstu un līgumslēdzēju pušu dabasgāzes tirgu ciešāku integrāciju vai piegādes drošību. Minētais varētu ietvert sadarbību dabasgāzes uzglabāšanas jaudas jautājumos un ekspertu iesaistīšanu attiecīgās dabasgāzes riska reģionālās grupās.
- (99) Cauruļvadi, kas trešās valsts naftas vai dabasgāzes ražošanas projektu savieno ar pārstrādes uzņēmumu vai pēdējo piekrastes termināli dalībvalsts teritorijā, būtu jāuzskata par sākumposma pārvades cauruļvadu tīkliem. Cauruļvadi, kas naftas vai dabasgāzes ražošanas projektu dalībvalstī savieno ar pārstrādes uzņēmumu vai pēdējo piekrastes termināli trešās valsts teritorijā, šajā direktīvā nebūtu jāuzskata par sākumposma pārvades cauruļvadu tīkliem, jo šādiem cauruļvadiem, visticamāk, nav ievērojamas ietekmes uz iekšējo enerģijas tirgu.
- (100) Pārvades sistēmu operatoriem vajadzētu būt iespējai brīvi slēgt tehniskus nolīgumus ar pārvades sistēmu operatoriem vai citām struktūrām trešās valstīs par jautājumiem, kas attiecas uz pārvades sistēmu darbību un starpsavienojumiem, ar noteikumu, ka šādu nolīgumu saturs ir saderīgs ar Savienības tiesību aktiem.
- (101) Tehniskiem nolīgumiem starp pārvades sistēmu operatoriem vai citām struktūrām par pārvades līniju darbību būtu jāpaliek spēkā ar noteikumu, ka tie atbilst Savienības tiesību aktiem un regulatīvās iestādes attiecīgajiem lēmumiem.
- (102) Ja pastāv šādi tehniski nolīgumi, šajā direktīvā nav prasīts slēgt starptautisku nolīgumu starp dalībvalsti un trešo valsti vai nolīgumu starp Savienību un trešo valsti par attiecīgās dabasgāzes pārvades līnijas darbību.

⁽³⁰⁾ OV L 198, 20.7.2006., 18. lpp.

- (103) Šī direktīva būtu jāpiemēro dabasgāzes pārvades līnijām uz trešām valstīm un no tām tikai dalībvalstu teritorijā. Attiecībā uz atklātā jūrā izvietotām dabasgāzes pārvades līnijām šai direktīvai vajadzētu būt piemērojamai tās dalībvalsts teritoriālajā jūrā, kurā atrodas pirmais starpsavienojuma punkts ar dalībvalstu tīklu.
- (104) Vajadzētu būt iespējai esošos nolīgumus, kas noslēgti starp dalībvalsti un trešo valsti par pārvades līniju darbību, paturēt spēkā saskaņā ar šo direktīvu.
- (105) Attiecībā uz nolīgumiem vai daļām nolīgumos ar trešām valstīm, kuri var ietekmēt Savienības kopīgos noteikumus, būtu jāizveido saskaņota un pārredzama procedūra, saskaņā ar kuru dalībvalstij pēc tās lūguma atļautu grozīt, paplašināt, pielāgot, atjaunot vai slēgt nolīgumu ar trešo valsti par pārvades līnijas vai sākumposma pārvades cauruļvadu tīkla darbību starp dalībvalsti un trešo valsti. Procedūrai nevajadzētu kavēt šīs direktīvas īstenošanu un nevajadzētu skart Savienības un dalībvalstu kompetenču sadalījumu, un tā būtu jāpiemēro esošiem un jauniem nolīgumiem.
- (106) Ja ir skaidrs, ka nolīguma priekšmets ietilpst daļēji Savienības un daļēji dalībvalsts kompetencē, ir būtiski nodrošināt ciešu sadarbību starp minēto dalībvalsti un Savienības iestādēm.
- (107) Lai šīs direktīvas īstenošanai nodrošinātu vienotus nosacījumus, Komisijai būtu jāpiešķir īstenošanas pilnvaras pieņemt lēmumus, ar ko dalībvalstij atļauj vai atsaka atļauju grozīt, paplašināt, pielāgot, atjaunot vai slēgt nolīgumu ar trešo valsti. Minētās pilnvaras būtu jāizmanto saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 182/2011⁽³¹⁾.
- (108) Energoapgādes drošība ir būtisks sabiedrības drošības aspekts, un tāpēc tā ir cieši saistīta ar dabasgāzes iekšējā tirgus efektīvu darbību un dalībvalstu izolēto dabasgāzes tirgu integrāciju. Dabasgāzi Savienības iedzīvotājiem var piegādāt vienīgi pa tīklu. Funkcionējoši atvērti dabasgāzes tirgi un jo īpaši tīkli un citi aktīvi, kas saistīti ar dabasgāzes piegādi, ir būtiski sabiedrības drošībai, ekonomikas konkurētspējai un Savienības pilsoņu labklājībai. Tālab personām no trešām valstīm būtu jāļauj kontrolēt kādu pārvades sistēmu vai pārvades sistēmas operatoru vienīgi tad, ja tās ievēro Savienībā spēkā esošās efektīvas nodalīšanas prasības. Neskarot Savienības starptautiskās saistības, Savienība uzskata, ka dabasgāzes pārvades sistēmas sektors Savienībai ir ļoti svarīgs, tādēļ ir vajadzīgi papildu drošības pasākumi, lai uzturētu Savienības energoapgādes drošību, izvairoties no apdraudējumiem sabiedriskajai kārtībai un sabiedrības drošībai Savienībā, kā arī Savienības pilsoņu labklājībai. Lai Savienības energoapgāde būtu droša, jo īpaši jāizvērtē, cik neatkarīgi darbojas tīkli, kādā mērā Savienība un dalībvalstis ir atkarīgas no trešo valstu enerģijas piegādēm un kādā veidā konkrētā trešā valstī veic iekšzemes un ārējo tirdzniecību un ieguldījumus enerģētikas jomā. Tālab piegādes drošība būtu jāizvērtē, ņemot vērā katra gadījuma faktiskos apstākļus, kā arī tiesības un pienākumus, ko uzliek starptautiskās tiesības, jo īpaši starptautiski nolīgumi, ko Savienība ir noslēgusi ar attiecīgo trešo valsti. Komisijai attiecīgos gadījumos būtu jāsniedz ieteikumi, lai ar trešām valstīm risinātu sarunas saistībā ar attiecīgiem nolīgumiem par Savienības energoapgādes drošību, vai iekļaut vajadzīgos jautājumus citās sarunās ar minētajām trešām valstīm.
- (109) Ir jāveic papildu pasākumi, lai nodrošinātu pārredzamus un nediskriminējošus tarifus attiecībā uz piekļuvi transportēšanai. Šie tarifi jāpiemēro visiem izmantotājiem, tos nediskriminējot. Ja dabasgāzes krātuve, saspīestas gāzes uzglabāšana sistēma vai palīgpakalpojums darbojas tirgū, kurā valda pietiekama konkurence, piekļuvi varētu atļaut, pamatojoties uz pārredzamiem un nediskriminējošiem mehānismiem uz tirgus bāzes.
- (110) Jāpanāk dabasgāzes uzglabāšanas sistēmu operatoru neatkarība, lai pilnveidotu trešo personu piekļuvi dabasgāzes krātuvēm, kas ir tehniski vai ekonomiski nepieciešami, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi lietotāju apgādes sistēmai. Tādēļ dabasgāzes krātuves jāpārvalda juridiski nodalītām struktūrām ar efektīvām tiesībām pieņemt lēmumus par aktīviem, kas vajadzīgi dabasgāzes krātuvju uzturēšanai, vadīšanai un attīstīšanai. Ir jāpalielina arī pārredzamība trešām personām piedāvāto dabasgāzes uzglabāšanas jaudu pārvaldīšanā, paredzot, ka dalībvalstis nosaka un publicē atbilstošu nediskriminējošu, skaidru un publisku regulējumu, ko piemēro dabasgāzes krātuvēm. Lai noteiktu minēto pienākumu, nevajadzētu pieņemt jaunu lēmumu par piekļuves režīmiem, bet tam būtu jāuzlabo pārredzamība

⁽³¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp.).

attiecībā uz piekļuves režīmu dabasgāzes krātuvēm. Komerciāli jutīgas informācijas konfidencialitātes prasības ir īpaši svarīgas, ja tās skar būtībā stratēģiskus datus vai ja dabasgāzes krātuvei ir tikai viens izmantotājs.

- (111) No nediskriminējošas piekļuves sadales tīkliem ir atkarīga piekļuve lietotājiem mazumtirdzniecības līmenī. Taču diskriminācijas iespējas trešo personu piekļuves un ieguldījumu ziņā sadales līmenī ir mazākas nekā pārvades līmenī, kur pārslodze un ražošanas interešu ietekme kopumā ir lielāka nekā sadales līmenī. Lai noteiktu vienādus noteikumus mazumtirdzniecībā, būtu jāuzrauga sadales sistēmu operatoru darbība, lai tie neizmantotu vertikāli integrēta uzņēmuma priekšrocības attiecībā uz to konkurētspēju tirgū, jo īpaši saistībā ar mājāsaimniecību lietotājiem vai maziem lietotājiem, kas nav mājāsaimniecību lietotāji.
- (112) Dalībvalstīm būtu jāveic konkrēti pasākumi, lai atbalstītu ilgtspējīga biometāna vai citu veidu gāzes, ko tehniski un droši var ievadīt dabasgāzes sistēmā un transportēt pa dabasgāzes sistēmu, plašāku izmantošanu, un to ražotājiem būtu jādod nediskriminējoša piekļuve minētajai sistēmai – ar noteikumu, ka šāda piekļuve pastāvīgi ir saskaņota ar atbilstīgajiem tehniskajiem noteikumiem un drošuma standartiem, un ja vien šajā direktīvā nav noteikts citādi.
- (113) Atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražotāji bieži ir pievienoti sadales tīklam. Lai sekmētu ieviešanu un tirgus integrāciju, ir svarīgi, ka tiem ir neierobežota piekļuve vairumtirdzniecības tirgum un attiecīgajiem virtuālajiem tirdzniecības punktiem. Atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes piekļuve vairumtirdzniecības tirgum būtu jāatvieglo, nosakot ieejas-izejas sistēmu, kas ļauj iekļaut sadales sistēmas un galu galā nodrošina, ka visām ražotnēm ir piekļuve tirgum neatkarīgi no tā, vai tās ir savienotas ar sadales vai pārvades sistēmu. Turklāt Regulā (ES) 2024/1789 ir noteikts, ka sadales sistēmas operatoriem un pārvades sistēmas operatoriem ir jāsadarbojas, lai būtu iespējama reversā plūsma no sadales uz pārvades tīklu vai būtu alternatīvi līdzekļi, ar kuriem veicināt atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes tirgus integrāciju.
- (114) Lai izvairītos no pārmērīga finansiāla un administratīva sloga radīšanas mazajiem sadales sistēmu operatoriem, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai vajadzības gadījumā atbrīvot attiecīgos uzņēmumus no juridiskās nodalīšanas prasībām.
- (115) Ja slēgtu sadales sistēmu izmanto, lai nodrošinātu integrētas energoapgādes optimālu efektivitāti, kurai nepieciešami īpaši darbības standarti, vai ja slēgtu sadales sistēmu galvenokārt uztur sistēmas īpašnieka lietošanai, vajadzētu būt iespējai uz sadales sistēmas operatoru neattiecināt saistības, kas sadales sistēmas operatora un sistēmas izmantotāju attiecību īpašā rakstura dēļ radītu nevajadzīgu administratīvo slogu. Rūpniecisko, komerciālo vai koplietošanas pakalpojumu vietās, piemēram, vilcienu staciju ēkās, lidostās, slimnīcās, lielās nometņu vietās ar integrētu aprīkojumu vai ķīmiskās rūpniecības vietās varētu ierīkot slēgtas sadales sistēmas, ņemot vērā to darbību specializēto raksturu.
- (116) Tā, kā dabasgāzes sistēmā tiek integrēti arvien lielāki atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes apjomi, Savienībā transportētās un patērētās gāzes kvalitāte mainās. Lai nodrošinātu efektīvu dabasgāzes sistēmas darbību, pārvades sistēmu operatoriem vajadzētu būt atbildīgiem par gāzes kvalitātes vadību viņu objektos. Ja atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ievadīšana notiek sadales līmenī un ja tas ir vajadzīgs, lai valdītu to ietekmi uz gāzes kvalitāti, regulatīvās iestādes var noteikt sadales sistēmu operatoriem uzdevumu nodrošināt, ka to objektos gāzes kvalitātes vadība notiek efektīvi. Veicot gāzes kvalitātes vadības uzdevumus, pārvades un sadales sistēmu operatoriem būtu jāievēro piemērojamie gāzes kvalitātes standarti.
- (117) Lai dabasgāzes iekšējais tirgus darbotos pareizi, regulatīvajām iestādēm ir jāspēj pieņemt lēmumus par visiem nozīmīgiem regulēšanas jautājumiem un jābūt pilnīgi neatkarīgām no visām citām publiskām un privātām interesēm. Noteikumi par regulatīvās iestādes neatkarību attiecībā uz piešķirtā budžeta īstenošanu būtu jāīsteno ar dalībvalstu budžeta normatīvajiem aktiem noteiktā regulējuma ietvaros. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai pienācīgi ņemt vērā cilvēkresursu pieejamību un valdes lielumu, vienlaikus veicinot regulatīvo iestāžu neatkarību no jebkādam politiskām vai ekonomiskām interesēm vai iejaukšanās, īstenojot atbilstīgu rotācijas sistēmu.
- (118) Lai visiem tirgus dalībniekiem, tostarp jaunpieņacējiem, nodrošinātu efektīvu piekļuvi tirgum, ir vajadzīgi nediskriminējoši un izmaksas atspoguļojoši balansēšanas mehānismi. Tas būtu jāpanāk, izveidojot tādus pārredzamus, uz tirgu balstītus mehānismus dabasgāzes piegādei un iepirkšanai, kas vajadzīgi atbilstīgi balansēšanas

prasībām. Regulatīvajām iestādēm būtu jāņem aktīva nostāja, lai nodrošinātu to, ka balansēšanas cenas ir nediskriminējošas un atspoguļo izmaksas. Vienlaikus būtu jānodrošina atbilstīgi stimuli, lai balansētu gāzes pievadi un izvadi un neapdraudētu sistēmu.

- (119) Regulatīvajām iestādēm vajadzētu būt iespējai noteikt vai apstiprināt tarifus vai to aprēķināšanas metodiku, pamatojoties uz pārvades sistēmas operatora vai sadales sistēmas operatora, vai sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operatora priekšlikumu, vai arī pamatojoties uz priekšlikumu, par ko vienojušies šie operatori un tīkla izmantotāji. Pildot šos uzdevumus, regulatīvajām iestādēm būtu jānodrošina, ka pārvades un sadales tarifi ir nediskriminējoši un atspoguļo izmaksas, kā arī jāņem vērā tīkla robežizmaksas, no kurām ilgtermiņā izvairās, izmantojot pieprasījuma regulēšanas pasākumus.
- (120) Regulatīvajām iestādēm ciešā sadarbībā ar Energoregulatoru sadarbības aģentūru (ACER), kas izveidota ar Regulu (ES) 2019/942, būtu jāveicina tāds iekšējais ūdeņraža tirgus, kurš ir atvērts, drošs un vidiski ilgtspējīgs, kurā ir konkurence un nav ierobežotas pārrobežu plūsmas. Lai ūdeņraža iekšējais tirgus darbotos pareizi, regulatīvajām iestādēm ir jāspēj pieņemt lēmumus par visiem nozīmīgiem regulēšanas jautājumiem.
- (121) Regulatīvajām iestādēm vajadzētu būt pilnvarām pieņemt saistošus lēmumus attiecībā uz dabasgāzes vai ūdeņraža uzņēmumiem un piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas dabasgāzes uzņēmumiem vai ūdeņraža uzņēmumiem, kas nepilda saistības, vai ierosināt, lai kompetenta tiesa tiem piemēro šādas sankcijas. Neskarot konkurences noteikumu piemērošanu, regulatīvajām iestādēm būtu jāpiešķir arī pilnvaras pieņemt lēmumus par vajadzīgajiem pasākumiem, lai nodrošinātu, ka lietotāji gūst labumu no efektīvas konkurētspējas sekmēšanas, kas nodrošina dabasgāzes un ūdeņraža iekšējā tirgus pareizu darbību. Gāzes realizācijas programmu izveide ir viens no iespējamajiem pasākumiem, ko var izmantot, lai veicinātu efektīvu konkurenci un nodrošinātu tirgus pareizu darbību.
- (122) Tāpat regulatīvajām iestādēm būtu jāpiešķir pilnvaras palīdzēt nodrošināt augstas prasības attiecībā uz sabiedrisko pakalpojumu, vienlaikus veicinot tirgus atvēršanu, kā arī palīdzēt nodrošināt neaizsargāto lietotāju aizsardzību un patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu pilnīgu efektivitāti. Minētie noteikumi nedrīkstētu skart ne Komisijas pilnvaras konkurences noteikumu piemērošanā, tostarp pilnvaras izskatīt apvienošanās gadījumus ar Savienības dimensiju, ne noteikumus par iekšējo tirgu, piemēram, kapitāla brīvu apriti. Neatkarīgā struktūra, pie kuras var griezties puse, ko ietekmē regulatīvās iestādes lēmums, varētu būt tiesa vai cita tiesu iestāde, kam ir pilnvaras veikt tiesas izskatīšanu.
- (123) Regulatīvo iestāžu pilnvaru saskaņošanai būtu jāietver tiesības nodrošināt stimulus uzņēmumiem un piemērot gāzes uzņēmumiem iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas vai ierosināt, lai kompetenta tiesa piemēro šādas sankcijas. Turklāt regulatīvajām iestādēm vajadzētu būt pilnvarotām pieprasīt atbilstīgu informāciju no uzņēmumiem, veikt pienācīgu un pietiekamu izmeklēšanu un izšķirt domstarpības.
- (124) Regulatīvajām iestādēm un ACER būtu jāsniedz informācija par ūdeņraža tirgu, lai nodrošinātu pārredzamību, tai skaitā par tādiem aspektiem kā piedāvājums un pieprasījums, transporta infrastruktūra, pakalpojuma kvalitāte, pārrobežu tirdzniecība, ieguldījumi, vairumtirdzniecības un patērētāju cenas, kā arī tirgus likviditāte.
- (125) Pārvades sistēmu operatoriem ir svarīga nozīme, lai nodrošinātu izmaksu ziņā efektīvus ieguldījumus dabasgāzes un ūdeņraža tīklos. Lai optimizētu plānošanu attiecībā uz visiem enerģijas nesējiem un mazinātu atšķirības starp dažādajām valstu un Savienības mēroga tīkla plānošanas pieejām, būtu jāievieš papildu prasības par konsekvētu plānošanu. Lai nodrošinātu izmaksu ziņā efektīvu infrastruktūras izvēršanu un izvairītos no balasta aktīviem, tīkla plānošanā būtu jāņem vērā arī pieaugošās savstarpējās saiknes starp dabasgāzi un elektroenerģiju, kā arī ūdeņradi, un attiecīgā gadījumā – centralizēto siltumapgādi. Bez elektroenerģijas-dabasgāzes aktīviem ūdeņraža un elektroenerģijas savstarpējās saiknes var ietvert arī ūdeņraža spēkstacijas. Tīkla plānošanai vajadzētu būt pārredzamai, un vajadzētu būt iespējai tajā piedalīties attiecīgajām ieinteresētajām personām. Tādēļ operatoriem vajadzētu būt pienākamam īstenot plašu apspriešanos ar ieinteresētajām personām. Eiropas Zinātniskā konsultatīvā padome klimata pārmaiņu jautājumos, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 401/2009⁽³²⁾, var sniegt atzinumu par kopīgajiem scenārijiem. Ūdeņraža tīkla attīstības plānam vajadzētu būt vērstam uz ūdeņraža

⁽³²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 401/2009 (2009. gada 23. aprīlis) par Eiropas Vides aģentūru un Eiropas Vides informācijas un novērojumu tīklu (OV L 126, 21.5.2009., 13. lpp.).

izmantošanu nozarēs, kurās grūti panākt dekarbonizāciju un nav pieejamas energoefektīvākas un rentablākas alternatīvas.

- (126) Izvietojot to vienā vietā, ūdeņraža ražošana un patēriņš notiek vienā un tajā pašā vietā vai atrodas pēc iespējas tuvu, tādējādi nodrošinot stabilu ūdeņraža kvalitāti galapatēriņā un līdz minimumam samazinot izmaksas un ietekmi uz vidi, kā arī ūdeņraža noplūdes, kas saistītas ar transportēšanu. Ūdeņraža tīklu operatoriem būtu jāsadarbojas ar savienoto un kaimiņos esošo ūdeņraža tīklu operatoriem, lai nodrošinātu iespējami efektīvāko savienojumu.
- (127) Izstrādājot tīkla attīstības plānu, ir svarīgi, ka infrastruktūras operatori ņem vērā principu “energoefektivitāte pirmajā vietā” un sistēmas efektivitātes principus, kas noteikti Komisijas 2021. gada 28. septembra “Ieteikumā par principu “energoefektivitāte pirmajā vietā”: no principiem pie prakses – Vadlīnijas un piemēri principa ieviešanai lēmumu pieņemšanā enerģētikas nozarē un ārpus tās”, jo īpaši paredzamo patēriņu, ko izmanto kopīga scenārija izstrādē. Pieprasījuma puses risinājumi būtu jānosaka par prioritāriem, kad vien tie ir rentablāki nekā ieguldījumi infrastruktūrā.
- (128) ES Energosistēmas integrācijas stratēģijā ir uzsvērts, ka, lai sasniegtu dekarbonizācijas mērķus, ir svarīgi, ka notiek energosistēmas koordinēta plānošana un darbība. Tāpēc ir nepieciešams sagatavot tīkla attīstības plānus, kuru pamatā ir kopīgs scenārijs, kas izstrādāts starpnozaru līmenī. Vienlaikus saglabājot spēju identificēt atsevišķus nozaru tīkla modeļus un atsevišķas nodaļas kopīga tīkla attīstības plāna gadījumā, infrastruktūras operatoriem būtu jācenšas panākt augstāka līmeņa integrāciju, ņemot vērā sistēmas vajadzības, kas aptver vairāk nekā tikai konkrētus enerģijas nesējus.
- (129) Tīkla attīstības plāns ir svarīgs elements, lai varētu apzināt infrastruktūras trūkumus un sniegt informāciju par infrastruktūru, ko vai nu ir nepieciešamas izveidot, vai ko var dezekspluatēt un izmantot citiem nolūkiem, piemēram, ūdeņraža transportēšanai. Tā tas ir neatkarīgi no tīkla operatoriem izvēlēta nodalīšanas modeļa.
- (130) Ja tīkla attīstības plānā tiek sniegta informācija par infrastruktūru, ko var dezekspluatēt, tas var nozīmēt, ka infrastruktūra tiek pastāvīgi izņemta no ekspluatācijas, to vai nu atstājot neizmantotu vai demontējot, vai darot to pieejamu izmantošanai citiem nolūkiem, piemēram, ūdeņraža transportēšanai. Saistībā ar paaugstinātas infrastruktūras pārredzamības mērķi ir ņemts vērā tas, ka pārprofilēta infrastruktūra ir salīdzinoši lētāka nekā no jauna izbūvēta infrastruktūra, un tādējādi pārejai vajadzētu būt izmaksu ziņā efektīvākai.
- (131) Dalībvalstīs, kurās paredzēts izvērst ūdeņraža sadales tīklu, ūdeņraža infrastruktūras attīstībai vajadzētu būt balstītai uz realistiskām un tālredzīgām pieprasījuma prognozēm, tostarp iespējamajām vajadzībām no elektroenerģijas sistēmas un grūti dekarbonizējamo nozaru perspektīvas. Ja dalībvalstīs jaunas ūdeņraža infrastruktūras līdzfinansēšanas vajadzībām nolemj atļaut piemērot īpašas maksas, plānā būtu jāpamato regulatīvās iestādes novērtējums attiecībā uz minētajām maksām. Plāns būtu jāiesniedz reizi četros gados. Pirms 2032. gada 31. decembra tas būtu iesniedzams regulatīvajai iestādei vai citai kompetentajai iestādei. Pēc minētā datuma tas iesniedzams tikai regulatīvajai iestādei.
- (132) Uz tīkla attīstības plānā esošās informācijas pamata būtu jāspēj prognozēt ietekmi uz tarifiem, balstoties uz plānošanas, izņemšanas no ekspluatācijas vai pārprofilēšanas ietekmi uz regulējamo aktīvu bāzi.
- (133) Tā vietā, lai sniegtu valsts tīkla attīstības plānu, kurā ir runa par atsevišķas dalībvalsts līmeni, būtu jāatļauj dalībvalstīm izvēlēties sagatavot reģionāla līmeņa tīkla attīstības plānu, ietverot vairāk nekā vienu dalībvalsti un saskaņā ar brīvprātīgu reģionālā dabasgāzes tirgus integrāciju.
- (134) Pretēji situācijai saistībā ar elektroenerģiju dabasgāzes nozīme nākotnē pakāpeniski mazināsies, un tas ietekmē arī pieprasījumu pēc ieguldījumiem infrastruktūrā. Tāpēc tīkla attīstības plānā ir jālīdzsvaro konkurences jautājumi un jāizvairās no balasta aktīviem.
- (135) Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai izvēlēties stratēģiski slēgt un pielāgot daļu no savas sadales sistēmas, lai pakāpeniski izbeigtu dabasgāzes piegādi mājāsaimniecību lietotājiem, nolūkā nodrošināt pārkārtošanos uz ilgtspējīgu un efektīvu sistēmu.
- (136) Dalībvalstīm būtu jānosaka pienākums ūdeņraža sadales tīklu operatoriem ūdeņraža sadales tīkla plānos norādīt ūdeņraža tīkla infrastruktūru, ko tie plāno attīstīt un pārprofilēt. Dabasgāzes sadales sistēmu operatoriem vajadzētu būt pienākumam izstrādāt tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānus, ja paredzams, ka dabasgāzes pieprasījums

samazināsies tiktāl, ka dabasgāzes sadales sistēmas vai šādu sistēmu daļas būs jāizņem no ekspluatācijas. Dabasgāzes sadales sistēmu operatoriem un udeņraža sadales tīklu operatoriem var atļaut izstrādāt kopīgus plānus, ja tie darbojas vienā un tajā pašā teritorijā un ja ir paredzēts pārprofilēt tīkla daļas. Minētajiem plāniem būtu jāatbilst tīkla attīstības desmit gadu plāniem. Sadales tīklu attīstības plāniem un dabasgāzes izņemšanas no ekspluatācijas plāniem būtu jāveicina energoefektivitāte un energosistēmas integrācija, ņemot vērā vietējos siltumapgādes un aukstumapgādes plānus. Minētajiem plāniem būtu jāpalīdz sasniegt Savienības enerģētikas un klimata mērķrādītājus, un tiem vajadzētu būt balstītiem uz pamatotiem pieņēmumiem par dabasgāzes un udeņraža pieprasījumu un ražošanu. Būtu jānosaka pienākums operatoriem plāna sagatavošanas laikā īstenot apspriešanos ar attiecīgo ieinteresēto personu līdzdalību un plāna projektu darīt publiski pieejamus. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka regulatīvās iestādes sniedz norādījumus, ja sadales sistēmas daļas nāktos izņemt no ekspluatācijas, jo īpaši pirms tiem sākotnēji prognozētā amortizācijas laika beigām.

- (137) Satvaram, kas reglamentē pieslēguma izmaksu un maksu aprēķināšanu un piemērošanu biometāna ražotājiem, ir svarīga nozīme ilgtspējīga biometāna integrēšanā Savienības dabasgāzes tīklos. Dalībvalstīm būtu jānodrošina regulējums, lai atvieglotu biometāna ražotņu efektīvu pieslēgšanu pārvades vai sadales sistēmām. Nosakot vai apstiprinot tarifus vai metodiku, kas jāizmanto pārvades un sadales sistēmu operatoriem, regulatīvajām iestādēm, neskarot to neatkarību minēto uzdevumu izpildē, būtu jānodrošina iespēja ņemt vērā izmaksas, kas radušās minētajiem sistēmu operatoriem, un investīcijas, ko tie veikuši.
- (138) Savienībā ir jāvirzās uz starpsavienotiem udeņraža tirgiem, tādējādi veicinot ieguldījumus pārrobežu udeņraža infrastruktūrā.
- (139) Ir jāpalielina uzticība tirgum, tā likviditāte un tirgus dalībnieku skaits, un tādēļ ir jāveic tādu uzņēmumu, kas nodarbojas ar dabasgāzes piegādi, lielāka regulatīvā pārraudzība. Šīm prasībām nevajadzētu būt pretrunā spēkā esošajiem Savienības tiesību aktiem, kas reglamentē finanšu tirgus, un tām vajadzētu būt saderīgām ar minētajiem noteikumiem. Regulatīvajām iestādēm un finanšu tirgus regulatoriem ir jāsadarbības, lai savstarpēji palīdzētu labāk pārraudzīt attiecīgos tirgus. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai noteikt dabasgāzes piegādes uzņēmumu finansiālo stabilitāti kā kritēriju tam, lai piešķirtu atļauju dabasgāzes pārdošanai, tostarp tālākpārdošanai. Šādiem kritērijiem vajadzētu būt pilnībā pārredzamiem un nediskriminējošiem.
- (140) Dabasgāzi galvenokārt un aizvien vairāk Savienībā importē no trešām valstīm. Savienības tiesību aktos būtu jāņem vērā dabasgāzes tirgus īpatnības, piemēram, zināmu strukturālo neelastību, ko rada piegādātāju koncentrācija, piegāžu ilgtermiņa līgumus vai likviditātes trūkums piegādes beigu posmā. Tādēļ ir vajadzīga lielāka pārredzamība, tostarp attiecībā uz cenu veidošanos.
- (141) Pirms Komisija pieņem pamatnostādnes, ar ko sīkāk nosaka lietvedības prasības, ACER un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādei (EVTI), kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1095/2010⁽³³⁾, būtu jāapspriežas par minēto pamatnostādņu saturu un jākonsultē Komisija par to. ACER un EVTI būtu arī jāsadarbības, lai turpmāk izpētītu to, vai uz darījumiem ar gāzes piegādes līgumiem un dabasgāzes atvasinātajiem instrumentiem būtu jāattiecināma pārredzamības prasības pirmstirdzniecības vai pēctirdzniecības posmā, un, ja tā ir, tad kādām vajadzētu būt šīm prasībām.
- (142) Dalībvalstīm vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, regulatīvajai iestādei būtu jāveicina pārtraucamu piegādes līgumu izstrāde.
- (143) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka, ņemot vērā vajadzīgās kvalitātes prasības, biometānu vai citus gāzes veidus var bez diskriminācijas ievadīt dabasgāzes sistēmā ar noteikumu, ka šī piekļuve ir pastāvīgi saderīga ar atbilstīgajiem tehniskajiem noteikumiem un drošuma standartiem. Šiem noteikumiem un standartiem būtu jānodrošina, ka biometānu vai citus gāzes veidus var tehniski un droši ievadīt un transportēt dabasgāzes sistēmā, un tajos būtu jāpievēršas to ķīmiskajām īpašībām.
- (144) Ilgtermiņa līgumi ieņem nozīmīgu vietu dalībvalstu dabasgāzes piegādē. Tomēr tiem nevajadzētu būt šķērslim atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ienākšanai tirgū, un tāpēc neattīrītās fosilās gāzes piegādes līgumiem nevajadzētu būt spēkā pēc 2049. gada 31. decembra. Šādiem līgumiem vienmēr būtu jānosauk ar šīs direktīvas mērķiem un jābūt saderīgiem ar LESD, tostarp ar konkurences noteikumiem. Ilgtermiņa līgumi ir jāņem vērā, plānojot uzņēmumu piegādes un transportēšanas jaudu. Lai gan neattīrīta fosilā gāze joprojām ir svarīga, tās nozīme

⁽³³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1095/2010 (2010. gada 24. novembris), ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/77/EK (OV L 331, 15.12.2010., 84. lpp.).

Savienības energoapgādes nodrošināšanas kontekstā pakāpeniski mazināsies. Dalībvalstīm būtu jānodrošina pakāpeniska atteikšanās no fosilās gāzes, ņemot vērā alternatīvu pieejamību. Ja tas paredzēts dalībvalstu integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai noteikt beigu datumu ilgtermiņa līgumiem par neattīrītu fosilo gāzi, kas ir agrāks par 2049. gada 31. decembri.

- (145) Lai nodrošinātu augstu sabiedrisko pakalpojumu standartu uzturēšanu Savienībā, par visiem pasākumiem, ko dalībvalstis veic, lai sasniegtu šīs direktīvas mērķus, būtu regulāri jāinformē Komisija. Komisijai būtu regulāri jāpublicē ziņojums, kurā analizēti valstu līmenī veiktie pasākumi sabiedrisko pakalpojumu mērķu sasniegšanā un salīdzināta to efektivitāte, lai sniegtu ieteikumus par valstīs veicamajiem pasākumiem, tādējādi panākot augstus sabiedrisko pakalpojumu standartus.
- (146) Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību ievērošana ir šīs direktīvas pamatprasība, un šajā direktīvā ir svarīgi precizēt kopējos minimālos standartus, kurus ievēro visas dalībvalstis un kuros ņemti vērā mērķi attiecībā uz kopīgu aizsardzību, enerģētiskās nabadzības apkarošanu, cenu pārraudzību, piegādes drošību, vides aizsardzību un līdzvērtīgu konkurences līmeni visās dalībvalstīs. Svarīgi, lai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības varētu interpretēt katrā valstī, ņemot vērā apstākļus valstī un ievērojot Savienības tiesību aktus.
- (147) Pasākumi, ko dalībvalstis īsteno, lai sasniegtu sociālās un ekonomiskās kohēzijas mērķus, jo īpaši varētu ietvert adekvātu ekonomisku stimulu nodrošināšanu, attiecīgā gadījumā izmantojot visus esošos Savienības un valstu instrumentus. Šie instrumenti var ietvert atbildības mehānismus, lai garantētu vajadzīgos ieguldījumus.
- (148) Ciktāl dalībvalstu veiktie pasākumi sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību izpildei ir valsts atbalsts saskaņā ar LESD 107. panta 1. punktu, pastāv LESD 108. panta 3. punktā noteikts pienākums paziņot par šīm saistībām Komisijai.
- (149) Tirgus cenām būtu jānodrošina pareizie stimuli tīklu attīstībai.
- (150) Dažām dalībvalstīm, ņemot vērā to dabasgāzes tirgu vēsturiskās iezīmes un brieduma pakāpi, vajadzētu būt iespējai atkāpties no konkrētiem šajā direktīvā paredzētiem noteikumiem, lai novērstu nepamatotu sodīšanu un veicinātu dabasgāzes tirgu efektīvu attīstību minētajās dalībvalstīs. Tas jo īpaši attiecas uz Luksemburgu, ņemot vērā tās tirgus īpatnības, un uz visām tām dalībvalstīm, kuras vēl nav savienotas ar citu dalībvalstu starpsavienoto sistēmu vai kuras vēl nav saņēmušas pirmo komerciālo piegādi saskaņā ar savu pirmo ilgtermiņa dabasgāzes piegādes līgumu. Lai nodrošinātu Savienības tiesību aktu vienādu piemērošanu, atkāpēm dalībvalstīm, kuras vēl nav savienotas ar citu dalībvalstu starpsavienoto sistēmu vai kuras vēl nav saņēmušas pirmo komerciālo piegādi saskaņā ar savu pirmo ilgtermiņa dabasgāzes piegādes līgumu, vajadzētu būt pagaidu atkāpēm, un tās būtu jāpiemēro tikai līdz brīdim, kad minētās dalībvalstis spēs izpildīt augstākus standartus attiecībā uz tirgus atvēršanu un savienotību ar Savienības integrēto dabasgāzes sistēmu. Ja piemēro šādu atkāpi, tai būtu jāattiecas arī uz visiem šīs direktīvas noteikumiem, kas papildina vai prasa iepriekš piemērot jebkuru no noteikumiem, no kuriem ir piešķirta atkāpe.
- (151) Godīgas konkurences veicināšanai un vieglai dažādu piegādātāju pieejamībai vajadzētu būt īpaši svarīgiem faktoriem dalībvalstīs, lai ļautu patērētājiem pilnībā izmantot iespējas, ko piedāvā liberalizēts dabasgāzes iekšējais tirgus.
- (152) Lai izveidotu dabasgāzes iekšējo tirgu, dalībvalstīm būtu jāveicina savu valstu tīklu integrācija un tīklu operatoru sadarbība Savienības un reģionālā līmenī, integrējot arī izolētās sistēmas, kas veido Savienībā pastāvošās “gāzes salas”.
- (153) Reģionālo tirgu brīvprātīga integrācija, jo īpaši tirgu apvienošana, var dot dažādus ieguvumus atkarībā no šo tirgu īpatnībām. Tirgu integrācija var būt iespēja labāk izmantot infrastruktūru, ja tai nav negatīva ietekme uz kaimiņu tirgiem, piemēram, lielāki pārrobežu tarifi. Tā arī ir iespēja palielināt konkurenci, likviditāti un tirdzniecību, kas nāks par labu tiešajiem patērētājiem reģionā, jo tiks piesaistīti piegādātāji, kuri citkārt neiesaistītos mazā tirgus dēļ. Tirgus integrācija arī dod iespēju izveidot lielākas zonas, kurām ir piekļuve vairākiem piegādes avotiem. Šāda diversifikācija varētu ietekmēt vairumtirdzniecības tirgus cenas, jo pieaug konkurence starp avotiem, un, ja jaunajā apvienotajā zonā nav iekšējo šķēršļu, var uzlaboties piegādes drošība. Tirgus integrācija varētu būt pamats, lai saņemtu papildu

atbalstu dabasgāzes tirgus pārveidošanai, arī atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ieviešanai. Dalībvalstīm, regulatīvajām iestādēm un pārvades sistēmu operatoriem būtu jāsadarbojas, lai veicinātu reģionālu integrāciju.

- (154) Vienam no galvenajiem šīs direktīvas mērķiem vajadzētu būt īsta dabasgāzes iekšējā tirgus izveidei, izmantojot Savienībā vienotu tīklu, un tādēļ regulatīvo jautājumu risināšanai par pārrobežu savienojumiem un reģionālajiem tirgiem vajadzētu būt regulatīvo iestāžu galvenajam uzdevumam, attiecīgajā gadījumā cieši sadarbojoties ar ACER.
- (155) Vienam no šīs direktīvas galvenajiem mērķiem vajadzētu būt arī panākt kopējus noteikumus, lai nodrošinātu īstu iekšējo tirgu un plaši pieejamu dabasgāzes piegādi. Šajā nolūkā neizkropļotas tirgus cenas nodrošinātu stimulu pārrobežu tirdzniecībai, vienlaikus radot cenu konvergenci.
- (156) Regulatīvajām iestādēm būtu arī jāsniedz informācija par tirgu, lai Komisija varētu veikt savas funkcijas – novērot un uzraudzīt dabasgāzes iekšējo tirgu un tā attīstību īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā, tostarp tādas aspektus kā piedāvājums un pieprasījums, pārvades un sadales infrastruktūra, pakalpojumu kvalitāte, pārrobežu tirdzniecība, pārslodzes vadība, ieguldījumi, vairumtirdzniecības un patērētāju cenas, tirgus likviditāte, kā arī vides aizsardzības un efektivitātes uzlabošana. Regulatīvajām iestādēm būtu jāziņo valstu konkurences iestādēm un Komisijai par tām dalībvalstīm, kurās cenas kropļo konkurenci un apdraud tirgus pareizu darbību.
- (157) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi – proti, izveidot pilnībā funkcionējošu dabasgāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu – nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, un to, ka šo mērķi tā mēroga un iedarbības dēļ var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi šā mērķa sasniegšanai.
- (158) Ievērojot Regulu (ES) 2024/1789, Komisija var pieņemt pamatnostādnes vai tīkla kodeksus, lai sasniegtu vajadzīgo saskaņotības pakāpi. Šādas pamatnostādnes vai tīkla kodeksi, kas ir saistoši ar Komisijas īstenošanas regulām pieņemti noteikumi, attiecībā uz dažiem šīs direktīvas noteikumiem ir arī piemērots instruments, ko pēc vajadzības var ātri pielāgot.
- (159) Jo īpaši Komisija būtu jāpilnvaro pieņemt pamatnostādnes, kas vajadzīgas, lai panāktu minimālo saskaņotības pakāpi šīs direktīvas mērķa sasniegšanai.
- (160) Saskaņā ar Dalībvalstu un Komisijas 2011. gada 28. septembra kopīgo politisko deklarāciju par skaidrojošiem dokumentiem dalībvalstis ir apņēmušās, paziņojot savus transponēšanas pasākumus, pamatos gadījumos pievienot vienu vai vairākus dokumentus, kuros paskaidrota saikne starp direktīvas sastāvdaļām un atbilstīgajām daļām valsts transponēšanas instrumentos. Attiecībā uz šo direktīvu likumdevējs uzskata, ka šādu dokumentu nosūtīšana ir pamatota, jo īpaši pēc Eiropas Savienības Tiesas sprieduma lietā C-543/17 ⁽³⁴⁾.
- (161) Šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši ir atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ("Harta"). Tāpēc šī direktīva būtu jāinterpretē un jāpiemēro saskaņā ar minētajām tiesībām un principiem, jo īpaši tiesībām uz personas datu aizsardzību, kas garantētas ar Hartas 8. pantu. Ir būtiski, lai personas datu apstrāde saskaņā ar šo direktīvu atbilstu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2016/679 ⁽³⁵⁾.
- (162) Lai grozītu nebūtiskus šīs direktīvas elementus vai lai papildinātu to attiecībā uz dažām konkrētām jomām, kas ir būtiskas šīs direktīvas mērķu sasniegšanai, būtu jādeleģē pilnvaras Komisijai pieņemt aktus saskaņā ar LESD 290. pantu attiecībā uz to, lai sniegtu pamatnostādnes par minimālajiem kritērijiem, ar kuriem nodrošina pārvades sistēmas vai ūdeņraža pārvades tīkla īpašnieka un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas vai ūdeņraža uzglabāšanas operatora neatkarību, pamatnostādnes, kurās detalizēti izklāstīta pārvades sistēmas operatora vai ūdeņraža pārvades tīkla operatora sertifikācijas procedūra, pamatnostādnes par to, cik lielā mērā regulatīvajām iestādēm ir pienākums

⁽³⁴⁾ Tiesas 2019. gada 8. jūlija spriedums lietā Eiropas Komisija/Belģija, C-543/17, ECLI:EU:C:2019:573.

⁽³⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula), (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

sadarboties savā starpā un ar ACER, pamatnostādnes, ar kurām detalizēti nosaka procedūru attiecībā uz regulatīvās iestādes pieņemta lēmuma atbilstību tīkla kodeksiem un pamatnostādnēm, kas pieņemtas, ievērojot šo direktīvu un Regulu (ES) 2024/1789, un pamatnostādnes, kas nosaka lietvedības metodes un kārtību, kā arī tādu datu veidu un saturu, ko sniedz piegādes uzņēmumi un kas saistīti ar darījumiem saistībā ar dabasgāzes un ūdeņraža piegādes līgumiem un dabasgāzes un ūdeņraža atvasinātajiem instrumentiem. Ir īpaši būtiski, lai Komisija, veicot sagatavošanas darbus, rīkotu atbilstīgas apspriešanās, tostarp ekspertu līmenī, un lai minētās apspriešanās tiktu rīkotas saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu⁽³⁶⁾. Jo īpaši, lai deleģēto aktu sagatavošanā nodrošinātu vienādu dalību, Eiropas Parlaments un Padome visus dokumentus saņem vienlaicīgi ar dalībvalstu ekspertiem, un minēto iestāžu ekspertiem ir sistemātiska piekļuve Komisijas ekspertu grupu sanāksmēm, kurās notiek deleģēto aktu sagatavošana.

- (163) Lai nodrošinātu vienotus nosacījumus šīs direktīvas īstenošanai, būtu jāpiešķir Komisijai īstenošanas pilnvaras noteikt sadarbības prasības un nediskriminējošas un pārredzamas procedūras, kā piekļūt datiem. Minētās pilnvaras būtu jāizmanto saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 182/2011.
- (164) Lai nodrošinātu šīs direktīvas netraucētu un efektīvu īstenošanu, Komisija atbalsta dalībvalstis, izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu, kas izveidots ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/240⁽³⁷⁾ un kas sniedz īpaši pielāgotas tehniskās zināšanas par to, kā izstrādāt un īstenot reformas, tai skaitā tādas, kuras sekmē dabasgāzes un ūdeņraža iekšējos tirgus, kuros pastāv konkurence, rada iespējas atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes integrācijai un palielina sadarbību un koordināciju starp pārvades un sadales sistēmu operatoriem. Tehniskais atbalsts ir saistīts ar, piemēram, administratīvās spējas stiprināšanu, leģislatīvo satvaru saskaņošanu un apmaiņu ar attiecīgu paraugpraksi.
- (165) Tāpēc būtu jāatceļ Direktīva 2009/73/EK un pienākums transponēt šo direktīvu valsts tiesību aktos būtu jāattiecinā vienīgi uz tiem noteikumiem, kuri ir grozījumi pēc būtības salīdzinājumā ar Direktīvu 2009/73/EK. Pienākums transponēt noteikumus, kas nav grozīti, izriet no minētās direktīvas.
- (166) Šai direktīvai nebūtu jāskar dalībvalstu pienākumi attiecībā uz termiņiem šīs direktīvas III pielikuma B daļā minēto direktīvu transponēšanai valsts tiesību aktos un to piemērošanas dienu,

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

I NODAĻA

PRIEKŠMETS, DARBĪBAS JOMA UN DEFINĪCIJAS

1. pants

Priekšmets un darbības joma

1. Ar šo direktīvu izveido vienotu regulējumu dabasgāzes un ūdeņraža tirgu dekarbonizācijai, lai palīdzētu sasniegt Savienības klimata un enerģētikas mērķrādītājus.
2. Ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus par dabasgāzes pārvadi, sadali, piegādi un uzglabāšanu, izmantojot dabasgāzes sistēmu, un patērētāju aizsardzības noteikumus, lai Savienībā izveidotu integrētu un pārredzamu dabasgāzes tirgu, kurā valda konkurence. Ar to nosaka normas, kas attiecas uz minētās nozares organizāciju un darbību, piekļuvi tirgum, kritērijiem un procedūrām, ko piemēro, piešķirot atļaujas dabasgāzes pārvadei, sadalei, piegādei un uzglabāšanai, izmantojot dabasgāzes sistēmu, kā arī uz minētās sistēmas ekspluatāciju.

⁽³⁶⁾ OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.

⁽³⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1. lpp.).

3. Ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus par dabasgāzes transportēšanu, piegādi un uzglabāšanu un par dabasgāzes sistēmas pārkārtošanu par integrētu un ļoti efektīvu sistēmu, kuras pamatā ir atjaunīgā gāze un mazoglekļa gāze.
4. Ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus par ūdeņraža transportēšanu, piegādi un uzglabāšanu, izmantojot ūdeņraža sistēmu. Ar to nosaka normas, kas attiecas uz minētās nozares organizāciju un darbību, piekļuvi tirgum, kritērijiem un procedūrām, ko piemēro, piešķirot atļaujas ūdeņraža tīkliem, tā piegādei un uzglabāšanai, kā arī uz minētās sistēmas ekspluatāciju.
5. Ar šo direktīvu paredz noteikumus par pakāpenisku visā Savienībā savstarpēji savienotas ūdeņraža sistēmas izveidi, kas veicinās elektroenerģijas sistēmas ilgtermiņa elastību un siltumnīcefekta gāzu neto emisijas apjoma samazināšanos nozarēs, kurās grūti panākt dekarbonizāciju, ņemot vērā siltumnīcefekta gāzu emisijas apjoma samazināšanas potenciālu, kā arī energoefektivitāti un izmaksu efektivitāti salīdzinājumā ar citiem variantiem, un kas tādējādi palīdzēs panākt Savienības energosistēmas dekarbonizāciju.

2. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- 1) “dabasgāze” ir gāze, kura galvenokārt sastāv no metāna, tai skaitā biometāna, vai citu tipu gāzes, ko tehniski un droši var ievadīt un transportēt dabasgāzes sistēmā;
- 2) “atjaunīgā gāze” ir biogāze, kā definēts Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 28) punktā, tostarp biogāze, kas pārveidota par biometānu, un nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgie kurināmie/degvielas, kā definēts minētās direktīvas 2. panta 36) punktā;
- 3) “dabasgāzes sistēma” ir infrastruktūru sistēma, tai skaitā cauruļvadi, sašķidrinātās dabasgāzes (SDG) termināļi un dabasgāzes krātuves, kurā transportē dabasgāzi;
- 4) “ūdeņraža sistēma” ir infrastruktūras sistēma, tai skaitā ūdeņraža tīkli, ūdeņraža uzglabāšanas sistēma un ūdeņraža termināļi, kas satur augstas tīrības ūdeņradi;
- 5) “ūdeņraža krātuve” ir objekts, ko izmanto augstas tīrības ūdeņraža uzglabāšanai:
 - a) tai skaitā ūdeņraža termināļa daļa, ko izmanto uzglabāšanai, bet neietverot to daļu, kuru izmanto ražošanas darbībām, un kompleksus, kuri paredzēti vienīgi ūdeņraža tīklu operatoriem, lai tie varētu pildīt savas funkcijas;
 - b) tai skaitā lielas, jo īpaši pazemes, ūdeņraža krātuves, bet neieskaitot mazākas, viegli izveidojamas ūdeņraža uzglabāšanas iekārtas;
- 6) “ūdeņraža krātuves operators” ir fiziska vai juridiska persona, kas pilda ūdeņraža uzglabāšanas funkciju un ir atbildīga par ūdeņraža krātuves ekspluatāciju;
- 7) “saspiesta ūdeņraža uzglabāšanas sistēma” ir augstas tīrības ūdeņraža uzglabāšana, to saspiežot ūdeņraža tīklos, neietverot iekārtas, kas rezervētas tikai ūdeņraža tīklu operatoriem, kuri veic savas funkcijas;
- 8) “ūdeņraža terminālis” ir iekārta, ko izmanto sašķidrinātā ūdeņraža vai sašķidrinātā amonjaka izņemšanai un pārveidošanai gāzveida ūdeņradī, kuru ievada ūdeņraža tīklā vai dabasgāzes sistēmā, vai gāzveida ūdeņraža sašķidrināšanai un tā iepildīšanai, tai skaitā palīgpakalpojumi un pagaidu uzglabāšana, kas vajadzīga pārveidošanas procesā un vēlākai ievadīšanai ūdeņraža tīklā, bet nav neviena ūdeņraža termināļa daļa, ko izmanto uzglabāšanai;
- 9) “ūdeņraža termināļa operators” ir fiziska vai juridiska persona, kas veic sašķidrinātā ūdeņraža vai sašķidrinātā amonjaka izņemšanu un pārveidošanu gāzveida ūdeņradī ievadīšanai ūdeņraža tīklā vai dabasgāzes sistēmā vai gāzveida ūdeņraža sašķidrināšanu un iepildīšanu un ir atbildīga par ūdeņraža termināļa darbību;
- 10) “ūdeņraža kvalitāte” ir ūdeņraža tīrība un kontaminanti saskaņā ar ūdeņraža sistēmai piemērojamiem ūdeņraža kvalitātes standartiem;

- 11) "mazoglekļa ūdeņradis" ir ūdeņradis, kura enerģijas saturu iegūst no neatjaunīga avota, un kurš atbilst siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma robežvērtībai, kas ir 70 % salīdzinājumā ar fosilās degvielas komparatoru nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgajiem kurināmajiem/degvielām, kurš noteikts saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 29.a panta 3. punktu pieņemtajā metodikā, ar kuru novērtē siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu, ko dod nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgi kurināmie/degvielas un pārstrādāti oglekļa kurināmie/degvielas;
- 12) "mazoglekļa gāze" ir Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 35) punktā definēto pārstrādāto oglekļa kurināmo/degvielu gāzveida kurināmo/degvielu daļa, mazoglekļa ūdeņradis un sintētiskie gāzveida kurināmie/degvielas, kuru enerģijas saturu iegūst no mazoglekļa ūdeņraža, kas atbilst siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājuma robežvērtībai, kura ir 70 % salīdzinājumā ar fosilās degvielas komparatoru nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgajiem kurināmajiem/degvielām, kurš noteikts saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 29.a panta 3. punktu pieņemtajā metodikā;
- 13) "mazoglekļa kurināmie/degvielas" ir pārstrādātie oglekļa kurināmie/degvielas, kā definēts Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 35) punktā, mazoglekļa ūdeņradis un sintētiskie gāzveida un šķidrie kurināmie/degvielas, kuru enerģijas saturu iegūst no mazoglekļa ūdeņraža, kas atbilst siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājuma robežvērtībai, kura ir 70 % salīdzinājumā ar fosilās degvielas komparatoru nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgajiem kurināmajiem/degvielām, kurš noteikts saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 29.a panta 3. punktu pieņemtajā metodikā;
- 14) "ūdeņraža uzņēmums" ir fiziska vai juridiska persona, kas veic vismaz vienu no šīm funkcijām – ūdeņraža ražošana, transportēšana, piegāde, iegāde vai ūdeņraža uzglabāšana vai darbina ūdeņraža termināli, un atbild par komerciāliem, tehniskiem vai uzturēšanas uzdevumiem, kas ir saistīti ar minētajām funkcijām, izņemot galalietotājus;
- 15) "dabasgāzes uzņēmums" ir fiziska vai juridiska persona, kas ražo, pārvada, sadala, piegādā, iegādājas vai uzglabā dabasgāzi, tostarp SDG, un atbild par komerciāliem, tehniskiem vai uzturēšanas uzdevumiem, kas ir saistīti ar minētajām funkcijām, izņemot galalietotājus;
- 16) "sākumposma pārvades cauruļvadu tīkls" ir jebkāds cauruļvads vai cauruļvadu tīkls, ko izmanto vai būvē naftas vai dabasgāzes ražošanas projektā vai izmanto dabasgāzes pārvadīšanai no viena vai vairākiem tādiem projektiem uz pārstrādes uzņēmumu vai termināli vai pēdējo piekrastes termināli;
- 17) "pārvade" ir dabasgāzes transportēšana tīklā, ko galvenokārt veido augstspiediena cauruļvadi un kas nav sākumposma pārvades cauruļvadu tīkls, kā arī nav daļa no augstspiediena cauruļvadiem, kurus galvenokārt lieto vietējai dabasgāzes sadalei, lai to piegādātu lietotājiem, bet neietverot piegādi;
- 18) "pārvades sistēmas operators" ir fiziska vai juridiska persona, kas veic pārvades funkciju un atbild par pārvades sistēmas ekspluatāciju, uzturēšanas nodrošināšanu un, vajadzības gadījumā, attīstību konkrētā teritorijā un – attiecīgā gadījumā – par tās starpsavienošanu ar citām sistēmām un par sistēmas spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām dabasgāzes transportēšanas prasībām;
- 19) "sadale" ir dabasgāzes transportēšana vietējos vai reģionālos gāzes cauruļvadu tīklos, lai to nogādātu lietotājiem, izņemot piegādi;
- 20) "sadales sistēmas operators" ir fiziska vai juridiska persona, kura veic dabasgāzes sadales funkciju un ir atbildīga par sadales sistēmas ekspluatāciju, uzturēšanas nodrošināšanu un, vajadzības gadījumā, attīstību konkrētā teritorijā un – attiecīgā gadījumā – par tās starpsavienošanu ar citām sistēmām un par sistēmas spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām dabasgāzes sadales prasībām;
- 21) "ūdeņraža tīkls" ir sauszemes un atkrastes cauruļvadu tīkls, kuru izmanto augstas tīrības ūdeņraža transportēšanai, lai to nogādātu lietotājiem, izņemot piegādi;
- 22) "ūdeņraža transportēšana" ir ūdeņraža pārvade vai sadale, izmantojot ūdeņraža tīklu, lai to nogādātu lietotājiem, izņemot piegādi;
- 23) "ūdeņraža pārvades tīkls" ir cauruļvadu tīkls augstas tīrības ūdeņraža transportēšanai, jo īpaši tāds tīkls, kas ietver ūdeņraža starpsavienotājus vai kurš ir tieši savienots ar ūdeņraža krātuvi, ūdeņraža termināliem vai diviem vai vairākiem ūdeņraža starpsavienotājiem, vai kurš galvenokārt paredzēts ūdeņraža transportēšanai uz citiem ūdeņraža tīkliem, ūdeņraža krātuvi vai ūdeņraža termināliem, neizslēdzot iespēju šādiem tīkliem piegādāt ūdeņradi lietotājiem, kuri ir tieši pieslēgti tīklam;

- 24) "ūdeņraža sadales tīkls" ir cauruļvadu tīkls augstas tīrības ūdeņraža vietējai vai reģionālai transportēšanai, kura galvenais mērķis ir nodrošināt apgādi lietotājiem, kas ir tieši pieslēgti tīklam, un kurš neietver ūdeņraža starpsavienotājus, un kas nav tieši savienoti ar ūdeņraža krātuvēm vai ūdeņraža termināļiem, – ja vien attiecīgais tīkls nebija dabasgāzes sadales sistēma 2024. gada 4. augustā un ir daļēji vai pilnībā pārprofilēts ūdeņraža transportēšanai, – vai ar diviem vai vairākiem ūdeņraža starpsavienotājiem.
- 25) "ūdeņraža tīkla operators" ir fiziska vai juridiska persona, kas veic ūdeņraža transportēšanas funkciju un atbild par ūdeņraža tīkla ekspluatāciju, uzturēšanas nodrošināšanu un, vajadzības gadījumā, attīstību konkrētā teritorijā un – attiecīgā gadījumā – par tā starpsavienojumiem ar citiem ūdeņraža tīkliem un par sistēmas spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām ūdeņraža transportēšanas prasībām;
- 26) "ūdeņraža pārvades tīkla operators" ir fiziska vai juridiska persona, kura atbild par ūdeņraža pārvades tīkla ekspluatāciju, uzturēšanas nodrošināšanu un, vajadzības gadījumā, attīstību konkrētā teritorijā un – attiecīgā gadījumā – par tā starpsavienojumiem ar citiem ūdeņraža tīkliem un par tīkla spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām ūdeņraža transportēšanas prasībām;
- 27) "ūdeņraža sadales tīkla operators" ir fiziska vai juridiska persona, kura atbild par ūdeņraža sadales tīkla ekspluatāciju, uzturēšanas nodrošināšanu un, vajadzības gadījumā, attīstību konkrētā teritorijā un – attiecīgā gadījumā – par tā starpsavienojumiem ar citiem ūdeņraža tīkliem un par tīkla spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām ūdeņraža transportēšanas prasībām;
- 28) "piegāde" ir dabasgāzes, tostarp SDG, vai ūdeņraža, tostarp arī sašķidrinātā organiskā ūdeņraža nesēju vai sašķidrinātā ūdeņraža un ūdeņraža atvasināto instrumentu veidā, tostarp amonjaka, metanola, pārdošana, tostarp tālākpārdošana, lietotājiem;
- 29) "piegādes uzņēmums" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kas veic piegādes funkciju;
- 30) "pēdējais garantētais piegādātājs" ir piegādātājs, kas ir izraudzīts, lai tas pārņemtu dabasgāzes piegādi tāda piegādātāja lietotājiem, kurš pārtraucis darbību;
- 31) "dabasgāzes krātuve" ir objekts, ko izmanto dabasgāzes uzglabāšanai un kas pieder dabasgāzes uzņēmumam vai ko tas ekspluatē – arī SDG objektu daļa, ko izmanto dabasgāzes uzglabāšanai, bet kas nav ražošanas darbībām izmantotā daļa, – un izņemot iekārtas, kuras rezervētas vienīgi pārvades sistēmu operatoriem to funkciju veikšanai;
- 32) "dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operators" ir fiziska vai juridiska persona, kas pilda dabasgāzes uzglabāšanas funkciju un ir atbildīga par dabasgāzes krātuves ekspluatāciju;
- 33) "SDG objekts" ir terminālis, ko izmanto dabasgāzes šķidrināšanai vai SDG importēšanai, izkraušanai un atkārtotai pārvēršanai gāzē, ieskaitot palīgpakalpojumus un pagaidu glabātuves, kas vajadzīgas atkārtotai pārvēršanai gāzē un turpmākai piegādei uz pārvades sistēmu, izņemot tās SDG termināļu daļas, ko izmanto uzglabāšanai;
- 34) "SDG sistēmas operators" ir fiziska vai juridiska persona, kas pilda dabasgāzes šķidrināšanas funkciju vai importē un izkrauj SDG, un pārvērš to atpakaļ gāzē, un ir atbildīgs par SDG objekta ekspluatāciju;
- 35) "sistēma" ir visi pārvades tīkli, sadales tīkli, SDG objekti vai dabasgāzes krātuves, kas pieder dabasgāzes uzņēmumam vai ko tas ekspluatē, tostarp saspīestas dabasgāzes uzglabāšanas sistēma un tās iekārtas, kas nodrošina palīgpakalpojumus, un tīkli un objekti, kas pieder saistītiem uzņēmumiem vai ko tie ekspluatē, kur tas vajadzīgs, lai nodrošinātu piekļuvi pārvadei, sadelei un SDG;
- 36) "palīgpakalpojumi" ir visi pakalpojumi, kas vajadzīgi, lai piekļūtu pārvades tīkliem, sadales tīkliem, SDG objektiem vai dabasgāzes krātuvēm un ekspluatētu tos, tostarp lai veiktu balansēšanu, piemaisīšanu un inertās gāzes ievadīšanu, izņemot objektus, kuri paredzēti vienīgi pārvades sistēmu operatoriem, kas veic savas funkcijas;
- 37) "saspīestas dabasgāzes uzglabāšanas sistēma" ir dabasgāzes uzglabāšana, to saspiežot pārvades un sadales sistēmās, izņemot iekārtas, kuras ir rezervētas vienīgi pārvades sistēmu operatoriem, kas veic savas funkcijas;
- 38) "starpsavienota sistēma" ir vairākas sistēmas, kas ir savstarpēji saistītas;

- 39) "starpsavienotājs" ir pārvades līnija, kas šķērso robežu starp dalībvalstīm, lai savienotu attiecīgo dalībvalstu valsts pārvades sistēmas, vai pārvades līnija starp dalībvalsti un trešo valsti līdz dalībvalstu teritorijai vai attiecīgās dalībvalsts teritoriālajai jūrai;
- 40) "ūdeņraža starpsavienotājs" ir ūdeņraža tīkls, kas šķērso robežu starp dalībvalstīm, lai savienotu attiecīgo dalībvalstu valsts ūdeņraža tīklus, vai ūdeņraža tīkls starp dalībvalsti un trešo valsti līdz dalībvalstu teritorijai vai attiecīgās dalībvalsts teritoriālajai jūrai;
- 41) "tiešā līnija" ir dabasgāzes cauruļvads, kas papildina starpsavienotu sistēmu;
- 42) "integrēts dabasgāzes uzņēmums" ir vertikāli vai horizontāli integrēts uzņēmums;
- 43) "vertikāli integrēts uzņēmums" ir dabasgāzes uzņēmums vai dabasgāzes uzņēmumu grupa vai ūdeņraža uzņēmums vai ūdeņraža uzņēmumu grupa, kurā viena un tā pati persona vai personas var tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu un kurā uzņēmums vai uzņēmumu grupa veic vismaz vienu no pārvades, sadales, ūdeņraža transportēšanas, ūdeņraža termināļa darbības, SDG vai dabasgāzes vai ūdeņraža uzglabāšanas funkcijām un vismaz vienu no dabasgāzes vai ūdeņraža ražošanas vai piegādes funkcijām;
- 44) "horizontāli integrēts uzņēmums" ir uzņēmums, kas veic vismaz vienu no dabasgāzes ražošanas, pārvades, sadales, piegādes vai uzglabāšanas funkcijām, kā arī kādu darbību, kas nav saistīta ar dabasgāzi;
- 45) "saistīts uzņēmums" ir saistīts uzņēmums, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/34/ES⁽³⁸⁾ 2. panta 12) punktā, vai uzņēmums, kas pieder vieniem un tiem pašiem akcionāriem;
- 46) "sistēmas izmantotājs" ir fiziska vai juridiska persona, kas veic dabasgāzes vai ūdeņraža piegādes sistēmai vai saņem piegādes no sistēmas;
- 47) "lietotājs" ir dabasgāzes vai ūdeņraža vairumlietotājs vai galalietotājs, kā arī dabasgāzes vai ūdeņraža uzņēmums, kas pērk dabasgāzi vai ūdeņradi;
- 48) "mājsaimniecības lietotājs" ir lietotājs, kas pērk dabasgāzi vai ūdeņradi mājsaimniecības patēriņam;
- 49) "lietotājs, kas nav mājsaimniecības lietotājs" ir lietotājs, kurš pērk dabasgāzi vai ūdeņradi, ko nav paredzēts izmantot mājsaimniecībā;
- 50) "galalietotājs" ir lietotājs, kas pērk dabasgāzi vai ūdeņradi pašu patēriņam;
- 51) "vairumlietotājs" ir fiziska vai juridiska persona, kas nav pārvades sistēmas operators un sadales sistēmas operators un kas pērk dabasgāzi vai ūdeņradi, lai to pārdotu sistēmā, kurā tas pastāvīgi darbojas, vai ārpus tās;
- 52) "mikrouzņēmums", "mazais uzņēmums" vai "vidējais uzņēmums" ir mikrouzņēmums, mazais uzņēmums vai vidējais uzņēmums, kā definēts Komisijas Ieteikuma 2003/361/EK⁽³⁹⁾ pielikuma 2. pantā;
- 53) "gāzes piegādes līgums" ir līgums par dabasgāzes vai ūdeņraža piegādi, izņemot dabasgāzes atvasinātos instrumentus;
- 54) "dabasgāzes atvasinātais instruments" ir finanšu instruments, kas norādīts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/65/ES⁽⁴⁰⁾ I pielikuma C sadaļas 5., 6. vai 7. punktā, ja minētais finanšu instruments ir saistīts ar dabasgāzi;

⁽³⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/34/ES (2013. gada 26. jūnijs) par noteiktu veidu uzņēmumu gada finanšu pārskatiem, konsolidētajiem finanšu pārskatiem un saistītiem ziņojumiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/43/EK un atceļ Padomes Direktīvas 78/660/EEK un 83/349/EEK (OV L 182, 29.6.2013., 19. lpp.).

⁽³⁹⁾ Komisijas Ieteikums 2003/361/EK (2003. gada 6. maijs) par mikrouzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu definīciju (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp.).

⁽⁴⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/EK un Direktīvu 2011/61/ES (OV L 173, 12.6.2014., 349. lpp.).

- 55) "kontrolē" ir jebkādas tiesības, līgumi un citi līdzekļi, kas atsevišķi vai kopā faktiski vai juridiski dod iespēju izšķiroši ietekmēt uzņēmumu, jo īpaši:
- a) īpašumtiesības vai tiesības izmantot visus uzņēmuma aktīvus vai to daļu;
 - b) tiesības vai līgumi, kas piešķir izšķirošu ietekmi attiecībā uz uzņēmuma institūciju sastāvu, balsojumu vai lēmumiem;
- 56) "ilgtermiņa līgums" ir gāzes piegādes līgums, kas noslēgts uz vairāk nekā vienu gadu;
- 57) "ieejas-izejas sistēma" ir dabasgāzes vai ūdeņraža piegādes modelis, kurā sistēmas izmantotāji neatkarīgi rezervē jaudas tiesības ieejas un izejas punktos, kas var ietvert pārvades sistēmu un var ietvert visu sadales sistēmu vai tās daļu, vai ūdeņraža tīklus;
- 58) "balansēšanas zona" ir sistēma, kurai piemēro īpašu balansēšanas režīmu, kura ietver pārvades sistēmu un kura var ietvert visu sadales sistēmu vai tās daļu;
- 59) "virtuāls tirdzniecības punkts" ir ieejas-izejas sistēmas nefizisks komerciāls punkts, kurā dabasgāzes vai ūdeņraža apmaiņa starp pārdevēju un pircēju notiek bez nepieciešamības rezervēt jaudu;
- 60) "tīkla izmantotājs" ir sistēmas operatora klients vai potenciāls klients vai pats sistēmas operators tiktāl, ciktāl minētajam operatoram ir jāveic ar dabasgāzes vai ūdeņraža transportēšanu saistītas darbības;
- 61) "ieejas punkts" ir ieejas-izejas sistēmas piegādes punkts, uz kuru attiecas rezervēšanas procedūras, ko izpilda tīkla izmantotāji;
- 62) "izejas punkts" ir ieejas-izejas sistēmas gāzes izplūdes punkts, uz kuru attiecas rezervēšanas procedūras, ko izpilda tīkla izmantotāji;
- 63) "starp savienojuma punkts" ir fizisks vai virtuāls punkts, kas savieno blakusesošas ieejas-izejas sistēmas vai savieno ieejas-izejas sistēmu ar starp savienojumu, ciktāl uz šādu punktu attiecas rezervēšanas procedūras, ko izpilda tīkla lietotāji;
- 64) "virtuāls starp savienojuma punkts" ir divi vai vairāki starp savienojuma punkti, kas savieno tās pašas divas blakusesošas ieejas-izejas sistēmas un ir savstarpēji integrēti nolūkā nodrošināt vienotu jaudas pakalpojumu;
- 65) "tirgus dalībnieks" ir fiziska vai juridiska persona, kas pērk, pārdod vai ražo dabasgāzi vai ūdeņradi vai kas ir uzglabāšanas pakalpojumu operators, tai skaitā dodot tirdzniecības rīkojumus vienā vai vairākos dabasgāzes vai ūdeņraža tirgos, tostarp balansēšanas tirgos;
- 66) "līguma izbeigšanas maksa" ir maksa vai soda nauda, ko piegādātāji vai tirgus dalībnieki piemēro lietotājiem par gāzes piegādes vai pakalpojumu līguma izbeigšanu;
- 67) "maksa saistībā ar maiņu" ir maksa vai soda nauda par piegādātāju vai tirgus dalībnieku maiņu, tai skaitā līguma izbeigšanas maksa, ko piegādātāji, tirgus dalībnieki vai sistēmas operatori tieši vai netieši piemēro lietotājiem;
- 68) "rēķinu informācija" ir visa informācija, kas sniegta galalietotāja rēķinā, izņemot pieprasījumu veikt samaksu;
- 69) "parastais skaitītājs" ir analogs vai elektronisks skaitītājs, kas nevar ne sūtīt, ne saņemt datus;
- 70) "viedā uzskaites sistēma" ir elektroniska sistēma, kas spēj mērīt tīklā pievadīto dabasgāzi vai ūdeņradi vai no tīkla patērēto dabasgāzi vai ūdeņradi, sniedzot vairāk informācijas nekā parastais skaitītājs, un kas spēj sūtīt un saņemt datus informēšanas, monitoringa un kontroles vajadzībām, izmantojot kādu elektroniskās komunikācijas veidu;
- 71) "sadarbspēja" viedās uzskaites kontekstā ir divu vai vairāku enerģijas vai komunikācijas tīklu, sistēmu, ierīču, lietotņu vai komponentu spēja sadarboties, apmainīties ar informāciju un izmantot informāciju, lai izpildītu vajadzīgās funkcijas;

- 72) "jaunākie pieejamie" viedās uzskaites kontekstā ir dati, kas ir sniegti periodā, kurš atbilst īsākajam norēķinu periodam valsts tirgū;
- 73) "labākie pieejamie tehniskie paņēmieni" viedās uzskaites datu aizsardzības un drošības kontekstā ir efektīvākās, attīstītākās un praktiski piemērojamās metodes, lai principā nodrošinātu pamatu Savienības datu aizsardzības un drošības noteikumu ievērošanai;
- 74) "enerģētiskā nabadzība" ir enerģētiskā nabadzība, kā definēts Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 52) punktā;
- 75) "aktīvs lietotājs" ir dabasgāzes galalietotājs vai dabasgāzes galalietotāju grupa, kas:
- a) patērē vai uzglabā atjaunīgo gāzi, kas tiek ražota:
 - i) tā objektos ierobežotā telpā; vai
 - ii) citos objektos, ja attiecīgā dalībvalsts to atļauj;
 - b) ar noteikumu, ka minētās darbības nav galalietotāja primārā komerciālā vai profesionālā darbība un atbilst tiesību aktiem, kas piemērojami atjaunīgās gāzes ražošanai, jo īpaši attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijām:
 - i) pārdod pašražotu atjaunīgo gāzi, izmantojot dabasgāzes sistēmu; vai
 - ii) piedalās elastīgumā vai piedalās energoefektivitātes shēmās;
- 76) "energoefektivitāte pirmajā vietā" ir "energoefektivitāte pirmajā vietā", kā definēts Regulas (ES) 2018/1999 2. panta 18) punktā;
- 77) "pārprofilēšana" ir pārprofilēšana, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2022/869⁽⁴¹⁾ 2. panta 18) punktā.

II NODAĻA

TIRGUS ORGANIZĀCIJAS VISPĀRĒJIE NOTEIKUMI

3. pants

Uz lietotājiem orientēts, elastīgs un nediskriminējošs dabasgāzes un ūdeņraža tirgus, kurā valda konkurence

1. Dalībvalstis nodrošina to, ka visi lietotāji var iegādāties dabasgāzi un ūdeņradi no pašu izvēlēta piegādātāja, un nodrošina, ka visiem lietotājiem var vienlaicīgi būt vairāk nekā viens dabasgāzes vai ūdeņraža piegādes līgums, ar noteikumu, ka ir izveidoti vajadzīgie savienojumi un uzskaites punkti.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka to valsts tiesību akti nevajadzīgi nekavē dabasgāzes un ūdeņraža pārrobežu tirdzniecību, funkcionējošas dabasgāzes un ūdeņraža likvīdas tirdzniecības veidošanos, patērētāju līdzdalību, ieguldījumus, jo īpaši atjaunīgā gāzē un mazoglekļa gāzē, vai enerģijas uzglabāšanu starp dalībvalstīm, un nodrošina, ka dabasgāzes un ūdeņraža cenas atspoguļo faktisko pieprasījumu un piedāvājumu.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka iekšējos dabasgāzes un ūdeņraža tirgos nepastāv nepamatoti šķēršļi ienākšanai tirgū, darbībai un tirdzniecībai tajā un izešanai no tirgus.
4. Dalībvalstis un regulatīvās iestādes nodrošina, ka energouzņēmumiem piemēro pārredzamus, samērīgus un nediskriminējošus noteikumus, maksas un attieksmi, jo īpaši attiecībā uz pieslēgumiem tīklam, piekļuvi vairumtirgiem, piekļuvi datiem, piegādātāja maiņas procesiem un rēķinu izsniegšanas režīmiem, un attiecīgā gadījumā attiecībā uz licencēšanu.

⁽⁴¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/869 (2022. gada 30. maijs) par Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādņēm un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 un (ES) 2019/943 un Direktīvas 2009/73/EK un (ES) 2019/944 un atceļ Regulu (ES) Nr. 347/2013 (OV L 152, 3.6.2022., 45. lpp.).

5. Dalībvalstis nodrošina, ka tirgus dalībnieki no trešām valstīm, kad tie darbojas iekšējos dabasgāzes un ūdeņraža tirgos, ievēro piemērojamos Savienības un valstu tiesību aktus, tostarp tiesību aktus, kas attiecas uz vidi un drošumu.
6. Dalībvalstis ūdeņraža tirgū nodrošina uz lietotāju orientētu un energoefektīvu pieeju. Ūdeņraža izmantošana ir vērsta uz lietotājiem nozarēs, kurās grūti panākt dekarbonizāciju, ir augsts siltumnīcefekta gāzu samazināšanas potenciāls un nav pieejami energoefektīvāki un rentablāki risinājumi.
7. Dalībvalstis nodrošina, ka šī direktīva tiek īstenota tādā veidā, kas veicina energosistēmas integrāciju, vienlaikus nepamatoti nediskriminējot energoefektīvākus risinājumus, piemēram, tiešu elektrifikāciju, ievērojot principu "energoefektivitāte pirmajā vietā".

4. pants

Tirgū balstītas piegādes cenas

1. Piegādātāji var brīvi noteikt cenu, par kādu tie dabasgāzi un ūdeņradi piegādā lietotājiem. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu patiesu konkurenci starp piegādātājiem un nodrošinātu samērīgas cenas galalietotājiem.
2. Dalībvalstis nodrošina enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju un neaizsargāto mājsaimniecību lietotāju aizsardzību, ievērojot 26. līdz 29. pantu, un izmantojot sociālo politiku vai citus līdzekļus, nevis publiskās intervences dabasgāzes un ūdeņraža piegādes cenu noteikšanā.
3. Atkāpjoties no 1. un 2. punkta, dalībvalstis var piemērot publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem vai neaizsargātiem mājsaimniecības lietotājiem. Uz šādām publiskām intervencēm attiecas 4. un 5. punktā noteiktie nosacījumi.
4. Publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenas noteikšanā:
 - a) notiek vispārējās ekonomiskās interesēs un nepārsniedz to, kas vajadzīgs, lai īstenotu minētās vispārējās ekonomiskās intereses;
 - b) ir skaidri definētas, pārredzamas, nediskriminējoša un pārbaudāma;
 - c) garantē, ka visiem Savienības dabasgāzes uzņēmumiem ir vienlīdzīga piekļuve lietotājiem;
 - d) ir ierobežotas laikā un ir samērīgas attiecībā uz to labuma guvējiem;
 - e) nerada papildu izmaksas tirgus dalībniekiem diskriminējošā veidā;
 - f) nekavē pakāpenisku un savlaicīgu atteikšanos no fosilās gāzes, lai sasniegtu Regulā (ES) 2021/1119 noteikto Savienības 2030. gada klimata mērķrādītāju un klimatneitralitātes mērķi.
5. Ikviens dalībvalsts, kas piemēro publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā saskaņā ar šā panta 3. punktu, ievēro arī Regulas (ES) 2018/1999 3. panta 3. punkta d) apakšpunktu un 24. pantu neatkarīgi no tā, vai attiecīgajā dalībvalstī ir ievērojams enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecības lietotāju skaits. Pirms tiek atceltas publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā, dalībvalstis nodrošina pienācīgus atbalsta pasākumus enerģētiskās nabadzības skartajiem lietotājiem un neaizsargātiem mājsaimniecības lietotājiem saskaņā ar šā panta 2. punktu.
6. Lai izveidotu efektīvu konkurenci starp piegādātājiem dabasgāzes piegādes līgumu jomā un panāktu pilnībā efektīvu tirgū balstītu un cenas ziņā pieejamu mazumtirdzniecības cenu noteikšanu dabasgāzei saskaņā ar 1. punktu, dalībvalstis pārejas periodā var piemērot publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā mājsaimniecības lietotājiem, kuri negūst labumu no 3. punktā noteiktām publiskām intervencēm, un mikrouzņēmumiem.
7. Publiskās intervences, kas noteiktas 6. punktā, atbilst 4. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, un tās:
 - a) papildina ar pasākumu kopumu efektīvas konkurences panākšanai un nosaka metodiku ar minētajiem pasākumiem panāktā progresa novērtēšanai;

- b) tiek noteiktas, izmantojot metodiku, kas nodrošina nediskriminējošu attieksmi pret piegādātājiem;
- c) tiek noteiktas par cenu, kura ir lielāka par izmaksām, un virs līmeņa, kurā rodas efektīva cenu konkurence;
- d) ir izstrādātas tā, lai samazinātu negatīvo ietekmi uz dabasgāzes vairumtirgu;
- e) nodrošina, lai visiem šādu publisko intervenču labuma guvējiem būtu iespēja izvēlēties piedāvājumus tirgū, kurā valda konkurence, un lai tie vismaz reizi ceturksnī tiktu tieši informēti par piedāvājumiem un ietaupījumiem, kas pieejami tirgū, kurā valda konkurence, un lai tie saņemtu palīdzību saistībā ar pāreju uz tirgū balstītiem piedāvājumiem;
- f) gadījumā, ja dalībvalsts turpina ieviest viedās uzskaites sistēmas saskaņā ar 17. pantu, nodrošina, ka visi šādu publisko intervenču labuma guvēji ir tieši informēti par iespēju uzstādīt viedos skaitītājus un saņemt nepieciešamo palīdzību;
- g) neizraisa tiešu šķērssubsidēšanu starp lietotājiem, kuriem piegāde tiek veikta par brīvā tirgus cenām, un lietotājiem, kuriem piegāde tiek veikta par regulētajām piegādes cenām.

8. Viena mēneša laikā pēc pasākumu, kas veikti saskaņā ar 3. un 6. punktu, pieņemšanas dalībvalstis par tiem paziņo Komisijai un var tos piemērot nekavējoties. Paziņojumam pievieno paskaidrojumu par to, kāpēc citi instrumenti bija nepietiekami izvīrītā mērķa sasniegšanai, kā tiek nodrošināta 4., 5. un 7. punktā noteikto prasību izpilde un kāda ir paziņoto pasākumu ietekme uz konkurenci. Paziņojumā apraksta labuma guvēju, jo īpaši enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju un neaizsargāto mājāsaimniecības lietotāju, kā arī citu iespējamu labuma guvēju tvērumu, pasākumu ilgumu un to mājāsaimniecības lietotāju skaitu, kurus skar šie pasākumi, un tajā paskaidro, kā tika noteiktas regulētās cenas.

9. Dalībvalstis līdz 2025. gada 15. martam un pēc tam ik pēc diviem gadiem integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata progresā ziņojumos sniedz Komisijai ziņojumus par šā panta īstenošanu, un atbilstīgi šim pantam veikto publisko intervenču nepieciešamību un samērīgumu, kā arī izvērtējumu par progresu, kas sasniegts ceļā uz efektīvas konkurences nodrošināšanu starp piegādātājiem un par pāreju uz tirgus cenām. Dalībvalstis, kuras piemēro regulētas cenas saskaņā ar 6. punktu, ziņo par atbilstību 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, tai skaitā par to piegādātāju atbilstību, kuriem tiek prasīts piemērot šādus intervences pasākumus, kā arī par regulēto cenu ietekmi uz minēto piegādātāju finansēm.

10. Komisija pārskata šā panta īstenošanu nolūkā panākt tirgū balstītas dabasgāzes cenas mazumtirgos, un iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei. Attiecīgā gadījumā minētajā ziņojumā iekļauj izvērtējumu par minēto pasākumu ietekmi uz progresu Savienības klimatneitralitātes mērķa un citu enerģētikas un klimata jomu mērķu sasniegšanā. To var apvienot ar Direktīvas (ES) 2019/944 5. panta 10. punktā minēto ziņojumu par minētā panta īstenošanu. Attiecīgā gadījumā ziņojumu iesniedz kopā ar leģislatīva akta priekšlikumu vai leģislatīva akta priekšlikumu iesniedz pēc ziņojuma. Šāda leģislatīva akta priekšlikumā var iekļaut regulēto cenu beigu datumu.

5. pants

Piekluve enerģijai par pieņemamu cenu dabasgāzes cenu krīzes laikā

1. Padome pēc Komisijas priekšlikuma ar īstenošanas lēmumu var izsludināt reģionālu vai Savienības mēroga dabasgāzes cenu krīzi, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- a) ir vērojamas ļoti augstas vidējās cenas dabasgāzes vairumtirgos, kas vismaz divarpus reizes pārsniedz vidējo cenu iepriekšējos piecos gados un ir vismaz 180 EUR/MWh, un ir sagaidāms, ka tās saglabāsies vismaz sešus mēnešus; aprēķinot vidējo cenu iepriekšējos piecos gados, neņem vērā tos periodus, kuros bija izsludināta reģionāla vai Savienības mēroga dabasgāzes cenu krīze;
- b) ir vērojams straujš dabasgāzes mazumtirdzniecības cenu pieaugums 70 % robežās un ir sagaidāms, ka tas saglabāsies vismaz trīs mēnešus.

2. Īstenošanas lēmumā, kas minēts 1. punktā, nosaka tā spēkā esamības termiņu, kas var būt līdz vienam gadam. Minēto termiņu var pagarināt saskaņā ar 8. punktā izklāstīto procedūru uz secīgiem laikposmiem, kuri nepārsniedz vienu gadu.

3. Reģionālas vai Savienības mēroga dabasgāzes cenu krīzes gadījumā, kas izsludināta ievērojot 1.punktu, tiek garantēta godīga konkurence un tirdzniecība visās dalībvalstīs, ko šāds īstenošanas lēmums ietekmē, lai iekšējais tirgus netiktu nepamatoti izkropļots.

4. Ja ir izpildīti 1. punktā paredzētie nosacījumi, Komisija iesniedz priekšlikumu par reģionālas vai Savienības mēroga dabasgāzes cenu krīzes izsludināšanu, kurā iekļauj ierosināto īstenošanas lēmuma spēkā esamības termiņu.

5. Padome ar kvalificētu balsu vairākumu var grozīt Komisijas priekšlikumu, kas iesniegts, ievērojot 4. vai 8. punktu.

6. Ja Padome, ievērojot šā panta 1. punktu, ir pieņēmusi īstenošanas lēmumu, dalībvalstis uz minētā lēmuma spēkā esamības laiku var piemērot pagaidu mērķtiecīgas publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenas noteikšanā maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), māsasaimniecības lietotājiem un būtiskiem sabiedriskiem pakalpojumiem, kā definēts Regulas (ES) 2017/1938 2. panta 4) punktā. Šādas publiskās intervences:

a) nepārsniedz 70 % no labuma guvēja patēriņa tajā pašā iepriekšējā gada laikposmā un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;

b) atbilst 4. panta 4. un 7. punktā noteiktajiem nosacījumiem;

c) attiecīgā gadījumā atbilst 7. punktā noteiktajiem nosacījumiem;

d) ir izstrādātas tā, lai samazinātu jebkādu negatīvu iekšējā tirgus sadrumstalotību.

7. Ja Padome ir pieņēmusi īstenošanas lēmumu, ievērojot šā panta 1. punktu, dalībvalstis uz minētā lēmuma spēkā esamības laiku, atkāpjoties no 4. panta 7. punkta c) apakšpunkta, kad tās piemēro mērķtiecīgas publiskās intervences dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā, ievērojot 4. panta 6. punktu vai šā panta 6. punktu, izņēmuma kārtā un uz laiku var noteikt dabasgāzes piegādes cenu, kas ir zem pašizmaksas, ar noteikumu, ka ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) māsasaimniecības lietotājiem noteiktā cena attiecas tikai uz maksimāli 80 % no māsasaimniecību vidējā patēriņa un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;

b) netiek diskriminēti atsevišķi piegādātāji;

c) piegādātāji pārredzami un nediskriminējoši saņem kompensāciju par piegādi zem pašizmaksas;

d) visi piegādātāji ir tiesīgi iesniegt piedāvājumus par dabasgāzes piegādes cenu, kas ir zemāka par pašizmaksu, pamatojoties uz vienādiem nosacījumiem;

e) piedāvātie pasākumi nekropļo iekšējo dabasgāzes tirgu.

8. Komisija savlaicīgi pirms derīguma termiņa, kas noteikts ievērojot 2. punktu, beigām novērtē, vai joprojām ir izpildīti 1. punktā paredzētie nosacījumi. Ja Komisija uzskata, ka 1. punktā paredzētie nosacījumi joprojām ir izpildīti, tā iesniedz Padomei priekšlikumu pagarināt īstenošanas lēmuma, kas pieņemts ievērojot 1. punktu, spēkā esamības termiņu. Ja Padome nolemj pagarināt spēkā esamības termiņu, šādā pagarinājuma laikā piemēro 6. un 7. punktu.

Komisija pastāvīgi novērtē un uzrauga ietekmi, ko rada jebkādi pasākumi, kas pieņemti saistībā ar izsludināto dabasgāzes cenu krīzi, un regulāri publicē šādu novērtējumu rezultātus.

6. pants

Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības

1. Pamatojoties uz savu iestāžu sistēmu un pienācīgi ievērojot subsidiaritātes principu, dalībvalstis nodrošina, ka, neskarot 2. punktu, dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumi darbojas saskaņā ar šīs direktīvas principiem, lai izveidotu konkurētspējīgus, drošus un vidiski ilgtspējīgus dabasgāzes un ūdeņraža tirgus. Minētos uzņēmumus dalībvalstis nediskriminē pēc to tiesībām vai pienākumiem.

2. Pilnībā ievērojot attiecīgos LESD noteikumus, jo īpaši tā 106. pantu, dalībvalstis dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumiem var vispārējās ekonomikas interesēs piemērot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības attiecībā uz drošību, tostarp piegādes drošību, piegādes regularitāti un kvalitāti, kā arī uz vides aizsardzību, tostarp energoefektivitāti, enerģiju no atjaunīgiem avotiem un klimata aizsardzību, un uz dabasgāzes piegādes cenu. Šādas saistības ir skaidri definētas, pārredzamas, nediskriminējošas, pārbaudāmas, un tās garantē, ka Savienības dabasgāzes uzņēmumiem un ūdeņraža uzņēmumiem ir vienlīdzīga piekļuve valstu patērētājiem. Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, kas attiecas uz publiskajām intervencēm dabasgāzes piegādes cenu noteikšanā, atbilst šīs direktīvas 4. un 5. pantā noteiktajām prasībām.

3. Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības attiecībā uz gāzes piegādes drošību nodrošina dabasgāzes uzņēmumu atbilstību gāzes piegādes standartam, ievērojot Regulas (ES) 2017/1938 6. pantu, un tās saskan ar valsts riska izvērtējumu, kuri veikti, ievērojot minētās regulas 7. panta 3. punktu, rezultātiem, kas izklāstīti preventīvās rīcības plānos, kuri sagatavoti, ievērojot minētās regulas 9. panta 1. punkta c), d) un k) apakšpunktu. Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, kas pārsniedz to, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu atbilstību Regulas (ES) 2017/1938 6. pantam, atbilst minētās regulas 8. panta 1. punktā noteiktajiem kritērijiem.

4. Ja dalībvalsts finansiālu kompensāciju vai citus kompensācijas veidus piešķir šajā pantā minēto saistību izpildei, to dara nediskriminējoši un pārredzami.

5. Transponējot šo direktīvu, dalībvalstis informē Komisiju par visiem pasākumiem, ko tās pieņēmušas, lai izpildītu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, tostarp patērētāju aizsardzības un vides aizsardzības nodrošināšanu, kā arī par to iespējamo ietekmi uz vietējo un starptautisko konkurenci, neatkarīgi no tā, vai šo pasākumu veikšanai jāatkāpjas no šīs direktīvas. Pēc tam reizi divos gados tās informē Komisiju par visām izmaiņām šādos pasākumos neatkarīgi no tā, vai šo pasākumu veikšanai jāatkāpjas no šīs direktīvas.

6. Nosakot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, ievērojot 2. punktu, dalībvalstis agrīnā posmā atklāti, iekļaujoši un pārredzami apspriežas ar attiecīgajām ieinteresētajām personām. Visus oficiālos dokumentus, kas saistīti ar apspriešanos, un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību izstrādē izmantotos dokumentus publisko, nodrošinot komerciāli sensitīvas informācijas konfidencialitāti un datu aizsardzību.

7. pants

Reģionālās sadarbības un integrācijas veicināšana

1. Dalībvalstis, kā arī regulatīvās iestādes savstarpēji sadarbojas, lai integrētu valstu tirgus vienā vai vairākos reģionālos līmeņos, ceļā uz reģionālu tirgu izveidi, ja dalībvalstis vai to regulatīvās iestādes tā izlemj, un lai virzītos uz pilnībā liberalizēta iekšējā tirgus izveidi. Jo īpaši dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, regulatīvās iestādes veicina un atvieglo dabasgāzes pārvades sistēmu operatoru un ūdeņraža pārvades tīklu operatoru sadarbību reģionālā līmenī, tostarp pārrobežu jautājumos un par aktīvu izņemšanu no ekspluatācijas, ar mērķi nodrošināt rentablu dekarbonizāciju atbilstīgi Savienības klimatneitralitātes mērķim un izveidot konkurētspējīgus dabasgāzes un ūdeņraža iekšējos tirgus, sekmē savu juridisko, regulatīvo un tehnisko sistēmu saskaņotību un veicina tādu izolēto sistēmu integrāciju, kuras veido Savienībā pastāvošās "dabasgāzes salas". Šādas reģionālās sadarbības aptvertā ģeogrāfiskā teritorija ietver sadarbību ģeogrāfiskajās teritorijās, kas ir noteiktas saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1789 31. panta 3. punktu. Šāda sadarbība var aptvert citas ģeogrāfiskās teritorijas. Ja Komisija uzskata, ka noteikumi Savienības līmenī ir nozīmīgi dabasgāzes un ūdeņraža tirgu reģionālajai integrācijai, tā sniedz piemērotus, nesaistošus norādījumus, kuros ņemtas vērā minēto tirgu īpatnības un ietekme uz kaimiņu tirgiem.

2. Energoregulatoru sadarbības aģentūra (ACER) sadarbojas ar regulatīvajām iestādēm, pārvades sistēmu operatoriem un ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem, lai nodrošinātu regulatīvo sistēmu sadarbību starp reģioniem un reģionu iekšienē ar mērķi izveidot konkurētspējīgus dabasgāzes un ūdeņraža iekšējos tirgus. Ja ACER uzskata, ka ir vajadzīgi saistoši noteikumi attiecībā uz šādu sadarbību, tā izdara atbilstīgus ieteikumus.

3. Ja vertikāli integrēti pārvades sistēmu operatori ir iesaistīti kopuzņēmumā, kas ir izveidots šādas sadarbības īstenošanai, kopuzņēmums nosaka un īsteno atbilstības programmu, kurā noteikti veicamie pasākumi, lai novērstu diskriminējošas un konkurenci traucējošas darbības. Minētajā atbilstības programmā paredz konkrētus pienākumus, kas

darbiniekiem jāveic, lai sasniegtu diskriminējošu un konkurenci traucējošu darbību novēršanas mērķi. To apstiprina ACER. Atbilstību programmai neatkarīgi pārbauga vertikāli integrēta pārvades sistēmas operatora atbilstības amatpersonas.

8. pants

Atļauju izsniegšanas procedūra

1. Ja ir vajadzīga atļauja, piemēram, licence, atļauja, koncesija, piekrišana vai apstiprinājums, lai būvētu vai ekspluatētu dabasgāzes objektus, ūdeņraža ražotnes un ūdeņraža sistēmas infrastruktūru, dalībvalstis vai jebkura cita kompetenta to norīkota iestāde piešķir atļaujas savā teritorijā būvēt vai ekspluatēt minētos objektus, ražotnes, infrastruktūru, cauruļvadus vai saistītu aprīkojumu saskaņā ar 2. līdz 10. punktu. Dalībvalstis vai jebkura to norīkota kompetenta iestāde ar to pašu pamatojumu var piešķirt atļaujas arī dabasgāzes un ūdeņraža piegādes veikšanai un vairumlietotājiem.

2. Ja dalībvalstīs darbojas atļauju piešķiršanas sistēma, tās nosaka objektīvus un nediskriminējošus kritērijus un pārredzamas procedūras, kas jāievēro, ja uzņēmums lūdz atļauju piegādāt dabasgāzi un ūdeņradi vai būvēt vai ekspluatēt dabasgāzes objektus, ūdeņraža ražotnes vai ūdeņraža sistēmas infrastruktūru. Atļauju piešķiršanas kritērijus un procedūras publisko. Dalībvalstis nodrošina, ka atļaujas piešķiršanas procedūrās attiecībā uz šādiem objektiem, ražotnēm, infrastruktūru, cauruļvadiem vai ar tiem saistītu aprīkojumu attiecīgā gadījumā tiek ņemta vērā projekta nozīme iekšējos dabasgāzes un ūdeņraža tirgos. Dalībvalstis nodrošina ūdeņraža sistēmas infrastruktūras atļauju piešķiršanas sistēmas saskaņību ar ūdeņraža pārvades un sadales tīklu attīstības plāniem, kas pieņemti, ievērojot 55. un 56. pantu.

3. Attiecībā uz dabasgāzes piegādātājiem dalībvalstis pieteikumu iesniedzēju finansiālo stāvokli un tehniskās iespējas var izvērtēt kā atļaujas piešķiršanas kritērijus. Šādi kritēriji ir pilnībā pārredzami un nediskriminējoši.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka jebkādi valsts noteikumi attiecībā uz šajā pantā minēto atļauju piešķiršanas procedūru ir samērīgi, vajadzīgi, palīdz īstenot vispārējos noteikumus par dabasgāzes un ūdeņraža tirgu organizāciju un piekļuvi infrastruktūrai, veicina principu "energoefektivitāte pirmajā vietā" un sekmē Savienības klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanu un dalībvalstu integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu īstenošanu, kā arī to ilgtermiņa stratēģiju īstenošanu, kas pieņemtas, ievērojot Regulu (ES) 2018/1999.

5. Attiecībā uz 1. punktā minētajām darbībām atļauju izsniegšanas procedūru ilgums nepārsniedz divus gadus, ietverot visas attiecīgās kompetento iestāžu procedūras. Pienācīgi pamatotos ārkārtas apstākļos minēto divu gadu termiņu var pagarināt ilgākais par vēl vienu gadu.

6. Dalībvalstis novērtē, kādi valsts likumdošanas ceļā pieņemti pasākumi un citi pasākumi ir vajadzīgi, lai vienkāršotu atļauju piešķiršanas procedūras, nekavējot procedūras stadijas, kas ir saistītas ar vidiskās ietekmes novērtēšanas procedūrām un sabiedrisko apspriešanu. Dalībvalstis ziņo Komisijai par šāda novērtējuma rezultātiem savos integrētos nacionālos enerģētikas un klimata plānos, kas minēti Regulas (ES) 2018/1999 3. pantā, un saskaņā ar minētās regulas 7.–12. pantā noteikto procedūru, un savos integrētos nacionālos enerģētikas un klimata progresu ziņojumos, ievērojot minētās regulas 17. pantu.

7. Šā panta 5. punktā paredzētos termiņus piemēro, neskarot pienākumus, kas izriet no piemērojamiem Savienības vides un enerģētikas tiesību aktiem, tostarp Direktīvas (ES) 2018/2001, neskarot pārsūdzību tiesā, tiesiskās aizsardzības līdzekļus un citas tiesas procedūras un neskarot alternatīvos strīdu izšķiršanas mehānismus, tostarp pārsūdzības un tiesiskās aizsardzības līdzekļus, un tos var pagarināt par laikposmu, kas atbilst šādu procedūru ilgumam.

8. Dalībvalstis izveido vai izraugās vienu vai vairākus kontaktpunktus. Minētie kontaktpunkti pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma bez maksas sniedz pretendenta norādījumus un palīdzību visā atļaujas piešķiršanas procedūrā saistībā ar 1. punktā minētajām darbībām līdz atbildīgās iestādes procedūru ir pabeigušas. Visā procesa laikā pretendenta neprasa sazināties ar vairāk kā vienu kontaktpunktu.

9. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts tiesību aktos noteiktās atļaujas par dabasgāzes sistēmas infrastruktūras būvniecību un ekspluatāciju attiecas arī uz ūdeņraža sistēmas infrastruktūru. Tas neskar dalībvalstu tiesības minētās atļaujas atsaukt, ja ūdeņraža infrastruktūra neatbilst ūdeņraža sistēmas infrastruktūras tehniskajiem drošības noteikumiem, kas izklāstīti Savienības vai valsts tiesību aktos.

10. Dalībvalstis nodrošina, ka spēkā esošās zemes izmantošanas tiesības, kas piešķirtas dabasgāzes cauruļvadu un citu tīkla aktīvu būvniecībai un ekspluatācijai, attiecas arī uz cauruļvadiem un citiem tīkla aktīviem, ko izmanto ūdeņraža transportēšanai.
11. Ja 69. panta prasību izpildes nolūkā viena uzņēmuma ietvaros tiek nodotas infrastruktūras īpašumtiesības, jaunajam īpašniekam nodod arī ar minēto infrastruktūru saistītās atļaujas un zemes izmantošanas tiesības.
12. Dalībvalstis nodrošina to, ka atļauju atteikumu iemesli ir objektīvi un nediskriminējoši, un ka tie tiek darīti zināmi pretendentiem. Minēto atteikumu iemeslus informācijas nolūkā nosūta Komisijai. Dalībvalstis izstrādā procedūru, kas ļauj pretendentiem pārsūdzēt minētos atteikumus.
13. Lai izvērstu jaunas teritorijas piegādēm un nodrošinātu efektīvu darbību kopumā, turklāt neskarot 34. pantu, dalībvalstis var atteikties turpmāk piešķirt atļaujas dabasgāzes sadales cauruļvadu sistēmu būvniecībai un ekspluatācijai konkrētā teritorijā, ja tādas cauruļvadu sistēmas jau attiecīgā teritorijā ir uzbūvētas vai ir atļauts tās uzbūvēt, un ja esošo vai paredzēto jaudu neizmanto pilnībā.
14. Dalībvalstis atsakās piešķirt atļauju būvēt un ekspluatēt dabasgāzes pārvades vai sadales infrastruktūru teritorijās, kurās tīkla attīstības plāns, ievērojot 55. pantu, paredz pārvades sistēmas vai tās attiecīgo daļu izņemšanu no ekspluatācijas vai, ja, ievērojot 57. pantu, ir apstiprināts sadales tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plāns.
15. Ja atļauja šā panta 1. punkta nozīmē ietilpst Direktīvas (ES) 2018/2001 15. panta un 15.b–17. panta piemērošanas jomā, piemēro tikai šīs minētās tiesību normas.

9. pants

Atjaunīgo gāzi un mazoglekļa kurināmo/degvielu sertifikācija

1. Atjaunīgo gāzi sertificē saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 29., 29.a un 30. pantu. Mazoglekļa kurināmos/degvielas sertificē saskaņā ar šo pantu.
2. Lai nodrošinātu, ka siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumi no mazoglekļa kurināmo/degvielu izmantošanas ir vismaz 70 %, dalībvalstis pieprasa uzņēmējiem parādīt, ka ir sasniegta minētā robežvērtība un ir izpildītas prasības, kas noteiktas šā panta 5. punktā minētajā metodikā. Šajā nolūkā dalībvalstis pieprasa uzņēmējiem izmantot masas bilances sistēmu saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 30. panta 1. un 2. punktu.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka uzņēmēji iesniedz uzticamu informāciju par atbilstību 2. punktā minētajai 70 % siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu robežvērtībai un 5. punktā minētajai siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu novērtēšanas metodikai un ka uzņēmēji pēc attiecīgās dalībvalsts pieprasījuma nodrošina piekļuvi datiem, kas tikuši izmantoti minētās informācijas sagatavošanai. Dalībvalstis pieprasa uzņēmējiem nodrošināt atbilstīgu standartu to iesniegtās informācijas neatkarīgai revīzijai un sniegt pierādījumus, ka tas ir izdarīts. Revīzijā apstiprina, ka uzņēmēju izmantotās sistēmas ir precīzas, uzticamas un aizsargātas pret krāpšanu.
4. Pienākumus, kas paredzēti 2. punktā, piemēro neatkarīgi no tā, vai mazoglekļa kurināmie/degvielas ir ražoti Savienībā vai ir importēti. Informāciju par katra piegādātāja mazoglekļa kurināmā/degvielas vai mazoglekļa ūdeņraža ģeogrāfisko izcelsmi un izejmateriālu veidu patērētājiem dara pieejamu operatoru, piegādātāju vai attiecīgo kompetento iestāžu tīmekļa vietnēs, un to ik gadu atjaunina.
5. Komisija līdz 2025. gada 5. augustam pieņem deleģētos aktus saskaņā ar 90. pantu, lai papildinātu šo direktīvu, nosakot no mazoglekļa kurināmajiem/degvielām gūto siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu novērtēšanas metodiku. Minētā metodika nodrošina, ka kredītu par novērstajām emisijām nepiešķir par tādu oglekļa dioksīdu no fosilajiem avotiem, par kura uztveršanu jau ir saņemts emisijas kredīts saskaņā ar citiem tiesību aktu noteikumiem, un tā aptver siltumnīcefekta gāzu emisiju aprites ciklu un ņem vērā netiesās emisijas, kas rodas, novirzot neelastīgos ievadītos produktus. Minētā metodika ir saderīga ar metodiku, ko izmanto, lai novērtētu siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumus, ko rada nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgās sašķidrinātās un gāzveida transporta degvielas un pārstrādāti oglekļa kurināmie/degvielas, tostarp, lai novērtētu emisijas, kas radušās ūdeņraža noplūdes dēļ, un tā ņem vērā metāna augšposma emisijas un faktiskos oglekļa uztveršanas rādītājus.

6. Attiecīgā gadījumā Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, kurā izvērtē ūdeņraža noplūdi, tostarp vides un klimata apdraudējumu, tehnisko specifiku un atbilstošus maksimālos ūdeņraža noplūdes rādītājus. Uz minētā ziņojuma pamata Komisija attiecīgā gadījumā iesniedz tiesību akta priekšlikumu, lai ieviestu pasākumus iespējamo ūdeņraža noplūdes risku samazināšanai līdz minimumam, noteiktu maksimālos ūdeņraža noplūdes rādītājus un izveidotu izpildes mehānismus. Attiecīgie maksimālie ūdeņraža noplūdes rādītāji ir iestrādāti 5. punktā minētajā metodikā.

7. Komisija var pieņemt lēmumus, ar ko atzīst, ka brīvprātīgās valstu vai starptautiskās shēmas, kas nosaka mazoglekļa kurināmo/degvielu vai mazoglekļa ūdeņraža standartus, sniedz precīzus datus par siltumnīcefekta gāzu emisijas ietaupījumiem šā panta piemērošanas nolūkā un apliecina atbilstību metodikai, kura minēta šā panta 5. punktā. Šādus lēmumus Komisija pieņem tikai tad, ja konkrētā shēma atbilst pienācīgiem uzticamības, pārredzamības un neatkarīgas revīzijas principiem saskaņā ar prasībām, kas noteiktas Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2022/996⁽⁴²⁾ attiecībā uz atjaunīgo kurināmo/degvielu sertifikāciju.

8. Ja uzņēmējs sniedz pierādījumus vai datus, kas iegūti saskaņā ar shēmu, kurai tika atzīta, ievērojot 7. punktu, dalībvalsts nepieprasa uzņēmējam sniegt papildu pierādījumus par atbilstību tiem kritērijiem, kurus Komisija jau pārbaudījusi, atzīstot shēmu.

9. Dalībvalstu kompetentās iestādes uzrauga to sertifikācijas struktūru darbību, kuras veic neatkarīgas revīzijas saskaņā ar brīvprātīgu shēmu. Sertifikācijas struktūras pēc kompetentās iestādes pieprasījuma iesniedz visu attiecīgo informāciju, kas nepieciešama, lai uzraudzītu revīzijas, tostarp revīziju precīzu dienu, laiku un vietu. Ja dalībvalstis konstatē neatbilstības gadījumus, tās nekavējoties informē brīvprātīgo shēmu.

10. Pēc dalībvalsts pieprasījuma, kura pamatā var būt uzņēmēja pieprasījums, Komisija, pamatojoties uz visiem pieejamiem pierādījumiem, pārbauda, vai ir izpildīti šajā pantā noteiktie siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu kritēriji, ievērota metodika, kas izstrādāta saskaņā ar šā panta 5. punktu, un ir sasniegtas 2. panta 11., 12. un 13. punktā norādītās siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu robežvērtības. Sešu mēnešu laikā no šāda pieprasījuma saņemšanas Komisija izlemj, vai attiecīgā dalībvalsts var:

- a) pieņemt, ka jau iesniegtie pierādījumi apliecina atbilstību siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījuma kritērijam attiecībā uz mazoglekļa kurināmajiem/degvielām; vai
- b) atkāpjoties no 8. punkta, prasīt, lai piegādātāji, kas piegādā mazoglekļa kurināmo/degvielu no attiecīgā avota sniedz papildu pierādījumus par to atbilstību siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījuma kritērijam un 70 % siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu robežvērtībai.

11. Dalībvalstis pieprasa attiecīgajiem uzņēmējiem Savienības datubāzē, kas izveidota, ievērojot Direktīvas (ES) 2018/2001 31.a panta 1. punktu, vai ar minēto Savienības datubāzi saistītajās valstu datubāzēs saskaņā ar minētās direktīvas 31.a panta 2. punktu ievadīt informāciju par veiktajiem darījumiem un par atjaunīgās gāzes un mazoglekļa kurināmo/degvielu ilgtspējas iezīmēm saskaņā ar minētās direktīvas 31.a pantā noteiktajām prasībām, kuras attiecas uz atjaunīgajiem kurināmajiem/degvielām. Ja par sūtījumā iekļautas mazoglekļa gāzes ražošanu ir izsniegti izcelsmes apliecinājumi, uz tiem attiecas tādi paši noteikumi kā tie, kas attiecībā uz atjaunīgās gāzes ražošanai izsniegtiem izcelsmes apliecinājumiem noteikti minētajā pantā.

12. Komisija ar īstenošanas aktiem pieņem lēmumus par atzīšanu, ievērojot šā panta 7. punktu. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 91. panta 3. punktā. Šādi lēmumi ir spēkā ierobežotu laiku, kas nepārsniedz piecus gadus.

10. pants

Tehniskie noteikumi

1. Dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, regulatīvās iestādes nodrošina, ka tiek noteikti tehniskie drošības kritēriji un ka tiek izstrādāti un publiskoti tehniskie noteikumi, ar ko nosaka tehniskā projekta un vadīšanas obligātās prasības savienojumam ar SDG objektu sistēmu, dabasgāzes krātuvēm, citām gāzes pārvades vai sadales sistēmām vai tiešajām līnijām, kā arī ar ūdeņraža sistēmu. Šie tehniskie noteikumi nodrošina sistēmu savstarpēju izmantojamību un ir

⁽⁴²⁾ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2022/996 (2022. gada 14. jūnijs) par ilgtspējas kritēriju, siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījuma kritēriju un zema netiešas zemes izmantojuma maiņas riska kritēriju verifikācijas noteikumiem (OV L 168, 27.6.2022., 1. lpp.).

objektīvi un nediskriminējoši. ACER var izstrādāt attiecīgus ieteikumus, lai attiecīgajā gadījumā nodrošinātu šo noteikumu saderību. Šos noteikumus dara zināmus Komisijai saskaņā ar 5. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2015/1535⁽⁴³⁾.

2. Attiecīgā gadījumā dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, regulatīvās iestādes pieprasa pārvades sistēmu operatoriem, sadales sistēmu operatoriem un udeņraža tīklu operatoriem to teritorijā publicēt tehniskos noteikumus saskaņā ar šo pantu, jo īpaši par tīkla pieslēguma noteikumiem, kas ietver gāzes kvalitātes, gāzes odorēšanas un gāzes spiediena prasības. Dalībvalstis arī pieprasa pārvades un sadales sistēmu operatoriem publicēt pieslēguma maksas, pieslēdzot gāzi no atjaunīgiem energoresursiem, pamatojoties uz objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem kritērijiem.

III NODAĻA

PATĒRĒTĀJU SPĒCINĀŠANA UN AIZSARDZĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBAS TIRGI

11. pants

Pamata līgumiskās tiesības

1. Dalībvalstis nodrošina, ka visiem galalietotājiem ir tiesības saņemt dabasgāzi un udeņradi no piegādātāja, ja piegādātājs tam piekrist, neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī piegādātājs ir reģistrēts, ar noteikumu, ka piegādātājs ievēro spēkā esošos tirdzniecības, balansēšanas un piegādes drošības noteikumus un kritērijus saskaņā ar 8. panta 2. punktu. Šajā sakarā dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka administratīvās procedūras nav diskriminējošas attiecībā uz piegādātājiem, kas jau ir reģistrēti citā dalībvalstī.

2. Neskarot Savienības noteikumus par patērētāju aizsardzību, jo īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES⁽⁴⁴⁾ un Padomes Direktīvu 93/13/EEK⁽⁴⁵⁾, dalībvalstis nodrošina galalietotājiem šā panta 3.–11. punktā minētās tiesības.

3. Galalietotāji ir tiesīgi ar savu piegādātāju slēgt līgumu, kurā norādīta šāda informācija:

- a) piegādātāja identitāte un kontaktinformācija, tostarp adrese, e-pasta adrese un patērētāju palīdzības dienesta tālruna numurs;
- b) sniegtie pakalpojumi (tostarp produkta un tarifa nosaukums), sniedzamo pakalpojumu galvenās iezīmes, piedāvātie pakalpojumu kvalitātes līmeņi un sākotnējās pieslēgšanās laiks;
- c) uzturēšanas pakalpojumu veidi;
- d) līdzekļi, ar kādiem var iegūt jaunāko informāciju par visiem piemērojamiem tarifiem, maksu par uzturēšanas pakalpojumiem un saistītiem produktiem vai pakalpojumiem;
- e) līguma darbības ilgums, līguma un pakalpojumu atjaunošanas un izbeigšanas noteikumi, tai skaitā produkti vai pakalpojumi, kas ir saistīti ar minētajiem pakalpojumiem, un norāde par to, vai ir atļauts līgumu izbeigt bez maksas;
- f) jebkādi kompensācijas un atlīdzības noteikumi, ko piemēro, ja nolīgta pakalpojuma kvalitātes līmenis nav ievērots, tostarp ja izrakstīti neprecīzi rēķini vai ja tie izrakstīti ar kavēšanos;
- g) ja vidiskais sniegums, tostarp attiecīgā gadījumā oglekļa dioksīda emisijas, tiek reklamēts kā būtiska iezīme, skaidra, objektīva, publiski pieejama un pārbaudāma piegādātāja apņemšanās un, ja tiek piegādāta atjaunīgā gāze un mazoglekļa gāze, piegādātās atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes sertifikācija saskaņā ar 9. pantu;

⁽⁴³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/1535 (2015. gada 9. septembris), ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko noteikumu un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu jomā (OV L 241, 17.9.2015., 1. lpp.).

⁽⁴⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV L 304, 22.11.2011., 64. lpp.).

⁽⁴⁵⁾ Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 21.4.1993., 29. lpp.).

- h) veids, kā tiek uzsākta ārpustiesas strīdu izšķiršanas procedūra saskaņā ar 25. pantu;
- i) informācija par patērētāju tiesībām, tostarp skaidra un saprotama informācija par sūdzību izskatīšanu un to, kā un kur var iesniegt sūdzību, kā arī visa šajā punktā minētā informācija, ko skaidrā veidā norāda rēķinā vai ūdeņraža vai dabasgāzes uzņēmuma tīmekļa vietnē;
- j) attiecīgā gadījumā informācija par tādu produktu vai pakalpojumu sniedzēju un cenu, kas ir saistīti ar dabasgāzes vai ūdeņraža piegādi vai ir grupēti ar tiem.

Līguma nosacījumi ir taisnīgi un labi zināmi iepriekš. Jebkurā gadījumā šo informāciju izklāsta patērētājam draudzīgā, skaidrā un nepārprotamā valodā pirms līguma noslēgšanas vai apstiprināšanas. Ja līgumus slēdz, izmantojot starpniekus, šajā punktā minēto informāciju arī sniedz pirms līguma noslēgšanas. Informāciju par to produktu vai pakalpojumu sniedzēju, kas ir saistīti ar gāzes piegādi vai ir grupēti ar to, un par minēto produktu vai pakalpojumu cenu sniedz pirms līguma noslēgšanas.

Galalietotājiem labi redzamā veidā kodolīgā un saprotamā valodā sniedz vienu kopsavilkumu par līguma svarīgākajiem nosacījumiem. Dalībvalstis pieprasa, lai piegādātājs izmantotu plaši pazīstamu terminoloģiju. Komisija par šo jautājumu izdod nesaistošus norādījumus.

4. Galalietotāji saņem atbilstīgu paziņojumu par jebkuru nodomu grozīt līguma nosacījumus un tiek informēti par tiesībām izbeigt līgumu pēc paziņojuma saņemšanas. Piegādātāji tieši un pārredzamā un saprotamā veidā informē savus galalietotājus par jebkādu piegādes cenas korekciju, kā arī par šīs korekcijas iemesliem un priekšnosacījumiem un par tās tvērumu, ne vēlāk kā divas nedēļas un mājāsaimniecību lietotāju gadījumā – ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms korekcijas stāšanās spēkā. Dalībvalstis nodrošina to, ka galalietotāji var brīvi izbeigt līgumus, ja tie nepieņem piegādātāja paziņotos jaunus līguma nosacījumus vai piegādes cenas korekcijas.

5. Piegādātāji galalietotājiem sniedz pārredzamu informāciju par piemērojamajām cenām, tarifiem un standarta nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes un ūdeņraža pakalpojumiem un to izmantošanu, jo īpaši informāciju par to, vai cena ir fiksēta vai mainīga, un attiecīgā gadījumā par cenu akcijām un atlaidēm. Piegādātājs izceļ līguma svarīgāko informāciju.

6. Piegādātāji galalietotājiem piedāvā plašu apmaksas metožu izvēli. Minētās apmaksas metodes nerada lietotāju diskrimināciju. Neaizsargātiem lietotājiem, kas minēti šīs direktīvas 26. pantā, un enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem var noteikt labvēlīgākus noteikumus. Ar apmaksas metodēm vai priekšapmaksas sistēmām saistīto maksu atšķirības ir objektīvas, nediskriminējošas un samērīgas un nepārsniedz tiešās izmaksas, kas rodas maksātājam par konkrētās apmaksas metodes vai priekšapmaksas sistēmas izmantošanu, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2366⁽⁴⁶⁾ 62. pantu.

7. Mājāsaimniecības lietotāji, kuriem ir piekļuve priekšapmaksas sistēmām, šādu priekšapmaksas sistēmu dēļ netiek nostādīti neizdevīgā stāvoklī.

8. Piegādātāji galalietotājiem piedāvā taisnīgus un pārredzamus vispārīgos noteikumus un nosacījumus, kurus izklāsta vienkāršā un nepārprotamā valodā un kuros neiekļauj ārpuslīgumiskus šķēršļus lietotāju tiesību īstenošanai, piemēram, pārmērīgu līguma dokumentāciju. Lietotājus aizsargā pret negodīgām vai maldinošām pārdošanas metodēm.

9. Galalietotājiem ir tiesības uz laba līmeņa pakalpojumiem un to, ka viņu piegādātāji izskata sūdzības. Piegādātāji sūdzības izskata vienkāršā, taisnīgā un ātrā kārtībā.

10. Lai izvairītos no atslēgšanas, piegādātāji dabasgāzes mājāsaimniecības lietotājiem pietiekamu laiku pirms plānotās atslēgšanas sniedz pienācīgu informāciju par alternatīviem pasākumiem. Šādi alternatīvi pasākumi var ietvert informāciju par atbalsta avotiem, lai novērstu atslēgšanu, priekšapmaksas sistēmas, energoauditus, energokonsultāciju pakalpojumus, alternatīvus maksāšanas plānus, konsultācijas par parādu pārvaldību vai atslēgšanas moratorijus, un tie nerada papildu izmaksas lietotājiem, kuriem draud atslēgšana.

11. Piegādātāji galalietotājiem sniedz galīgo kontu slēgšanas rēķinu pēc jebkuras piegādātāja maiņas ne vēlāk kā sešas nedēļas pēc šādas maiņas.

⁽⁴⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/2366 (2015. gada 25. novembris) par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK (OV L 337, 23.12.2015., 35. lpp.).

12. pants

Maiņas tiesības un noteikumi par maksām saistībā ar maiņu

1. Lietotājiem ir tiesības mainīt dabasgāzes un ūdeņraža piegādātājus vai mainīt dabasgāzes un ūdeņraža tirgus dalībniekus. Dalībvalstis nodrošina, ka lietotājam, kas vēlas mainīt piegādātājus vai tirgus dalībniekus, vienlaikus ievērojot līguma nosacījumus, ir tiesības veikt šādu maiņu pēc iespējas ātrāk un jebkurā gadījumā trīs nedēļu laikā no dienas, kad lietotājs iesniedzis pieprasījumu. Sākot no 2026. gada 1. janvāra piegādātāja vai tirgus dalībnieka maiņas tehniskais process nav ilgāks kā 24 stundas, un to ir iespējams īstenot jebkurā darb dienā.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka tiesības mainīt piegādātāju vai tirgus dalībnieku lietotājiem piešķir veidā, kas nav diskriminējošs izmaksu, ieguldītā darba vai laika ziņā.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka vismaz no māsaimniecības lietotājiem, mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem neiekasē nekādu maksu saistībā ar maiņu attiecībā uz dabasgāzi un ūdeņradi, tostarp gadījumos, kad gāzes piegāde ir saistīta ar citiem pakalpojumiem, iekārtām vai produktiem vai ir grupēta ar tiem. Tomēr dalībvalstis var atļaut piegādātājiem vai tirgus dalībniekiem no saviem lietotājiem iekasēt līguma izbeigšanas maksu, ja minētie lietotāji pēc savas vēlēšanās izbeidz piegādes līgumus ar fiksētu termiņu, fiksētu cenu pirms līguma termiņa beigām, ar noteikumu, ka šādas maksas:

a) ir paredzētas līgumā, kuru lietotājs noslēdzis pēc savas vēlēšanās; un

b) ir skaidri izklāstītas lietotājam pirms līguma noslēgšanas.

Šādas maksas ir samērīgas un nepārsniedz tiešos ekonomiskos zaudējumus, kas piegādātājam vai tirgus dalībniekam rodas saistībā ar to, ka lietotājs izbeidz līgumu. Grupēto piedāvājumu gadījumā lietotājiem ir iespēja izbeigt atsevišķus līgumā paredzētos pakalpojumus. Pierādīšanas pienākums par tiešo ekonomisko zaudējumu ir piegādātājam vai tirgus dalībniekam. Regulatīvā iestāde vai jebkura cita kompetentā valsts iestāde uzrauga līguma izbeigšanas maksu pieļaujamību.

4. Dabasgāzes un ūdeņraža māsaimniecības lietotāji ir tiesīgi piedalīties kolektīvās maiņas shēmās. Dalībvalstis novērš visus normatīvos vai administratīvos šķēršļus kolektīvai maiņai un nodrošina sistēmu, kas nodrošina patērētāju aizsardzību no ļaunprātīgas prakses.

5. Dalībvalstis nodrošina, ka informācija par piegādātāja maiņu galalietotājiem tiek sniegta lietotājdraudzīgā formātā, tostarp ar 24. pantā minēto vienoto kontaktpunktu starpniecību.

6. Dalībvalstis nodrošina, ka lietotājiem tiek dotas tiesības izbeigt savus gāzes piegādes līgumus ar īsu uzteikšanas termiņu.

13. pants

Patērētāju tiesības un aizsardzība saistībā ar pakāpenisku atteikšanos no dabasgāzes

Ja, ievērojot 38. panta 6. punktu, tiek atļauta tīkla izmantotāju atslēgšana, dalībvalstis nodrošina, ka:

a) ir notikusi apspriešanās ar attiecīgajiem tīkla izmantotājiem un citām attiecīgām ieinteresētajām personām, jo īpaši patērētāju struktūrām;

b) tīkla izmantotāji, galalietotāji un attiecīgās ieinteresētās personas tiek pietiekami savlaicīgi informētas par plānoto atslēgšanas datumu, atslēgšanas procedūru, plānotajām darbībām un attiecīgo grafiku;

- c) galalietotāji saņem informāciju par ilgtspējīgām apkures iespējām un tiem ir pieejami atbilstoši padomi par tām, kā arī informāciju par finansiālo atbalstu, ko sniedz attiecīgas valstu iestāžu izraudzītas struktūras, tostarp vienas pieturas aģentūras, kas izveidotas, ievērojot Direktīvas (ES) 2023/1791 21. un 22. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2024/1275⁽⁴⁷⁾ 18. pantu, un kontaktpunkti, kas izveidoti vai izraudzīti, ievērojot Direktīvas (ES) 2018/2001 16. panta 3. punktu;
- d) plānojot un īstenojot pakāpenisku atteikšanos no dabasgāzes, tiek pienācīgi ņemtas vērā 26. pantā minēto neaizsargāto lietotāju un enerģētiskās nabadzības skarto iedzīvotāju vajadzības un, s attiecīgā gadījumā tiek veikti atbilstīgi pasākumi, lai novērstu negatīvo ietekmi, ko rada pakāpeniska atteikšanās no dabasgāzes, ņemot vērā 27. pantā minētos norādījumus, Un šie pasākumi var ietvert publiskā finansējuma un Savienības līmenī izveidotu finansēšanas mehānismu izmantošanu;
- e) finanšu pārvedumi starp regulētiem pakalpojumiem tiek veikti saskaņā ar noteikumiem, kas izklāstīti Regulas (ES) 2024/1789 5. pantā, un nav diskriminācijas starp dažādām lietotāju kategorijām un starp energonesējiem.

14. pants

Dabasgāzes salīdzināšanas instrumenti

1. Dalībvalstis nodrošina, ka vismaz dabasgāzes mājāsaimniecības lietotājiem, kā arī mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem, kuru gada patēriņš tiek prognozēts mazāks par 100 000 kWh, bez maksas ir piekļuve vismaz vienam instrumentam, kas ļauj salīdzināt piegādātāju piedāvājumus, tostarp grupētos piedāvājumus. Lietotājus informē par šādu instrumentu pieejamību viņu rēķinos vai kopā ar tiem, vai arī citā veidā. Šādi instrumenti vismaz:

- a) ir neatkarīgi no tirgus dalībniekiem un nodrošina, ka meklējumu rezultātos tiek nodrošināta vienlīdzīga attieksme pret dabasgāzes uzņēmumiem;
- b) skaidri norāda instrumentu īpašniekus un fiziskās vai juridiskās personas, kas instrumentus pārvalda un kontrolē, kā arī informāciju par to, kā minētie instrumenti tiek finansēti;
- c) nosaka skaidrus un objektīvus kritērijus, kas būs salīdzinājumu pamatā, tostarp pakalpojumus, un dara tos zināmus;
- d) izmanto vienkāršu un nepārprotamu valodu;
- e) sniedz precīzu un atjauninātu informāciju, un norāda pēdējā informācijas atjauninājuma laiku;
- f) ir pieejami personām ar invaliditāti, jo ir viegli uztverami, darbināmi, saprotami un noturīgi;
- g) paredz iedarbīgu procedūru ziņošanai, ja informācija par publicētajiem piedāvājumiem ir nepareiza;
- h) veic salīdzinājumus, pieprasot tikai tādus personas datus, kas ir noteikti vajadzīgi salīdzināšanai;
- i) skaidri norāda, vai cena ir fiksēta vai mainīga, un skaidri norāda līguma ilgumu.

Dalībvalstis nodrošina, ka vismaz viens instruments aptver visu dabasgāzes tirgu. Ja tirgu aptver vairāki instrumenti, minētie instrumenti ietver tik plašu dabasgāzes piedāvājumu loku, cik praktiski iespējams, aptverot ievērojamu tirgus daļu, un, ja minētie instrumenti pilnībā neaptver tirgu, to skaidri norāda pirms rezultātu parādīšanas.

Piegādātāji un attiecīgie starpnieki savus attiecīgos piedāvājumus sniedz vismaz vienam cenu salīdzināšanas instrumentam, kas aptver visu tirgu.

Piegādātāji nodrošina, ka salīdzināšanas instrumenta operatoram sniegtā informācija ir precīza un atjaunināta.

⁽⁴⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1275 (2024. gada 24. aprīlis) par ēku energosniegumu (OV L, 2024/1275, 8.5.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj>).

2. Instrumentus var pārvaldīt jebkāda struktūra, tostarp privāti uzņēmumi un publiskas iestādes vai struktūras.
3. Dalībvalstis var noteikt, ka 1. punktā minētajiem salīdzināšanas instrumentiem ir jāietver salīdzinoši kritēriji, kas saistīti ar piegādātāju piedāvāto pakalpojumu būtību, tostarp vienas vienības cenu, visas maksas un informāciju par atlaidēm un attiecīgā gadījumā vidisko sniegumu.

Nosakot minētos kritērijus, dalībvalstis apspriežas ar attiecīgajām ieinteresētajām personām.

4. Dalībvalstis ieceļ kompetentu iestādi, kas būs atbildīga par uzticības zīmes piešķiršanu salīdzināšanas instrumentiem, kuri atbilst 1. punktā izklāstītajām prasībām, un kas nodrošina, ka salīdzināšanas instrumenti, kuriem piešķirta šāda uzticības zīme, turpina atbilst minētajām prasībām. Minētā kompetentā iestāde ir neatkarīga no visiem tirgus dalībniekiem un salīdzināšanas instrumentu operatoriem.
5. Jebkuru tirgus dalībnieku piedāvājumu salīdzināšanas instrumentu var pieteikt 4. punktā minētās uzticības zīmes iegūšanai atbilstoši brīvprātības un nediskriminēšanas principiem.
6. Atkāpjoties no 4. un 5. punkta, dalībvalstis var izvēlēties nenoteikt prasību piešķirt uzticības zīmes salīdzināšanas instrumentiem, ja publiska iestāde vai struktūra nodrošina salīdzināšanas instrumentu, kas atbilst 1. punktā izklāstītajām prasībām.

15. pants

Aktīvie lietotāji dabasgāzes tirgū

1. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem, jo īpaši no lauksaimniecības nozares vai publiskā sektora – saglabājot tiesības, kas tiem kā galalietotājiem ir noteiktas šajā direktīvā –, ir tiesības rīkoties kā aktīvajiem lietotājiem un tiem nepiemēro nesamērīgas vai diskriminējošas tehniskās prasības, administratīvās prasības, procedūras un maksas, un tīkla maksas, kas neatspoguļo izmaksas.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka aktīvajiem lietotājiem:
 - a) ir tiesības darboties tieši;
 - b) ir tiesības pārdot pašražoto atjaunīgo dabasgāzi, izmantojot dabasgāzes sistēmu;
 - c) ir tiesības piedalīties energoefektivitātes un pieprasījuma pārvirzes shēmās;
 - d) ir tiesības trešai personai deleģēt to darbībām vajadzīgo iekārtu pārvaldīšanu, tostarp uzstādīšanu, ekspluatāciju, datu apstrādi un uzturēšanu, tā, ka minētā trešā persona netiek uzskatīta par aktīvo lietotāju;
 - e) tiek piemērotas izmaksas atspoguļojošas, pārredzamas un nediskriminējošas tīkla maksas, nodrošinot, ka tie pienācīgi un līdzsvaroti piedalās sistēmas vispārējo izmaksu sadalē;
 - f) ir finansiāli atbildīgi par nelīdzsvarotībām, ko tie rada dabasgāzes sistēmā, vai deleģē savus balansēšanas pienākumus saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1789 3. panta e) punktu.
3. Dalībvalstu tiesību aktos var būt dažādi noteikumi, kas piemērojami attiecībā uz atsevišķiem aktīvajiem lietotājiem un aktīvajiem lietotājiem, kuri rīkojas kopīgi, ar noteikumu, ka visiem aktīvajiem lietotājiem tiek piemērotas visas šajā pantā paredzētās tiesības un pienākumi. Jebkāda atšķirīga attieksme pret aktīvajiem lietotājiem, kuri rīkojas kopīgi, ir samērīga un pienācīgi pamatota.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka aktīvajiem lietotājiem, kuriem pieder krātuves, kurās uzglabā atjaunīgo gāzi:
 - a) ir tiesības uz tīkla pieslēgumu saprātīgā laikā pēc tam, kad tie par to izdarījuši pieprasījumu, ar noteikumu, ka ir izpildīti visi nepieciešamie nosacījumi, piemēram, balansēšanas pienākums;
 - b) nepiemēro dubultu maksu, tai skaitā tīkla maksas, par uzkrātu atjaunīgo gāzi, kas paliek to infrastruktūrā;
 - c) nepiemēro nesamērīgas licencēšanas prasības vai maksas;

d) ir atļauts vienlaikus sniegt vairākus pakalpojumus, ja tas ir tehniski iespējams.

16. pants

Rēķini un rēķinu informācija

1. Dalībvalstis nodrošina, ka rēķini un rēķinu informācija ir precīza, viegli saprotama, skaidra, kodolīga, lietotājiem draudzīga, tās izklāsts galalietotājiem atvieglo salīdzināšanu un ka tie atbilst I pielikumā izklāstītajam prasību minimumam. Galalietotāji pēc pieprasījuma saņem skaidru un saprotamu skaidrojumu par to, uz kāda aprēķina pamata ir sagatavots viņu rēķins, jo īpaši, ja rēķinu pamatā nav faktiskais patēriņš.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji visus savus rēķinus un rēķinu informāciju saņem bez maksas.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem tiek piedāvāta iespēja rēķinus un rēķinu informāciju saņemt elektroniski un ka tiem tiek piedāvāta elastīga rēķinu apmaksas kārtība.
4. Ja līgums paredz produkta vai cenas, vai arī atlaižu izmaiņas nākotnē, tas jānorāda rēķinā kopā ar datumu, kurā šādas izmaiņas tiks veiktas.
5. Dalībvalstis, kad tās apsver izmaiņas rēķinu satura prasībās, apspriežas ar patērētāju struktūrām.

17. pants

Viedās uzskaites sistēmas dabasgāzes sistēmā

1. Lai papildinātu energoefektivitātes pasākumus, kas pieņemti, ievērojot Direktīvas (ES) 2023/1791 un (ES) 2024/1275, un vēl vairāk spēcīgāku galalietotājus, dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, regulatīvās iestādes stingri iesaka dabasgāzes uzņēmumiem optimizēt dabasgāzes izmantošanu, cita starpā sniedzot energovadības pakalpojumus un saskaņā ar šā panta 2. punktu ieviešot viedās uzskaites sistēmas, kuras ir sadarbspējīgas, jo īpaši ar patērētāju energovadības sistēmām un ar viedajiem tīkliem, saskaņā ar piemērojamiem Savienības datu aizsardzības noteikumiem.
2. Dalībvalstis uzsāk viedo uzskaites sistēmu ieviešanu savās teritorijās tikai pēc izmaksu un ieguvumu novērtēšanas, ko veic saskaņā ar II pielikumā paredzētajiem principiem, identificējot lietotāju neto ieguvumus, ko rada viedo skaitītāju izmantošana un pieteikšanās piedāvājumiem, kuros izmanto viedos skaitītājus. Izmaksu un ieguvumu novērtējumā dalībvalstis var sagatavot atsevišķus novērtējumus un izvērtēt viedo uzskaites sistēmu ieviešanas ietekmi uz dažādām lietotāju un lietotāju grupu kategorijām, piemēram, mājāsaimniecības lietotājiem, mikrouzņēmumiem, MVU un rūpniecību.
3. Dalībvalstis, kas uzsāk viedo uzskaites sistēmu ieviešanu saskaņā ar 19. pantu un II pielikumu pieņem un publicē funkcionālo un tehnisko prasību minimumu viedajām uzskaites sistēmām, ko tās grasās ieviest savā teritorijā. Dalībvalstis nodrošina gan šo viedo uzskaites sistēmu sadarbspēju, gan to spēju sniegt datus patērētāju energovadības sistēmām. Tālab dalībvalstis veltī pienācīgu uzmanību attiecīgo pieejamo standartu – tostarp sadarbspēju veicinošu standartu – izmantošanai, paraugpraksi un viedo tīklu attīstības un dabasgāzes iekšējā tirgus attīstības nozīmībai.
4. Dalībvalstis, kas uzsāk viedās uzskaites sistēmu ieviešanu, pēc apspriešanās ar patērētāju tiesību aizsardzības struktūrām un citām attiecīgajām organizācijām nodrošina, ka lietotājiem tiek sniegta skaidra un saprotama informācija un padomi par ieguvumiem, ko sniedz viedie skaitītāji. Minētajā informācijā vismaz:
 - a) iekļauj ieteikumus par to, kā lietotāju grupas var izmantot savas viedās uzskaites sistēmas, lai uzlabotu energoefektivitāti;
 - b) ņem vērā enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju vai šīs direktīvas 26. pantā minēto neaizsargāto lietotāju, piemēram, personu ar redzes vai dzirdes traucējumiem un personu ar zemu rakstprātības līmeni, īpašās vajadzības, citstarp izmantojot iesaistes stratēģijas, kā definēts Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 55) punktā;

5. Dalībvalstis, kas uzsāk viedo uzskaites sistēmu ieviešanu, nodrošina, ka galalietotāji pārredzamā un nediskriminējošā veidā piedalās ar ieviešanu saistīto izmaksu segšanā, vienlaikus ņemot vērā visas vērtības ķēdes ilgtermiņa ieguvumus, tostarp tīkla darbības ieguvumus, aprēķinot tīkla maksas, ko piemēro lietotājiem, vai maksas, kas tiem jāmaksā. Dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, ieceltās kompetentās iestādes, šādu ieviešanu savā teritorijā regulāri pārbauda, lai sekotu līdzi ieguvumu sniegšanai lietotājiem.

6. Ja 2. punktā minētajā izmaksu un ieguvumu novērtējumā viedo uzskaites sistēmu ieviešana vērtēta negatīvi, dalībvalstis nodrošina, ka šo novērtējumu pārskata, ņemot vērā būtiskas izmaiņas sākotnējos pieņēmumos un reaģējot uz tehnoloģiju attīstību un pārmaiņām tirgū. Dalībvalstis ziņo Komisijai par sava atjauninātā izmaksu un ieguvumu novērtējuma rezultātiem, tiklīdz tie kļuvuši pieejami.

7. Šīs direktīvas noteikumus par viedām uzskaites sistēmām piemēro turpmāk uzstādāmajām iekārtām un iekārtām, ar kurām aizstāj vecākos viedos skaitītājus. Viedās uzskaites sistēmas, kuras jau ir uzstādītas vai kuru "darbu sākums" bija pirms 2024. gada 4. augusta, var turpināt darboties visu savu ekspluatācijas laiku. Savukārt, viedās uzskaites sistēmas, kas neatbilst 19. panta un II pielikuma prasībām, netiek ekspluatētas pēc 2036. gada 5. augusta.

8. Šā panta 7. punktā "darbu sākums" ir ar ieguldījumu saistītu būvdarbu sākums vai pirmās stingri noteiktās iekārtu pasūtījumu saistības vai citas saistības, kas padara ieguldījumu neatgriezenisku – atkarībā no tā, kas sākas pirmais. Zemes pirkšanu un tādas sagatavošanās darbus kā atļauju saņemšana un priekšizpētes veikšana neuzskata par "darbu sākumu". Attiecībā uz pārņemšanu "darbu sākums" ir brīdis, kad tiek iegādāti aktīvi, kas ir tieši saistīti ar iegādāto uzņēmējdarbības vietu.

18. pants

Viedās uzskaites sistēmas ūdeņraža sistēmā

1. Dalībvalstis nodrošina tādu viedo uzskaites sistēmu ieviešanu, ar kurām var precīzi mērīt patēriņu, kuras sniedz informāciju par faktisko izmantošanas laiku un kuras spēj nosūtīt un saņemt datus informēšanas, uzraudzības un kontroles vajadzībām, izmantojot kādu elektroniskās komunikācijas veidu.

2. Neatkarīgi no šā panta 1. punkta šādam ieviešanas pienākumam piemēro izmaksu un ieguvumu novērtējumu vismaz attiecībā uz mājāsaimniecības lietotājiem, ko veic saskaņā ar II pielikumā paredzētajiem principiem.

3. Dalībvalstis nodrošina viedo uzskaites sistēmu un attiecīgās datu pārraides drošību un galalietotāju privātumu atbilstīgi attiecīgajiem Savienības datu aizsardzības un privātuma tiesību aktiem, kā arī nodrošina to sadarbību un attiecīgo standartu izmantošanu.

4. Komisija ar īstenošanas aktiem pieņem sadarbības prasības par viedo uzskaiti un procedūras, ar kurām nodrošina piekļuvi datiem, kas tiek saņemti no minētajām viedajām uzskaites sistēmām, tām personām, kuras tiesīgas piekļūt šādiem datiem. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar konsultēšanās procedūru, kas minēta 91. panta 2. punktā.

5. Dalībvalstis, kas uzsāk viedo uzskaites sistēmu ieviešanu, nodrošina, ka galalietotāji pārredzamā un nediskriminējošā veidā piedalās ar ieviešanu saistīto izmaksu segšanā, vienlaikus ņemot vērā visas vērtības ķēdes ilgtermiņa ieguvumus, tostarp tīkla darbības ieguvumus, aprēķinot tīkla maksas, ko piemēro lietotājiem, vai maksas, kas tiem jāmaksā. Dalībvalstis regulāri pārbauda šādu ieviešanu savā teritorijā, lai sekotu līdzi ieguvumu sniegšanai lietotājiem.

6. Ja 2. punktā minētajā izmaksu un ieguvumu novērtējumā viedo uzskaites sistēmu ieviešana vērtēta negatīvi, dalībvalstis nodrošina, ka šo novērtējumu periodiski pārskata, ņemot vērā būtiskas izmaiņas sākotnējos pieņēmumos un reaģējot uz tehnoloģiju attīstību un pārmaiņām tirgū. Dalībvalstis ziņo Komisijai par sava atjauninātā izmaksu un ieguvumu novērtējuma rezultātiem, tiklīdz tie kļuvuši pieejami.

19. pants

Viedo uzskaites sistēmu funkcijas dabasgāzes sistēmā

Ja 17. panta 2. punktā minētajā izmaksu un ieguvumu novērtējumā viedo uzskaites sistēmu ieviešana vērtēta pozitīvi vai ja viedās uzskaites sistēmas tiek sistemātiski ieviestas pēc 2024. gada 4. augusta, dalībvalstis minētās sistēmas ievieš saskaņā ar Eiropas standartiem, II pielikumu un šādām prasībām:

- a) viedās uzskaites sistēmas precīzi mēra faktisko dabasgāzes patēriņu un spēj galalietotājiem sniegt informāciju par faktisko izmantošanas laiku, tai skaitā validētus datus par patēriņa vēsturi, kas pēc pieprasījuma galalietotājam ir viegli un droši pieejami un tiek attēloti bez papildu maksas, un nevalidētus jaunākos pieejamos patēriņa datus, kas ir viegli un droši pieejami galalietotājiem bez papildu maksas, izmantojot standartizētu saskarni vai attālinātu piekļuvi, lai veicinātu automatizētas energoefektivitātes programmas un citus pakalpojumus;
- b) viedo uzskaites sistēmu un datu pārraides drošība atbilst attiecīgajiem Savienības noteikumiem par drošību, pienācīgi ņemot vērā labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, ar kuriem var nodrošināt visaugstākā līmeņa kiberdrošības aizsardzību, vienlaikus paturot prātā izmaksas un samērīguma principu;
- c) galalietotāju privātums un to datu aizsardzība atbilst attiecīgajiem Savienības noteikumiem par datu aizsardzību un privātumu;
- d) pēc galalietotāju pieprasījuma to dabasgāzes patēriņa datus saskaņā ar īstenošanas aktiem, kuri pieņemti, ievērojot 23. pantu, tiem dara pieejamus standartizētā komunikācijas saskarnē vai ar attālinātas piekļuves starpniecību, vai trešai personai, kas darbojas to vārdā, viegli saprotamā formātā, kas tiem ļauj salīdzināt piedāvājumus pēc līdzvērtīgām pazīmēm;
- e) pirms viedo skaitītāju uzstādīšanas vai to uzstādīšanas brīdī galalietotājiem tiek sniegti atbilstīgi padomi un informācija, jo īpaši par visām iespējām attiecībā uz uzskaites rādījumu pārvaldību un enerģijas patēriņa monitoringu un par personas datu vākšanu un apstrādi saskaņā ar piemērojamiem Savienības datu aizsardzības noteikumiem;
- f) viedās uzskaites sistēmas dod iespēju galalietotāju patēriņu uzskaitīt un norēķināties par to tādā pašā laikā, kāds ir īsākais norēķinu veikšanas periods valsts tirgū.

Piemērojot d) punktu, galalietotājiem ir iespēja izgūt savus uzskaites datus vai nodot tos citai personai bez papildu maksas un saskaņā ar to tiesībām uz datu pārnesamību atbilstīgi Savienības datu aizsardzības noteikumiem.

20. pants

Tiesības uz dabasgāzes viedo uzskaiti

1. Ja 17. panta 2. punktā minētajā izmaksu un ieguvumu novērtējumā viedo uzskaites sistēmu ieviešana saņem negatīvu vērtējumu un ja viedās uzskaites sistēmas netiek sistemātiski ieviestas, dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem ir tiesības, vienlaikus sedzot ar to saistītās izmaksas, uz to, ka tam pēc pieprasījuma saskaņā ar taisnīgiem, samērīgiem un izmaksu ziņā efektīviem nosacījumiem uzstāda vai attiecīgā gadījumā modernizē viedo skaitītāju, kas:

- a) ir aprīkots, ja tehniski iespējams, ar 19. pantā minētajām funkcijām vai ar minimālajām funkcijām, kuras nosaka un publicē dalībvalstis valsts līmenī un saskaņā ar II pielikumu;
- b) ir sadarbspējīgs un spēj nodrošināt uzskaites infrastruktūras vēlamo savienojamību ar patērētāju energovadības sistēmu.

2. Ja lietotājs pieprasa uzstādīt viedo skaitītāju, ievērojot 1. punktu, dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, ieceltās kompetentās iestādes:

- a) nodrošina, ka tam lietotājam domātajā piedāvājumā, kas pieprasījis viedo skaitītāju, ir nepārprotami norādītas un skaidri aprakstītas:
 - i) viedā skaitītāja atbalstītās funkcijas un sadarbspēja, iespējamie pakalpojumi, kā arī iespējamie ieguvumi no viedā skaitītāja uzstādīšanas konkrētajā brīdī;

- ii) visas saistītās izmaksas, kas jāsedz lietotājam;
- b) nodrošina, ka viedais skaitītājs tiek uzstādīts pieņemamā laikposmā, un jebkurā gadījumā ne vēlāk kā četrus mēnešus laikā pēc lietotāja pieprasījuma;
- c) regulāri un jebkurā gadījumā vismaz reizi divos gados izvērtē un publisko saistītās izmaksas un seko līdzi minēto izmaksu dinamikai, kas rodas tehnoloģiskās attīstības un uzskaites sistēmu potenciālo pilnveidojumu rezultātā.

21. pants

Parastie dabasgāzes skaitītāji

1. Ja dabasgāzes galalietotājiem nav viedo skaitītāju, dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem ir individuāli parastie skaitītāji, kas precīzi mēra faktisko patēriņu. Dalībvalstis šo prasību var neattiecināt uz mājāsaimniecības lietotājiem, kas dabasgāzi neizmanto apkurei, ja šādu skaitītāju ieviešana nav tehniski iespējama, finansiāli pamatota vai samērīga ar potenciālo enerģijas ietaupījumu. Minēto atbrīvojumu var attiecināt arī uz patērētājiem, kas nav mājāsaimniecības lietotāji un kas atrodas ēkās, kurās lielākā daļa lietotāju ir mājāsaimniecības lietotāji, uz kuriem attiecas atbrīvojums, ja ieviešana nav tehniski iespējama.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka dabasgāzes galalietotāji parasto skaitītāju rādījumus var viegli nolasīt vai nu tieši, vai netieši, izmantojot tiešsaistes saskarni vai citu piemērotu saskarni.

22. pants

Datu pārvaldība

1. Paredzot datu pārvaldības un apmaiņas noteikumus, dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, ieceltās kompetentās iestādes precīzē noteikumus par tiesīgo personu piekļuvi galalietotāja datiem saskaņā ar šo pantu un piemērojamo Savienības tiesisko regulējumu. Šajā direktīvā ar datiem saprot uzskaites un patēriņa datus, kā arī datus, kas nepieciešami lietotāja piegādātāja maiņai un citiem pakalpojumiem.

2. Dalībvalstis datu pārvaldību organizē tā, lai nodrošinātu efektīvu un drošu piekļuvi datiem un datu apmaiņu, kā arī datu aizsardzību un datu drošību.

Neatkarīgi no tā, kādu datu pārvaldības modeli izmanto katrā dalībvalstī, par datu pārvaldību atbildīgās puses nodrošina ikvienai tiesīgajai personai piekļuvi galalietotāja datiem saskaņā ar 1. punkta noteikumiem. Prasītie dati tiesīgo personu rīcībā nonāk bez diskriminācijas un vienlaikus. Datim piekļūt ir viegli, un attiecīgās procedūras, lai iegūtu piekļuvi datiem, publisko.

3. Piemērojot šo direktīvu, noteikumi par piekļuvi datiem un datu uzglabāšanu atbilst attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem.

Personas datu apstrādi, kas tiek veikta šīs direktīvas ietvaros, tostarp piekļuvi datiem un datu glabāšanu, veic saskaņā ar Regulu (ES) 2016/679.

4. Dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, ieceltās kompetentās iestādes dod atļaujas un sertificē vai attiecīgā gadījumā uzrauga par datu pārvaldību atbildīgās puses, lai nodrošinātu, ka šīs puses ievēro šīs direktīvas prasības.

Neskarot Regulā (ES) 2016/679 paredzētos datu aizsardzības speciālistu uzdevumus, dalībvalstis var nolemt, ka par datu pārvaldību atbildīgajām pusēm ir jāieceļ atbilstības nodrošināšanas speciālisti, kuru atbildībā ir pārraudzīt, kā tiek īstenoti pasākumi, ko minētās puses veic, lai nodrošinātu nediskriminējošu piekļuvi datiem un atbilstību šīs direktīvas prasībām.

Dalībvalstis var nozīmēt atbilstības nodrošināšanas speciālistus vai struktūras, kas minētas 46. panta 2. punkta d) apakšpunktā, lai pildītu šajā punktā noteiktos pienākumus.

5. Par piekļuvi saviem datiem vai pieprasījumu nodot to datus no galalietotājiem neiekasē papildu maksu.

Dalībvalstu atbildība ir noteikt, kādu attiecīgo maksu par piekļuvi datiem maksā tiesīgās personas.

Dalībvalstis nodrošina, ka maksas, ko piemēro regulētie subjekti, kuri sniedz datu pakalpojumus, ir samērīgas un pienācīgi pamatotas.

23. pants

Sadarbspējas prasības un procedūras attiecībā uz piekļuvi datiem dabasgāzes tirgū

1. Lai veicinātu konkurenci dabasgāzes mazumtirgū un izvairītos no tiesīgajām personām pārmērīgām administratīvajām izmaksām, dalībvalstis sekmē energopakalpojumu pilnīgu sadarbību Savienībā.
2. Komisija ar īstenošanas aktiem pieņem sadarbības prasības un nediskriminējošas un pārredzamas procedūras piekļūšanai 22. panta 1. punktā minētajiem datiem. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar konsultēšanās procedūru, kas minēta 91. panta 2. punktā.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka dabasgāzes uzņēmumi piemēro 2. punktā minētās sadarbības prasības un procedūras par piekļūšanu datiem. Minēto prasību un procedūru pamatā ir dalībvalstu esošā prakse.

24. pants

Vienotais kontaktpunkts

Dalībvalstis nodrošina vienotu kontaktpunktu izveidi, lai visiem lietotājiem, tostarp tiem, kuriem nav piekļuves internetam, sniegtu visu vajadzīgo informāciju par viņu tiesībām, sertificētiem salīdzināšanas instrumentiem, pieejamajiem atbalsta pasākumiem, tostarp tiem, kas paredzēti neaizsargātiem lietotājiem, kā minēts šīs direktīvas 26. pantā, piemērojamiem tiesību aktiem un ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismiem, kas ir viņu rīcībā strīdu gadījumā. Šādi vienotie kontaktpunkti var būt daļa no vispārējiem patērētāju informācijas punktiem, un tie var būt tās pašas struktūras kā vienotie kontaktpunkti saistībā ar elektroenerģiju, kuri minēti 25. pantā Direktīvā (ES) 2019/944, vai kontaktpunkti, kas izveidoti, ievērojot Direktīvas (ES) 2018/2001 16. panta 3. punktu, un vienas pieturas aģentūras, kas izveidotas, ievērojot Direktīvas (ES) 2023/1791 21. un 22. pantu un Direktīvas (ES) 2024/1275 18. pantu. Dalībvalstis veicina saskaņotību starp vienotajiem kontaktpunktiem, kas izveidoti, ievērojot šo direktīvu, un struktūrām, kas izveidotas, ievērojot minētos Savienības tiesību aktus.

25. pants

Strīdu izšķiršana ārpustiesas kārtībā

1. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji var piekļūt vienkāršiem, taisnīgiem, pamatotiem, pārredzamiem, neatkarīgiem, rentabliem un iedarbīgiem ārpustiesas mehānismiem, lai izšķirtu strīdus par šajā direktīvā paredzētajām tiesībām un pienākumiem, izmantojot tādu neatkarīgu mehānismu kā enerģētikas ombuds vai patērētāju organizācija, vai regulatīvā iestāde. Ja galalietotājs ir patērētājs Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/11/ES⁽⁴⁸⁾ nozīmē, šādi ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismi atbilst minētajā direktīvā noteiktajām kvalitātes prasībām un pamatotos gadījumos paredz atbildzināšanas un kompensācijas sistēmas.
2. Vajadzības gadījumā dalībvalstis nodrošina, ka strīdu alternatīvas izšķiršanas vienības sadarbojas, lai nodrošinātu vienkāršus, taisnīgus, pārredzamus, neatkarīgus, efektīvus un iedarbīgus ārpustiesas mehānismus tādu strīdu izšķiršanai, kuri rodas tādu produktu vai pakalpojumu gadījumā, kas saistīti vai grupēti ar kādu produktu vai pakalpojumu, kas ietilpst šīs direktīvas darbības jomā.
3. Dabasgāzes uzņēmumu dalība mājāsaimniecību lietotājiem paredzētajos ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismos ir obligāta, ja vien attiecīgā dalībvalsts nepierāda Komisijai, ka citi mehānismi ir vienlīdz efektīvi.

⁽⁴⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/11/ES (2013. gada 21. maijs) par patērētāju strīdu alternatīvu izšķiršanu un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Direktīvu 2009/22/EK (Direktīva par patērētāju SAI) (OV L 165, 18.6.2013., 63. lpp.).

4. Neskarot Direktīvu 2013/11/ES, dalībvalstis izvērtē, kā darbojas to ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismi, kas minēti šajā pantā.

26. pants

Neaizsargāto lietotāju un enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju aizsardzība

1. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu galalietotājus, un jo īpaši nodrošina pietiekamu aizsardzību neaizsargātiem lietotājiem un lietotājiem, kurus skar enerģētiskā nabadzība. Šajā sakarā katra dalībvalsts definē neaizsargātu lietotāju jēdzienu, kas var būt ar atsauci uz enerģētisko nabadzību. Neaizsargātu lietotāju definīcija atbilst neaizsargāta lietotāja jēdzienam, kā to definējusi dalībvalsts, ievērojot Direktīvas (ES) 2019/944 28. pantu.

2. Dalībvalstis jo īpaši veic pienācīgus pasākumus, lai aizsargātu galalietotājus attālos apgabalos, kuriem ir savienojums ar dabasgāzes vai ūdeņraža sistēmu. Dalībvalstis nodrošina patērētāju aizsardzību augstā līmenī, jo īpaši attiecībā uz pārredzamību, kas saistīta ar līguma noteikumiem un konkurētspējīgām, pārredzamām un nediskriminējošām cenām, vispārīgu informāciju un strīdu izšķiršanas kārtību.

27. pants

Enerģētiskā nabadzība un dabasgāzes sadales tīkla izņemšana no ekspluatācijas

Plānojot un īstenojot pakāpenisku atteikšanos no dabasgāzes vai izņemot dabasgāzes sadales tīklus no ekspluatācijas, Komisija sniedz norādījumus par neaizsargāto lietotāju un enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju aizsardzību, jo īpaši, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 13. panta 1. punkta d) apakšpunktu tiek pienācīgi ņemtas vērā šādu lietotāju īpašās vajadzības.

28. pants

Aizsardzība pret atslēgšanu

1. Dalībvalsts veic pasākumus, lai novērstu neaizsargāto lietotāju un enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju atslēgšanu. Attiecībā uz neaizsargātiem lietotājiem uz minētajiem pasākumiem attiecas 26. pants.

Ziņojot Komisijai par šīs direktīvas transponēšanas pasākumiem, dalībvalstis izskaidro saikni starp pirmo daļu un attiecīgajām daļām valsts transponēšanas instrumentos.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka piegādātāji neizbeidz līgumus ar lietotājiem vai neatslēdz tos no tīkla tādu iemeslu dēļ, saistībā ar kuriem attiecīgais piegādātājs izskata sūdzību saskaņā ar 11. panta 9. punktu vai uz kuriem attiecas strīdu izšķiršana ārpustiesas kārtībā saskaņā ar 25. pantu, un nodrošina, ka tas neietekmē pušu līgumiskās tiesības un pienākumus. Dalībvalstis var veikt atbilstīgus pasākumus, lai izvairītos no procesa ļaunprātīgas izmantošanas.

3. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai lietotāji varētu izvairīties no atslēgšanas, kas var ietvert:

a) brīvprātīgu piegādātāju un lietotāju kodeksu veicināšanu, lai novērstu un pārvaldītu situācijas, kad lietotāji kavē maksājumus, kas var attiekties uz atbalstu lietotājiem enerģijas patēriņa un izmaksu pārvaldībā, tostarp brīdināšanu par neparasti augstu enerģijas cenu kāpumu vai patēriņu, lai piedāvātu atbilstošus elastīgus maksājumu plānus, konsultāciju pasākumus parādu jautājumos, uzlabotu saziņu ar lietotājiem un atbalsta aģentūrām;

b) lietotāju izglītošanas un informētības veicināšanu par viņu tiesībām un parādu pārvaldību; un

c) piekļuvi finansējumam, vaučeriem vai subsīdijām, lai palīdzētu apmaksāt rēķinus.

29. pants

Pēdējais garantētais piegādātājs

1. Dalībvalstis izveido pēdējā garantētā piegādātāja režīmu vai veic līdzvērtīgus pasākumus, lai nodrošinātu piegādes nepārtrauktību vismaz mājāsaimniecību lietotājiem. Pēdējos garantētos piegādātājus ieceļ taisnīgā, pārredzamā un nediskriminējošā procedūrā.
2. Galalietotāji, kurus nodod pēdējiem garantētajiem piegādātājiem, turpina izmantot savas tiesības kā lietotāji.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka pēdējie garantētie piegādātāji nekavējoties paziņo savus noteikumus nodotajiem lietotājiem un garantē šādiem lietotājiem piegādes nepārtrauktību laikposmā, kas nepieciešams jauna piegādātāja atrašanai.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem tiek sniegta informācija un ka tie tiek iedrošināti pāriet uz tirgū balstītu piedāvājumu.
5. Dalībvalstis var pieprasīt, lai pēdējais garantētais piegādātājs piegādātu dabasgāzi mājāsaimniecību lietotājiem un maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas nesaņem tirgū balstītus piedāvājumus, tostarp 28. panta 3. punkta nolūkā. Šādos gadījumos ir piemērojami 4. pantā izklāstītie nosacījumi.

IV NODAĻA

TREŠO PERSONU PIEKĻUVE INFRASTRUKTŪRAI

1. sadaļa

Piekļuve dabasgāzes infrastruktūrai

30. pants

Atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes piekļuve tirgum

Dalībvalstis nodrošina atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes piekļuvi tirgum un infrastruktūrai neatkarīgi no tā, vai atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtas ir savienotas ar sadales vai pārvades tīkliem, ņemot vērā pieņēmumus attiecībā uz to, kā attīstīsies dabasgāzes ražošana, piegāde un patēriņš saskaņā ar 55. panta 2. punkta f) apakšpunktu.

31. pants

Trešo personu piekļuve dabasgāzes sadalei un pārvadei un SDG termināļiem

1. Dalībvalstis nodrošina tādas sistēmas ieviešanu, kas trešām personām dod piekļuvi pārvades un sadales sistēmām un SDG objektiem, pamatojoties uz publicētiem tarifiem, ko piemēro visiem lietotājiem, tostarp piegādes uzņēmumiem, kā arī objektīvi un bez sistēmas izmantotāju diskriminācijas. Dalībvalstis nodrošina, ka šos tarifus vai to aprēķināšanas metodiku pirms to stāšanās spēkā saskaņā ar 78. pantu apstiprina regulatīvā iestāde, un ka šos tarifus un metodiku, ja apstiprina vienīgi metodiku, publicē pirms to stāšanās spēkā.
2. Pārvades sistēmu operatoriem ir pieejams citu pārvades sistēmu operatoru tīkls, ja tas vajadzīgs pārvades funkciju veikšanai, tostarp pārrobežu pārvadei.
3. Šī direktīva neliedz noslēgt ilgtermiņa līgumus attiecībā uz atjaunīgo gāzi un mazoglekļa gāzi, ciktāl tie atbilst Savienības konkurences noteikumiem un sekmē dekarbonizāciju. Neslēdz tādus ilgtermiņa līgumus par neattīrītas fosilās gāzes piegādi, kuru darbība beidzas vēlāk nekā 2049. gada 31. decembrī.

32. pants

Piekļuve sākumposma pārvades dabasgāzes cauruļvadu tīkliem

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka dabasgāzes uzņēmumi un tiesīgie lietotāji neatkarīgi no to atrašanās vietas var piekļūt sākumposma pārvades cauruļvadu tīkliem, tostarp objektiem, kas sniedz tehniskus pakalpojumus, kuri ir saistīti ar šo piekļuvi, saskaņā ar šo pantu, kas nav šo tīklu un objektu sastāvdaļas, ko izmanto vietējām ražošanas darbībām tur, kur dabasgāzi iegūst. Pasākumus dara zināmus Komisijai saskaņā ar 94. pantu.

2. Šā panta 1. punktā minēto piekļuvi nodrošina tā, kā dalībvalstīs ir paredzēts saskaņā ar attiecīgiem tiesību aktiem. Dalībvalstis par mērķi izvirza taisnīgu un atklātu piekļuvi, dabasgāzes tirgus, kurā valda konkurence, izveidi un izvairīšanos no dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, ņemot vērā piegādes drošību un regularitāti, pieejamo vai attiecīgi iegūstamo jaudu un vides aizsardzību. Var ņemt vērā arī šādas vajadzības:

- a) to, ka piekļuve ir jāatsaka, ja tehniskie parametri nav saderīgi, un ja nesaderību nevar loģiski novērst;
- b) to, ka jāizvairās no grūtībām, ko nevar loģiski novērst, un kas varētu traucēt efektīvu kārtējo un plānoto ogļūdeņražu ieguvu nākotnē, tostarp no gāzes laukiem ar mazu saimniecisko efektu;
- c) to, ka jāievēro pienācīgi pamatotas sākumposma pārvades cauruļvadu tīkla īpašnieka vai operatora dabasgāzes transportēšanas un pārstrādes vajadzības, kā arī pārējo sākumposma pārvades cauruļvadu tīkla vai attiecīgo pārstrādes vai apstrādes iekārtu izmantotāju intereses, kas varētu būt skartas; un
- d) to, ka jāpiemēro tiesību akti un administratīvās procedūras atbilstīgi Kopienas tiesību aktiem, lai izsniegtu atļaujas ražošanai vai sākumposma pārvades cauruļvadu tīklu izbūvei.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka darbojas domstarpību izšķiršanas sistēma, tostarp iestāde, kas nav atkarīga no iesaistītajām pusēm un kam ir pieejama visa attiecīgā informācija, lai varētu paātrināti izšķirt domstarpības, kas attiecas uz piekļuvi sākumposma pārvades cauruļvadu tīkliem, ņemot vērā 2. punktā minētās vajadzības un to personu skaitu, kas iesaistītas sarunās par piekļuvi attiecīgiem tīkliem.

4. Pārrobežu domstarpību gadījumā piemēro tās dalībvalsts domstarpību izšķiršanas sistēmu, kuras jurisdikcijā ir sākumposma pārvades cauruļvadu tīkls, kam ir atteikta piekļuve. Ja pārrobežu domstarpībās attiecīgais tīkls ir vairāk nekā vienas dalībvalsts kompetencē, attiecīgās dalībvalstis savstarpēji apspriežas, lai nodrošinātu šīs direktīvas konsekvētu piemērošanu. Ja sākumposma pārvades cauruļvadu tīkls sākas trešā valstī un savienojas ar vismaz vienu dalībvalsti, attiecīgās dalībvalstis apspriežas cita ar citu un dalībvalsts, kurā atrodas pirmais ieejas punkts dalībvalstu tīklā, apspriežas ar attiecīgo trešo valsti, kurā sākas attiecīgais sākumposma pārvades cauruļvadu tīkls, lai attiecībā uz attiecīgo tīklu nodrošinātu, ka šīs direktīvas noteikumi tiek konsekventi piemēroti dalībvalstu teritorijā.

33. pants

Piekļuve dabasgāzes krātuvēm

1. Lai nodrošinātu piekļuvi dabasgāzes krātuvēm un saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmai, ja tas ir tehniski vai ekonomiski vajadzīgs, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi sistēmai lietotāju apgādes vajadzībām, kā arī lai organizētu piekļuvi palīgpakalpojumiem, dalībvalstis var izvēlēties vienu vai abas no 3. un 4. punktā minētajām procedūrām. Procedūras darbojas saskaņā ar objektiem, pārredzamiem un nediskriminējošiem kritērijiem.

Izvēloties procedūru piekļuvei dabasgāzes krātuvēm saskaņā ar šo pantu, dalībvalstis ņem vērā kopīgo un valsts mēroga riska novērtējumu rezultātus, kas veikti, ievērojot Regulas (ES) 2017/1938 7. pantu.

Regulatīvās iestādes nosaka un publicē kritērijus, saskaņā ar kuriem nosaka, kādu piekļuves režīmu izmantot attiecībā uz dabasgāzes krātuvēm un saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmu. Tās dara publiski pieejamu – vai dabasgāzes uzglabāšanas sistēmu operatoriem un pārvades sistēmu operatoriem uzliek pienākumu darīt publiski pieejamu – informāciju par to, kuras dabasgāzes krātuves vai to daļas un kāda saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēma ir piedāvāta saskaņā ar 3. un 4. punktā minētajām procedūrām.

2. Šā panta 1. punktu nepiemēro tādiem palīgpakalpojumiem un pagaidu uzglabāšanai, kas ir saistīti ar SDG objektiem un ir vajadzīgi atkārtotai pārvēršanai gāzē un turpmākai nogādāšanai pārvades sistēmā.

3. Ja par piekļuvi notiek pārrunas, regulatīvās iestādes veic vajadzīgos pasākumus, lai uzņēmumi un tiesīgie lietotāji tajā teritorijā, uz ko attiecas starpsavienota sistēma, vai ārpus tās, var vienoties par piekļuvi dabasgāzes krātuvēm un saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmai, ja tas ir tehniski vai ekonomiski vajadzīgs, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi sistēmai, kā arī organizētu piekļuvi citiem palīgpakalpojumiem. Pušu pienākums ir labticīgi vienoties par piekļuvi krātuvēm un saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmai, un citiem palīgpakalpojumiem.

Par līgumiem, kas attiecas uz piekļuvi krātuvēm un saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmai, un citiem palīgpakalpojumiem, vienojas ar attiecīgo dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatoru. Regulatīvās iestādes prasa, lai dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatori un dabasgāzes uzņēmumi reizi gadā publicē nozares galvenos nosacījumus par krātuvju un saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmas pakalpojumu, un citu palīgpakalpojumu izmantošanu.

Izstrādājot minētos nosacījumus, dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatori apspriežas ar sistēmas izmantotājiem.

4. Ja piekļuvi regulē, regulatīvās iestādes veic vajadzīgos pasākumus, lai dabasgāzes uzņēmumiem un tiesīgiem lietotājiem teritorijā, uz ko attiecas starpsavienota sistēma, vai ārpus tās, ir tiesības uz piekļuvi krātuvēm, saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmai un citiem palīgpakalpojumiem, pamatojoties uz publicētiem tarifiem vai citiem uzglabāšanas un saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmas noteikumiem un nosacījumiem, ja tas ir tehniski vai ekonomiski vajadzīgs, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi sistēmai, kā arī lai izveidotu piekļuvi citiem palīgpakalpojumiem. Regulatīvās iestādes šādu tarifu un to aprēķināšanas metodikas izstrādē apspriežas ar sistēmas izmantotājiem. Tiesīgiem lietotājiem var piešķirt piekļuves tiesības, ļaujot viņiem slēgt piegādes līgumus ar konkurējošiem uzņēmumiem, kas nav sistēmas vai saistītu uzņēmumu īpašnieki vai operatori.

34. pants

Tiešās līnijas dabasgāzei

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka:

- a) dabasgāzes uzņēmumi, kas iedibināti to teritorijā, var veikt piegādes tiesīgajiem lietotājiem, izmantojot tiešo līniju; un
- b) dabasgāzes uzņēmumi var veikt piegādes ikvienam šādam lietotājam attiecīgās dalībvalsts teritorijā, izmantojot tiešo līniju.

2. Ja tiešo līniju būvei vai darbībai ir vajadzīga atļauja, piemēram, licence, atļauja, koncesija, piekrišana vai apstiprinājums, dalībvalstis vai to norīkota kompetenta iestāde nosaka kritērijus, kurus ievēro, piešķirot atļaujas tiešo līniju būvniecībai vai darbībai to teritorijā. Šie kritēriji ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši.

3. Dalībvalstis var izsniegt atļauju tiešās līnijas būvniecībai, ja, pamatojoties uz 38. pantu, tiek atteikta piekļuve sistēmai vai ja, ievērojot 79. pantu, tiek sākta domstarpību izšķiršanas procedūra.

2. sadaļa

Piekļuve udeņraža infrastruktūrai

35. pants

Trešo pušu piekļuve udeņraža tīkliem

1. Dalībvalstis nodrošina tādas sistēmas īstenošanu, kas trešām personām dod regulētu piekļuvi udeņraža tīkliem, pamatojoties uz publicētiem tarifiem, ko visiem udeņraža tīkla izmantotājiem piemēro objektīvi un bez diskriminācijas.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka šā panta 1. punktā minētos tarifus vai to aprēķināšanas metodiku pirms to stāšanās spēkā saskaņā ar 78. pantu apstiprina regulatīvā iestāde, un ka šos tarifus un metodiku, ja apstiprina vienīgi metodiku, publicē pirms to stāšanās spēkā.
3. Udeņraža tīklu operatoriem ir pieejams citu udeņraža tīklu operatoru tīkls, ja tas vajadzīgs to funkciju īstenošanai, tostarp saistībā ar udeņraža pārrobežu transportēšanu.
4. Līdz 2032. gada 31. decembrim dalībvalsts var lemt 1. punktu nepiemērot. Šādā gadījumā dalībvalsts nodrošina tādas sistēmas īstenošanu, kas trešām personām dod piekļuvi udeņraža tīkliem sarunu ceļā saskaņā ar objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem kritērijiem. Regulatīvās iestādes veic nepieciešamos pasākumus, lai udeņraža tīkla izmantotāji varētu risināt sarunas par piekļuvi udeņraža tīkliem un lai nodrošinātu, ka pušu pienākums ir labticīgi risināt sarunas par piekļuvi udeņraža tīkliem.
5. Ja izmanto sarunu ceļā panāktu piekļuvi, kas minēta 4. punktā, regulatīvās iestādes udeņraža tīkla izmantotājiem sniedz norādījumus par to, kā regulētas trešo personu piekļuves ieviešana ietekmēs nolīgto tarifus.

36. pants

Trešo personu piekļuve udeņraža termināļiem

1. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek īstenota sistēma trešo personu piekļuvei udeņraža termināļiem, kuras pamatā ir objektīvu, pārredzamu un nediskriminējošu sarunu ceļā panākta piekļuve, regulatīvajām iestādēm veicot vajadzīgos pasākumus, lai udeņraža termināļu izmantotāji varētu risināt sarunas par piekļuvi šādiem termināļiem. Pušu pienākums ir labticīgi risināt sarunas par piekļuvi.
2. Regulatīvās iestādes uzrauga nosacījumus trešo personu piekļuvei udeņraža termināļiem un to ietekmi uz udeņraža tirgu un, ja tas nepieciešams konkurences aizsardzībai, veic pasākumus, lai uzlabotu piekļuvi saskaņā ar 1. punktā noteiktajiem kritērijiem.

37. pants

Piekļuve udeņraža krātuvēm

1. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek īstenota sistēma regulētai trešo personu piekļuvei udeņraža krātuvēm un – ja tas ir tehniski un ekonomiski nepieciešams, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi sistēmai lietotāju apgādes nolūkā, – piekļuvei saspīestas gāzes uzglabāšanas sistēmai, kā arī lai organizētu piekļuvi palīgpakalpojumiem, pamatojoties uz publicētiem tarifiem un piemērojot tos objektīvi un nediskriminējot nevienu udeņraža sistēmas izmantotāju. Dalībvalstis nodrošina, ka minētos tarifus vai to aprēķināšanas metodiku regulatīvā iestāde apstiprina pirms to stāšanās spēkā saskaņā ar 78. pantu.
2. Līdz 2032. gada 31. decembrim dalībvalsts var lemt 1. punktu nepiemērot. Šādā gadījumā dalībvalsts nodrošina, ka tiek īstenota sistēma, kurā var vienoties par trešo personu piekļuvi, un – ja tas ir tehniski un ekonomiski nepieciešams, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi sistēmai lietotāju apgādes nolūkā, – piekļuvei saspīestas gāzes uzglabāšanas sistēmai, kā arī lai organizētu piekļuvi palīgpakalpojumiem, saskaņā ar objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem. Regulatīvās iestādes veic nepieciešamos pasākumus, lai udeņraža krātuvju izmantotāji varētu risināt sarunas par piekļuvi udeņraža krātuvēm un lai nodrošinātu, ka pušu pienākums ir labticīgi risināt sarunas par piekļuvi udeņraža krātuvēm.

3. Dalībvalstis var paredzēt, ka jaudas tiesības, kas, ievērojot 2. punktu, piešķirtas sistēmas, kurā var vienoties par trešo personu piekļuvi, ietvaros pirms 2026. gada 5. augusta, ir jāievēro līdz to termiņa beigām un ka tās, ievērojot 1. punktu, neietekmē regulētas trešo personu piekļuves īstenošana.

3. iedaļa

Piekļuves un pieslēguma atteikšana

38. pants

Piekļuves un pieslēguma atteikšana

1. Pārvades sistēmu operatori, sadales sistēmu operatori, un ūdeņraža tīkla operatori var atteikt piekļuvi vai pieslēgumu dabasgāzes vai ūdeņraža sistēmai jaudas trūkuma vai pieslēguma trūkuma dēļ.

2. Neskarot Savienības un valstu dekarbonizācijas mērķus un spēkā esošās prasības samazināt fosilās gāzes patēriņu vai no tās atteikties, dalībvalstis veic pienācīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka pārvades sistēmas operatori, sadales sistēmas operatori vai ūdeņraža tīkla operatori, kas atsaka piekļuvi vai pieslēgumu dabasgāzes sistēmai vai ūdeņraža sistēmai, pamatojoties uz jaudas trūkumu vai pieslēguma trūkumu, veic vajadzīgos uzlabojumus, ciktāl tas ir ekonomiski izdevīgi, vai arī tad, ja potenciālais lietotājs ir gatavs maksāt par tādiem uzlabojumiem.

3. Piekļuvi atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes sistēmai drīkst atteikt tikai saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1789 20. un 36. pantu.

4. Atkāpjoties no šā panta 1., 2. un 3. punkta, dalībvalsts nodrošina, ka pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori drīkst dabasgāzes tīkla izmantotājiem atteikt piekļuvi vai pieslēgumu vai tos atslēgt, īpaši tādēļ, lai nodrošinātu atbilstību Regulas (ES) 2021/1119 2. panta 1. punktā nospraustā klimatneitralitātes mērķa īstenošanai, ar noteikumu, ka:

- a) tīkla attīstības plānā, kas izveidots, ievērojot 55. pantu, paredzēta pārvades sistēmas vai attiecīgu tās daļu izņemšana no ekspluatācijas;
- b) attiecīgā valsts iestāde ir apstiprinājusi tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānu, ievērojot 57. pants 3. punktu;
- c) attiecīgais sadales tīkla operators, kurš, ievērojot 57. panta 5. punktu, ir atbrīvots no pienākuma iesniegt tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānu, ir informējis attiecīgo valsts iestādi par sadales tīkla vai tā attiecīgo daļu izņemšanu no ekspluatācijas.

5. Dalībvalstis, kuras, ievērojot šā panta 4. punktu, paredz piekļuves un pieslēguma atteikšanu vai tīkla izmantotāju atslēgšanu, paredz tādu tiesisko regulējumu piekļuves un pieslēguma atteikšanai vai atslēgšanai, kura pamatā ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši kritēriji, ko noteikusi regulatīvā iestāde, ņemot vērā skartās intereses, spēkā esošās prasības samazināt dabasgāzes patēriņu vai no tās atteikties un attiecīgos vietējos siltumapgādes un aukstumapgādes plānus, kas izveidoti, ievērojot Direktīvas (ES) 2023/1791 25. panta 6. punktu. Ja dalībvalstis paredz atslēgšanu, tās īsteno pienācīgus tīkla izmantotāju aizsardzības pasākumus saskaņā ar šīs direktīvas 13. pantu.

6. Ja, ievērojot šo pantu, tiek atteikta piekļuve vai pieslēgšana un notiek atslēgšana, to pienācīgi pamato.

V NODAĻA

DABASGĀZES PĀRVADES, UZGLABĀŠANAS UN SDG SISTĒMU OPERATORIEM PIEMĒROJAMIE NOTEIKUMI

39. pants

Dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas vai SDG sistēmu operatoru uzdevumi

1. Dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas vai SDG sistēmas operators:
 - a) lai nodrošinātu atvērtu tirgu, attiecīgos saimnieciskos apstākļos ekspluatē, uztur, attīsta un izņem no ekspluatācijas drošas, stabilas un efektīvas dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas sistēmas vai SDG objektus, pienācīgi ņemot vērā vides un klimata aspektus, un Regulā (ES) 2024/1787 noteiktos pienākumus, un nodrošina pietiekamus līdzekļus pakalpojumu saistību izpildei;
 - b) nediskriminē sistēmas izmantotājus vai dažu kategoriju sistēmas izmantotājus, jo īpaši par labu saviem saistītajiem uzņēmumiem;
 - c) visiem citiem pārvades sistēmas operatoriem, citiem dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatoriem, citiem SDG sistēmas operatoriem vai visiem sadales sistēmas operatoriem nodrošina pietiekamu informāciju, lai dabasgāzes transportēšanu un uzglabāšanu varētu veikt, neapdraudot starpsavienotas sistēmas drošu un efektīvu darbību;
 - d) sniedz sistēmas izmantotājiem informāciju, kas vajadzīga, lai efektīvi piekļūtu sistēmai.
2. Katrs pārvades sistēmas operators veido pietiekamu pārrobežu jaudu, lai integrētu Eiropas pārvades infrastruktūru, izpildot visas ekonomiski pamatotās un tehniski īstenojamās prasības saistībā ar jaudu un ņemot vērā gāzes piegādes drošību.
3. Pārvades sistēmu operatori sadarbojas ar sadales sistēmu operatoriem, lai nodrošinātu tīklam pieslēgto tirgus dalībnieku efektīvu dalību mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un balansēšanas tirgos.
4. Pārvades sistēmu operatori savās iekārtās nodrošina efektīvu gāzes kvalitātes pārvaldību saskaņā ar piemērojamām gāzes kvalitātes standartiem.
5. Noteikumi, ko pārvades sistēmu operatori pieņem par gāzes pārvades sistēmas balansēšanu, tostarp noteikumi par maksas iekasēšanu no viņu tīklu sistēmas izmantotājiem enerģijas nevienmērīgas piegādes gadījumā, ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši. Noteikumus un nosacījumus, tostarp normas un tarifus attiecībā uz šādiem pakalpojumiem, ko sniedz pārvades sistēmu operatori, nosaka nediskriminējošā un izmaksas atspoguļojošā veidā, ievērojot metodiku, kura ir saderīga ar 78. panta 7. punktu, kā arī tos publicē.
6. Dalībvalstis vai, ja dalībvalstis tā ir paredzējušas, regulatīvās iestādes var lūgt pārvades sistēmu operatoriem ievērot obligātus standartus pārvades sistēmu uzturēšanai un izstrādei, tostarp starpsavienojuma jaudas ziņā.
7. Dalībvalstis var noteikt, ka vienu vai vairākus šā panta 1. punktā uzskaitītos uzdevumus uztic citam pārvades sistēmas operatoram, nevis tam, kam pieder pārvades sistēma, un uz kuru citādi attiektos attiecīgie pienākumi. Pārvades sistēmas operators, kam uztic uzdevumus, ir sertificēts atbilstīgi īpašumtiesību nodalīšanas, neatkarīga sistēmas operatora vai neatkarīga pārvades operatora modelim un atbilst 60. pantā noteiktajām prasībām, bet netiek prasīts, lai tam piederētu pārvades sistēma, par kuru tas ir atbildīgs.
8. Pārvades sistēmas operators, kuram pieder pārvades sistēma, atbilst IX nodaļā noteiktajām prasībām un ir sertificēts saskaņā ar 71. pantu. Tas neskar iespēju pārvades sistēmu operatoriem, kas sertificēti atbilstīgi īpašumtiesību nodalīšanas, neatkarīga sistēmas operatora vai neatkarīga pārvades operatora modelim, pēc savas iniciatīvas un savā uzraudzībā deleģēt konkrētus uzdevumus citiem pārvades sistēmu operatoriem, kas ir sertificēti atbilstīgi īpašumtiesību nodalīšanas, neatkarīga sistēmu operatora vai neatkarīga pārvades operatora modelim, ja šāda uzdevumu deleģēšana neapdraud deleģējošā pārvades sistēmas operatora efektīvas un neatkarīgas lēmumu pieņemšanas tiesības.
9. SDG, pārvades un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmu operatori sadarbojas vienā dalībvalstī un reģionāli, lai nodrošinātu iekārtu jaudas visefektīvāko izmantošanu un sinerģiju starp minētajām iekārtām, ņemot vērā sistēmas integritāti un darbību un neradot ierobežojumus SDG un dabasgāzes krātuvju ekspluatācijā.

10. Energiju savu funkciju veikšanai pārvades sistēmu operatori iepērk saskaņā ar pārredzamām un nediskriminējošām tirgbalstītām procedūrām.

40. pants

Konfidencialitāte, kas jāievēro pārvades sistēmu operatoriem un pārvades sistēmu īpašniekiem

1. Neskarot 74. pantu vai citu tiesisku pienākumu izpaust informāciju, visi dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas vai SDG sistēmas operatori un visi sadales sistēmas īpašnieki ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli jutīgu informāciju, kas iegūta to darbības gaitā, un neļauj diskriminējošā veidā izpaust tādu informāciju par savu darbību, kas var citiem dot komerciālas priekšrocības. Ja dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas vai SDG sistēmas operators vai pārvades sistēmas īpašnieks ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, tas jo īpaši neizpauž komerciāli jutīgu informāciju citām vertikāli integrēta uzņēmuma daļām, kas nav pārvades sistēmu operatori, sadales sistēmu operatori vai udeņraža tīklu operatori, ja vien tas nav vajadzīgs darījumu veikšanai. Lai pilnībā ievērotu noteikumus par informācijas nošķiršanu, dalībvalstis nodrošina, ka pārvades sistēmas īpašnieks, kas apvienota operatora gadījumā ietver sadales sistēmas operatoru, un pārējās uzņēmuma daļas, kas nav pārvades vai sadales sistēmu operatori vai udeņraža tīklu operatori, neizmanto kopējus dienestus, piemēram, kopēju juridisko dienestu, izņemot viennozīmīgi administratīvu vai IT funkciju veikšanai.

2. Ja dabasgāzi pārdod vai pērk saistīti uzņēmumi, dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas vai SDG sistēmu operatori ļaunprātīgi neizmanto komerciāli jutīgu informāciju, kas iegūta no trešām personām, nodrošinot tām piekļuvi sistēmai vai vienojoties par šādu piekļuvi.

3. Informāciju, kas vajadzīga efektīvai konkurencei un efektīvai tirgus darbībai, dara publiski pieejamu. Šis pienākums neattiecas uz aizsargājamu komerciāli jutīgu informāciju.

41. pants

Pilnvaras pieņemt lēmumus par atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtu pieslēgšanu pārvades sistēmai

1. Pārvades sistēmas operators izstrādā un publicē pārredzamas un efektīvas procedūras atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtu pieslēgšanai atbilstoši jaudām, kuras norādītas 55. pantā minētajā tīkla attīstības desmit gadu plānā. Šādas procedūras jāapstiprina regulatīvajām iestādēm. Dalībvalstis var piešķirt biometāna ražošanas iekārtām pieslēgšanās prioritāti.

2. Pārvades sistēmu operatoriem nav tiesību noraidīt ekonomiski pamatotus un tehniski izpildāmus pieprasījumus pieslēgt jaunas vai esošas, bet vēl nepieslēgtas atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtas, izņemot saskaņā ar 38. pantā izklāstītajiem nosacījumiem.

3. Lai ātri īstenotu biometāna ražošanas pieslēgšanu tīklam, dalībvalstis cenšas nodrošināt, ka pārvades sistēmas operators ievēro saprātīgus termiņus biometāna ievadišanas pieprasījumu izvērtēšanai, piedāvā un īsteno pieslēgumu regulatīvo iestāžu uzraudzībā, ko veic saskaņā ar 78. panta 1. punkta t) apakšpunktu.

42. pants

Pilnvaras pieņemt lēmumus par pieslēgšanu pārvades sistēmai un udeņraža pārvades tīklam

1. Pārvades sistēmas operators un udeņraža pārvades tīkla operators izstrādā un publicē pārredzamas un efektīvas procedūras un tarifus, lai nodrošinātu dabasgāzes un udeņraža krātuvju, SDG objektu, udeņraža termināļu un rūpniecisko lietotāju nediskriminējošu pieslēgšanu pārvades sistēmai un udeņraža pārvades tīklam. Šādas procedūras nodod apstiprināšanai regulatīvajai iestādei.

2. Pārvades sistēmas operators un udeņraža pārvades tīkla operators nevar atteikties pieslēgt jaunu dabasgāzes vai udeņraža krātuvi, SDG objektu, udeņraža termināli vai rūpniecisku lietotāju, pamatojoties uz tīkla pieejamās jaudas iespējamajiem turpmākiem ierobežojumiem vai papildu izmaksām, kas saistītas ar vajadzīgo jaudas palielinājumu. Pārvades sistēmas operators un udeņraža pārvades tīkla operators nodrošina pietiekamu ieejas un izejas jaudu jaunajam savienojumam.

VI NODAĻA

DABASGĀZES UN ŪDEŅRAŽA SADALES SISTĒMAS DARBĪBA

43. pants

Sadales sistēmas operatoru un ūdeņraža sadales tīkla operatoru norīkošana

Dalībvalstis norīko vai prasa, lai uzņēmumi, kam pieder sadales sistēmas vai ūdeņraža sadales tīkli vai kas par tām atbild, piemērojot pārredzamu procedūru, norīko vienu vai vairākus sadales sistēmu operatorus vai ūdeņraža sadales tīklu operatorus uz laiku, ko nosaka dalībvalstis, ņemot vērā rentabilitātes un energoefektivitātes, un ekonomiskā līdzsvara apsvērumus, un nodrošina, ka šie operatori darbojas saskaņā ar 44., 46., 47. un 50. pantu.

44. pants

Sadales sistēmu operatoru uzdevumi

1. Katrs sadales sistēmas operators ir atbildīgs par to, lai nodrošinātu sistēmas ilgtermiņa spēju izpildīt pamatotas dabasgāzes sadales prasības saskaņā ar šīs direktīvas 55. un 57. pantu, tostarp attiecībā uz biometāna ievadi, un par attiecīgos saimnieciskos apstākļos drošas, stabilas un efektīvas sadales sistēmas ekspluatāciju, uzturēšanu, attīstību vai izņemšanu no ekspluatācijas savā teritorijā, pienācīgi ņemot vērā vides apsvērumus, Regulā (ES) 2024/1787 noteiktos pienākumus un energoefektivitātes apsvērumus.
2. Ja tā lemj regulatīvās iestādes, sadales sistēmu operatori var būt atbildīgi par gāzes kvalitātes efektīvas pārvaldības nodrošināšanu savās sistēmās saskaņā ar piemērojamiem gāzes kvalitātes standartiem, ja tas vajadzīgs sistēmas pārvaldībai atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ievadīšanas dēļ.
3. Sadales sistēmas operators nekādā gadījumā nediskriminē sistēmas izmantotājus vai dažu kategoriju sistēmas izmantotājus, jo īpaši par labu saviem saistītajiem uzņēmumiem.
4. Katrs sadales sistēmas operators sniedz citiem sadales, pārvades, SDG vai dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatoriem pietiekamu informāciju, lai nodrošinātu to, ka dabasgāzes transportēšana un uzglabāšana notiek tā, lai tā būtu saderīga ar starpsavienotas sistēmas drošu un efektīvu darbību.
5. Sadales sistēmas operators sniedz sistēmas izmantotājiem vajadzīgo informāciju, lai efektīvi piekļūtu sistēmai un varētu to izmantot.
6. Ja sadales sistēmas operators ir atbildīgs par sadales sistēmas balansēšanu, noteikumi, ko tas pieņem šajā nolūkā, ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši, tostarp noteikumi par maksas iekasēšanu no sistēmas izmantotājiem gāzes nevienmērīgas piegādes gadījumā. Noteikumus un nosacījumus, tostarp normas un tarifus attiecībā uz šādiem pakalpojumiem, ko sniedz sadales sistēmu operatori, nosaka nediskriminējošā un izmaksas atspoguļojošā veidā, ievērojot metodiku, kura ir saderīga ar 78. panta 7. punktu, kā arī tos publicē.
7. Sadales sistēmu operatori sadarbojas ar pārvades sistēmu operatoriem, lai nodrošinātu infrastruktūrai pieslēgto tirgus dalībnieku efektīvu dalību mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un balansēšanas tirgū ieejas-izejas sistēmā, kurā ietilpst vai kurai ir pieslēgta sadales sistēma.
8. Sadales sistēmu operatoriem nav tiesību noraidīt ekonomiski pamatotus un tehniski izpildāmus pieslēgšanas pieprasījumus jaunai vai esošai, bet vēl nepieslēgtai atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtai, izņemot saskaņā ar 38. pantā izklāstītajiem nosacījumiem.

45. pants

Pilnvaras pieņemt lēmumus par atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtu pieslēgšanu sadales sistēmai

Regulatīvās iestādes prasa sadales sistēmas operatoram publicēt pārredzamas un efektīvas procedūras atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtu nediskriminējošai pieslēgšanai. Šādas procedūras jāapstiprina regulatīvajām iestādēm. Dalībvalstis var piešķirt biometāna ražošanas iekārtām pieslēgšanās prioritāti.

Lai ātri īstenotu biometāna ražošanas pieslēgšanu tīklam, dalībvalstis cenšas nodrošināt, ka sadales sistēmas operators ievēro saprātīgus termiņus biometāna ievadišanas pieprasījumu izvērtēšanai, piedāvā un īsteno pieslēgumu regulatīvo iestāžu uzraudzībā, ko veic saskaņā ar 78. panta 1. punkta t) apakšpunktu.

46. pants

Sadales sistēmas operatoru un udeņraža sadales tīkla operatoru nodalīšana

1. Ja sadales sistēmas operators vai udeņraža sadales tīkla operators ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, tas ir neatkarīgs no pārējām darbībām, kas neattiecas uz sadali vai udeņraža sadali, vismaz tiktāl, ciktāl tas skar tā juridisko statusu, organizāciju un lēmumu pieņemšanu. Šie noteikumi nerada pienākumu no vertikāli integrētā uzņēmuma nodalīt īpašumtiesības uz sadales sistēmas vai udeņraža sadales tīkla aktīviem. Dalībvalstis var paredzēt udeņraža sadales tīklu operatoriem iespēju nomāt vai iznomāt udeņraža tīkla aktīvus no citiem sadales sistēmu īpašniekiem, sadales sistēmu operatoriem vai udeņraža sadales tīklu operatoriem tajā pašā uzņēmumā. Šāda nomāšana vai iznomāšana nerada šķērssubsidēšanu starp dažādiem operatoriem.

2. Papildus 1. punkta prasībām, ja sadales sistēmas operators vai udeņraža sadales tīkla operators ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, tas ir neatkarīgs no citām ar sadali vai udeņraža sadali nesaistītām darbībām tiktāl, ciktāl tas attiecas uz organizāciju un lēmumu pieņemšanu. Lai to panāktu, piemēro vismaz šādus obligātus kritērijus:

- a) sadales sistēmas operatora vai udeņraža sadales tīkla operatora vadība neiesaistās integrētā dabasgāzes uzņēmuma vai vertikāli integrēta uzņēmuma daļās, kas tieši vai netieši ir atbildīgas par dabasgāzes un udeņraža ražošanu, pārvadi un piegādi ikdienā;
- b) veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek ņemtas vērā to personu profesionālās intereses, kas atbildīgas par sadales sistēmas operatora vai udeņraža sadales sistēmas operatora pārvaldību tādā veidā, kas nodrošina, ka tās spēj rīkoties neatkarīgi;
- c) attiecībā uz aktīviem, kas vajadzīgi tīkla ekspluatācijai, uzturēšanai vai attīstībai sadales sistēmas operatoram vai udeņraža sadales tīkla operatoram ir faktiskas tiesības pieņemt lēmumus neatkarīgi no integrētā dabasgāzes uzņēmuma vai vertikāli integrētā uzņēmuma. Šo uzdevumu veikšanai sadales sistēmas operatora vai udeņraža sadales tīkla operatora rīcībā ir vajadzīgie resursi, tostarp cilvēkresursi, tehniskie, fiziskie un finanšu resursi. Tas neliedz veidot attiecīgus koordinācijas mehānismus, lai nodrošinātu to, ka ir aizsargātas mātesuzņēmuma ekonomiskās un vadības uzraudzības tiesības meitasuzņēmumā attiecībā uz ieņēmumiem no aktīviem, ko netieši regulē saskaņā ar 78. panta 7. punktu. Tas jo īpaši ļauj mātesuzņēmumam apstiprināt sadales sistēmas operatora vai udeņraža sadales tīkla operatora gada finanšu plānus vai līdzvērtīgu instrumentu un noteikt vispārīgus ierobežojumus attiecībā uz meitasuzņēmuma parādsaistībām. Tas neļauj mātesuzņēmumam dot norādes par ikdienas darbību vai atsevišķiem lēmumiem par sadales līniju būvniecību vai modernizāciju, ja tie nepārsniedz apstiprināto finanšu plānu vai līdzvērtīgu instrumentu;
- d) sadales sistēmas operators vai udeņraža sadales tīkla operators izstrādā atbilstības programmu, kurā izklāsta pasākumus, ko veic, lai nodrošinātu diskriminējošas rīcības nepieļaušanu, un nodrošina, ka tās ievērošana tiek atbilstīgi kontrolēta. Atbilstības programmā paredz konkrētus darbinieku pienākumus, kas jāveic, lai sasniegtu šo mērķi. Persona vai struktūra, kas atbildīga par atbilstības programmas pārraudzību, vai sadales sistēmas operators vai udeņraža sadales tīkla operatora atbilstības amatpersona, iesniedz regulatīvajai iestādei gada ziņojumu par veiktajiem pasākumiem, un šo ziņojumu publicē. Sadales sistēmas operatora vai udeņraža sadales tīkla operatora atbilstības amatpersona, ir pilnīgi neatkarīga, un tai ir piekļuve visai sadales sistēmas operatora vai udeņraža sadales tīkla operatora un visu saistīto uzņēmumu informācijai, kas vajadzīga atbilstības amatpersonas uzdevumu veikšanai.

3. Ja sadales sistēmas operators vai udeņraža sadales tīkla operators ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvās iestādes vai citas kompetentas struktūras veic sadales sistēmas operatora vai udeņraža sadales tīkla operatora darbības uzraudzību, lai tas nevarētu ļaunprātīgi izmantot vertikālo integrāciju nolūkā kropļot konkurenci. Jo īpaši vertikāli integrēti sadales sistēmas operatori vai udeņraža sadales tīkla operatori nedrīkst saziņā un zīmola veidošanā maldināt attiecībā uz vertikāli integrētā uzņēmuma piegādes struktūras atsevišķo identitāti.

4. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 1., 2. un 3. punktu sadales sistēmu operatoriem, kas ir daļa no integrētiem dabasgāzes uzņēmumiem, kas apkalpo mazāk nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju. Ja sadales sistēmas operators 2024. gada 4. augustā izmanto atkāpi saskaņā ar šo punktu, dalībvalstis var nolemt nepiemērot 1., 2. un 3. punktu attiecībā uz ūdeņraža sadales tīkla operatoru tajā pašā uzņēmumā ar noteikumu, ka sadales sistēmas operatora un ūdeņraža sadales tīkla operatora kopējais pieslēgtu lietotāju skaits joprojām ir mazāks par 100 000.

47. pants

Sadales sistēmu operatoru konfidencialitātes pienākumi

1. Neskarot 74. pantu vai citus tiesiskus pienākumus izpaust informāciju, sadales sistēmas operators ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli jutīgu informāciju, kas iegūta tā saimnieciskajā darbībā, un tas neļauj diskriminējošā veidā izpaust informāciju par savu darbību, kas var citiem dot komerciālas priekšrocības.

2. Ja dabasgāzi pārdod vai pērk saistīti uzņēmumi, sadales sistēmu operatori ļaunprātīgi neizmanto komerciāli jutīgu informāciju, kas iegūta no trešām personām, nodrošinot tām piekļuvi sistēmai vai risinot sarunas par tādu piekļuvi.

48. pants

Slēgtas dabasgāzes sadales sistēmas

1. Dalībvalstis var paredzēt, ka regulatīvās iestādes vai citas kompetentās iestādes kā slēgtu sadales sistēmu klasificē sistēmu, kas dabasgāzi sadala ģeogrāfiski ierobežotās rūpnieciskās, komerciālās vai koplietojuma pakalpojumu vietās un, neskarot 4. punktu, nepiegādā gāzi mājāsaimniecību lietotājiem ar noteikumu, ka:

- a) īpašu tehnisku vai drošuma iemeslu dēļ šādas sistēmas izmantotāju darbība vai ražošanas process ir integrēts; vai
- b) šāda sistēma dabasgāzi sadala galvenokārt sistēmas īpašniekam vai operatoram vai ar tiem saistītiem uzņēmumiem.

2. Dalībvalstis var atļaut regulatīvajām iestādēm noteikt, ka slēgtas dabasgāzes sadales sistēmas operatorus atbrīvo no 31. panta 1. punkta prasības par to, ka tarifi vai to aprēķināšanas metodika pirms to stāšanās spēkā jāapstiprina saskaņā ar 78. pantu.

3. Ja, ievērojot šā panta 2. punktu, tiek piešķirts atbrīvojums, piemērojamos tarifus vai to aprēķināšanas metodiku saskaņā ar 78. pantu pārskata un apstiprina pēc slēgtās dabasgāzes sadales sistēmas izmantotāja pieprasījuma.

4. Ievērojot šā panta 2. punktu, atbrīvojumus var piešķirt arī tad, ja ar slēgtu sadales sistēmu vienlaikus apgādā arī nelielu skaitu mājāsaimniecības lietotāju, kurām ir profesionālas vai līdzīgas saiknes ar sadales sistēmas īpašnieku un kuras atrodas teritorijā, ko apgādā slēgta sadales sistēma.

5. Šajā direktīvā slēgtas sadales sistēmas uzskata par sadales sistēmām.

49. pants

Apvienotais operators

1. Šīs direktīvas 46. panta 1. punkts neliedz darboties apvienotam dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas sistēmas vai SDG objektu vai sadales sistēmas operatoram ar noteikumu, ka attiecīgais operators izpilda attiecīgos IX nodaļas noteikumus.

2. Direktīvas 46. panta 1. punkts neliedz darboties apvienotam ūdeņraža pārvades tīklu, ūdeņraža termināļu, ūdeņraža krātuvju vai ūdeņraža sadales tīklu operatoram ar noteikumu, ka attiecīgais operators nodrošina atbilstību 68. un 69. pantam.

3. Šā panta 1. un 2. punkts neliedz apvienotam operatoram darboties dabasgāzes un ūdeņraža sistēmās, ievērojot 69. panta prasības.

VII NODAĻA

ŪDEŅRAŽA TĪKLIEM PIEMĒROJAMIE NOTEIKUMI

50. pants

Ūdeņraža tīkla, krātuves un termināļu operatoru uzdevumi

1. Katrs ūdeņraža tīkla, krātuves vai termināļa operators ir atbildīgs par:
 - a) drošas un uzticamas ūdeņraža transportēšanas un uzglabāšanas sistēmas ekspluatāciju, uzturēšanu un attīstību, tostarp pārprofilēšanu, ekonomiski izdevīgā veidā, pienācīgi ņemot vērā vides aspektus, ciešā sadarbībā ar savienotiem un kaimiņos esošiem ūdeņraža tīklu operatoriem, lai optimizētu ūdeņraža ražošanas un izmantošanas izvietošanu vienā vietā, kā arī pamatojoties uz 55. pantā minēto tīkla attīstības desmit gadu plānu;
 - b) ūdeņraža sistēmas spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām ūdeņraža transportēšanas un uzglabāšanas prasībām saskaņā ar 55. pantā minēto tīkla attīstības desmit gadu plānu;
 - c) pienācīgu līdzekļu nodrošināšanu savu pienākumu izpildīšanai;
 - d) pietiekamas informācijas, tostarp par ūdeņraža kvalitāti, sniegšanu citu tādu tīklu vai sistēmu operatoriem, kas ir starpsavienotas ar attiecīgo sistēmu, lai nodrošinātu starpsavienotās sistēmas drošu un efektīvu darbību, saskaņotu attīstību un sadarbību;
 - e) ūdeņraža sistēmas izmantotāju vai dažu kategoriju infrastruktūras izmantotāju nediskriminēšanu, it īpaši par labu saviem saistītajiem uzņēmumiem;
 - f) tādas informācijas nodrošināšanu ūdeņraža sistēmas izmantotājiem, kas tiem vajadzīga, lai efektīvi piekļūtu infrastruktūrai;
 - g) visu tādu pamatotu pasākumu veikšanu, kas pieejami, lai nepieļautu un līdz minimumam samazinātu ūdeņraža emisijas savā darbībā, un par ūdeņraža noplūdes atklāšanas un remonta apsekojumu regulāru veikšanu visām attiecīgajām sastāvdaļām, par kurām operators ir atbildīgs;
 - h) ūdeņraža noplūdes konstatēšanas ziņojuma un vajadzības gadījumā remonta vai aizstāšanas programmas iesniegšanu kompetentajām iestādēm, katru gadu publicējot statistikas informāciju par ūdeņraža noplūdes atklāšanu un remontu.
2. Ūdeņraža pārvades tīkla operatori cenšas nodrošināt pietiekamu pārrobežu jaudu, lai integrētu Eiropas ūdeņraža infrastruktūru, izpildot visas ekonomiski pamatotās un tehniski īstenojamās prasības saistībā ar jaudu, kas noteiktas šīs direktīvas 55. pantā minētajā tīkla attīstības desmit gadu plānā un Regulas (ES) 2024/1789 60. pantā minētajā Savienības ūdeņraža tīkla attīstības desmit gadu plānā, un ņemot vērā ūdeņraža piegādes drošību. Kad dalībvalstu kompetentās iestādes, ievērojot šīs direktīvas 71. pantu un Regulas (ES) 2024/1789 14. pantu, veic sertifikāciju, tās var nolemt uzdot vienam ūdeņraža tīkla operatoram vai ierobežotam skaitam ūdeņraža pārvades tīklu operatoru nodrošināt pārrobežu jaudu.
3. Ja tas ir lietderīgi sistēmas pārvaldībai un galalietotājiem, regulatīvā iestāde uztic ūdeņraža tīklu operatoriem atbildību par efektīvas ūdeņraža kvalitātes pārvaldības un stabilas ūdeņraža kvalitātes nodrošināšanu savos tīklos saskaņā ar piemērojamajiem ūdeņraža kvalitātes standartiem.
4. No 2033. gada 1. janvāra vai no agrākas dienas, ja to paredzējusi regulatīvā iestāde, ūdeņraža tīklu operatori ir atbildīgi par balansēšanu savos tīklos. Noteikumi, ko ūdeņraža tīklu operatori pieņem par ūdeņraža tīkla balansēšanu, tostarp noteikumi par maksas iekasēšanu no viņu tīklu izmantotājiem enerģijas nevienmērīgas piegādes gadījumā, ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši.

51. pants

Esošie ūdeņraža tīkli

1. Dalībvalstis var paredzēt, ka regulatīvās iestādes piešķir atkāpi no viena vai vairāku turpmāk minēto pantu prasībām: šīs direktīvas 35., 46., 68., 70. un 71. panta un Regulas (ES) 2024/1789 7. un 65. panta prasībām ūdeņraža tīkliem, kuri 2024. gada 4. augustā piederēja vertikāli integrētam uzņēmumam.
2. Jebkura atkāpe, kas piešķirta, ievērojot 1. punktu, zaudē spēku, ja:
 - a) regulatīvā iestāde pēc vertikāli integrēta uzņēmuma pieprasījuma nolemj izbeigt atkāpes piemērošanu;
 - b) ūdeņraža tīkls, uz kuru attiecas atkāpe, tiek pieslēgts citam ūdeņraža tīklam;
 - c) tiek paplašināts ūdeņraža tīkls, uz kuru attiecas atkāpe, vai palielināta tā jauda par vairāk nekā 5 % garuma vai jaudas ziņā salīdzinājumā ar 2024. gada 4. augustu; vai
 - d) regulatīvā iestāde, pieņemdamā lēmumu, secina, ka atkāpes turpmāka piemērošana varētu kavēt konkurenci vai negatīvi ietekmēt ūdeņraža infrastruktūras sekmīgu ieviešanu vai ūdeņraža tirgus attīstību un darbību minētajā dalībvalstī vai Savienībā.
3. Reizi septiņos gados no dienas, kad piešķirta atkāpe saskaņā ar 1. punktu, regulatīvā iestāde publicē novērtējumu par atkāpes ietekmi uz konkurenci, ūdeņraža infrastruktūru un ūdeņraža tirgus attīstību un darbību Savienībā vai dalībvalstī.
4. Regulatīvās iestādes var pieprasīt esošo ūdeņraža tīklu operatoriem sniegt tiem visu informāciju, kas nepieciešama to uzdevumu izpildei.

52. pants

Ģeogrāfiski ierobežoti ūdeņraža tīkli

1. Dalībvalstis var paredzēt, ka regulatīvās iestādes piešķir atkāpi no 68. un 71. panta vai 46. panta attiecībā uz ūdeņraža tīkliem, ar kuriem ūdeņradi transportē ģeogrāfiski ierobežotā, rūpnieciskā vai komerciālā teritorijā. Atkāpes darbības laikā šāds tīkls atbilst visiem turpmāk minētajiem nosacījumiem:
 - a) tas neietver ūdeņraža starpsavienotājus;
 - b) tam nav tiešu savienojumu ar ūdeņraža krātuvēm vai ūdeņraža termināļiem, ja vien šādas krātuves vai termināļi arī nav pieslēgti ūdeņraža tīklam, uz kuru neattiecas atkāpe, kas piešķirta, ievērojot šo pantu vai 51. pantu;
 - c) tā galvenais mērķis ir piegādāt ūdeņradi lietotājiem, kas ir tieši pieslēgti šim tīklam; un
 - d) to nepieslēdz nevienam citam ūdeņraža tīklam, izņemot tīklus, uz kuriem arī attiecas atkāpe, kas piešķirta, ievērojot šo pantu, un ko ekspluatē tas pats ūdeņraža tīkla operators.
2. Regulatīvā iestāde pieņem lēmumu atcelt atkāpi, kas noteikta, ievērojot 1. punktu, ja tā secina, ka atkāpes turpmāka piemērošana varētu kavēt konkurenci vai negatīvi ietekmēt sekmīgu ūdeņraža infrastruktūras ieviešanu vai ūdeņraža tirgus attīstību un darbību Savienībā vai dalībvalstī, vai ja vairs netiek izpildīts kāds no 1. punktā minētajiem nosacījumiem.

Reizi septiņos gados no dienas, kad piešķirta atkāpe saskaņā ar 1. punktu, regulatīvā iestāde publicē novērtējumu par atkāpes ietekmi uz konkurenci, ūdeņraža infrastruktūru un ūdeņraža tirgus attīstību un darbību Savienībā vai dalībvalstī.

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka ūdeņraža ražotāju piegāves pieprasījumi, kā arī rūpniecisko lietotāju pieslēguma pieprasījumi tiek paziņoti regulatīvajai iestādei, publiskoti un apstrādāti, ievērojot 42. pantu. Publicējot piegāves pieprasījumus, tiek saglabāta komerciāli jutīgas informācijas konfidencialitāte.

53. pants

Ūdeņraža starpsavienotāji ar trešām valstīm

1. Savienība attiecībā uz katru ūdeņraža starpsavienotāju starp dalībvalstīm un trešām valstīm, pirms tiek sākta tā ekspluatācija, ar savienotajām attiecīgajām trešām valstīm noslēdz starptautisku nolīgumu saskaņā ar LESD 218. pantu, kurā nosaka attiecīgā ūdeņraža starpsavienotāja ekspluatācijas noteikumus, ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu atbilstību un saskaņotību ar ūdeņraža tīkliem piemērojamajiem noteikumiem, kas izklāstīti šajā direktīvā un Regulā (ES) 2024/1789. Starptautisku nolīgumu neuzskata par vajadzīgu, ja dalībvalsts, kura ir savienota vai kuru ir paredzēts savienot ar ūdeņraža starpsavienotāju, risina sarunas un noslēdz starpvaldību nolīgumu ar savienotajām attiecīgajām trešām valstīm saskaņā ar 89. pantu, kurā nosaka attiecīgā ūdeņraža starpsavienotāja ekspluatācijas noteikumus, lai nodrošinātu atbilstību un saskaņotību ar ūdeņraža tīkliem piemērojamajiem noteikumiem, kas noteikti šajā direktīvā un Regulā (ES) 2024/1789.
2. Šā panta 1. punkts neskar 85. pantu un Savienības un dalībvalstu kompetences sadalījumu.
3. Šā panta 1. punkts neskar arī Savienības un dalībvalstu iespēju, ievērojot to attiecīgo kompetenci un atbilstīgi piemērojamām procedūrām, sākt dialogus ar pieslēgtām trešām valstīm, tostarp veidot sadarbību jautājumos, kas saistīti ar ūdeņraža ražošanu, piemēram, sociālos un vides jautājumos.

54. pants

Konfidencialitāte ūdeņraža tīklu, ūdeņraža krātuvju un ūdeņraža termināļu operatoriem

1. Neskarot juridisko pienākumu izpaust informāciju, katrs ūdeņraža tīkla, ūdeņraža krātuves vai ūdeņraža termināļa operators un katrs ūdeņraža tīkla īpašnieks, ievēro konfidencialitāti attiecībā uz sensitīvu komercinformāciju, kas iegūta to darbības gaitā, un neļauj diskriminējošā veidā izpaust tādu informāciju par savu darbību, kas var citiem dot komerciālas priekšrocības. Jo īpaši, ja ūdeņraža tīkla, ūdeņraža krātuves vai ūdeņraža termināļa operators vai ūdeņraža tīkla īpašnieks ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, tas neizpauž nekādu komerciāli jutīgu informāciju pārējām vertikāli integrēta uzņēmuma daļām, kas nav pārvades sistēmu operatori, sadales sistēmu operatori vai ūdeņraža tīklu operatori, ja vien tas nav nepieciešams darījumu veikšanai.
2. Ja dabasgāzi pārdod vai pērk saistīti uzņēmumi, ūdeņraža tīkla, ūdeņraža krātuves vai ūdeņraža termināļa operators ļaunprātīgi neizmanto no trešām personām iegūtu komerciāli jutīgu informāciju saistībā ar piegāves nodrošināšanu sistēmai vai risinot sarunas par piegāvi sistēmai.
3. Informāciju, kas vajadzīga efektīvai konkurencei un efektīvai tirgus darbībai, dara publiski pieejamu. Šis pienākums neattiecas uz aizsargājamu komerciāli jutīgu informāciju.

VIII NODAĻA

INTEGRĒTA TĪKLA PLĀNOŠANA

55. pants

Dabasgāzes un ūdeņraža tīklu attīstība un pilnvaras pieņemt lēmumus par ieguldījumiem

1. Vismaz reizi divos gados visi pārvades sistēmu operatori un ūdeņraža pārvades sistēmu operatori pēc apspriešanās ar visām ieinteresētajām personām saskaņā ar šā panta 2. punkta f) apakšpunktu iesniedz attiecīgajai regulatīvajai iestādei tīkla attīstības desmit gadu plānu, kura pamatā ir pašreizējais un plānotais piedāvājums un pieprasījums. Katrai dalībvalstij ir viens vienots tīkla attīstības plāns attiecībā uz dabasgāzi un viens vienots tīkla attīstības plāns attiecībā uz ūdeņradi vai viens kopīgs plāns attiecībā uz dabasgāzi un ūdeņradi.

Dalībvalstis, kas atļauj izstrādāt vienu kopīgu plānu, nodrošina, ka šāds plāns ir pietiekami pārredzams, lai regulatīvā iestādē varētu skaidri noteikt dabasgāzes nozares īpašās vajadzības un ūdeņraža nozares īpašās vajadzības, uz kurām attiecas plāns. Katram energonesējam veic atsevišķu modelēšanu, atsevišķās nodaļās norādot dabasgāzes tīkla kartes un ūdeņraža tīkla kartes.

Dalībvalstis, kurās tiek izstrādāti atsevišķi dabasgāzes un ūdeņraža plāni, nodrošina, ka pārvades sistēmu operatori un ūdeņraža pārvades tīklu operatori cieši sadarbojas gadījumos, kad jāpieņem lēmumi, lai attiecībā uz energonesējiem nodrošinātu sistēmas efektivitāti, kā noteikts Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 4. punktā piemēram, saistībā ar pārprofilēšanu.

Ūdeņraža pārvades tīklu operatori cieši sadarbojas ar elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoriem un attiecīgā gadījumā elektroenerģijas sadales sistēmu operatoriem, lai koordinētu kopīgās infrastruktūras prasības, piemēram, attiecībā uz elektrolīzeru atrašanās vietu un attiecīgo pārvades infrastruktūru, un maksimāli ņem vērā to viedokli.

Dalībvalstis cenšas nodrošināt attiecīgo dabasgāzes, ūdeņraža un elektroenerģijas tīkla attīstības desmit gadu plānu koordinētu plānošanu.

Infrastruktūras operatoriem, tostarp SDG termināļu operatoriem, dabasgāzes uzglabāšanas sistēmu operatoriem, sadales sistēmu operatoriem, ūdeņraža sadales tīklu operatoriem, ūdeņraža termināļu operatoriem, ūdeņraža krātuvju operatoriem centralizētās siltumapgādes infrastruktūras operatoriem un elektroenerģijas operatoriem ir jāsniedz attiecīgā tīkla attīstības desmit gadu plāna pārvades sistēmu operatoriem un ūdeņraža pārvades tīkla operatoriem visa attiecīgā informācija, kas vajadzīga plānošanai, un jāapmainās ar šādu informāciju. Dabasgāzes tīkla attīstības desmit gadu plānā ietver efektīvus pasākumus, lai garantētu dabasgāzes sistēmas piemērotību un piegādes drošību, jo īpaši atbilstību Regulā (ES) 2017/1938 paredzētajiem infrastruktūras standartiem. Tīkla attīstības desmit gadu plānus publicē un dara pieejamus tīmekļa vietnē kopā ar rezultātiem, kas gūti apspriedēs ar ieinteresētajām personām. Minēto tīmekļa vietni regulāri atjaunina, lai nodrošinātu, ka visas attiecīgās ieinteresētās personas tiek informētas par apspriežu laiku, veidu un tvērumu.

2. Tīkla attīstības desmit gadu plāni, kas minēti 1. punktā, jo īpaši:

- a) ietver izsmelšu un sīku informāciju par galveno infrastruktūru, kas jāizveido vai jāatjaunina nākamajos desmit gados, ņemot vērā jebkādas infrastruktūras nostiprināšanas darbus, kas vajadzīgi, lai savienotu atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes iekārtas, un ietverot infrastruktūru, ko attīsta, lai nodrošinātu reversu plūsmu uz pārvades tīklu;
- b) ietver informāciju par visiem ieguldījumiem, par kuriem jau pieņemts lēmums, un nosaka jaunus ieguldījumus un pieprasījuma puses risinājumus, kuri neprasa jaunus ieguldījumus infrastruktūrā, kas jāveic nākamos trīs gados;
- c) attiecībā uz dabasgāzi ietver izsmelšu un sīku informāciju par infrastruktūru, kas var tikt izņemta vai jāizņem no ekspluatācijas;
- d) attiecībā uz ūdeņradi ietver izsmelšu un sīku informāciju par infrastruktūru, ko var vai ir paredzēts pārprofilēt ūdeņraža pārvadei, jo īpaši, lai piegādātu ūdeņradi galalietotājiem grūti dekarbonizējamās nozarēs, ņemot vērā siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas potenciālu un energoefektivitāti un rentabilitāti salīdzinājumā ar citām iespējām;
- e) paredz grafikus visiem ieguldījumu un izņemšanas no ekspluatācijas projektiem;
- f) balstās uz kopīgu scenāriju, ko reizi divos gados izstrādā attiecīgie infrastruktūras operatori, tostarp attiecīgie sadales sistēmu operatori, vismaz attiecībā uz dabasgāzi, ūdeņradi, elektroenerģiju un, attiecīgā gadījumā, centralizēto siltumapgādi;
- g) attiecībā uz dabasgāzi atbilst kopīgo un valstu riska novērtējumu rezultātiem, ievērojot Regulas (ES) 2017/1938 7. pantu;
- h) atbilst integrētajam nacionālajam enerģētikas un klimata plānam un tā atjauninājumiem, ņem vērā pašreizējo stāvokli, kas norādīts integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata ziņojumos, kuri iesniegti saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999, atbilst Direktīvā (ES) 2018/2001 noteiktajiem mērķrādītājiem, kā arī atbalsta Regulas (ES) 2021/1119 2. panta 1. punktā un 4. panta 1. punktā nosprausto klimatneitralitātes mērķi;

- i) attiecīgā gadījumā atbilst Savienības dabasgāzes tīkla attīstības desmit gadu plānam, kas minēts Regulas (ES) 2024/1789 32. pantā, un Savienības ūdeņraža tīkla attīstības desmit gadu plānam, kas minēts minētās regulas 60. pantā;
- j) ņem vērā 56. pantā minēto ūdeņraža sadales tīkla attīstības plānu un 57. pantā minētos dabasgāzes tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānus.

Šā punkta pirmās daļas f) apakšpunktā minētie kopīgie scenāriji balstās uz pamatotiem pieņēmumiem par ražošanas, piegādes un patēriņa attīstību, jo īpaši par grūti dekarbonizējamu nozaru vajadzībām, ņemot vērā siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas potenciālu un energoefektivitāti un rentabilitāti salīdzinājumā ar citām iespējām, un tajos ņem vērā pieprasījuma puses risinājumus, kas neprasa jaunus ieguldījumus infrastruktūrā. Tajos ņem vērā arī pārrobežu apmaiņu, tostarp ar trešām valstīm, un ūdeņraža uzglabāšanas un ūdeņraža termināļu integrācijas nozīmi. Infrastruktūras operatori veic plašu apspriešanās procesu par šādiem scenārijiem, kurā var piedalīties attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp dabasgāzes un elektroenerģijas sadales sistēmu operatori, ūdeņraža sadales tīklu operatori, elektroenerģijas, dabasgāzes un ūdeņraža tirgos iesaistītās asociācijas, siltumapgādes un aukstumapgādes, piegādes un ražošanas jomas uzņēmumi, neatkarīgi agregatori, pieprasījumreakcijas operatori, energoefektivitātes risinājumos iesaistītās organizācijas, enerģijas patērētāju apvienības un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Apspriešanās atklāti, iekļaujoši un pārredzami notiek agrīnā posmā pirms tīkla attīstības desmit gadu plāna sagatavošanas. Lai atvieglotu apspriešanos, publisko visus infrastruktūras operatoru iesniegtos dokumentus, kā arī rezultātus, kas gūti apspriedēs ar ieinteresētajām personām. Attiecīgo tīmekļa vietni savlaicīgi atjaunina, kad minētie dokumenti ir pieejami, lai attiecīgās ieinteresētās personas būtu pietiekami informētas un varētu efektīvi piedalīties apspriešanās.

Šā punkta pirmās daļas f) apakšpunktā minētie kopīgie scenāriji atbilst Savienības scenārijiem, kas izstrādāti saskaņā ar Regulas (ES) 2022/869 12. pantu, un integrētajam nacionālajam enerģētikas un klimata plānam un tā atjauninājumiem saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999, un atbalsta Regulas (ES) 2021/1119 2. panta 1. punktā un 4. panta 1. punktā nosprausto klimatneitralitātes mērķi. Šādus kopīgos scenārijus apstiprina kompetentā valsts iestāde. Eiropas Zinātniskā konsultatīvā padome klimata pārmaiņu jautājumos, kas izveidota saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 401/2009 10.a pantu, pēc savas iniciatīvas var sniegt atzinumu par kopīgo scenāriju saderību ar Savienības 2030. gada enerģētikas un klimata mērķrādītājiem un 2050. gada klimatneitralitātes mērķi. Kompetentā valsts iestāde ņem vērā minēto atzinumu.

3. Izstrādājot tīkla attīstības desmit gadu plānus, pārvades sistēmas operators un ūdeņraža pārvades sistēmas operators pilnībā ņem vērā alternatīvu potenciālu sistēmas paplašināšanai, piemēram, pieprasījumreakciju, kā arī paredzamo patēriņu pēc principa "energoefektivitāte pirmajā vietā" piemērošanas saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 27. pantu, tirdzniecību ar citām valstīm un Savienības tīkla attīstības plānus. Saistībā ar energosistēmas integrāciju pārvades sistēmas operators un ūdeņraža pārvades tīkla operators izvērtē, kā, ja iespējams, risināt vajadzību pēc elektroenerģijas, attiecīgā gadījumā siltumenerģijas, dabasgāzes un ūdeņraža sistēmām, tostarp informāciju par enerģijas uzkrāšanas un elektrogāzes līdzekļu optimālu atrašanās vietu un izmēriem, kā arī par ūdeņraža ražošanas un izmantošanas izvietojumu vienā vietā. Ūdeņraža pārvades tīkla operators iekļauj informāciju par galalietotāju atrašanās vietu grūti dekarbonizējamās nozarēs, lai šajās nozarēs mērķorientēti izmantotu atjaunīgo un mazoglekļa ūdeņradi.

4. Regulatīvā iestāde atklāti un pārredzami apspriežas ar visiem pašreizējiem vai iespējamiem tīkla izmantotājiem par tīkla attīstības desmit gadu plānu. Personas un uzņēmumus, kas vēlas būt potenciālie tīkla izmantotāji, var lūgt pamatot šādas prasības. Regulatīvā iestāde publicē apspriešanās procesā gūtos rezultātus, tostarp attiecībā uz iespējamām ieguldījumu vajadzībām, aktīvu izņemšanu no ekspluatācijas un pieprasījuma puses risinājumiem, kas neprasa jaunus ieguldījumus infrastruktūrā.

5. Regulatīvā iestāde pārbauda, vai tīkla attīstības desmit gadu plāns atbilst šā panta 1., 2. un 3. punktam, attiecas uz visām ieguldījumu vajadzībām, kas identificētas apspriešanās procesā, un vai attiecīgā gadījumā tas atbilst jaunākajai Savienības mēroga simulācijai par traucējumu scenārijiem, ko, ievērojot Regulas (ES) 2017/1938 7. pantu, veic gāzes pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkls (ENTSO-G), reģionālajiem un valstu riska novērtējumiem, ievērojot Regulas (ES) 2017/1938 7. pantu, un nesaistošajiem Savienības tīkla attīstības desmit gadu plāniem (Savienības tīkla attīstības plāni), kā minēts Regulas (ES) 2019/943 30. panta 1. punkta b) apakšpunktā, un Regulas (ES) 2024/1789 32. un 60. pantam. Ja rodas šaubas par atbilstību Savienības tīkla attīstības plāniem, regulatīvā iestāde apspriežas ar ACER. Regulatīvā iestāde var lūgt pārvades sistēmas operatoru grozīt viņa tīkla attīstības desmit gadu plānu.

Kompetentās valsts iestādes pārbauda tīkla attīstības desmit gadu plāna atbilstību Regulas (ES) 2021/1119 2. panta 1. punktā nospraustajam klimatneitralitātes mērķim, nacionālajam enerģētikas un klimata plānam un tā atjauninājumiem, kā arī integrētajiem nacionālajiem enerģētikas klimata ziņojumiem, kas iesniegti saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999, un neatbilstības gadījumā var regulatīvajai iestādei sniegt pamatotu atzinumu, kurā izklāstīta neatbilstība un kas pienācīgi jāņem vērā.

6. Regulatīvā iestāde uzrauga un izvērtē tīkla attīstības desmit gadu plāna īstenošanu.

7. Ja tādu iemeslu dēļ, kas nav sevišķi svarīgi un kas ir ārpus tā kontroles, neatkarīgs sistēmas operators vai neatkarīgs pārvades operators, vai integrētā udeņraža pārvades tīkla operators, vai neatkarīgs udeņraža pārvades tīkla operators neveic ieguldījumus, kas atbilstīgi tīkla attīstības desmit gadu plānam bija jāveic tuvākajos trīs gados, dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvajai iestādei ir jāveic vismaz viens no turpmāk norādītajiem pasākumiem, lai nodrošinātu, ka attiecīgie ieguldījumi tiek veikti, ja šie ieguldījumi, pamatojoties uz jaunāko tīkla attīstības desmit gadu plānu, joprojām ir nozīmīgi:

- a) jāliek pārvades sistēmas operatoram vai udeņraža pārvades tīkla operatoram veikt attiecīgos ieguldījumus;
- b) jāriko konkurss, kas attiecīgā ieguldījuma gadījumā būtu atvērts visiem ieguldītājiem;
- c) jāliek pārvades sistēmas operatoram vai udeņraža pārvades tīkla operatoram pieņemt kapitāla palielinājumu, lai finansētu vajadzīgos ieguldījumus, un jāļauj neatkarīgiem ieguldītājiem piedalīties kapitāla veidošanā.

Ja regulatīvā iestāde, ievērojot šā punkta pirmās daļas b) apakšpunktu, ir izmantojusi savas pilnvaras, tā var likt pārvades sistēmas operatoram vai udeņraža pārvades tīkla operatoram piekrist vienam vai vairākiem no turpmāk norādītajiem:

- a) trešās personas nodrošinātam finansējumam;
- b) trešās personas veiktiem būvdarbiem, pārprofilēšanai vai izņemšanai no ekspluatācijas;
- c) pašam veikt attiecīgo jauno aktīvu būvniecību;
- d) pašam ekspluatēt attiecīgos jaunus aktīvus.

Pārvades sistēmas operators vai udeņraža pārvades tīkla operators sniedz ieguldītājiem visu ieguldījuma veikšanai vajadzīgo informāciju, un tas saista jaunus aktīvus ar pārvades sistēmu vai udeņraža pārvades tīklu un kopumā cenšas veicināt ieguldījumu projekta īstenošanu.

Attiecīgos finanšu pasākumus apstiprina regulatīvā iestāde.

8. Ja regulatīvā iestāde, ievērojot 7. punktu, ir izmantojusi savas pilnvaras, attiecīgie regulatīvās iestādes noteiktie vai apstiprinātie tīkla piekļuves tarifi attiecas uz izmaksām, kas saistītas ar attiecīgajiem ieguldījumiem.

56. pants

Udeņraža sadales tīkla attīstības plāns

1. Udeņraža sadales tīkla operatori reizi četros gados regulatīvajai iestādei iesniedz plānu, kurā izklāstīta udeņraža tīkla infrastruktūra, ko tie plāno attīstīt. Plānu izstrādā ciešā sadarbībā ar dabasgāzes un elektroenerģijas sadales sistēmu operatoriem, kā arī attiecīgā gadījumā ar centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes operatoriem, nodrošinot efektīvu energosistēmas integrāciju un maksimāli ņemot vērā viņu viedokli. Dalībvalstis var atļaut udeņraža sadales tīkla operatoriem saskaņā ar šo pantu un sadales sistēmu operatoriem saskaņā ar 57. pantu, kuri darbojas vienā un tajā pašā reģionā, izstrādāt kopīgu plānu.

Dalībvalstis, kas ļauj izstrādāt vienu kopīgu plānu, nodrošina, ka plāns ir pietiekami pārredzams, lai skaidri noteiktu dabasgāzes nozares īpašās vajadzības un ūdeņraža nozares īpašās vajadzības, uz kurām attiecas plāns. Katram energoiesējam veic atsevišķu modelēšanu un atsevišķās nodaļās norāda dabasgāzes tīkla kartes un ūdeņraža tīkla kartes.

Dalībvalstis, kurās tiek izstrādāti atsevišķi dabasgāzes un ūdeņraža plāni, nodrošina, ka sadales sistēmu operatori un ūdeņraža sadales tīklu operatori cieši sadarbojas gadījumos, kad jāpieņem lēmumi, lai attiecībā uz energoiesējiem nodrošinātu sistēmas efektivitāti, piemēram, saistībā ar pārprofilēšanu.

2. Ūdeņraža sadales tīkla attīstības plāns jo īpaši:

- a) ietver informāciju par jaudas vajadzībām gan apjoma, gan ilguma ziņā, par ko vienojušies ūdeņraža sadales tīkla lietotāji un ūdeņraža sadales tīkla operatori, par ūdeņraža piegādi, kā arī par esošo un potenciālo nākotnes galalietotāju, kurus ir grūti dekarbonizēt, jaudas vajadzībām gan apjoma, gan ilguma ziņā, ņemot vērā siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas potenciālu un energoefektivitāti un rentabilitāti salīdzinājumā ar citām iespējām, kā arī par minēto galalietotāju atrašanās vietu, lai šādās nozarēs mērķorientēti izmantotu atjaunīgo un mazoglekļa ūdeņradi;
- b) ņem vērā siltumapgādes un aukstumapgādes plānus, kas izveidoti, ievērojot Direktīvas (ES) 2023/1791 25. panta 6. punktu, un pieprasījumu nozarēs, uz kurām neattiecas siltumapgādes un aukstumapgādes plāni, un novērtē, kā, apsverot ūdeņraža sadales tīkla paplašināšanu nozarēs, kurās ir pieejamas energoefektīvākas alternatīvas, tiek ievērots princips "energoefektivitāte pirmajā vietā" saskaņā ar minētās direktīvas 27. pantu;
- c) ietver informāciju par to, cik lielā mērā pārprofilēti dabasgāzes cauruļvadi tiks izmantoti ūdeņraža transportēšanai, kā arī par to, cik lielā mērā šāda pārprofilēšana ir nepieciešama, lai apmierinātu saskaņā ar a) apakšpunktu noteiktās jaudas vajadzības;
- d) pamatojas uz apspriešanās procesu, kurā var piedalīties attiecīgās ieinteresētās personas, lai tās varētu laikus un efektīvi piedalīties plānošanas procesā, tostarp tiek sniegta visa attiecīgā informācija un notiek apmaiņšanās ar to;
- e) tiek publicēts ūdeņraža sadales tīkla operatora tīmekļa vietnē kopā ar rezultātiem, kas gūti apspriedēs ar ieinteresētajām personām, un to iesniedz regulatīvajai iestādei kopā ar rezultātiem, kas gūti apspriedēs ar ieinteresētajām personām; minēto tīmekļa vietni regulāri atjaunina, lai attiecīgās ieinteresētās personas būtu pietiekami informētas un varētu efektīvi piedalīties apspriešanās;
- f) atbilst integrētajam nacionālajam enerģētikas un klimata plānam un tā atjauninājumiem un integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata ziņojumiem, kas iesniegti saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999, un atbalsta Regulas (ES) 2021/1119 2. panta 1. punktā nosprausto klimatneitralitātes mērķi;
- g) atbilst Savienības ūdeņraža tīkla attīstības plānam, kas minēts Regulas (ES) 2024/1789 60. pantā, un valsts tīkla attīstības desmit gadu plāniem, kas izstrādāti saskaņā ar šīs direktīvas 55. pantu.

3. Ūdeņraža sadales tīkla operatori ar citiem ūdeņraža tīklu operatoriem, tostarp ar ūdeņraža tīklu operatoriem kaimiņos esošajās dalībvalstīs, ja pastāv tiešs savienojums, apmainās ar visu attiecīgo informāciju, kas vajadzīga plāna sagatavošanai.

4. Regulatīvā iestāde novērtē, vai ūdeņraža sadales tīkla attīstības plāns atbilst šā panta 1. punktam. Regulatīvā iestāde pārbauda plānu un var pieprasīt veikt grozījumus plānā saskaņā ar novērtējumu. Minētajā pārbaudē tā ņem vērā ūdeņraža tīkla vispārējo energoekonomisko nepieciešamību, kā arī kopīgo scenāriju sistēmu, kas izstrādāta, ievērojot 51. panta 2. punkta f) apakšpunktu. Regulatīvā iestāde var nepārbaudīt plānu, ko iesniedz saistībā ar ūdeņraža tīkliem, kuri, ievērojot 51. vai 52. pantu, izmanto atkāpi, un var nesniegt ieteikumus grozījumiem.

5. Apstiprinot īpašās maksas Regulas (ES) 2024/1789 5. panta nozīmē, regulatīvā iestāde ņem vērā ūdeņraža sadales tīkla attīstības plāna pārbaudi.

6. Līdz 2032. gada 31. decembrim, neskarot regulatīvās iestādes pilnvaras uzraudzīt noteikumus par piekļuvi tīklam, dalībvalstis var citai kompetentajai iestādei uzticēt uzdevumu izskatīt ūdeņraža sadales tīkla attīstības plānu un sniegt ieteikumus grozījumiem ūdeņraža sadales tīkla operatora plānā, lai nodrošinātu atbilstību integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem un to atjauninājumiem.

7. Atkāpjoties no šā panta 1.–5. punkta, dalībvalstis var nolemt no 2024. gada 4. augusta piemērot ūdeņraža sadales tīklu operatoriem 55. pantā noteiktās prasības.

57. pants

Tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plāni dabasgāzes sadales sistēmu operatoriem

1. Dalībvalstis nodrošina, ka sadales sistēmu operatori izstrādā tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānus, ja ir paredzams, ka samazināsies pieprasījums pēc dabasgāzes, kas prasa dabasgāzes sadales tīklu vai šādu tīklu daļu izņemšanu no ekspluatācijas. Šādus plānus izstrādā ciešā sadarbībā ar ūdeņraža sadales tīklu operatoriem, elektroenerģijas sadales sistēmu operatoriem un centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes operatoriem, nodrošinot efektīvu energosistēmas integrāciju un atspoguļojot samazinātu dabasgāzes izmantošanu tādu ēku siltumapgādē un aukstumapgādē, kur ir pieejamas energoefektīvākas un rentablākas alternatīvas. Dalībvalstis var atļaut sadales sistēmu operatoriem saskaņā ar šo pantu un ūdeņraža sadales tīkla operatoriem saskaņā ar 56. pantu, kuri darbojas vienā un tajā pašā reģionā, izstrādāt kopīgu plānu, ja dabasgāzes infrastruktūras daļas ir jāpārprofilē. Dalībvalstis, kas atļauj izstrādāt vienu kopīgu plānu, nodrošina, ka plāns ir pietiekami pārredzams, lai skaidri noteiktu dabasgāzes nozares īpašās vajadzības un ūdeņraža nozares īpašās vajadzības, uz kurām attiecas plāns. Attiecīgā gadījumā katram energonesējam veic atsevišķu modelēšanu, atsevišķās nodaļās norādot dabasgāzes tīkla kartes un ūdeņraža tīkla kartes.

Dalībvalstis, kurās tiek izstrādāti atsevišķi dabasgāzes un ūdeņraža plāni, nodrošina, ka sadales sistēmu operatori un ūdeņraža sadales tīklu operatori cieši sadarbojas gadījumos, kad jāpieņem lēmumi, lai attiecībā uz energonesējiem nodrošinātu sistēmas efektivitāti, piemēram, saistībā ar pārprofilēšanu.

2. Sadales tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plāni atbilst vismaz šādiem principiem:

- a) plānu pamatā ir siltumapgādes un aukstumapgādes plāni, kas izstrādāti saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 25. panta 6. punktu, un tajos ir pienācīgi ņemts vērā to nozaru pieprasījums, uz kurām neattiecas siltumapgādes un aukstumapgādes plāni;
- b) plānu pamatā ir pamatoti pieņēmumi par dabasgāzes, tostarp biometāna, ražošanas, ievadīšanas un piegādes attīstību, no vienas puses, un dabasgāzes patēriņu visās nozarēs sadales līmenī, no otras puses;
- c) sadales sistēmas operatori nosaka nepieciešamos infrastruktūras pielāgojumus, savukārt pieprasījuma puses risinājumi, kas neprasa jaunus ieguldījumus infrastruktūrā, ir prioritāri, un plānos ir uzskaitīta infrastruktūra, kas ir jāizņem no ekspluatācijas, arī tādēļ, lai nodrošinātu pārredzamību attiecībā uz šādas infrastruktūras iespējamu pārprofilēšanu ūdeņraža transportēšanai;
- d) sadales sistēmas operatori, izstrādājot plānu, rīko apspriešanās procesu, kurā var piedalīties attiecīgās ieinteresētās personas, lai tās varētu laikus un efektīvi piedalīties plānošanas procesā, tostarp sniedz visu attiecīgo informāciju un apmainās ar to; apspriešanās rezultātus un tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānu iesniedz attiecīgajai valsts iestādei;
- e) plāni un rezultāti, kas tika gūti apspriedēs ar ieinteresētajām personām, tiek publicēti sadales sistēmas operatoru tīmekļa vietnēs, un minētās tīmekļa vietnes tiek regulāri atjauninātas, lai nodrošinātu, ka attiecīgās ieinteresētās personas ir pietiekami informētas un var efektīvi piedalīties apspriešanās;
- f) plānus atjaunina vismaz reizi četros gados, pamatojoties uz jaunākajām dabasgāzes pieprasījuma un piedāvājuma prognozēm attiecīgajā reģionā, un tie aptver desmit gadu laikposmu;
- g) sadales sistēmas operatori, kas ir aktīvi viena un tā paša reģiona teritorijā, var izvēlēties kopīgi sagatavot vienu vienotu tīkla attīstības plānu;
- h) plāni atbilst Savienības dabasgāzes tīkla attīstības plānam, kas minēts Regulas (ES) 2024/1789 32. pantā, un valsts tīkla attīstības desmit gadu plāniem, kas izstrādāti saskaņā ar šīs direktīvas 55. pantu;

- i) plāni atbilst dalībvalsts integrētajam nacionālajam enerģētikas un klimata plānam, integrētajam nacionālajam enerģētikas un klimata progresā ziņojumam un ilgtermiņa stratēģijai, kas iesniegti, ievērojot Regulu (ES) 2018/1999, un atbalsta Regulas (ES) 2021/1119 2. panta 1. punktā nosprausto klimatneitralitātes mērķi.
- 3. Attiecīgās valsts iestādes novērtē, vai sadales tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plāni atbilst 2. punktā noteiktajiem principiem. Tās apstiprina vai noraida sadales tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānu un var pieprasīt grozījumus minētajā plānā.
- 4. Sadales tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plānu izstrāde veicina galalietotāju aizsardzību saskaņā ar 13. pantu, kā arī, ievērojot 38. panta 6. punktu, ņem vērā to tiesības.
- 5. Dalībvalstis var nolemt, ka līdz 2024. gada 4. augustam 1.–4. punktā noteiktos pienākumus nepiemēro sadales sistēmas operatoriem, kuri apkalpo mazāk kā 45 000 pieslēgtu lietotāju. Ja sadales sistēmas operatori ir atbrīvoti no sadales tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plāna iesniegšanas, tie informē regulatīvo iestādi par sadales tīklu vai to daļu izņemšanu no ekspluatācijas.
- 6. Ja dabasgāzes sadales tīkla daļām var būt nepieciešama izņemšana no ekspluatācijas pirms ir beidzies to sākotnēji prognozētais aprites cikls, regulatīvā iestāde izstrādā pamatnostādnes strukturālai pieejai šādu aktīvu amortizācijai un tarifu noteikšanai saskaņā ar 78. panta 7. punktu. Izstrādājot šādas pamatnostādnes, regulatīvās iestādes apspriežas ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, jo īpaši ar sadales sistēmas operatoriem un patērētāju struktūrām.

58. pants

Pieslēguma maksas un izmaksas attiecībā uz biometāna ražošanas iekārtām

- 1. Dalībvalstis nodrošina biometāna ražošanas iekārtām labvēlīgu tiesisko regulējumu attiecībā uz pieslēguma maksām un izmaksām, kas rodas no to pieslēgšanas pārvades vai sadales tīkliem. Šāds tiesiskais regulējums nodrošina, ka:
 - a) pieslēguma maksās un izmaksās ņem vērā principu “energoefektivitāte pirmajā vietā”, kas piemērojams tīkla attīstībai saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 3. pantu un 27. panta 2. punktu;
 - b) pieslēguma maksas un izmaksas tiek publicētas kā daļa no procedūrām jaunu atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes ražošanas iekārtu pieslēgšanai pārvades un sadales sistēmai, kas noteiktas šīs direktīvas 41. un 45. pantā un, ievērojot Direktīvas (ES) 2018/2001 20. panta 2. punktu;
 - c) tiek ņemti vērā pārredzamības un nediskriminācijas principi, nepieciešamība pēc stabila finanšu satvara esošajiem ieguldījumiem, atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes izvēršanas veicināšana attiecīgajā dalībvalstī un alternatīvu atbalsta mehānismu esamība, lai attiecīgā gadījumā paplašinātu atjaunīgās gāzes vai mazoglekļa gāzes izmantošanu.
- 2. Nosakot vai apstiprinot tarifus vai metodiku, kas jāizmanto pārvades sistēmas operatoriem un sadales sistēmas operatoriem, regulatīvās iestādes var ņemt vērā izmaksas, kas radušās, un ieguldījumus, ko minētie sistēmu operatori veikuši, lai izpildītu savus pienākumus, un kas nav tieši atgūti no pieslēguma izmaksām un maksām, ciktāl šīs izmaksas atbilst efektīva un strukturāli salīdzināma regulēta operatora izmaksām.

59. pants

Ūdeņraža pārrobežu infrastruktūras finansēšana

- 1. Ja dalībvalstis, ievērojot 31. panta 1. punktu, piemēro sistēmu regulētai trešo pušu piekļuvei ūdeņraža pārvades tīkliem un ja ūdeņraža starpsavienotāja projekts nav kopīgu interešu projekts, kā minēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2022/869 ⁽⁴⁹⁾ II nodaļā un I pielikuma 3. punktā, blakusesošo un ietekmēto ūdeņraža pārvades tīklu operatori sedz projekta izmaksas un var tās iekļaut savās attiecīgajās tarifu sistēmās, ja to apstiprina regulatīvā iestāde. Ja ūdeņraža

⁽⁴⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/869 (2022. gada 30. maijs) par Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādņēm un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 un (ES) 2019/943 un Direktīvas 2009/73/EK un (ES) 2019/944 un atceļ Regulu (ES) Nr. 347/2013 (OV L 152, 3.6.2022., 45. lpp.).

pārvades tīklu operatori konstatē būtisku ieguvumu un izmaksu atšķirību, tie var izstrādāt projekta plānu, tostarp pieprasījumu izmaksu pārrobežu sadalei, un kopīgi iesniegt to attiecīgajām regulatīvajām iestādēm kopīga apstiprinājuma saņemšanai.

2. Ja ūdeņraža pārvades tīklu operatori iesniedz šā panta 1. punktā minēto projekta plānu, projekta plānam un izmaksu pārrobežu sadales pieprasījumam pievieno konkrētu projekta izmaksu un ieguvumu analīzi, ņemot vērā ieguvumus ārpus attiecīgo dalībvalstu robežām, un uzņēmējdarbības plānu, kurā novērtēta projekta finansiālā dzīvotspēja, kas ietver finansēšanas risinājumu un norādi, vai iesaistītie ūdeņraža pārvades tīklu operatori piekrīt pamatotam priekšlikumam par izmaksu pārrobežu sadali.

Attiecīgās regulatīvās iestādes pēc apspriešanās ar ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem pieņem kopīgu lēmumu par to, kā sadalāmas ieguldījumu izmaksas, kas katram ūdeņraža pārvades tīkla operatoram jāsedz saistībā ar projektu.

3. Pēc 2033. gada 1. janvāra visi attiecīgie ūdeņraža pārvades tīklu operatori risina sarunas par finansiālas kompensācijas sistēmu, lai nodrošinātu finansējumu ūdeņraža pārrobežu infrastruktūrai gadījumā, ja, ievērojot Regulas (ES) 2024/1789 7. panta 8. punktu, par piekļuvi ūdeņraža pārvades tīkliem starpsavienojuma punktos starp dalībvalstīm netiek piemēroti tarifi. Izstrādājot šādu sistēmu, ūdeņraža pārvades tīklu operatori veic plašu apspriešanos, iesaistot visus attiecīgos tirgus dalībniekus.

4. Attiecīgie ūdeņraža pārvades tīklu operatori līdz 2035. gada 31. decembrim vienojas par finansiālas kompensācijas sistēmu un iesniedz to attiecīgajām regulatīvajām iestādēm kopīgai apstiprināšanai. Ja minētajā termiņā vienošanās netiek panākta, attiecīgās regulatīvās iestādes pieņem kopīgu lēmumu divu gadu laikā. Ja attiecīgās regulatīvās iestādes divu gadu laikā nespēj panākt kopīgu vienošanos par pieprasījumu, ACER pieņem lēmumu, ievērojot Regulas (ES) 2019/942 6. panta 10. punktā noteikto procedūru.

5. Finansiālās kompensācijas sistēmu īsteno saskaņā ar 78. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

6. Attiecībā uz pāreju uz finansiālās kompensācijas sistēmu izveidotais finansiālās kompensācijas mehānisms neietekmē esošos jaudas līgumus.

7. Sīkāku informāciju, kas vajadzīga, lai īstenotu šajā pantā noteikto procesu, tostarp nepieciešamos procesus un termiņus, procesu finansiālās kompensācijas sistēmas pārskatīšanai un, vajadzības gadījumā, grozīšanai, lai varētu ņemt vērā tarifu maiņas un ūdeņraža tīklu attīstību, nosaka tīkla kodeksā, kas izveidots, ievērojot Regulas (ES) 2024/1789 72. pantu.

IX NODAĻA

PĀRVADES SISTĒMU OPERATORU UN ŪDEŅRAŽA PĀRVADES TĪKLA OPERATORU NODALĪŠANA

1. iedaļa

Īpašumtiesību nodalīšana

60. pants

Pārvades sistēmu un pārvades sistēmu operatoru nodalīšana

1. Dalībvalstis nodrošina, ka:

a) visi uzņēmumi, kam pieder pārvades sistēma, darbojas kā pārvades sistēmas operatori;

b) viena un tā pati persona nevar:

i) tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, un tieši vai netieši kontrolēt kādu pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu vai izmantot tiesības šajos uzņēmumos; nedz arī

- ii) tieši vai netieši kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu un tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, vai izmantot tiesības šādā uzņēmumā;
- c) viena un tā pati persona nevar iecelt Uzraudzības padomes, Administratīvās valdes vai tādu struktūru locekļus, kas juridiski pārstāv uzņēmumu, pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu, nedz arī tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, vai izmantot tiesības šādā uzņēmumā;
- d) viena un tā pati persona nav tiesīga kļūt par Uzraudzības padomes, Administratīvās valdes vai to struktūru locekli, kas juridiski pārstāv uzņēmumu, ne uzņēmumā, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, ne pārvades sistēmas operatorā vai pārvades sistēmā.

2. Šā panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā minētās tiesības attiecas jo īpaši uz:

- a) iespējām izmantot balsstiesības;
- b) tiesībām iecelt Uzraudzības padomes, Administratīvās valdes vai to struktūru locekļus, kas juridiski pārstāv uzņēmumu; vai
- c) kontrolpaketes turēšanu.

3. Šā panta 1. punkta b) apakšpunktā termins “uzņēmums, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām” jāsaprot kā tāds, kas ietver “uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām” nozīmē, kas paredzēta Direktīvā (ES) 2019/944, un termini “pārvades sistēmas operators” un “pārvades sistēma” jāsaprot kā tādi, kas ietver “pārvades sistēmas operatoru” un “pārvades sistēmu” minētās direktīvas nozīmē.

4. Šā panta 1. punktā noteikto prasību uzskata par izpildītu, ja divi vai vairāk uzņēmumi, kam pieder pārvades sistēmas, ir nodibinājuši kopuzņēmumu, kas attiecīgajās pārvades sistēmās divās vai vairāk dalībvalstīs darbojas kā pārvades sistēmas operators. Cits uzņēmums kopuzņēmumā drīkst iesaistīties vienīgi tad, ja, ievērojot 61. pantu, tas ir apstiprināts par neatkarīgu sistēmas operatoru vai par neatkarīgu pārvades operatoru 3. iedaļas vajadzībām.

5. Ja 1. punkta b), c) un d) apakšpunktā minētā persona ir dalībvalsts vai cita publiska struktūra, tad divas atsevišķas publiskas struktūras, kas kontrolē pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu, no vienas puses, un uzņēmumu, kas veic ražošanas vai piegādes funkcijas, no otras puses, šā panta īstenošanas nolūkā neuzskata par vienu un to pašu personu.

6. Dalībvalstis nodrošina, ka ne 40. pantā minēto komerciāli jutīgo informāciju, ko ieguvusi pārvades sistēmas operators, kurš ir bijis daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, ne šāda pārvades sistēmas operatora darbiniekus nenodod tāda uzņēmuma rīcībā, kas veic kādu no ražošanas un piegādes funkcijām.

7. Ja 2009. gada 3. septembrī pārvades sistēma piederēja vertikāli integrētam uzņēmumam, dalībvalsts var nolemt nepiemērot 1. punktu. Attiecībā uz pārvades sistēmas, kura savieno dalībvalsti ar trešo valsti, daļu starp minētās dalībvalsts robežu un pirmo savienojuma punktu ar minētās dalībvalsts tīklu – ja 2019. gada 23. maijā pārvades sistēma piederēja vertikāli integrētam uzņēmumam, dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot 1. punktu.

Šādā gadījumā attiecīgā dalībvalsts vai nu:

- a) norīko neatkarīgu sistēmas operatoru atbilstīgi 61. pantam; vai arī
- b) ievēro 3. iedaļas noteikumus.

8. Ja 2009. gada 3. septembrī pārvades sistēma piederēja vertikāli integrētam uzņēmumam un ir ieviesti pasākumi, kas garantē lielāku pārvades sistēmas operatora neatkarību nekā 3. iedaļas noteikumi, dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot šā panta šā panta 1. punktu.

Attiecībā uz pārvades sistēmas, kas savieno dalībvalsti ar trešo valsti, daļu starp minētās dalībvalsts robežu un pirmo savienojuma punktu ar minētās dalībvalsts tīklu, ja 2019. gada 23. maijā pārvades sistēma piederēja vertikāli integrētam uzņēmumam un ir ieviesti pasākumi, kas garantē lielāku pārvades sistēmas operatora neatkarību nekā 3. iedaļas noteikumi, dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot šā panta 1. punktu.

9. Pirms uzņēmumu apstiprina un norīko par pārvades sistēmas operatoru, ievērojot šā panta 8. punktu, to sertificē saskaņā ar procedūrām, kuras noteiktas šīs direktīvas 71. panta 4., 5. un 6. punktā un Regulas (ES) 2024/1789 14. pantā. Pēc tam Komisija pārbauda, vai veiktie pasākumi viennozīmīgi garantē efektīvāku pārvades sistēmas operatoru neatkarību nekā 3. iedaļa.

10. Vertikāli integrētiem uzņēmumiem, kam pieder pārvades sistēmas, nekādā gadījumā nav liegts veikt pasākumus, lai panāktu atbilstību 1. punktam.

11. Uzņēmumiem, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, nekādā gadījumā nedrīkst būt iespēja tieši vai netieši iegūt kontroli vai izmantot jebkādas tiesības attiecībā uz nodalītiem pārvades sistēmu operatoriem dalībvalstīs, kuras piemēro 1. punktu.

2. iedaļa

Neatkarīgi sistēmu operatori

61. pants

Neatkarīgi sistēmu operatori

1. Ja 2009. gada 3. septembrī pārvades sistēma piederēja vertikāli integrētam uzņēmumam, dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot 60. panta 1. punktu un pēc pārvades sistēmas īpašnieka priekšlikuma norīkot neatkarīgu sistēmas operatoru.

Attiecībā uz pārvades sistēmas, kas savieno dalībvalsti ar trešo valsti, daļu starp minētās dalībvalsts robežu un pirmo savienojuma punktu ar minētās dalībvalsts tīklu, ja pārvades sistēma 2019. gada 23. maijā piederēja vertikāli integrētam uzņēmumam, minētā dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot 60. panta 1. punktu un pēc pārvades sistēmas īpašnieka priekšlikuma norīkot neatkarīgu sistēmas operatoru.

Neatkarīga sistēmas operatora norīkošanu apstiprina Komisija.

2. Dalībvalstis var apstiprināt un norīkot neatkarīgu sistēmas operatoru vienīgi tad, ja:

- a) potenciālais operators ir apliecinājis savu atbilstību 60. panta 1. punkta b), c) un d) apakšpunkta prasībām;
- b) potenciālais operators ir apliecinājis, ka tā rīcībā ir cilvēkresursi, tehniskie, fiziskie un finanšu resursi, kas vajadzīgi 39. pantā paredzēto uzdevumu veikšanai;
- c) potenciālais operators ir apņēmis ievērot regulatīvās iestādes pārraudzīto tīkla attīstības desmit gadu plānu;
- d) pārvades sistēmas īpašnieks ir apliecinājis spēju ievērot saistības, kas izriet no 5. punkta. Lai to apliecinātu, viņš iesniedz projektus visiem līgumiem, ko šis potenciālais uzņēmums slēgs ar citām attiecīgām struktūrām;
- e) potenciālais operators ir apliecinājis spēju izpildīt Regulā (ES) 2024/1789 paredzētās saistības, tostarp īstenot pārvades sistēmu operatoru sadarbību Eiropas un reģionālā līmenī.

3. Uzņēmumus, ko regulatīvā iestāde sertificējusi kā atbilstīgus 72. panta un šā panta 2. punkta prasībām, dalībvalstis apstiprina un norīko par neatkarīgiem pārvades sistēmu operatoriem. Piemēro sertifikācijas procedūru, kas paredzēta vai nu šīs direktīvas 71. pantā un Regulas (ES) 2024/1789 14. pantā, vai arī šīs direktīvas 72. pantā.

4. Neatkarīgo sistēmas operatoru uzdevums ir piešķirt un pārvaldīt trešo personu piekļuvi, tostarp iekasēt piekļuves maksu un pārslodzes maksu, vadīt, uzturēt un uzlabot pārvades sistēmu un ar ieguldījumu plānošanu panākt, lai sistēma ilgtermiņā atbilstu pamatotam pieprasījumam. Attīstot pārvades sistēmu, neatkarīgais sistēmas operators ir atbildīgs par jaunu infrastruktūras objektu plānošanu, tostarp apstiprināšanas procedūru, būvniecību un nodošanu ekspluatācijā. Minētajā nolūkā neatkarīgais sistēmas operators darbojas kā pārvades sistēmas operators atbilstīgi šai sadaļai. Pārvades sistēmas īpašnieks nav atbildīgs ne par trešo personu piekļuves piešķiršanu un pārvaldību, ne par ieguldījumu plānošanu.

5. Ja ir norīkots neatkarīgs sistēmas operators, pārvades sistēmas īpašnieks:
- a) pienācīgi sadarbojas ar neatkarīgo sistēmas operatoru un palīdz tam veikt pienākumus, tostarp sniedzot visu attiecīgo informāciju;
 - b) finansē ieguldījumus, par kuriem nolemj neatkarīgais sistēmas operators un kurus apstiprina regulatīvā iestāde, vai piekrīt, ka to finansē cita ieinteresētā persona, arī neatkarīgais sistēmas operators; attiecīgos finanšu līgumus apstiprina regulatīvā iestāde; pirms šādas apstiprināšanas regulatīvā iestāde apspriežas ar pārvades sistēmas īpašnieku un citām ieinteresētajām personām;
 - c) nodrošina segumu saistībām, kas attiecas uz tīkla aktīviem, izņemot to saistību daļu, kas ir saistīta ar neatkarīgā sistēmas operatora uzdevumiem;
 - d) nodrošina garantijas, kas ir vajadzīgas finansējuma piesaistei tīkla paplašināšanai, izņemot ieguldījumus, attiecībā uz kuriem saskaņā ar b) apakšpunktu pārvades sistēmas īpašnieks ir piekritis, ka finansējumu nodrošina cita ieinteresētā persona, arī neatkarīgais sistēmas operators.
6. Attiecīgajai valsts konkurences iestādei piešķir visas vajadzīgās pilnvaras, lai ciešā sadarbībā ar regulatīvo iestādi varētu efektīvi uzraudzīt, kā pārvades sistēmas īpašnieks pilda 5. punktā paredzētās saistības.

62. pants

Pārvades sistēmu īpašnieku, udeņraža pārvades tīklu īpašnieku, dabasgāzes uzglabāšanas sistēmu operatoru un udeņraža krātuvju operatoru nodalīšana

1. Pārvades sistēmu un udeņraža pārvades tīklu īpašnieki, ja ir norīkots neatkarīgs sistēmas operators vai neatkarīgs udeņraža pārvades tīkla operators, un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmu operatori vai udeņraža krātuvju operatori, kas ir daļa no vertikāli integrētiem uzņēmumiem, vismaz juridiskās formas, organizācijas un lēmumu pieņemšanas aspektā ir neatkarīgi no citām darbībām, kas nav saistītas ar dabasgāzes un udeņraža pārvadi, sadali, transportēšanu un uzglabāšanu.

Šis pants attiecas tikai uz tādām dabasgāzes krātuvēm, kas ir tehniski vai ekonomiski vajadzīgas, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi sistēmai lietotāju apgādes vajadzībām, ievērojot 33. pantu.

2. Lai nodrošinātu 1. punktā minēto pārvades sistēmas vai udeņraža pārvades tīkla īpašnieka un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatora vai udeņraža krātuves operatora neatkarību, piemēro vismaz šādus obligātus kritērijus:

- a) personas, kas atbildīgas par pārvades sistēmas vai udeņraža pārvades tīkla īpašnieka un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatora vai udeņraža krātuves operatora pārvaldību, neiesaistās integrētā dabasgāzes uzņēmuma struktūrās, kas tieši vai netieši ir ikdienā atbildīgas par dabasgāzes un udeņraža ražošanu un piegādi;
- b) veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek ņemtas vērā to personu profesionālās intereses, kuras atbildīgas par pārvades sistēmas vai udeņraža pārvades tīkla īpašnieka un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatora vai udeņraža krātuves operatora pārvaldību, vienlaikus ļaujot tām rīkoties neatkarīgi;
- c) dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatora vai udeņraža krātuves operatoram ir reālas tiesības pieņemt lēmumus par aktīviem, kas vajadzīgi uzglabāšanas objektu vadīšanai, uzturēšanai vai attīstīšanai – neatkarīgi no integrētā dabasgāzes uzņēmuma; tas neliedz veidot attiecīgus koordinācijas mehānismus, lai nodrošinātu to, ka ir aizsargātas mātes-uzņēmuma ekonomiskās un vadības uzraudzības tiesības meitasuzņēmumā attiecībā uz ieņēmumiem no aktīviem, ko netieši regulē saskaņā ar 78. panta 7. punktu. tas jo īpaši ļauj mātesuzņēmumam apstiprināt dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatora vai udeņraža krātuves operatora gada finanšu plānu vai līdzvērtīgu instrumentu un noteikt vispārējus meitasuzņēmuma pārādsatību ierobežojumus; tas neļauj mātesuzņēmumam dot norādes par ikdienas darbību vai atsevišķiem lēmumiem par krātuvju būvniecību vai modernizāciju, ja tie nepārsniedz apstiprināto finanšu plānu vai līdzvērtīgu instrumentu;

- d) pārvades sistēmas vai ūdeņraža pārvades tīkla īpašnieks un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operators vai ūdeņraža krātuves operators izstrādā atbilstības programmu, kurā izklāsta pasākumus, kas veikti, lai nodrošinātu diskriminējošas rīcības nepieļaušanu, un nodrošina, ka tās ievērošana tiek atbilstīgi kontrolēta; tajā paredz arī konkrētus darbinieku pienākumus, kas jāveic šo mērķu sasniegšanai; par atbilstības programmas kontroli atbildīgā persona vai struktūra iesniedz regulatīvajai iestādei gada ziņojumu par veiktajiem pasākumiem, un šo ziņojumu publicē.
3. Komisija tiek pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 90. pantu, lai papildinātu šo direktīvu nolūkā noteikt pamatnostādnes, lai nodrošinātu, ka pārvades sistēmas vai ūdeņraža pārvades tīkla īpašnieks un dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operators vai ūdeņraža krātuves operators pilnībā ievēro šā panta 2. punktu.

3. iedaļa

Neatkarīgi sistēmu operatori

63. pants

Aktīvi, iekārtas, darbinieki un identitāte

1. Pārvades sistēmu operatoru rīcībā ir vajadzīgie cilvēkresursi, tehniskie, fiziskie un finanšu resursi, lai tie varētu pildīt šajā direktīvā noteiktos pienākumus un veikt dabasgāzes pārvades darbības, jo īpaši:
- a) dabasgāzes pārvades darbības veikšanai vajadzīgie aktīvi, tostarp pārvades sistēma, pieder pārvades sistēmas operatoram;
 - b) dabasgāzes pārvades darbības veikšanai, tostarp visu korporatīvo uzdevumu veikšanai, vajadzīgais personāls ir pārvades sistēmas operatora darbinieki;
 - c) aizliegta darbinieku nomāšana un pakalpojumu sniegšana vertikāli integrētiem uzņēmumiem vai no tiem, bet pārvades sistēmas operators var sniegt pakalpojumus vertikāli integrētam uzņēmumam ar noteikumu, ka:
 - i) minēto pakalpojumu sniegšana nediskriminē sistēmas izmantotājus, ir pieejama visiem sistēmas izmantotājiem ar vienādiem noteikumiem un nosacījumiem un neierobežo, nekropļo un nekavē konkurenci ražošanas vai piegādes jomā;
 - ii) šo pakalpojumu sniegšanas noteikumus un nosacījumus apstiprina regulatīvā iestāde;
 - d) neskarot uzraudzības struktūras lēmumus, kas pieņemti, ievērojot 66. pantu, vertikāli integrētais uzņēmums pēc pārvades sistēmas operatora atbilstīga pieprasījuma savlaicīgi dara pārvades sistēmas operatoram pieejamus atbilstīgus finanšu resursus turpmākiem ieguldījumu projektiem vai pašreizējo aktīvu aizstāšanai.
2. Papildus 39. pantā minētajām darbībām dabasgāzes pārvades darbība ietver vismaz šādas darbības:
- a) pārvades sistēmas operatora pārstāvēšana un kontaktu uzturēšana attiecībās ar trešām personām un regulatīvajām iestādēm;
 - b) pārstāvēt pārvades sistēmas operatoru ENTSO-G tīklā;
 - c) piešķirt un pārvaldīt trešo personu piekļuvi, nediskriminējot sistēmas izmantotājus vai sistēmas izmantotāju kategorijas;
 - d) iekasēt visas maksas, kas ir saistītas ar pārvades sistēmu, tostarp piekļuves maksas, balansēšanas maksas par palīgpakalpojumiem, piemēram, dabasgāzes apstrādi, pakalpojumu iepirkumu (balansēšanas izmaksas, enerģijas zudumi);

- e) nodrošināt, uzturēt un pilnveidot drošu, efektīvu un saimnieciski izdevīgu pārvades sistēmas darbību;
 - f) plānot ieguldījumus, nodrošinot sistēmas ilgtermiņa spēju apmierināt saprātīgu pieprasījumu un garantēt piegāžu drošību;
 - g) izveidot atbilstīgus kopuzņēmumus, ietverot vienu vai vairākus pārvades sistēmu operatorus, dabasgāzes apmaiņas uzņēmumus un citus attiecīgus tirgus dalībniekus, kas cenšas attīstīt reģionālu tirgu izveidi vai veicināt liberalizācijas procesu;
 - h) visi korporatīvie pakalpojumi, tostarp juridiskie pakalpojumi, grāmatvedība un IT pakalpojumi.
3. Pārvades sistēmu operatorus izveido juridiskajā formā, kas minēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2017/1132⁽⁵⁰⁾ II pielikumā.
4. Pārvades sistēmas operators tā korporatīvajā identitātē, saziņā, zīmola veidošanā un telpās nedrīkst maldināt attiecībā uz vertikāli integrēta uzņēmuma atsevišķo vai kādas tā daļas identitāti.
5. Pārvades sistēmas operators neizmanto ne IT sistēmas vai iekārtas, ne fiziskās telpas un drošības piekļuves sistēmas kopīgi ar jebkuru vertikāli integrēta uzņēmuma daļu, ne arī vienus un tos pašus konsultantus vai ārējos līgumslēdzējus saistībā ar IT sistēmām vai iekārtām vai drošības piekļuves sistēmām.
6. Pārvades sistēmu operatoru grāmatvedības revīziju veic revidents, kas nav tas pats revidents, kurš veic grāmatvedības revīziju vertikāli integrētā uzņēmumā vai kādā no tā daļām.

64. pants

Pārvades sistēmas operatora neatkarība

1. Neskarot uzraudzības struktūras lēmumus, kas pieņemti, ievērojot 66. pantu, pārvades sistēmas operatoram ir:
- a) neatkarīgi no vertikāli integrēta uzņēmuma – reālas lēmumu pieņemšanas tiesības pārvades sistēmas darbībai, uzturēšanai un attīstīšanai vajadzīgajiem aktīviem;
 - b) tiesības piesaistīt līdzekļus kapitāla tirgū, jo īpaši, aizņemoties un palielinot kapitālu.
2. Pārvades sistēmas operators vienmēr nodrošina, ka viņam ir vajadzīgie resursi, lai pienācīgi un efektīvi veiktu pārvades darbību kā arī lai uzturētu un attīstītu efektīvas, drošas un saimnieciski izdevīgas pārvades sistēmas.
3. Vertikāli integrētu uzņēmumu meitasuzņēmumiem, kas veic ražošanas vai piegādes funkcijas, nav tieša vai netieša kapitāla pārvades sistēmas operatorā. Pārvades sistēmas operatoram nav nekāda nedz tieša, nedz netieša kapitāla vertikāli integrētā ražošanas vai piegādes uzņēmumā, nedz tas saņem dividendes vai citu finansiālu labumu no šā meitasuzņēmuma.
4. Pārvades sistēmas operatora vispārējās pārvaldes struktūra un korporatīvie statūti nodrošina pārvades sistēmas operatora efektīvu neatkarību atbilstīgi šai iedaļai. Vertikāli integrēts uzņēmums tieši vai netieši nenosaka pārvades sistēmas operatora konkurētspējīgu rīcību attiecībā uz pārvades sistēmas operatora ikdienas darbu un tīkla pārvaldību vai attiecībā uz darbībām, kas vajadzīgas, lai sagatavotu tīkla attīstības desmit gadu plānu, kas izstrādāts atbilstīgi 55. pantam.
5. Pildot šīs direktīvas 39. pantā un 63. panta 2. punktā uzskaitītos uzdevumus un ievērojot Regulas (ES) 2024/1789 6. panta 1. punkta a) apakšpunktu, 10. panta 2., 3. un 4. punktu, 13. panta 1. punktu, 17. panta 1. punktu un 33. panta 6. punktu, pārvades sistēmu operatori nediskriminē dažādas personas vai struktūras un neierobežo, nekropļo vai netraucē konkurenci ražošanas vai piegādes jomā.

⁽⁵⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1132 (2017. gada 14. jūnijs) attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem (OV L 169, 30.6.2017., 46. lpp.).

6. Tirdzniecības un finansiālas attiecības starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru, tostarp pārvades sistēmas operatora aizdevumi vertikāli integrētam uzņēmumam, atbilst tirgus noteikumiem. Pārvades sistēmas operatoram ir šādu komerciālu un finansiālu attiecību detalizēta uzskaitē, un tas šo uzskaiti dara pieejamu pēc regulatīvās iestādes pieprasījuma.

7. Pārvades sistēmas operators iesniedz regulatīvajai iestādei apstiprināšanai visus tirdzniecības un finanšu nolīgumus ar vertikāli integrēto uzņēmumu.

8. Pārvades sistēmas operators informē regulatīvo iestādi par 63. panta 1. punkta d) apakšpunktā minētajiem finanšu līdzekļiem, kas ir pieejami turpmākiem ieguldījumu projektiem vai esošo aktīvu aizstāšanai.

9. Vertikāli integrēts uzņēmums atturas no jebkādas rīcības, kas kavētu vai ierobežotu pārvades sistēmas operatoru pildīt šajā iedaļā minētās saistības un liktu pārvades sistēmas operatoram lūgt vertikāli integrēta uzņēmuma atļauju, lai izpildītu šīs saistības.

10. Uzņēmumu, ko regulatīvā iestāde sertificējusi kā atbilstīgu šīs iedaļas prasībām, attiecīgā dalībvalsts apstiprina un norīko kā pārvades sistēmas operatoru. Piemēro sertifikācijas procedūru, kas paredzēta vai nu šīs direktīvas 71. pantā un Regulas (ES) 2024/1789 14. pantā, vai arī šīs direktīvas 72. pantā.

11. Pārvades sistēmas operators publisko detalizētu informāciju par tā tīklos transportētās dabasgāzes kvalitāti, pamatojoties uz Komisijas Regulas (ES) 2015/703 ⁽⁵¹⁾ 16. un 17. pantu.

65. pants

Pārvades sistēmas operatora darbinieku un vadības neatkarība

1. Lēmumu par pieņemšanu darbā un atjaunošanu amatā, darba apstākļiem, tostarp atalgojumu un amata pilnvaru termiņa beigām personai, kas atbildīga par vadību, vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem pieņem pārvades sistēmas operatora uzraudzības struktūra, kas iecelta saskaņā ar 66. pantu.

2. Regulatīvajai iestādei dara zināmu to personu identitāti, kuras uzraudzības struktūra ierosinājusi iecelt par personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, vai par pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem vai atjaunot šajos amatos, un nosacījumus, kas reglamentē šo personu amata pilnvaru termiņu, tā ilgumu un izbeigšanos, kā arī iemeslus jebkuram ierosinājumam pārtraukt šādu amata pilnvaru termiņu. Šā panta 1. punktā minētie nosacījumi un lēmumi kļūst saistoši vienīgi tad, ja trīs nedēļās pēc paziņošanas regulatīvā iestāde nav iebildusi pret tiem.

Regulatīvā iestāde var iebilst pret 1. punktā minētajiem lēmumiem, ja:

a) rodas šaubas par tās personas profesionālo neatkarību, kuru ierosināts iecelt par personu, kas atbildīga par pārvades sistēmas operatora vadību, vai par pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekli; vai

b) amata pilnvaru termiņa priekšlaicīgas izbeigšanas gadījumā pastāv šaubas par šādas priekšlaicīgas izbeigšanas pamatotību.

3. Trīs gadus pirms iecelšanas amatā personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem, uz kuriem attiecas šis punkts, nav bijis profesionāla amata vai pienākumu, tiešas vai netiešas līdzdalības vai uzņēmējdarbības attiecību ar vertikāli integrēto uzņēmumu vai kādu tā daļu, vai to kontrolējošo akcionāru, kas nav pārvades sistēmas operators.

4. Personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem un darbiniekiem nevienā citā vertikāli integrētā uzņēmuma daļā vai to kontrolējošā akcionārā nav nekāda cita profesionāla amata vai atbildības, tiešas vai netiešas līdzdalības un uzņēmējdarbības attiecību.

⁽⁵¹⁾ Komisijas Regula (ES) 2015/703 (2015. gada 30. aprīlis), ar ko izveido tīkla kodeksu par sadarbības un datu apmaiņas noteikumiem (OV L 113, 1.5.2015., 13. lpp.).

5. Personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem un darbiniekiem nevienā vertikāli integrēta uzņēmuma daļā kā vien pārvades sistēmas operatorā nav līdzdalības, un viņi tieši vai netieši negūst nekādu finansiālu labumu. Viņu atalgojums nav atkarīgs no vertikāli integrēta uzņēmuma darbībām vai rezultātiem kā vien no pārvades sistēmas operatora darbībām vai rezultātiem.

6. Efektīvas tiesības pārsūdzēt regulatīvajai iestādei ir garantētas attiecībā uz visām sūdzībām, ko par amata pilnvaru termiņa priekšlaicīgu pārtraukšanu iesniedz personas, kuras atbildīgas par vadību, vai pārvades sistēmas operatora administratīvās struktūras locekļi.

7. Pēc amata pilnvaru termiņa beigām pārvades sistēmas operatorā par vadību atbildīgajām personām vai administratīvo struktūru locekļiem vismaz četrus gadus nav profesionāla amata vai atbildības, līdzdalības vai uzņēmējdarbības attiecību nevienā no vertikāli integrēta uzņēmuma daļām kā vien pārvades sistēmas operatorā, vai to kontrolējošā akcionārā.

8. Šā panta 3. punktu piemēro lielākajai daļai personu, kas atbild par pārvades sistēmas operatora vadību, vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem.

Personas, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļi, uz kuriem neattiecas 3. punkts, vismaz sešus mēnešus pirms viņu iecelšanas amatā nav veikuši vadības vai citas attiecīgas darbības vertikāli integrētajā uzņēmumā.

Šā punkta pirmo daļu un 4. līdz 7. punktu piemēro attiecībā uz visām personām, kas pieder izpildvadībai, un personām, kas ir viņu tiešā pakļautībā jautājumos, kuri saistīti ar tīkla darbību, uzturēšanu vai attīstību.

66. pants

Uzraudzības struktūra

1. Pārvades sistēmas operatoram ir uzraudzības struktūra, kas atbild par tādu lēmumu pieņemšanu, kuri varētu būtiski ietekmēt pārvades sistēmas operatora akcionāru akciju vērtību, jo īpaši tādu lēmumu pieņemšanu, kas attiecas uz gada un ilgtermiņa finanšu plāna apstiprināšanu, pārvades sistēmas operatora parādsaistībām un akcionāriem izdalīto dividenžu apjomu. Uzraudzības struktūras kompetencē nav lēmumi, kas attiecas uz pārvades sistēmas operatora ikdienas darbu un tīkla pārvaldību, un uz darbībām, kas vajadzīgas, lai sagatavotu tīkla attīstības desmit gadu plānu, kas izstrādāts atbilstīgi 55. pantam.

2. Uzraudzības struktūrā ir locekļi no vertikāli integrēta uzņēmuma, trešo personu akcionāriem un, ja to nosaka attiecīgi valsts tiesību akti, locekļi no citām ieinteresētajām personām, piemēram, pārvades sistēmas operatora darbinieki.

3. Šīs direktīvas 65. panta 2. punkta pirmo daļu un 65. panta 3. līdz 7. punktu piemēro vismaz pusei uzraudzības struktūras locekļu, atņemot vienu no uzraudzības struktūras locekļu kopskaita.

Šīs direktīvas 65. panta 2. punkta otrās daļas b) apakšpunktu piemēro visiem uzraudzības struktūras locekļiem.

67. pants

Atbilstības programma un atbilstības amatpersona

1. Dalībvalstis nodrošina, ka pārvades sistēmu operatori izstrādā un īsteno atbilstības programmu, kurā izklāstīti pasākumi, ko veic, lai nodrošinātu diskriminācijas nepieļaušanu, un nodrošina atbilstīgu kontroli pār tās ievērošanu. Atbilstības programmā paredz konkrētus darbinieku pienākumus, kas jāveic šo mērķu sasniegšanai. Programmu nodod apstiprināšanai regulatīvajai iestādei. Neskarot regulatīvās iestādes pilnvaras, atbilstību programmai neatkarīgi uzrauga atbilstības amatpersona.

2. Atbilstības amatpersonu ieceļ uzraudzības struktūrā, un to apstiprina regulatīvā iestāde. Regulatīvā iestāde var atteikties apstiprināt atbilstības amatpersonas iecelšanu tikai neatkarības vai profesionālo spēju trūkuma dēļ. Atbilstības amatpersona var būt fiziska vai juridiska persona. Uz atbilstības amatpersonu attiecas 65. panta 2. līdz 8. punkts.

3. Atbilstības amatpersonas pienākums ir:
 - a) uzraudzīt atbilstības programmas īstenošanu;
 - b) sagatavot gada ziņojumu, norādot pasākumus, kas veikti atbilstības programmas īstenošanai, un iesniegt to regulatīvajai iestādei;
 - c) ziņot uzraudzības struktūrai un sniegt ieteikumus attiecībā uz atbilstības programmu un tās īstenošanu;
 - d) informēt regulatīvo iestādi par jebkādiem būtiskiem pārkāpumiem attiecībā uz atbilstības programmas īstenošanu;
 - e) ziņot regulatīvajai iestādei par tirdzniecības un finansiālām attiecībām starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru.
4. Atbilstības amatpersona iesniedz regulatīvajai iestādei ierosinātos lēmumus par ieguldījumu plānu vai par atsevišķiem ieguldījumiem. Tas notiek, vēlākais, tad, kad pārvades sistēmas operatora vadība vai kompetentā administratīvā iestāde tos iesniedz uzraudzības struktūrai.
5. Ja vertikāli integrēts uzņēmums pilnsapulcē vai pēc tās ieceltu vadības locekļu balsojuma ir apturējis tāda lēmuma pieņemšanu, tādējādi apturot vai kavējot ieguldījumus tīklā, kuri saskaņā ar tīkla attīstības desmit gadu plānu ir jāveic turpmākajos trijos gados, atbilstības amatpersona par to ziņo regulatīvajai iestādei, kura tad rīkojas saskaņā ar 55. pantu.
6. Noteikumus, ar ko reglamentē atbilstības amatpersonas pilnvaras vai nodarbināšanas nosacījumus, tostarp tās pilnvaru termiņu, apstiprina regulatīvā iestāde. Šie noteikumi nodrošina atbilstības amatpersonas neatkarību, tostarp nodrošina to ar visiem tās pienākumu izpildei nepieciešamajiem resursiem. Atbilstības amatpersonai pilnvaru laikā nedrīkst būt nekāds cits amats vai profesionāli pienākumi, kā arī tieša vai netieša līdzdalība kādā no vertikāli integrētā uzņēmuma daļām vai to kontrolējošajos akcionāros.
7. Atbilstības amatpersona regulāri vai nu mutiski, vai rakstiski ziņo regulatīvajai iestādei, un tai ir tiesības regulāri vai nu mutiski, vai rakstiski ziņot pārvades sistēmas operatora uzraudzības struktūrai.
8. Atbilstības amatpersona var piedalīties visās pārvades sistēmas operatora vadības un administratīvās struktūras un uzraudzības struktūras sanāsmēs, kā arī pilnsapulcēs. Atbilstības amatpersona piedalās visās sanāsmēs, kurās izskata šādus jautājumus:
 - a) tīkla piekļuves nosacījumi, kas noteikti Regulā (ES) 2024/1789, jo īpaši attiecībā uz tarifiem, trešo personu piekļuvi pakalpojumiem, jaudas sadali un pārslogdes vadību, pārredzamību, balansēšanu un sekundāriem tirgiem;
 - b) projekti, kas uzsākti, lai pārvades sistēma darbotos, tiktu uzturēta un attīstīta, tostarp ieguldījumi jaunos starpsavienojumos, jaudas paplašināšanā un esošo jaudu optimizācijā;
 - c) enerģijas pirkšana vai pārdošana pārvades sistēmas darbības vajadzībām.
9. Atbilstības amatpersona uzrauga pārvades sistēmas operatora atbilstību 40. pantam.
10. Atbilstības amatpersonai ir piekļuve visiem pārvades sistēmas operatora attiecīgajiem datiem un birojiem, un visai informācijai, kas vajadzīga tās pienākumu izpildei.
11. Uzraudzības struktūra pēc regulatīvās iestādes apstiprinājuma var atlaist no amata atbilstības amatpersonu. Tā atlaiž atbilstības amatpersonu pēc regulatīvās iestādes pieprasījuma neatkarības vai profesionālo spēju trūkuma dēļ.
12. Atbilstības amatpersonai bez iepriekšēja paziņojuma ir piekļuve pārvades sistēmas operatora birojiem.

4. iedaļa

ūdeņraža tīklu operatoru nodalīšana

68. pants

Ūdeņraža pārvades tīklu operatoru nodalīšana

1. Dalībvalstis nodrošina, ka no 2026. gada 5. augusta ūdeņraža pārvades tīklu operatorus nodala saskaņā ar 60. panta noteikumiem par dabasgāzes pārvades sistēmu operatoriem.
2. Šajā pantā, šīs Direktīvas 46. un 60. pantā un Direktīvas (ES) 2019/944 35. un 43. pantā ražošana vai piegāde ietver ūdeņraža ražošanu un piegādi un "pārvade" ietver ūdeņraža transportēšanu.
3. Dalībvalsts var nolemt nepiemērot šā panta 1. punktu ūdeņraža pārvades tīkliem, kas pieder vertikāli integrētam uzņēmumam. Šādā gadījumā attiecīgā dalībvalsts norīko neatkarīgu ūdeņraža pārvades tīkla operatoru, kas nodalīts saskaņā ar 61. panta noteikumiem par neatkarīgiem dabasgāzes sistēmu operatoriem. Ūdeņraža pārvades tīklu operatori un dabasgāzes pārvades sistēmu operatori, kas nodalīti saskaņā ar 60. panta 1. punktu, var darboties kā neatkarīgi ūdeņraža pārvades tīklu operatori, ievērojot 69. pantā noteiktās prasības.
4. Ja ūdeņraža pārvades tīkls pieder vienam vai vairākiem sertificētiem dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem vai ja 2024. gada 4. augustā ūdeņraža pārvades tīkls pieder vertikāli integrētam uzņēmumam, kurš nodarbojas ar ūdeņraža ražošanu vai piegādi, dalībvalstis var nolemt nepiemērot šā panta 1. punktu un norīkot struktūru, ko pilnībā kontrolē pārvades sistēmas operators vai kopīgi kontrolē divi vai vairāki pārvades sistēmas operatori, vai pilnībā kontrolē vertikāli integrētais uzņēmums, kurš nodarbojas ar ūdeņraža ražošanu vai piegādi, par integrētu ūdeņraža pārvades tīkla operatoru, kas nodalīts saskaņā ar šīs nodaļas 3. iedaļas noteikumiem par neatkarīgiem dabasgāzes pārvades operatoriem.

Neatkarīgi no šā punkta pirmās daļas, ja dalībvalsts ir piešķirusi atkāpi no 69. panta prasībām, ievērojot minētā panta 2. punktu, un ūdeņraža pārvades tīkls pieder vienam vai vairākiem sertificētiem dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem, kuri nodalīti saskaņā ar IX nodaļas 3. iedaļas noteikumiem par neatkarīgiem dabasgāzes pārvades operatoriem, dalībvalstis var nolemt nepiemērot šā panta 1. punktu un norīkot minēto struktūru vai struktūru, ko kontrolē divi vai vairāki pārvades sistēmas operatori, par integrētu ūdeņraža pārvades tīkla operatoru, kas nodalīts saskaņā ar IX nodaļas 3. iedaļas noteikumiem par neatkarīgiem dabasgāzes pārvades operatoriem.

Ja uzņēmums ietver pārvades sistēmas operatoru, kas nodalīts saskaņā ar 60. panta 1. punktu, un integrētu ūdeņraža pārvades tīkla operatoru, minētais uzņēmums var nodarboties ar ūdeņraža ražošanu vai piegādi, bet ne ar dabasgāzes vai elektroenerģijas ražošanu vai piegādi. Ja šāds uzņēmums iesaistās ūdeņraža ražošanā vai piegādē, dabasgāzes pārvades sistēmas operators ievēro IX nodaļas 3. iedaļā noteiktās prasības, un uzņēmums un visas tā daļas nerezervē un neizmanto jaudas tiesības ievadīt ūdeņradi uzņēmuma vadītā dabasgāzes pārvades vai sadales sistēmā.

5. Ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem piemēro 72. panta noteikumus, kas piemērojami pārvades sistēmu operatoriem.

69. pants

Ūdeņraža pārvades tīklu operatoru horizontāla nodalīšana

1. Ja ūdeņraža pārvades tīkla operators ir daļa no uzņēmuma, kas nodarbojas ar dabasgāzes vai elektroenerģijas pārvadi vai sadali, tas ir neatkarīgs vismaz savas juridiskās formas ziņā.
2. Pamatojoties uz publiski pieejamu pozitīvu izmaksu un ieguvumu analīzi, dalībvalstis ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem var piešķirt atkāpes no 1. punkta prasībām, ja regulatīvā iestāde sniedz pozitīvu novērtējumu saskaņā ar 4. punktu.

3. Atkāpes, kas piešķirtas saskaņā ar 2. punktu, publicē un paziņo Komisijai kopā ar 4. punktā minēto attiecīgo novērtējumu, vienlaikus saglabājot komerciāli sensitīvas informācijas konfidencialitāti.

4. Brīdī, kad tiek piešķirta atkāpe saskaņā ar 2. punktu, un pēc tam vismaz reizi septiņos gados vai pēc Komisijas pamatota pieprasījuma tās dalībvalsts regulatīvā iestāde, kura piešķir atkāpi, publicē novērtējumu par atkāpes ietekmi uz pārredzamību, šķērssubsīdijām, tīkla tarifiem un pārrobežu tirdzniecību. Šādā novērtējumā iekļauj vismaz laika grafiku paredzamajai aktīvu pārvešanai no dabasgāzes sektora uz ūdeņraža sektoru.

Ja regulatīvā iestāde, pamatojoties uz novērtējumu, secina, ka atkāpes turpmāka piemērošana negatīvi ietekmētu pārredzamību, šķērssubsīdijas, tīkla tarifiem un pārrobežu tirdzniecību, vai ja ir pabeigta aktīvu pārvešana no dabasgāzes sektora uz ūdeņraža sektoru, dalībvalsts atkāpi atsauc.

5. Atkāpjoties no 2., 3. un 4. punkta, Igaunija, Latvija un Lietuva ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem var piešķirt atkāpes no 1. punkta prasībām. Par visām šādām atkāpēm ziņo Komisijai, un tās zaudē spēku līdz 2030. gada 31. decembrim. Pēc tam, kad atkāpe, kas piešķirta saskaņā ar šo punktu, zaudē spēku, Igaunija, Latvija un Lietuva var piešķirt atkāpes, ievērojot 2., 3. un 4. punktu.

70. pants

Ūdeņraža tīklu operatoru atsevišķa uzskaitē

Dalībvalstis nodrošina, ka ūdeņraža tīklu operatoru uzskaitē tiek veikta saskaņā ar 75. pantu.

5. iedaļa

Pārvades sistēmu operatoru un ūdeņraža pārvades tīklu operatoru norīkošana un sertifikācija

71. pants

Pārvades sistēmu operatoru un ūdeņraža pārvades tīklu operatoru norīkošana un sertifikācija

1. Pirms uzņēmumu apstiprina un norīko par pārvades sistēmas operatoru vai ūdeņraža pārvades tīkla operatoru, to sertificē saskaņā ar šā panta 4., 5. un 6. punktu un Regulas (ES) 2024/1789 14. pantu.

2. Uzņēmumus, ko regulatīvā iestāde saskaņā ar turpmāk izklāstīto sertifikācijas procedūru sertificējusi kā atbilstošus 60. vai 68. panta prasībām, dalībvalstis apstiprina un norīko par pārvades sistēmu operatoriem vai ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem. Pārvades sistēmu operatorus un ūdeņraža pārvades tīklu operatorus dara zināmus Komisijai un publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

3. Sertificēti uzņēmumi regulatīvajai iestādei ziņo par visiem plānotajiem darījumiem, kuru dēļ varētu būt vajadzība atkārtoti izvērtēt viņu atbilstību 60. vai 68. panta prasībām.

4. Regulatīvās iestādes uzrauga sertificētu uzņēmumu pastāvīgu atbilstību 60. vai 68. panta prasībām. Tās sāk sertifikācijas procedūru atbilstības nodrošināšanai:

- a) ja tās saņem sertificēta uzņēmuma paziņojumu atbilstīgi 3. punktam;
- b) pēc savas iniciatīvas, ja tās ir informētas, ka plānotās tiesību vai ietekmes izmaiņas sertificētos uzņēmumos vai pārvades sistēmu īpašniekos var radīt 60. vai 68. panta pārkāpumu, vai ja tām ir iemesls uzskatīt, ka šāds pārkāpums varētu būt noticis; vai
- c) pēc pamatota Komisijas pieprasījuma.

5. Regulatīvās iestādes pieņem lēmumu par pārvades sistēmas operatora vai udeņraža pārvades tīkla operatora sertifikāciju 100 darba dienu laikā no pārvades sistēmas operatora vai udeņraža pārvades tīkla operatora paziņojuma iesniegšanas dienas vai no Komisijas pieprasījuma dienas. Pēc šā termiņa beigām sertifikāciju uzskata par piešķirtu. Regulatīvās iestādes skaidri izteikts vai noklusējuma lēmums stājas spēkā vienīgi pēc 6. punktā izklāstītās procedūras pabeigšanas.

6. Skaidri izteiktu vai noklusējuma lēmumu par regulatīvā iestāde kopā ar visu atbilstīgo informāciju, kas saistīta ar šo lēmumu, bez kavēšanās paziņo Komisijai. Komisija rīkojas saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1789 14. pantā paredzēto procedūru.

7. Regulatīvās iestādes un Komisija no pārvades sistēmu operatoriem, udeņraža pārvades tīklu operatoriem un uzņēmumiem, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, var pieprasīt visu informāciju, kas tām vajadzīga šajā pantā paredzēto uzdevumu veikšanai.

8. Regulatīvās iestādes un Komisija ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli jutīgu informāciju.

72. pants

Sertifikācija attiecībā uz trešām valstīm

1. Ja sertifikāciju lūdz pārvades sistēmas īpašnieks, pārvades sistēmas operators, udeņraža pārvades tīkla operators vai udeņraža pārvades tīkla īpašnieks, kuru kontrolē kāda persona no trešās valsts, regulatīvā iestāde to dara zināmu Komisijai.

Regulatīvā iestāde arī tūlīt dara zināmus Komisijai visus apstākļus, kuru dēļ kāda persona no trešās valsts varētu iegūt kontroli pār kādu pārvades sistēmu, pārvades sistēmas operatoru, udeņraža pārvades tīklu vai udeņraža pārvades tīkla operatoru.

2. Pārvades sistēmas operators vai udeņraža pārvades tīkla operators regulatīvajai iestādei dara zināmus visus apstākļus, kādēļ kāda persona no trešās valsts varētu iegūt pārvades sistēmas, pārvades sistēmas operatora, udeņraža pārvades tīkla vai udeņraža pārvades tīkla operatora kontroli.

3. Regulatīvā iestāde pieņem projektu lēmumam par pārvades sistēmas operatora vai udeņraža pārvades tīkla operatora sertifikāciju 100 darba dienu laikā no pārvades sistēmas operatora vai udeņraža tīkla operatora paziņojuma iesniegšanas dienas. Tā atsaka sertifikāciju, ja nav pierādīts:

a) ka attiecīgais operators atbilst 60. vai 68. panta prasībām; un

b) regulatīvajai iestādei vai citai kompetentai dalībvalsts norīkotai iestādei, ka sertifikācijas piešķiršana neapdraudēs dalībvalstu un Savienības energoapgādes drošību vai būtiskās drošības intereses; izskatot šo jautājumu, regulatīvā iestāde vai cita norīkotā kompetentā iestāde ņem vērā:

i) Savienības tiesības un pienākumus pret attiecīgo trešo valsti, ko uzliek starptautiskās tiesības, tostarp jebkādu ar vienu vai vairākām trešām valstīm noslēgtu nolīgumu, kura līgumslēdzēja puse ir Savienība un kurā ir risināti ar energoapgādes drošību saistīti jautājumi;

ii) dalībvalstu tiesības un pienākumus pret attiecīgo trešo valsti, ko uzliek ar to noslēgti nolīgumi, ciktāl tie atbilst Savienības tiesību aktiem;

iii) īpašumtiesības, piegādi vai citas komerciālas attiecības, kas varētu negatīvi ietekmēt pārvades sistēmas īpašnieka, pārvades sistēmas operatora, udeņraža pārvades tīkla īpašnieka vai udeņraža pārvades tīkla operatora stimulus un spēju piegādāt dabasgāzi vai udeņradi dalībvalstij vai Savienībai;

iv) citus konkrētus lietas faktus un apstākļus un attiecīgo trešo valsti.

4. Regulatīvā iestāde lēmuma projektu nekavējoties dara zināmu Komisijai kopā ar visu attiecīgo informāciju par šo lēmumu.

5. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvā iestāde vai šā panta 3. punkta b) apakšpunktā minētā norīkotā kompetentā iestāde pirms lēmuma pieņemšanas par sertifikāciju lūdz Komisijas atzinumu par to, vai:

a) attiecīgais operators atbilst 60. vai 68. panta prasībām; un

b) sertifikācijas piešķiršana apdraudēs Savienības energoapgādes drošību.

6. Komisija izskata 5. punktā minēto lūgumu tūlīt pēc saņemšanas. 50 darba dienu laikā pēc lūguma saņemšanas Komisija sniedz atzinumu regulatīvajai iestādei vai norīkotajai kompetentajai iestādei, ja lūgumu iesniegusi šī iestāde.

Gatavojot atzinumu, Komisija var lūgt ACER, attiecīgās dalībvalsts un ieinteresēto personu viedokļus. Ja Komisija izsaka šādu lūgumu, 50 darba dienu termiņu pagarina par vēl 50 darba dienām.

Ja Komisija šā punkta pirmajā un otrajā daļā minētajā termiņā nesniedz atzinumu, uzskata, ka tai nav iebildumu pret regulatīvās iestādes lēmumu.

7. Izvērtējot, vai kontrole, ko īsteno kāda persona no trešās valsts, apdraudēs Savienības vai jebkuras dalībvalsts energoapgādes drošību vai būtiskās drošības intereses, Komisija ņem vērā:

a) konkrētus lietas faktus un attiecīgo trešo valsti, tostarp pierādījumus par attiecīgās trešās valsts ietekmi uz 3. punkta b) apakšpunkta iii) punktā aprakstīto situāciju; un

b) Savienības tiesības un pienākumus pret attiecīgo trešo valsti, ko uzliek starptautiskās tiesības, tostarp jebkādu ar vienu vai vairākām trešām valstīm noslēgtu nolīgumu, kura līgumslēdzēja puse ir Savienība un kurā ir risināti ar energoapgādes drošību saistīti jautājumi.

8. Regulatīvā iestāde pēc 6. punktā minētā 50 darba dienu termiņa beigām pieņem galīgo lēmumu par sertifikāciju. Pieņemot galīgo lēmumu, regulatīvā iestāde pilnībā ņem vērā Komisijas atzinumu. Dalībvalstij jebkurā gadījumā ir tiesības atteikt sertifikāciju, ja sertifikācijas piešķiršana apdraud attiecīgās dalībvalsts vai citas dalībvalsts energoapgādes drošību. Ja dalībvalsts, ievērojot 3. punkta b) apakšpunktu, ir norīkojusi citu kompetentu iestādi, tā var prasīt, lai regulatīvā iestāde galīgo lēmumu pieņem saskaņā ar attiecīgās kompetentās iestādes izvērtējumu. Regulatīvās iestādes galīgo lēmumu un Komisijas atzinumu publicē kopā. Ja galīgais lēmums atšķiras no Komisijas atzinuma, attiecīgā dalībvalsts sniedz un kopā ar minēto lēmumu publicē minētā lēmuma pamatojumu.

9. Šis pants neietekmē dalībvalstu tiesības atbilstīgi Savienības tiesību aktiem veikt savas juridiskās kontroles, lai sargātu leģitīmās intereses saistībā ar sabiedrisko kārtību.

10. Komisija tiek pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 90. pantu, lai papildinātu šo direktīvu, nosakot pamatnostādnes, kurās detalizēta procedūra, kas jāievēro, piemērojot šo pantu.

73. pants

Dabaszāzes krātuvju operatoru, ūdeņraža krātuvju, SDG objektu un ūdeņraža termināļu operatoru norīkošana

Dalībvalstis norīko vai paredz, ka uzņēmumi, kam pieder dabaszāzes krātuve, ūdeņraža krātuve, SDG objekti un ūdeņraža termināļi, norīko vienu vai vairākus šādas infrastruktūras operatorus uz laiku, ko dalībvalstis nosaka, ņemot vērā ar efektivitāti un ekonomisko līdzsvaru saistītus apsvērumus.

6. iedaļa

Atsevišķa uzskaitē un grāmatvedības pārredzamība

74. pants

Tiesības uz piekļuvi grāmatvedībai

1. Dalībvalstīm vai to norīkotām kompetentām iestādēm, tostarp regulatīvajām iestādēm un 32. panta 3. punktā minētajām domstarpību izšķiršanas iestādēm, ciktāl tas vajadzīgs to funkciju veikšanai, ir tiesības uz piekļuvi dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumu grāmatvedībai, kā noteikts 75. pantā.
2. Dalībvalstis un visas norīkotās kompetentās iestādes, tostarp regulatīvās iestādes un domstarpību izšķiršanas iestādes, ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli jutīgu informāciju. Dalībvalstis var paredzēt šādas informācijas izpaušanu, ja tas vajadzīgs, lai kompetentās iestādes varētu veikt savas funkcijas.

75. pants

Atsevišķa uzskaitē

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumos uzskaiti veic saskaņā ar 2. līdz 5. punktu.
2. Neatkarīgi no īpašumtiesību sistēmas vai juridiskās formas dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumi sagatavo, iesniedz revīzijai un publicē savus gada pārskatus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību normām par uzņēmumu ar ierobežotu atbildību gada pārskatiem, kuras ir pieņemtas atbilstīgi Direktīvai 2013/34/ES.

Uzņēmumi, kam juridiski nav pienākuma publicēt gada pārskatus, to eksemplāru glabā galvenajā birojā, kur tas ir publiski pieejams.

3. Uzņēmumi savā iekšējā grāmatvedībā atsevišķi uzskaita pārvades, sadales, SDG, ūdeņraža termināļu, dabasgāzes un ūdeņraža uzglabāšanas un ūdeņraža transportēšanas darbības, kā tas būtu jādara, ja attiecīgās darbības veiktu atsevišķi uzņēmumi, lai tādējādi izvairītos no diskriminācijas, šķērssubsidēšanas un konkurences izkropļošanas. Uzņēmumu infrastruktūras aktīvus iedala attiecīgajiem kontiem un regulējamo aktīvu bāzēm, nošķirot dabasgāzes, elektroenerģijas un ūdeņraža aktīvus, un minēto iedalījumu dara pārredzamu. Uzņēmumi arī veic konsolidējamu uzskaiti par citām darbībām, kas neattiecas uz pārvades, sadales, SDG, ūdeņraža termināļu, dabasgāzes vai ūdeņraža uzglabāšanas vai ūdeņraža transportēšanas darbībām. Uzskaitē norāda ieņēmumus no īpašumā esošas pārvades, sadales vai ūdeņraža sistēmas. Attiecīgā gadījumā uzņēmumi veic konsolidētu uzskaiti par citām darbībām, kas nav saistītas ar dabasgāzi un ūdeņradi. Iekšējā grāmatvedībā ietver bilanci un peļņas un zaudējumu pārskatu par katru darbību. Grāmatvedības nošķiršanas revīziju veic saskaņā ar 2. punkta noteikumiem un par to ziņo attiecīgajai regulatīvajai iestādei.

4. Veicot šā panta 2. punktā minēto revīziju, jo īpaši pārbauda šā panta 3. punktā minētā pienākuma ievērošanu attiecībā uz diskriminācijas un šķērssubsidēšanas nepieļaušanu. Neskarot Regulas (ES) 2024/1789 5. pantu, netiek veikta šķērssubsidēšana starp dabasgāzes sistēmas lietotājiem un ūdeņraža tīkla lietotājiem.

5. Iekšējā grāmatvedībā uzņēmumi precīzē noteikumus par aktīvu un pasīvu, izdevumu un ieņēmumu sadali, kā arī par amortizāciju, neskarot attiecīgās valsts grāmatvedības noteikumus, ko tie ievēro, gatavojot 3. punktā minētos atsevišķos pārskatus. Šos iekšējos noteikumus var grozīt vienīgi ārkārtas gadījumos. Minētos grozījumus paziņo regulatīvajai iestādei un pienācīgi pamato.

6. Gada pārskatu piezīmēs norāda visus konkrēta apjoma darījumus, kas veikti ar saistītiem uzņēmumiem.

X NODAĻA
REGULATĪVĀS IESTĀDES

76. pants

Regulatīvo iestāžu norīkošana un neatkarība

1. Katra dalībvalsts norīko vienu regulatīvo iestādi valsts līmenī.
2. Šā panta 1. punkts neliedz dalībvalstīs norīkot citas regulatīvās iestādes reģionu līmenī, ja vien tur ir viens vadošais pārstāvis Savienības mēroga pārstāvības un kontaktu nodrošināšanai ACER Regulatoru valdē, kā noteikts Regulas (ES) 2019/942 7. panta 1. punktā.
3. Atkāpjoties no šā panta 1. punkta, dalībvalsts var norīkot regulatīvās iestādes mazām sistēmām ģeogrāfiski nodalītā reģionā, kurā 2008. gadā patēriņš nepārsniedza 3 % no tās dalībvalsts kopējā patēriņa, kurā tā atrodas. Šī atkāpe neskar to, ka tiek iecelts viens vadošais pārstāvis Savienības līmeņa pārstāvības un kontaktu nodrošināšanai ACER Regulatoru valdē saskaņā ar Regulas (ES) 2019/942 7. panta 1. punktu.
4. Dalībvalstis garantē regulatīvās iestādes neatkarību un nodrošina, ka tā izmanto savas pilnvaras taisnīgi un pārredzami. Tādēļ dalībvalsts nodrošina, ka regulatīvā iestāde, veicot šajā direktīvā un saistītajos tiesību aktos paredzētos regulatīvos uzdevumus:
 - a) ir juridiski un funkcionāli neatkarīga no citām publiskām vai privātām struktūrām;
 - b) nodrošina, ka tās personāls un par tās vadību atbildīgās personas:
 - i) darbojas neatkarīgi no tirgus interesēm;
 - ii) veicot regulatīvus uzdevumus, neprasa un nepieņem tiešus norādījumus no valdības vai citām publiskām vai privātām struktūrām. Attiecīgos gadījumos šīs prasības neskar ciešu sadarbību ar citām attiecīgām valsts iestādēm vai valdības noteiktās vispārējās politikas nostādnes, kas nav saistītas ar 78. pantā noteiktajām regulatīvajām pilnvarām un uzdevumiem.
5. Lai aizsargātu regulatīvās iestādes neatkarību, dalībvalstis jo īpaši nodrošina, ka:
 - a) regulatīvā iestāde var pieņemt lēmumus neatkarīgi no politiskām struktūrām;
 - b) regulatīvajai iestādei ir visi nepieciešamie cilvēkresursi un finanšu resursi, kas tai vajadzīgi, lai efektīvi un lietderīgi pildītu savus pienākumus un īstenotu savas pilnvaras;
 - c) regulatīvajai iestādei ir atsevišķi ikgadēji budžeta piešķirumi un iespēja neatkarīgi īstenot minēto piešķirto budžetu;
 - d) regulatīvās iestādes valdes locekļus vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes augstāko vadību iecel uz noteiktu laiku no pieciem līdz septiņiem gadiem, un šo termiņu var pagarināt vienu reizi;
 - e) regulatīvās iestādes valdes locekļus vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes augstāko vadību iecel, pamatojoties uz objektīviem, pārredzamiem un publicētiem kritērijiem, izmantojot neatkarīgu un objektīvu procedūru, kas nodrošina, ka kandidātiem ir nepieciešamās prasmes un pieredze jebkādam attiecīgam amatam regulatīvajā iestādē;
 - f) ir spēkā noteikumi par interešu konfliktu, un regulatīvās iestādes valdes locekļu vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes augstākās vadības konfidencialitātes pienākumi nebeidzas līdz ar tiem piešķirtā pilnvaru termiņa beigām regulatīvajā iestādē;
 - g) regulatīvās iestādes valdes locekļus vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes augstāko vadību var atlaist tikai, pamatojoties uz iepriekšnoteiktiem pārredzamiem kritērijiem.

Attiecībā uz šā punkta pirmās daļas d) apakšpunktu dalībvalstis nodrošina atbilstīgu valdes vai augstākās vadības rotācijas sistēmu. Valdes locekļus vai, ja valdes nav, augstākās vadības locekļus var atbrīvot no amata pirms pilnvaru termiņa beigām vienīgi tad, ja viņi vairs neatbilst šajā pantā minētajiem nosacījumiem vai ir vainīgi attiecīgās valsts tiesību aktu pārkāpumā.

Dalībvalstis var paredzēt regulatīvo iestāžu gada pārskatu *ex post* kontroli, ko veic neatkarīgs revidents.

6. Komisija līdz 2026. gada 5. jūlijam un pēc tam reizi četros gados iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par valsts iestāžu atbilstību neatkarības principam, kā noteikts šajā pantā. Komisija šos ziņojumus dara publiski pieejamus.

77. pants

Regulatīvās iestādes vispārējie mērķi

Pildot šajā direktīvā noteiktos regulatīvos uzdevumus, regulatīvā iestāde veic visus piemērotos pasākumus, lai 78. pantā izklāstīto tās pienākumu un pilnvaru robežās ciešā sadarbībā ar citām atbilstīgām valsts iestādēm, tostarp konkurences iestādēm un attiecīgām kaimiņu dalībvalstu un kaimiņos esošo trešo valstu iestādēm, un neskarot to kompetenci, sekmētu šādu mērķu sasniegšanu:

- a) ciešā sadarbībā ar citu dalībvalstu regulatīvajām iestādēm Komisiju un ACER sekmēt Savienībā konkurētspējīgus, elastīgus, un drošus dabasgāzes, atjaunīgās gāzes, mazoglekļa gāzes un ūdeņraža iekšējos tirgus, kurš ilgtermiņā neapdraud vidi, kā arī nodrošināt atbilstošus apstākļus dabasgāzes un ūdeņraža tīklu efektīvai un uzticamai darbībai un veicināt energosistēmas integrāciju, ņemot vērā ilgtermiņa mērķus, tādējādi veicinot Savienības tiesību aktu konsekvētu, efektīvu un iedarbīgu piemērošanu nolūkā sasniegt Savienības mērķus klimata un enerģētikas jomā;
- b) attīstīt konkurējošus un pienācīgi funkcionējošus reģionālos pārrobežu tirgus Savienībā, lai sasniegtu a) punktā minēto mērķi;
- c) likvidēt ierobežojumus dabasgāzes un ūdeņraža tirdzniecībai starp dalībvalstīm, tostarp likvidēt ierobežojumus saistībā ar atšķirībām dabasgāzes un ūdeņraža kvalitātē vai ūdeņraža tilpumā, kas piemaisīts dabasgāzes sistēmā, vai saistībā ar ūdeņraža kvalitātes atšķirībām ūdeņraža sistēmā, attīstīt pieprasījumam atbilstīgas pārrobežu pārvades vai transportēšanas jaudas, lai apmierinātu pieprasījumu un palielinātu valstu tirgu integrāciju, nodrošinot Savienības savstarpēji savienotās dabasgāzes sistēmas vai Savienības ūdeņraža sistēmas sadarbību, kas var sekmēt dabasgāzes plūsmu visā Savienībā;
- d) iespējami rentablākā veidā, vienlaikus ņemot vērā principu “energoefektivitāte pirmajā vietā”, palīdzēt panākt uz patērētājiem orientētu drošu, uzticamu un efektīvu nediskriminējošu sistēmu izstrādi, kā arī veicināt sistēmu piemērotību un – atbilstīgi vispārīgiem enerģētikas un klimata politikas mērķiem – energoefektivitāti, kā arī gan liela un neliela apjoma gāzes ražošanas no atjaunīgiem avotiem, gan decentralizētās ražošanas integrāciju pārvades un sadales tīklos un to darbības veicināšanu saistībā ar citiem elektroenerģijas un siltumtīkliem;
- e) sekmēt jaunu ražošanas jaudu pieslēgšanu un piekļuvi tīklam, jo īpaši atceļot šķēršļus, kas varētu kavēt jaunu dalībnieku pieslēgšanu un piekļuvi no atjaunīgiem avotiem iegūtas gāzes un ūdeņraža tirgiem;
- f) nodrošināt īstermiņā un ilgtermiņā atbilstošu stimulu sistēmu operatoriem un sistēmu izmantotājiem palielināt sistēmas efektivitāti, jo īpaši energoefektivitāti, un sekmēt tirgus integrāciju;
- g) nodrošināt, ka lietotāji gūst labumu no valsts tirgus efektīvas darbības, sekmējot efektīvu konkurenci un palīdzot nodrošināt patērētāju augsta līmeņa aizsardzību ciešā sadarbībā ar attiecīgām patērētāju aizsardzības iestādēm un apspriežoties ar attiecīgajām patērētāju struktūrām;
- h) palīdzēt sasniegt augstus standartus attiecībā uz dabasgāzes universālo pakalpojumu, veicinot neaizsargāto lietotāju aizsardzību un nodrošinot piegādātāja maiņai nepieciešamo datu apmaiņas procesu atbilstību.

78. pants

Regulatīvās iestādes pienākumi un pilnvaras

1. Regulatīvajai iestādei ir šādi pienākumi:
 - a) atbilstīgi pārredzamiem kritērijiem noteikt vai apstiprināt pārvades vai sadales tarifus vai to aprēķināšanas metodiku, vai abus;
 - b) apstiprināt kopīgos scenārijus tīkla attīstības desmit gadu plāniem saskaņā ar 55. panta 2. punkta f) apakšpunktu, ja šādu apstiprinājumu paredz dalībvalsts;
 - c) noteikt vai apstiprināt udeņraža tīkla piekļuves tarifus vai to aprēķināšanas metodiku, vai abus, neskarot dalībvalsts lēmumus, kas pieņemti, ievērojot 35. panta 4. punktu;
 - d) saskaņā ar pārredzamiem kritērijiem, noteikt vai apstiprināt:
 - i) īpašās maksas vai finanšu pārveduma apmēru un ilgumu vai to aprēķināšanas metodiku, vai abus;
 - ii) pārvesto aktīvu vērtību un rezultātā radušās iespējamās peļņas un zaudējumu saņēmēju; un
 - iii) iemaksu iedalīšanu īpašajā maksā;
 - e) nodrošināt, ka pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori un, attiecīgā gadījumā, sistēmu īpašnieki, kā arī udeņraža tīklu operatori, jebkurš dabasgāzes un udeņraža uzņēmums un citi tirgus dalībnieki, pilda saistības, kas izriet no šīs direktīvas un Regulas (ES) 2024/1789, tīkla kodeksiem un vadlīnijām, kas pieņemtas, ievērojot Regulas (ES) 2024/1789 70., 71. un 72. pantu, Regulas (ES) 2017/1938 un citiem attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem, tostarp saistības, kas attiecas uz pārrobežu jautājumiem, kā arī ACER lēmumiem;
 - f) ciešā sadarbībā ar citām regulatīvajām iestādēm nodrošināt, ka ENTSO-G, Eiropas sadales sistēmu operatoru struktūra ("ES SSO struktūra"), kas izveidota saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 52.–57. pantu, un udeņraža tīklu operatoru Eiropas tīkls ("ENNOH"), kas izveidots saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1789 57. pantu, pilda saistības, kas izriet no šīs direktīvas un Regulas (ES) 2024/1789, tīkla kodeksiem un vadlīnijām, kas pieņemtas, ievērojot Regulas (ES) 2024/1789 70. līdz 74. pantu, un citiem attiecīgiem Savienības tiesību aktiem, tostarp saistības, kas attiecas uz pārrobežu jautājumiem, kā arī ACER lēmumiem, un kopīgi konstatēt, ja ENTSO-G, ES SSO struktūra, un ENNOH nepilda savas attiecīgās saistības; ja regulatīvās iestādes nav spējušas panākt vienošanos četru mēnešu laikā pēc tam, kad sākušās apspriedes nolūkā kopīgi konstatēt saistību nepildīšanu, jautājumu lēmuma pieņemšanai nodot ACER, ievērojot Regulas (ES) 2019/942 6. panta 10. punktu;
 - g) uzraudzīt gāzes kvalitātes attīstību un gāzes kvalitātes pārvaldību, ko īsteno pārvades sistēmu operatori un attiecīgā gadījumā sadales sistēmu operatori, tostarp uzraudzīt ar sistēmu operatoru veikto gāzes kvalitātes pārvaldību saistīto izmaksu attīstību un norises saistībā ar udeņraža piemaisīšanu un atdalīšanu dabasgāzes sistēmā, ko veic dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operatori un SDG objektu operatori, un ja dalībvalstī cita kompetentā iestāde ir pilnvarota vākt šo informāciju, minētā kompetentā iestāde šo informāciju dara zināmu regulatīvajai iestādei;
 - h) attiecīgā gadījumā uzraudzīt udeņraža kvalitātes attīstību un tīklu operatoru īstenoto udeņraža kvalitātes pārvaldību, kā minēts 50. pantā, tostarp uzraudzīt ar udeņraža kvalitātes pārvaldību saistīto izmaksu attīstību;
 - i) apstiprinot īpašās maksas Regulas (ES) 2024/1789 5. panta nozīmē, ņemt vērā to udeņraža transportēšanas infrastruktūras attīstības plānu pārbaudi un novērtējumu, kurus udeņraža tīklu operatori iesnieguši, ievērojot šīs direktīvas 55. un 56. pantu,
 - j) saistībā ar pārrobežu jautājumiem sadarboties ar attiecīgo dalībvalstu regulatīvo iestādi vai iestādēm un ACER, jo īpaši, piedaloties ACER Regulatoru valdes darbā saskaņā ar Regulas (ES) 2019/942 21. pantu. Attiecībā uz infrastruktūru uz trešo valsti un no tās regulatīvā iestāde dalībvalstī, kurā atrodas pirmais starpsavienojuma punkts ar dalībvalstu tīklu, var sadarboties ar attiecīgajām trešās valsts iestādēm pēc apspriešanās ar citu attiecīgo dalībvalstu regulatīvajām iestādēm, lai attiecībā uz minēto infrastruktūru nodrošinātu, ka šīs direktīvas noteikumi tiek konsekventi piemēroti dalībvalstu teritorijā;

- k) ievērot un izpildīt visus atbilstīgos juridiski saistošos ACER un Komisijas lēmumus;
- l) katru gadu ziņot par savu darbību un pienākumu izpildi attiecīgajām dalībvalsts iestādēm, ACER un Komisijai, ziņojumos ietverot veiktos pasākumus un panāktos rezultātus attiecībā uz katru šajā pantā uzskaitīto uzdevumu;
- m) nodrošināt to, ka netiek veikta pārvades, sadales, ūdeņraža transportēšanas, dabasgāzes un ūdeņraža uzglabāšanas, SDG un ūdeņraža termināļu un dabasgāzes un ūdeņraža piegādes darbību šķērssubsidēšana, neskarot Regulas (ES) 2024/1789 5. panta 2. punktu;
- n) pārraudzīt pārvades sistēmu operatoru un ūdeņraža pārvades tīklu operatoru ieguldījumu plānus, savā gada ziņojumā ietvert pārvades sistēmu operatoru un ūdeņraža pārvades tīklu operatoru ieguldījumu plānu novērtējumu attiecībā uz to atbilstību Savienības tīkla attīstības plāniem, kas minēti Regulas (ES) 2024/1789 32. un 60. pantā, un minētajos izvērtējumos iekļaujot ieteikumus par minēto ieguldījumu plānu grozījumiem;
- o) pārraudzīt tīkla drošības un uzticamības noteikumu ievērošanu un darbības rezultātu atbilstību, kā arī noteikt vai apstiprināt pakalpojumu un piegādes kvalitātes standartus un prasības vai arī veikt šos uzdevumus kopā ar citām kompetentām iestādēm;
- p) pārraudzīt pārredzamības līmeni, tostarp saistībā ar vairumtirdzniecības cenām, un nodrošināt, ka dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumi ievēro pārredzamības pienākumus;
- q) pārraudzīt tirgus atvērtības līmeni un efektivitāti, un konkurenci vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, tostarp saistībā ar dabasgāzes un ūdeņraža biržām, cenām mājāsaimniecību lietotājiem, arī priekšapmaksas sistēmām, piedāvājumu pārredzamību, cenu kāpumus un to ietekmi uz vairumtirdzniecības un patēriņa cenām, attiecību starp mājāsaimniecību cenām un vairumtirdzniecības cenām, piegādātāju maiņas maksām, maksām par atteikšanos no pieslēguma, maksām par uzturēšanas pakalpojumiem un to īstenošanu un sūdzībām no mājāsaimniecību lietotājiem, kā arī konkurences kropļojumiem vai ierobežojumiem, tostarp, sniedzot attiecīgu informāciju, un darot zināmus attiecīgos gadījumus attiecīgajām konkurences iestādēm, jo īpaši attiecībā uz neaizsargātiem lietotājiem, kurus skar enerģijas nabadzība;
- r) uzraudzīt ierobežojošu līgumisku praksi, tostarp ekskluzīvu tiesību klauzulas, kuras lieliem lietotājiem, kas nav mājāsaimniecību lietotāji, var liegt vai ierobežot izvēli vienlaikus slēgt līgumus ar vairāk nekā vienu piegādātāju. Attiecīgā gadījumā regulatīvās iestādes par šādu praksi informē valsts konkurences iestādes;
- s) ievērot līgumisko brīvību attiecībā uz ilgtermiņa līgumiem, ja tie atbilst Savienības tiesību aktiem, atbilst Savienības politikas virzieniem un palīdz sasniegt dekarbonizācijas mērķus, ar noteikumu, ka netiek slēgti ilgtermiņa līgumi par neattīrītās fosilās gāzes piegādi, kuru darbība beidzas vēlāk nekā 2049. gada 31. decembrī;
- t) pārraudzīt laiku, ko dabasgāzes pārvades un sadales sistēmu operatori vai ūdeņraža tīklu operatori patērē, lai izveidotu pieslēgumus un veiktu remontdarbus, ieskaitot tīkla pieslēgumu pieprasījumus no biometāna ražotnēm;
- u) pārraudzīt un pārskatīt nosacījumus par piekļuvi dabasgāzes krātuvēm, saspiestas gāzes uzglabāšanas sistēmai un citiem palīgpakalpojumiem, kā paredzēts 33. vai 37. pantā, izņemot – gadījumā, kad piekļuves režīmu dabasgāzes krātuvēm nosaka, ievērojot 33. panta 3. punktu, – tarifu pārskatīšanu;
- v) kopā ar citām attiecīgām iestādēm palīdzēt nodrošināt patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu, tostarp I pielikumā minēto, efektivitāti un piemērošanu un jo īpaši novērtēt, vai pastāv šķēršļi, kas liedz lietotājiem izmantot savas tiesības, piemēram, uz piegādātāja maiņu, līguma izbeigšanu un piekļuvi strīdu ārpustiesas izšķiršanas mehānismiem;
- w) vismaz reizi gadā publicēt ieteikumus par piegādes cenu atbilstību 7. pantam un attiecīgā gadījumā nosūtīt tos konkurences iestādēm;
- x) nodrošināt nediskriminējošu piekļuvi lietotāju patēriņa datiem, valsts līmenī nodrošināt neobligātu saskaņotu un viegli saprotamu formātu patēriņa datiem un nodrošināt visiem lietotājiem tūlītēju piekļuvi šādiem datiem saskaņā ar 23. un 24. pantu;

- y) pārraudzīt, kā īsteno noteikumus par pārvades sistēmu operatoru, sadales sistēmu operatoru, ūdeņraža tīklu operatoru, piegādātāju un lietotāju un citu tirgus dalībnieku tiesībām un pienākumiem, ievērojot Regulu (ES) 2024/1789;
- z) pārraudzīt, vai pareizi piemēro kritērijus, kā noteikt dabasgāzes krātuves atbilstību 33. panta 3. vai 4. punktam;
- aa) pārraudzīt 83. pantā minēto aizsardzības pasākumu īstenošanu;
- bb) veicināt datu apmaiņas procesu savietojamību attiecībā uz svarīgākajām tirgus norisēm reģionālā līmenī;
- cc) īstenot tīkla kodeksus un vadlīnijas, kas pieņemti, ievērojot Regulas (ES) 2024/1789 70.–74. pantu, izmantojot valsts pasākumus vai, ja tas nepieciešams, koordinētus reģionālus vai Savienības mēroga pasākumus;
- dd) nodrošināt atvērtu, pārredzamu, efektīvu un iekļaujošu procesu valsts tīkla attīstības desmit gadu plāna izstrādei saskaņā ar 55. pantā noteiktajām prasībām, ūdeņraža sadales tīkla attīstības plāna izstrādei saskaņā ar 56. pantā noteiktajām prasībām un attiecīgā gadījumā – tīkla izņemšanas no ekspluatācijas plāna izstrādei saskaņā ar 57. pantā noteiktajām prasībām;
- ee) apstiprināt un grozīt 55. pantā un attiecīgā gadījumā 57. pantā minēto tīkla attīstības plānus;
- ff) pārbaudīt un attiecīgā gadījumā pieprasīt veikt grozījumus ūdeņraža sadales tīkla attīstības plānā, kas minēts 56. panta 4. punktā, ja dalībvalsts ir paredzējusi šādu uzdevumu, ievērojot minētā panta 6. punktu;
- gg) sagatavot pamatnostādnes, kā minēts 57. panta 6. punktā, kurās ietverti kritēriji un metodika strukturālai pieejai dabasgāzes sadales tīkla daļu izņemšanai no ekspluatācijas un kurās ņemtas vērā izņemšanas no ekspluatācijas izmaksas un specifiskais gadījums, kad minētie aktīvi varētu būt jāizņem no ekspluatācijas pirms ir beidzies to sākotnēji prognozētais aprites cikls, un kurās sniegti norādījumi par tarifu noteikšanu šādos gadījumos;
- hh) pārraudzīt salīdzināšanas tīmekļa vietņu, tostarp 14. panta kritērijiem atbilstošu salīdzināšanas rīku, pieejamību;
- ii) pārraudzīt nepamatotu šķēršļu un ierobežojumu atcelšanu pašražotas atjaunīgās dabasgāzes patēriņa attīstībai;
- jj) izpildīt citus pienākumus, kas regulatīvajai iestādei uzticēti, ievērojot šo direktīvu un Regulu (ES) 2024/1789.

2. Ja dalībvalsts tā noteikusi, 1. punktā izklāstītos pārraudzības pienākumus var veikt citas iestādes, kas nav regulatīvā iestāde. Tādā gadījumā informāciju, ko gūst no šādas pārraudzības, pēc iespējas drīz dara pieejamu regulatīvajai iestādei.

Rīkojoties neatkarīgi, neskarot to īpašās kompetences un saskaņā ar labāka regulējuma principiem, regulatīvā iestāde, veicot 1. punktā izklāstītos pienākumus, attiecīgā gadījumā apspriežas ar dabasgāzes pārvades sistēmu un ūdeņraža tīklu operatoriem un attiecīgā gadījumā cieši sadarbojas ar citām attiecīgām valsts iestādēm.

Apstiprinājumi, ko regulatīvā iestāde vai ACER sniedz saskaņā ar šo direktīvu, neskar attiecīgi pamatotu regulatīvās iestādes pilnvaru īstenošanu nākotnē saskaņā ar šo pantu vai sankcijas, ko piemēro citas attiecīgās iestādes vai Komisija.

3. Ja, ievērojot 61. pantu vai 68. pantu, ir norīkots neatkarīgs sistēmas operators vai neatkarīgs ūdeņraža pārvades tīkla operators, tad papildus uzdevumiem, kādi tai ir saskaņā ar šā panta 1. punktu, regulatīvā iestāde:

- a) pārbauda, kā pārvades sistēmas īpašnieks, neatkarīgais sistēmas operators vai ūdeņraža pārvades tīkla īpašnieks un neatkarīgais ūdeņraža pārvades tīkla operators pilda tiem šajā direktīvā paredzētos pienākumus, un saskaņā ar 4. punkta d) apakšpunktu piemēro sankcijas par neizpildi;

- b) pārbauda attiecības un saziņu starp neatkarīgo sistēmas operatoru un pārvades sistēmas īpašnieku vai starp ūdeņraža pārvades tīkla īpašnieku un neatkarīgo ūdeņraža pārvades tīkla operatoru, lai nodrošinātu neatkarīgā sistēmas operatora vai neatkarīgā ūdeņraža pārvades tīkla operatora saistību izpildi, un jo īpaši apstiprina līgumus un darbojas kā domstarpību izšķiršanas iestāde starp neatkarīgo sistēmas operatoru un pārvades sistēmas īpašnieku vai starp ūdeņraža pārvades tīkla īpašnieku un neatkarīgo ūdeņraža pārvades tīkla operatoru attiecībā uz sūdzībām, ko saskaņā ar 11. punktu iesniegusi kāda no pusēm;
- c) neskarot 61. panta 2. punkta c) apakšpunktā noteikto procedūru, attiecībā uz pirmo tīkla attīstības desmit gadu plānu apstiprina ieguldījumu plānus un tīkla attīstības daudzgadu plānu, ko katru gadu iesniedz neatkarīgais sistēmas operators vai neatkarīgais ūdeņraža pārvades tīkla operators;
- d) nodrošina, ka neatkarīgā sistēmas operatora vai neatkarīgā ūdeņraža tīkla operatora iekasētās tīkla piekļuves tarīfos noteiktās maksas ietver atlīdzību tīkla īpašniekam vai īpašniekiem, kas nodrošina pienācīgu atdevi no tīkla aktīviem un no jauniem ieguldījumiem tajā, ja vien tie ir ekonomiski un efektīvi integrējušies;
- e) ir pilnvarota veikt pārbaudes, tostarp bez iepriekšēja paziņojuma, pārvades sistēmas īpašnieka un neatkarīgā sistēmas operatora vai ūdeņraža pārvades tīkla īpašnieka un neatkarīgā ūdeņraža pārvades tīkla operatora telpās.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvajām iestādēm ir piešķirtas vajadzīgās pilnvaras, lai tās varētu efektīvi un bez kavēšanās veikt 1., 3. un 6. punktā minētos pienākumus. Tādēļ regulatīvajai iestādei ir vismaz šādas pilnvaras:

- a) pieņemt dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumiem saistošus lēmumus;
- b) analizēt dabasgāzes un ūdeņraža tirgu darbību, kā arī noteikt un piemērot jebkādas nepieciešamus un samērīgus pasākumus, lai veicinātu efektīvu konkurenci un nodrošinātu dabasgāzes un ūdeņraža tirgu pareizu darbību, un attiecīgā gadījumā, veicot izmeklēšanu saistībā ar konkurences tiesību aktiem, sadarboties ar valsts konkurences iestādi un finanšu tirgus regulatoriem vai Komisiju;
- c) pieprasīt no dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumiem informāciju, kas vajadzīga tās uzdevumu veikšanai, tostarp pamatojumu atteikumam piešķirt piekļuvi trešām personām un informāciju par pasākumiem, kas vajadzīgi tīkla pastiprināšanai;
- d) piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas dabasgāzes un ūdeņraža uzņēmumiem, kas nepilda saistības, kuras izriet no šīs direktīvas vai no juridiski saistošiem regulatīvās iestādes vai ACER lēmumiem, vai ierosināt, lai kompetenta tiesa piemēro šādas sankcijas, tostarp pilnvaras noteikt vai ierosināt noteikt, attiecīgi, pārvades sistēmas operatoram, ūdeņraža tīkla operatoram vai vertikāli integrētam uzņēmumam sankcijas līdz pat 10 % apjomā no pārvades sistēmas operatora vai ūdeņraža tīkla operatora gada apgrozījuma vai līdz pat 10 % apjomā no vertikāli integrēta uzņēmuma gada apgrozījuma, ja tie neievēro šajā direktīvā noteiktos attiecīgos pienākumus;
- e) atbilstīgas tiesības veikt izmeklēšanu un attiecīgas pilnvaras izšķirt domstarpības, ievērojot 11. un 12. punktu.

5. Regulatīvajai iestādei, kas atrodas dalībvalstī, kurā atrodas ENTSO-G, ENNOH vai ES SSO struktūras mītne, ir pilnvaras piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas minētajām struktūrām, ja tās nepilda savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu, Regulu (ES) 2024/1789 vai jebkādiem attiecīgiem juridiski saistošiem regulatīvās iestādes vai ACER lēmumiem, vai ierosināt, lai šādas sankcijas piemēro kompetenta tiesa.

6. Ja saskaņā ar IX nodaļas 3. iedaļu ir norīkots neatkarīgs pārvades operators vai integrēta ūdeņraža pārvades tīkla operators, tad papildus pienākumiem un pilnvarām, kādas tai ir saskaņā ar šā panta 1. un 4. punktu, regulatīvajai iestādei piešķir vismaz šādus pienākumus un pilnvaras:

- a) ievērojot 4. punkta d) apakšpunktu, piemērot sankcijas par diskriminējošu rīcību vertikāli integrēta uzņēmuma labā;
- b) uzraudzīt saziņu starp pārvades sistēmas operatoru vai integrēta ūdeņraža pārvades tīkla operatoru un vertikāli integrētu uzņēmumu, nodrošinot pārvades sistēmas operatora vai integrētā ūdeņraža pārvades tīkla operatora atbilstību pienākumiem;

- c) darboties kā domstarpību izšķiršanas iestādei starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru vai integrētā ūdeņraža pārvades tīkla operatoru attiecībā uz sūdzībām, kas iesniegtas saskaņā ar 11. punktu;
- d) uzraudzīt tirdzniecības un finanšu attiecības, tostarp pārvades sistēmas operatora vai integrētā ūdeņraža pārvades tīkla operatora un vertikāli integrēta uzņēmuma aizņēmumus;
- e) apstiprināt visus tirdzniecības un finansiālus nolīgumus starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru vai integrēto ūdeņraža pārvades tīkla operatoru, ja vien tie atbilst tirgus noteikumiem;
- f) lūgt vertikāli integrētam uzņēmumam sniegt paskaidrojumu, kad to atbilstīgi 67. panta 4. punktam ir informējusi atbilstības amatpersona, jo īpaši ietverot pierādījumus tam, ka nav notikusi nekāda diskriminējoša rīcība par labu vertikāli integrētam uzņēmumam;
- g) veikt pārbaudes, tostarp iepriekš nepaziņotas, vertikāli integrēta uzņēmuma un pārvades sistēmas īpašnieka vai integrētā ūdeņraža pārvades tīkla operatora telpās;
- h) ja pārvades sistēmas operators vai integrētā ūdeņraža pārvades tīkla operators nepārtraukti pārkāpj šajā direktīvā noteiktos pienākumus – jo īpaši attiecībā uz atkārtotu diskriminējošu rīcību par labu vertikāli integrētam uzņēmumam – piešķirt visus vai konkrētus pārvades sistēmas operatora vai neatkarīgā ūdeņraža pārvades tīkla operatora pienākumus neatkarīgam sistēmas operatoram vai integrētā ūdeņraža tīkla operatoram, kas norīkots atbilstīgi 68. pantam.

7. Regulatīvo iestāžu kompetencē ir noteikt vai pietiekamu laiku pirms tās stāšanās spēkā apstiprināt vismaz tādu metodiku, ko izmanto, lai aprēķinātu vai paredzētu noteikumus un nosacījumus attiecībā uz:

- a) pieslēgumu un piekļuvi valsts dabasgāzes tīkliem, tostarp pārvades un sadales tarifiem, un noteikumiem un tarifiem, kas attiecas uz piekļuvi SDG objektiem, lai šie tarifi vai metodika ļautu veikt visus vajadzīgos ieguldījumus tīklos un SDG objektos, lai nodrošinātu tīklu un SDG objektu dzīvotspēju;
- b) pieslēgumu un piekļuvi valsts ūdeņraža tīkliem, tostarp attiecīgos gadījumos – ūdeņraža tīkla tarifiem, un noteikumiem un nosacījumiem un tarifiem, kas attiecas uz piekļuvi ūdeņraža krātuvēm un ūdeņraža termināļiem;
- c) balansēšanas pakalpojumu nodrošināšanu, kurus sniedz visekonomiskākajā veidā, lai nodrošinātu pienācīgus stimulus tīkla izmantotājiem, lai balansētu to jaudu un patēriņu taisnīgi un nediskriminējoši, un to pamatojoties uz objektīviem kritērijiem;
- d) īpašo maksu apstiprināšanu un uzraudzību saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1789 5. pantu;
- e) piekļuvi pārrobežu infrastruktūrai, tostarp jaudas sadalījuma un pārslodzes vadības procedūras.

8. Šā panta 7. punktā minēto metodiku vai noteikumus publicē.

9. Nosakot vai apstiprinot tarifus vai metodiku un balansēšanas pakalpojumus, kā minēts 7. punktā, regulatīvās iestādes nodrošina pārvades un sadales sistēmu operatoriem un, neskarot lēmumu, ko dalībvalsts pieņem, ievērojot 35. panta 4. punktu, ūdeņraža tīklu operatoriem atbilstīgus stimulus īstermiņā un ilgtermiņā palielināt efektivitāti, sekmēt tirgus integrāciju un piegādes drošību un atbalstīt attiecīgus pētniecības pasākumus.

10. Regulatīvās iestādes uzrauga gan pārslodzes vadību valstu pārvades tīklos un ūdeņraža pārvades tīklos, tostarp starpsavienotājus un ūdeņraža starpsavienotājus, gan arī pārslodzes vadības noteikumu īstenošanu. Šim nolūkam pārvades sistēmu operatori, ūdeņraža pārvades tīklu operatori vai tirgus dalībnieki iesniedz regulatīvajām iestādēm pārslodzes vadības noteikumus, tostarp par jaudas sadalījumu. Regulatīvās iestādes var prasīt izdarīt grozījumus šajos noteikumos.

79. pants

Lēmumi un sūdzības

1. Regulatīvās iestādes ir pilnvarotas vajadzības gadījumā prasīt dabasgāzes pārvades, dabasgāzes krātuvju, SDG un sadales sistēmu operatoriem, ūdeņraža krātuvju un termināļu operatoriem un ūdeņraža tīklu operatoriem grozīt noteikumus, tostarp šajā pantā minētos tarifus un metodiku, lai nodrošinātu to samērīgumu un nediskriminējošu piemērošanu. Ja piekļuves režīmu dabasgāzes krātuvēm nosaka saskaņā ar 33. panta 3. punktu, šajā uzdevumā neiekļauj tarifu modifikācijas. Ja piekļuves režīms ūdeņraža tīkliem, ūdeņraža iekārtām vai ūdeņraža krātuvēm ir balstīts uz vienošanos par trešo personu piekļuvi saskaņā ar 35. panta 4. punktu, 36. panta 1. punktu vai 37. panta 2. punktu, minētajā uzdevumā neiekļauj tarifu modifikācijas. Ja dabasgāzes pārvades un sadales tarifu un, attiecīgos gadījumos, ūdeņraža tīklu tarifu noteikšana kavējas, regulatīvajām iestādēm ir tiesības noteikt vai apstiprināt pārvades un sadales pagaidu tarifus vai metodiku un ūdeņraža tīkla tarifus vai metodiku un pieņemt lēmumu par atbilstīgiem kompensācijas pasākumiem tad, ja galīgie tarifi vai metodika atšķiras no šiem pagaidu tarifiem vai metodikas.
2. Visas personas, kam ir sūdzības par dabasgāzes pārvades, dabasgāzes krātuvju, SDG vai sadales sistēmas operatoriem vai ūdeņraža tīklu, krātuvju vai termināļu operatoriem saistībā ar šajā direktīvā noteiktajiem operatora pienākumiem, var iesniegt sūdzību regulatīvajai iestādei, kas – rīkojoties kā domstarpību izšķiršanas iestāde – pieņem lēmumu divos mēnešos pēc sūdzības saņemšanas. Šo termiņu var pagarināt par diviem mēnešiem, ja regulatīvā iestāde lūdz papildu informāciju. Šo pagarināto termiņu var vēl pagarināt, ja tam piekrīt sūdzības iesniedzējs. Regulatīvās iestādes lēmums ir saistošs, ja vien un kamēr tas netiek atcelts pārsūdzības kārtībā.
3. Ikvienu personu, ko skar attiecīgais lēmums un kam ir tiesības iesniegt sūdzību par lēmumu, kurš attiecas uz metodiku un pieņemts saskaņā ar šo pantu, vai – ja regulatīvajai iestādei ir pienākums apspriesties – par ierosinātajiem tarifiem vai metodiku, var divos mēnešos vai dalībvalstu noteiktā īsākā termiņā pēc lēmuma vai lēmuma priekšlikuma publicēšanas iesniegt sūdzību tā pārskatīšanas nolūkā. Šāda sūdzība neaptur lēmuma piemērošanu.
4. Dalībvalstis izveido atbilstīgus un efektīvus regulatīvos, kontroles un pārredzamības mehānismus, lai izvairītos no dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, jo īpaši, kaitējot patērētāju interesēm, un no cenu nosīšanas. Šajos mehānismos ņem vērā LESD noteikumus un jo īpaši tā 102. pantu.
5. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek veikti atbilstīgi pasākumi, tostarp administratīvu lietu vai kriminālprocesa sākšana atbilstīgi attiecīgās valsts tiesību aktiem, pret atbildīgajām fiziskām un juridiskām personām gadījumos, kad nav ievēroti šajā direktīvā paredzētie konfidencialitātes noteikumi.
6. Šā panta 2. un 3. punktā minētās sūdzības neskar pārsūdzības tiesību izmantošanu saskaņā ar Savienības vai attiecīgo valstu tiesību aktiem.
7. Regulatīvās iestādes savus lēmumus pilnībā pamato, lai ļautu tiesu iestādēm veikt pārskatīšanu. Lēmumiem jābūt publiski pieejamiem, vienlaikus nodrošinot komerciāli jutīgas informācijas konfidencialitāti.
8. Dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai puse, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm un no valdībām neatkarīgā struktūrā.

80. pants

Reģionālā sadarbība starp regulatīvajām iestādēm pārrobežu jautājumos

1. Regulatīvās iestādes savstarpēji un jo īpaši ACER cieši apspriežas un sadarbojas, kā arī savstarpēji un ACER sniedz vajadzīgo informāciju, lai veiktu šajā direktīvā paredzētos uzdevumus. Informācijas apmaiņas procesā iestāde, kas saņem informāciju, nodrošina tādu konfidencialitātes līmeni, kādu prasa informācijas nosūtītāja iestāde.
2. Regulatīvās iestādes sadarbojas vismaz reģionālā līmenī, lai:

- a) sekmētu operatīvu mehānismu izveidi, lai panāktu tīkla optimālu pārvaldību, veicinātu kopīgu dabasgāzes un ūdeņraža biržu izveidi un pārrobežu jaudu piešķiršanu un nodrošinātu pietiekamu starpsavienojuma jaudu, tostarp ar jauniem starpsavienojumiem, un lai reģionā un starp reģioniem varētu izvērst efektīvu konkurenci un uzlabotu piegādes drošību, nediskriminējot dažādu dalībvalstu piegādes uzņēmumus;
 - b) saskaņotu visu tīklu kodeksu izstrādi attiecīgajiem pārvades sistēmu operatoriem, ūdeņraža tīklu operatoriem un citiem tirgus dalībniekiem;
 - c) saskaņotu to noteikumu izstrādi, kas reglamentē pārslodzes vadību;
 - d) nodrošinātu to juridisko personu regulatīvo atbilstību, kuras pilda pārvades operatoru un tīklu operatoru uzdevumus pārrobežu vai reģionālā līmenī.
3. Regulatīvajām iestādēm ir tiesības savstarpēji slēgt sadarbības nolīgumus, lai veicinātu regulatīvo sadarbību.
4. Šā panta 2. punktā minētās darbības vajadzības gadījumā veic ciešā saziņā ar citām attiecīgām valsts iestādēm un neskarot to konkrētās kompetences.
5. Komisija tiek pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 90. pantu, lai papildinātu šo direktīvu, nosakot vadlīnijas attiecībā uz regulatīvo iestāžu pienākumu sadarboties savā starpā un ar ACER.
6. Regulatīvās iestādes vai attiecīgā gadījumā citas kompetentās iestādes var apspriesties un sadarboties ar attiecīgajām trešo valstu iestādēm, tostarp Enerģētikas kopienas līgumslēdzējām pusēm, saistībā ar dabasgāzes un ūdeņraža infrastruktūras uz trešām valstīm un no tām ekspluatāciju, lai attiecībā uz konkrēto infrastruktūru nodrošinātu, ka šī direktīva tiek konsekventi piemērota dalībvalsts teritorijā un teritoriālajā jūrā.

81. pants

Tīkla kodeksu un pamatnostādņu ievērošana

1. Jebkura regulatīvā iestāde un Komisija var lūgt ACER sniegt atzinumu par regulatīvās iestādes pieņemtā lēmuma atbilstību tīkla kodeksiem un pamatnostādņēm, kas pieņemtas, ievērojot šo direktīvu vai Regulu (ES) 2024/1789.
2. ACER trīs mēnešos no lūguma saņemšanas dienas sniedz atzinumu lūguma iesniedzējai regulatīvajai iestādei vai, attiecīgi, Komisijai un regulatīvajai iestādei, kas ir pieņēmusi attiecīgo lēmumu.
3. ACER attiecīgi informē Komisiju, ja regulatīvā iestāde, kas pieņēmusi attiecīgo lēmumu, neizpilda ACER atzinumu četros mēnešos no tā saņemšanas dienas.
4. Jebkura regulatīvā iestāde, ja tā uzskata, ka citas regulatīvās iestādes pieņemtais lēmums, kas ir nozīmīgs pārrobežu tirdzniecībai, neatbilst tīkla kodeksiem un pamatnostādņēm, kas pieņemtas, ievērojot šo direktīvu vai Regulu (ES) 2024/1789, var divos mēnešos no minētā lēmuma pieņemšanas informēt Komisiju.
5. Ja Komisija divos mēnešos pēc informācijas saņemšanas no ACER saskaņā ar 3. punktu vai no regulatīvās iestādes – saskaņā ar 4. punktu, vai pēc savas iniciatīvas trijos mēnešos pēc lēmuma pieņemšanas konstatē, ka regulatīvās iestādes pieņemtais lēmums liek nopietni apšaubīt tā atbilstību tīkla kodeksiem un pamatnostādņēm, kas pieņemtas, ievērojot šo direktīvu vai Regulu (ES) 2024/1789, Komisija var pieņemt lēmumu lietu izskatīt sīkāk. Tādā gadījumā Komisija aicina attiecīgo regulatīvo iestādi un procedūrā iesaistītās puses iesniegt apsvērumus.
6. Ja Komisija pieņem lēmumu izskatīt lietu saskaņā ar 5. punktu, tā četros mēnešos pēc minētā lēmuma pieņemšanas pieņem galīgu lēmumu:
 - a) neiebilst pret regulatīvās iestādes lēmumu; vai

b) pieprasīt attiecīgajai regulatīvajai iestādei atcelt savu lēmumu, pamatojoties uz to, ka nav ievēroti tīkla kodeksi un pamatnostādnes.

7. Ja Komisija nav pieņēmusi lēmumu izskatīt šo lietu sīkāk vai galīgo lēmumu 5. un 6. punktā noteiktajos termiņos, uzskata, ka Komisija neiebilst pret regulatīvās iestādes lēmumu.

8. Regulatīvā iestāde divos mēnešos izpilda Komisijas lēmumu atcelt lēmumu un attiecīgi informē Komisiju.

9. Komisija tiek pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 90. pantu, lai papildinātu šo direktīvu, nosakot pamatnostādnes, kurās detalizēta procedūra, kas jāievēro, piemērojot šo pantu.

82. pants

Lietvedība

1. Dalībvalstis prasa, lai piegādes uzņēmumi vismaz piecus gadus glabā pieejamu valsts iestādēm, tostarp regulatīvajai iestādei un valsts konkurences iestādēm, un Komisijai to attiecīgo uzdevumu veikšanai, atbilstīgus datus par visiem notikušiem dabas gāzes un ūdeņraža piegādes līgumu un dabas gāzes un ūdeņraža atvasināto instrumentu darījumiem ar vairumlietotājiem un pārvades sistēmu operatoriem, ar dabasgāzes krātuvju un SDG operatoriem, kā arī ūdeņraža tīklu, krātuvju un termināļu operatoriem.

2. Minētie dati ietver informāciju par darījuma ilgumu, piegādes un līguma izpildes noteikumiem, enerģijas apjomu, izpildes dienu un laiku, darījumu cenām un attiecīgā vairumlietotāja pārvades cenām un identifikācijas datiem, kā arī konkrētas ziņas par visiem neizpildītajiem dabas gāzes un ūdeņraža piegādes līgumiem un dabasgāzes un ūdeņraža atvasinātajiem instrumentiem.

3. Regulatīvā iestāde var nolemt sniegt daļu informācijas citiem tirgus dalībniekiem ar noteikumu, ka netiek atklāta komerciāli jutīga informācija par konkrētiem tirgus dalībniekiem vai atsevišķiem darījumiem. Šo punktu nepiemēro informācijai par finanšu instrumentiem, uz ko attiecas Direktīva 2014/65/ES.

4. Komisija tiek pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 90. pantu, lai papildinātu šo direktīvu, nosakot pamatnostādnes, ar kurām nosaka lietvedības metodes un kārtību, kā arī saglabājamo datu formātu un saturu.

5. Attiecībā uz dabasgāzes un ūdeņraža atvasināto instrumentu darījumiem starp piegādes uzņēmumiem un vairumlietotājiem un dabasgāzes pārvades sistēmu operatoriem, dabasgāzes krātuvju un operatoriem, kā arī ūdeņraža tīklu, krātuvju un termināļu operatoriem šo pantu piemēro vienīgi tad, kad Komisija ir pieņēmusi 4. punktā minētās pamatnostādnes.

6. Struktūrām, uz ko attiecas Direktīva 2014/65/ES, šis pants nerada papildu saistības pret šā panta 1. punktā minētajām iestādēm.

7. Ja šā panta 1. punktā minētajām iestādēm jāpiekļūst to struktūru datiem, uz kurām attiecas Direktīva 2014/65/ES, minētajā direktīvā paredzētās atbildīgās iestādes sniedz tām vajadzīgos datus.

XI NODAĻA

NOBEIGUMA NOTEIKUMI

83. pants

Aizsardzības pasākumi

Ja enerģētikas tirgū rodas pēkšņa krīze vai ja ir apdraudēts fiziskais drošums vai personu, aparātūras vai iekārtu, vai sistēmas viengabalainības drošība, dalībvalsts var veikt valsts ārkārtas rīcības plānā paredzētos pasākumus un attiecīgā gadījumā izsludināt kādu no krīzes līmeņiem, ievērojot Regulas (ES) 2017/1938 11. pantu.

84. pants

Vienādi noteikumi

1. Pasākumi, ko dalībvalstis saskaņā ar šo direktīvu var īstenot, lai nodrošinātu vienādus noteikumus, ir saderīgi ar LESD, jo īpaši ar tā 36. pantu, un ar citiem Savienības tiesību aktiem.
2. Šā panta 1. punktā minētie pasākumi ir samērīgi, nediskriminējoši un pārredzami. Šos pasākumus var īstenot vienīgi pēc tam, kad par tiem paziņots Komisijai un saņemts tās apstiprinājums.
3. Attiecībā uz 2. punktā minēto paziņojumu Komisija rīkojas divos mēnešos pēc paziņojuma saņemšanas dienas. Šis termiņš sākas nākamajā dienā pēc pilnīgas informācijas saņemšanas. Ja Komisija šajā divu mēnešu termiņā nav rīkojusies, uzskata, ka tai nav iebildumu pret paziņotajiem pasākumiem.

85. pants

Tehniski nolīgumi par dabasgāzes un ūdeņraža cauruļvadiem ar trešām valstīm ekspluatāciju

Šī direktīva neietekmē pārvades sistēmu operatoru, ūdeņraža tīklu operatoru vai citu uzņēmēju brīvību saglabāt spēkā vai slēgt tehniskus nolīgumus par jautājumiem, kas attiecas uz cauruļvadu starp dalībvalsti un trešo valsti ekspluatāciju, ciktāl minētie nolīgumi ir saderīgi ar Savienības tiesību aktiem un attiecīgo dalībvalstu regulatīvo iestāžu attiecīgiem lēmumiem. Par šādiem nolīgumiem paziņo attiecīgo dalībvalstu regulatīvajām iestādēm.

86. pants

Atkāpes attiecībā uz dabasgāzes sistēmu

1. Dalībvalstis, kam nav tieša pieslēguma citas dalībvalsts starpsavienotai sistēmai, drīkst atkāpties no 3., 8., 34. vai 60. panta, vai 31. panta 1. punkta. Jebkāda šāda atkāpe zaudē spēku, tiklīdz ir pabeigts pirmais starpsavienotājs ar attiecīgo dalībvalsti. Par visām šādām atkāpēm ziņo Komisijai.
2. Dalībvalstis var lūgt Komisijai piešķirt atkāpes no 3., 8., 60. vai 31. panta piemērošanas tālākajiem reģioniem LESD 349. panta nozīmē vai citiem ģeogrāfiski izolētiem apgabaliem. Jebkāda šāda atkāpe zaudē spēku, tiklīdz ir pabeigts reģiona vai apgabala savienojums ar kādu dalībvalsti ar starpsavienotu sistēmu.
3. Luksemburga var atkāpties no 60. panta. Par visām šādām atkāpēm ziņo Komisijai.
4. Komisija pirms lēmuma pieņemšanas informē dalībvalstis par lūgumiem piešķirt atkāpes, kas iesniegti ievērojot 2. punktu, minēto atkāpju piešķiršanas lūgumiem, ņemot vērā pamatotos lūgumus ievērot komerciāli sensitīvas informācijas konfidencialitāti.
5. Atkāpes, ko Komisija piešķirusi, ievērojot 2. punktu, ir ierobežotas laikā un uz tām attiecas nosacījumi, kuru mērķis ir palielināt konkurenci iekšējā tirgū un tā integrāciju un nodrošināt, ka atkāpes nekavē pāreju uz atjaunīgo energoresursu enerģiju vai principa "energoefektivitāte pirmajā vietā" piemērošanu.
6. Atkāpes, kas piešķirtas ievērojot Direktīvu 2009/73/EK, bez termiņa vai bez noteikta piemērošanas perioda beidzas 2025. gada 31. decembrī. Dalībvalstis, kuras 2024. gada 4. augustā joprojām izmanto šādas atkāpes, var pieņemt lēmumu piemērot jaunu atkāpi, ievērojot šā panta 1. vai 7. punktu, vai tās var lūgt Komisijai piešķirt jaunu atkāpi, ievērojot šā panta 2. punktu.
7. Dalībvalstis, kuras sava pirmā ilgtermiņa dabasgāzes piegādes līguma pirmo komerciālo piegādi saņem pēc 2024. gada 4. augusta, var atkāpties no 3. panta 1.–4. punkta, 4. panta 1. punkta, 8. panta, 31. panta 1. punkta, 32. panta 1. punkta, 34. panta, 39. panta 1.–5. punkta, 43. panta, 44. panta 6. punkta un 46., 60., 61. un 75. panta. Par visām šādām atkāpēm ziņo Komisijai. Atkāpe zaudē spēku desmit gadus pēc tam, kad tās saņem pirmā ilgtermiņa dabasgāzes piegādes līguma pirmo komerciālo piegādi.
8. Paziņojumus par atkāpēm, ko dalībvalstis piešķirušas, ievērojot 1., 3. un 7. punktu, un Komisijas lēmumus piešķirt atkāpes, ievērojot 2., 5. un 6. punktu, publicē Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

87. pants

Ūdeņraža tīkli izolētos reģionos

1. Dalībvalstis var piešķirt atkāpes no 46., 68. vai 71. panta piemērošanas ūdeņraža tīkliem, kas atrodas tālākos reģionos LESD 349. panta nozīmē un izolētos reģionos, kam ir šādi statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS), kura izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1059/2003⁽⁵²⁾, NUTS 2 un NUTS 3 kodi:

- i) Kipra (NUTS 2 CY00);
- ii) Kainū (NUTS 3 FI1D8);
- iii) Lapzeme (NUTS 3 FI1D7);
- iv) Malta (NUTS 2 MT00);
- v) Ziemeļpohjanmā (NUTS 3 FI1D9);
- vi) Augšnorlande (NUTS 2 SE33).

2. Visas atkāpes, kas piešķirtas saskaņā ar 1. punktu, publisko un dara zināmas Komisijai.

3. Atkāpes, kas piešķirta saskaņā ar 1. punktu, zaudē spēku pēc 15 gadiem, skaitot no to piešķiršanas dienas, un jebkurā gadījumā ne vēlāk kā 2044. gada 31. decembrī. Šādas atkāpes neatjauno. Dalībvalstis atceļ atkāpi, kas piešķirta, ievērojot 1. punktu, ja ūdeņraža tīklu, uz kuru šāda atkāpe attiecas, paplašina ārpus izolētā reģiona vai savieno ar ūdeņraža tīkliem, kas atrodas ārpus minētajiem reģioniem.

4. Ik pēc septiņiem gadiem, sākot no dienas, kad piešķirta atkāpe saskaņā ar 1. punktu, vai pēc pamatota Komisijas pieprasījuma tās dalībvalsts regulatīvā iestāde, kas piešķirusi minēto atkāpi, publicē izvērtējumu par minētās atkāpes ietekmi uz konkurenci, infrastruktūras attīstību un tirgus darbību. Ja regulatīvā iestāde pēc šāda izvērtējuma secina, ka minētās atkāpes turpmāka piemērošana varētu kavēt konkurenci vai negatīvi ietekmēt ūdeņraža infrastruktūras sekmīgu ieviešanu vai ūdeņraža tirgus attīstību minētajā dalībvalstī vai Savienībā, minētā dalībvalsts atkāpi atceļ.

88. pants

Atkāpes attiecībā uz dabasgāzes pārvades līnijām uz trešām valstīm un no tām

1. Attiecībā uz dabasgāzes pārvades līnijām starp dalībvalsti un trešo valsti, kas pabeigtas pirms 2019. gada 23. maija, dalībvalsts, kurā atrodas šādas pārvades līnijas pirmais savienojuma punkts ar dalībvalsts tīklu, var nolemt atkāpties no 31., 60., 71. un 72. panta un 78. panta 7. un 9. punkta un 79. panta 1. punkta attiecībā uz šādas dabasgāzes pārvades līnijas posmiem, kas atrodas tās teritorijā un teritoriālajā jūrā, objektīvu iemeslu dēļ, piemēram, tādēļ, lai varētu atgūt veiktās investīcijas, vai ar piegādes drošību saistītu iemeslu dēļ, ar noteikumu, ka attiecīgā atkāpe negatīvi neietekmē konkurenci vai dabasgāzes iekšējā tirgus efektīvu darbību, vai piegādes drošību Savienībā.

Atkāpes laiks ir ierobežots līdz 20 gadiem, tā balstās uz objektīvu pamatojumu, to var atjaunot, ja tas ir pamatoti, un uz to var attiecināt nosacījumus, kas palīdz izpildīt punkta pirmās daļas nosacījumus.

Šādas atkāpes nepiemēro pārvades līnijām starp dalībvalsti un trešo valsti, kurai ir izvirzīta prasība transponēt šo direktīvu un kura efektīvi to ir īstenojusi saskaņā ar nolīgumu, kas noslēgts ar Savienību.

2. Ja attiecīgā pārvades līnija atrodas vairāk nekā vienas dalībvalsts teritorijā, dalībvalsts, kuras teritorijā atrodas pirmais savienojuma punkts ar dalībvalstu tīklu, pēc apspriešanās ar visām attiecīgajām dalībvalstīm lemj par to, vai piešķirt atkāpi attiecībā uz minēto gāzes pārvades līniju.

⁽⁵²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1059/2003 (2003. gada 26. maijs) par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) izveidi (OV L 154, 21.6.2003., 1. lpp.).

Pēc attiecīgo dalībvalstu lūguma Komisija var nolemt būt par novērotāju apspriedēs starp to dalībvalsti, kuras teritorijā atrodas pirmais savienojuma punkts, un trešo valsti saistībā ar šīs direktīvas konsekventu piemērošanu tās dalībvalsts teritorijā un teritoriālajā jūrā, kurā atrodas pirmais starpsavienojuma punkts, tostarp atkāpju piešķiršanu šādām pārvades līnijām.

3. Lēmumus saskaņā ar 1. un 2. punktu pieņem līdz 2020. gada 24. maijam. Dalībvalstis par šādiem lēmumiem paziņo Eiropas Komisijai un tos publicē.

4. Komisija līdz 2026. gada 5. augustam Eiropas Parlamentam un Padomei iesniedz ziņojumu par atkāpēm, kas piešķirtas saskaņā ar šo pantu. Minētajā ziņojumā jo īpaši izvērtē šādu atkāpju ietekmi uz dabasgāzes iekšējā tirgus efektīvu darbību un uz Savienības un dalībvalstu būtiskajām drošības interesēm.

89. pants

Pilnvarojuma procedūra

1. Neskarot citus pienākumus, kas noteikti ar Savienības tiesību aktiem, un Savienības un tās dalībvalstu kompetenču sadalījumu, esošie nolīgumi starp dalībvalsti un trešo valsti par pārvades līnijas vai sākumposma pārvades cauruļvadu tīkla ekspluatāciju var palikt spēkā, līdz starp Savienību un to pašu trešo valsti stājas spēkā vēlāks nolīgums vai tiek piemērota šā panta 2.–15. punktā paredzētā procedūra.

2. Neskarot Savienības un tās dalībvalstu kompetenču sadalījumu, ja dalībvalsts plāno sākt sarunas ar trešo valsti, lai grozītu, paplašinātu, pielāgotu, atjaunotu vai slēgtu nolīgumu par pārvades līnijas ar trešo valsti ekspluatāciju vai ūdeņraža starpsavienotāja ar trešo valsti ekspluatāciju attiecībā uz jautājumiem, kas pilnīgi vai daļēji ietilpst šīs direktīvas vai Regulas (ES) 2024/1789 darbības jomā, tā par savu nodomu rakstiski paziņo Komisijai.

Šādā paziņojumā ietver attiecīgo dokumentāciju un norāda noteikumus, kuri tiks aplūkoti sarunās vai tiks pārskatīti, sarunu mērķus un jebkādu citu attiecīgu informāciju, un to nosūta Komisijai vismaz piecus mēnešus pirms plānotā sarunu sākuma.

3. Papildus paziņošanai, ko veic, ievērojot 2. punktu, Komisija atļauj attiecīgajai dalībvalstij sākt oficiālas sarunas ar trešo valsti attiecībā uz to daļu, kas var ietekmēt Savienības kopīgos noteikumus, izņemot, ja tā uzskata, ka šādu sarunu sākšana:

- a) būtu pretrunā Savienības tiesību aktiem, neņemot vērā nesaderības, kuras izriet no Savienības un dalībvalstu savstarpējā kompetenču sadalījuma;
- b) kaitētu iekšējā dabasgāzes vai ūdeņraža tirgus darbībai, konkurencei vai piegādes drošībai dalībvalstī vai Savienībā, ņemot vērā dalībvalstu solidaritātes principu saskaņā ar LESD 194. panta 1. punktu;
- c) apdraudētu mērķus, kas izvirzīti Savienības un trešās valsts notiekošām sarunām par starptautiskiem nolīgumiem;
- d) būtu diskriminējoša.

4. Veicot novērtējumu saskaņā ar 3. punktu, Komisija ņem vērā to, vai paredzētais nolīgums attiecas uz pārvades līniju vai augšposma cauruļvadu, kas veicina dabasgāzes piegāžu un piegādātāju dažādošanu, izmantojot jaunus dabasgāzes avotus.

5. Komisija 90 dienu laikā pēc 2. punktā minētā paziņojuma saņemšanas pieņem lēmumu, ar ko dalībvalstij atļauj vai atsaka atļauju sākt sarunas, lai grozītu, paplašinātu, pielāgotu, atjaunotu vai slēgtu nolīgumu ar trešo valsti. Ja lēmuma pieņemšanai ir vajadzīga papildu informācija, 90 dienu laikposmu skaita no dienas, kad saņemta šāda papildu informācija.

6. Ja Komisija pieņem lēmumu, ar ko dalībvalstij atsaka atļauju sākt sarunas, lai grozītu, paplašinātu, pielāgotu, atjaunotu vai slēgtu nolīgumu ar trešo valsti, tā informē attiecīgo dalībvalsti par to un norāda iemeslus.

7. Lēmumus, ar ko dalībvalstij atļauj vai atsaka atļauju sākt sarunas, lai grozītu, paplašinātu, pielāgotu, atjaunotu vai slēgtu nolīgumu ar trešo valsti, pieņem ar īstenošanas aktiem saskaņā ar procedūru, kas minēta 90. panta 2. punktā.
8. Komisija var sniegt norādījumus un var lūgt ierosinātajā nolīgumā iekļaut konkrētus noteikumus, lai nodrošinātu saderību ar Savienības tiesību aktiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu (ES) 2017/684 ⁽³³⁾.
9. Komisija tiek regulāri informēta par nolīguma grozīšanas, paplašināšanas, pielāgošanas, atjaunošanas vai slēgšanas sarunu virzību un rezultātiem visās šādu sarunu dažādajās stadijās, un tā var lūgt iespēju piedalīties šādās sarunās starp dalībvalsti un trešo valsti saskaņā ar Lēmumu (ES) 2017/684.
10. Komisija informē Eiropas Parlamentu un Padomi par lēmumiem, kas pieņemti, ievērojot 5. punktu.
11. Pirms tiek parakstīts nolīgums ar trešo valsti, attiecīgā dalībvalsts paziņo Komisijai sarunu iznākumu un nosūta Komisijai nolīguma tekstu, par ko sarunās panākta vienošanās.
12. Saņemot paziņojumu, ievērojot 11. punktu, Komisija izvērtē nolīgumu, par ko sarunās panākta vienošanās, ievērojot 3. punktu. Ja Komisija konstatē, ka sarunu rezultātā panāktais nolīgums atbilst 3. punkta prasībām, tā atļauj dalībvalstij parakstīt un noslēgt nolīgumu.
13. Komisija 90 dienu laikā pēc 11. punktā minētā paziņojuma saņemšanas pieņem lēmumu, ar ko dalībvalstij atļauj vai atsaka atļauju parakstīt un noslēgt nolīgumu ar trešo valsti. Ja lēmuma pieņemšanai ir vajadzīga papildu informācija, 90 dienu laikposmu skaita no dienas, kad saņemta šāda papildu informācija.
14. Ja Komisija saskaņā ar 13. punktu pieņem lēmumu, ar ko dalībvalstij atļauj parakstīt un noslēgt nolīgumu ar trešo valsti, attiecīgā dalībvalsts paziņo Komisijai par nolīguma noslēgšanu un stāšanos spēkā, kā arī par visām turpmākām izmaiņām minētā nolīguma statusā.
15. Ja Komisija saskaņā ar 13. punktu pieņem lēmumu, ar ko dalībvalstij atsaka atļauju parakstīt un noslēgt nolīgumu ar trešo valsti, tā informē attiecīgo dalībvalsti par to un norāda iemeslus.

90. pants

Deleģēšanas īstenošana

1. Pilnvaras pieņemt deleģētos aktus Komisijai piešķir, ievērojot šajā pantā izklāstītos nosacījumus.
2. Pilnvaras pieņemt 9., 62., 72., 80., 81. un 82. pantā minētos deleģētos aktus Komisijai piešķir uz nenoteiktu laiku no 2024. gada 4. augusta.
3. Eiropas Parlaments vai Padome jebkurā laikā var atsaukt 9., 62., 72., 80., 81. un 82. pantā minēto pilnvaru deleģēšanu. Ar lēmumu par atsaukšanu izbeidz tajā norādīto pilnvaru deleģēšanu. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* vai vēlākā dienā, kas tajā norādīta. Tas neskar jau spēkā esošos deleģētos aktus.
4. Pirms deleģētā akta pieņemšanas Komisija apspriežas ar katras dalībvalsts ieceltajiem ekspertiem saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu.

⁽³³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2017/684 (2017. gada 5. aprīlis), ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem un nesaistošiem aktiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 994/2012/ES (OV L 99, 12.4.2017., 1. lpp.).

5. Tiklīdz Komisija pieņem deleģēto aktu, tā par to paziņo vienlaikus Eiropas Parlamentam un Padomei.
6. Saskaņā ar 9., 62., 72., 80., 81. vai 82. pantu pieņemts deleģētais akts stājas spēkā tikai tad, ja divos mēnešos no dienas, kad minētais akts paziņots Eiropas Parlamentam un Padomei, ne Eiropas Parlaments, ne Padome nav izteikuši iebildumus vai ja pirms minētā laikposma beigām gan Eiropas Parlaments, gan Padome ir informējuši Komisiju par savu nodomu neizteikt iebildumus. Pēc Eiropas Parlamenta vai Padomes iniciatīvas šo laikposmu pagarina par diviem mēnešiem.

91. pants

Komiteju procedūra

1. Komisijai palīdz komiteja. Minētā komiteja ir komiteja Regulas (ES) Nr. 182/2011 nozīmē.
2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 4. pantu.
3. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. pantu.

92. pants

Pārskatīšana un ziņošana

1. Komisija līdz 2030. gada 31. decembrim pārskata šo direktīvu un iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, kam vajadzības gadījumā pievienoti attiecīgi tiesību aktu priekšlikumi. Pārskatīšanā īpašu uzmanību pievērš 9. panta piemērošanai un saistītajām definīcijām 2. pantā, lai novērtētu, vai objektiem, kuru ekspluatācija sākas ar 2031. gada 1. janvāri, jāpierāda lielāks siltumnīcefekta gāzu emisiju aiztaupījums no mazoglekļa degvielu un mazoglekļa ūdeņraža izmantošanas, lai saņemtu sertifikāciju saskaņā ar minēto pantu.
2. Līdz 2035. gada 5. augustam Komisija publicē paziņojumu, kurā izvērtē 46. panta īstenošanu attiecībā uz ūdeņraža sadales tīklu operatoriem un 68. un 69. panta īstenošanu attiecībā uz ūdeņraža pārvades tīklu operatoriem.
3. Līdz 2034. gada 5. augustam ACER Komisijas paziņojuma, kuru sagatavo saskaņā ar šā panta 2. punktu, vajadzībām publicē ziņojumu par 46., 68. un 69. panta ietekmi uz ūdeņraža tirgus darbību, konkurenci, likviditāti, ūdeņraža infrastruktūras attīstību un pārredzamību. ACER ziņojumā ietver apspriešanos ar attiecīgajām ieinteresētajām personām.

93. pants

Grozījumi Direktīvā (ES) 2023/1791

Direktīvu (ES) 2023/1791 groza šādi:

- 1) direktīvas 17. un 19. pantu svītrot;
- 2) direktīvas 39. panta otro daļu aizstāj ar šādu:

“Šīs direktīvas 13. līdz 16. pantu un 18. un 20. pantu un II, IX, XII, XIII un XIV pielikumu piemēro no 2025. gada 12. oktobra.”;

- 3) direktīvas VIII pielikumu svītrot.

94. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2026. gada 5. augustam izpildītu 2.–6. panta, 8.–31. panta, 33. panta, 35.–38. panta, 39. panta 1. punkta a) apakšpunkta, 39. panta 3., 4., 7., 8. un 9. punkta, 40. panta 1. punkta, 41., 42. un 43. panta, 44. panta 1., 2., 7. un 8. punkta, 45. panta, 46. panta 2. punkta, 50.–59. panta, 62. panta un 64. panta 11. punkta, 68.–75. panta, 76. panta 5. punkta, 77., 78. un 79. panta, 81. panta 1. un 6. punkta, 82. un 83. panta, un I un II pielikuma prasības. Dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce un kā formulējams minētais paziņojums.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus to tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

95. pants

Atcelšana

No 2024. gada 4. augusta atceļ Direktīvu 2009/73/EK, kas grozīta ar šīs direktīvas III pielikuma A daļā uzskaitītajiem aktiem, neskarot dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņiem, kad tām šīs direktīvas III pielikuma B daļā noteiktās direktīvas jātransponē savos tiesību aktos, un piemērošanas datumu.

Atsauces uz atcelto direktīvu uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu, un tās lasa saskaņā ar atbilstības tabulu IV pielikumā.

96. pants

Stāšanās spēkā un piemērošana

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Direktīvas 93. pantu piemēro no 2026. gada 5. augusta.

97. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē, 2024. gada 13. jūnijā

Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētāja
R. METSOLA

Padomes vārdā –
priekšsēdētāja
H. LAHBIB

I PIELIKUMS

Prasību minimums rēķiniem un rēķinu informācijai attiecībā uz dabasgāzi un ūdeņradi

1. Rēķinā ietvertās un rēķinu informācijas minimums attiecībā uz dabasgāzi un ūdeņradi
- 1.1. Galalietotājiem izdotajā rēķinā atsevišķi no pārējām rēķina daļām ir uzskatāmi norādīta šāda galvenā informācija:
 - a) maksājamā cena un, ja iespējams, cenas komponenti kopā ar skaidru norādi, ka visi enerģijas avoti var arī gūt labumu no stimuliem, kuri netika finansēti ar cenas komponentos norādītajām nodevām;
 - b) datums, kad jābūt veiktai apmaksai.
- 1.2. Galalietotājiem izdotajā rēķinā un rēķina informācijā atsevišķi no pārējām rēķina un rēķina informācijas daļām ir uzskatāmi norādīta šāda galvenā informācija:
 - a) dabasgāzes un ūdeņraža patēriņš rēķina periodā;
 - b) piegādātāja nosaukums un kontaktinformācija, tostarp patērētāju palīdzības dienesta tālruņa numurs un e-pasta adrese;
 - c) tarifa nosaukums;
 - d) attiecīgā gadījumā līguma beigu datums;
 - e) informācija par piegādātāja maiņas iespējām un maiņas sniegtajiem ieguvumiem;
 - f) galalietotāja piegādātāja maiņas kods vai galalietotāja piegādes punkta unikālais identifikācijas kods;
 - g) informācija par galalietotāja tiesībām attiecībā uz ārpustiesas strīdu izšķiršanu, tostarp atbilstīgi 25. pantam atbildīgās vienības kontaktinformācija;
 - h) vienotais kontaktpunkts, kas minēts 24. pantā;
 - i) tikai attiecībā uz dabasgāzi – hipersaite vai atsauce uz vietu, kur atrodami salīdzināšanas instrumenti, kas minēti 14. pantā.
- 1.3. Ja rēķinu pamatā ir faktiskais patēriņš vai operatora attālināti nolasīti rādījumi, galalietotājiem izdotajā rēķinā un periodiskajā kopsavilkumā, līdz ar tiem vai ar norādēm līdztekus tiem dara pieejamu šādu informāciju:
 - a) galalietotāja pašreizējā dabasgāzes un ūdeņraža patēriņa grafisks salīdzinājums ar galalietotāja patēriņu šajā pašā periodā iepriekšējā gadā;
 - b) patērētāju struktūru, energoagentūru vai citu līdzīgu struktūru kontaktinformācija, tostarp tīmekļa vietņu adreses, kur var iegūt informāciju par pieejamiem enerģiju patērējošu iekārtu energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem;
 - c) salīdzinājumi ar tādas pašas izmantotāju kategorijas vidējo normalizēto galalietotāju vai salīdzinājumam izraudzītu enerģijas galalietotāju.
2. Rēķinu izrakstīšanas biežums un rēķinu informācijas sniegšana:
 - a) rēķinus izraksta vismaz reizi gadā, pamatojoties uz faktisko patēriņu;
 - b) ja galalietotājam nav skaitītāja, kura rādījumu operators var nolasīt attālināti, vai ja galalietotājs ir aktīvi izvēlējies deaktivizēt attālinātu nolasīšanu saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem, tad precīzu rēķina informāciju, kuras pamatā ir faktiskais patēriņš, galalietotājam dara pieejamu vismaz reizi sešos mēnešos vai reizi trīs mēnešos pēc pieprasījuma vai ja galalietotājs ir izvēlējies rēķinu saņemt elektroniski;

- c) ja galalietotājam nav skaitītāja, kura rādījumu operators var nolasīt attālināti, vai ja galalietotājs ir aktīvi izvēlējis deaktivizēt attālinātu nolasīšanu saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem, a) un b) punktā minētos pienākumus var izpildīt, izmantojot sistēmu, saskaņā ar kuru galalietotājs pastāvīgi nolasa skaitītāja rādījumus un paziņo tos operatoram; rēķinu vai rēķinu informācijas pamatā var būt patēriņa aplēse vai fiksēta likme tikai tad, ja galalietotājs nav iesniedzis skaitītāja rādījumu par konkrētu rēķina periodu. Patēriņa aplēses pamatā ir galalietotāja iepriekšējā gada patēriņš vai salīdzinājama galalietotāja patēriņš;
- d) ja galalietotājam ir skaitītājs, kura rādījumu operators var nolasīt attālināti, precīzu rēķina informāciju, kuras pamatā ir faktiskais patēriņš, sniedz vismaz katru mēnesi; šādu informāciju var arī darīt pieejamu internetā un atjaunināt tik bieži, cik to atļauj izmantotās mērierīces un sistēmas.

3. Galalietotāja cenu veidojošie komponenti

Galalietotāja cena ir summa, ko veido šādi trīs komponenti: enerģijas un piegādes komponents, tīkla komponents (pārvade, sadale, transportēšana) un komponents, ko veido nodokļi, nodevas un maksas.

Ja galalietotāja cenu veidojošos komponentus norāda rēķinā, visā Savienībā izmanto trīs komponentu vienotās definīcijas, kas paredzētas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2016/1952 ⁽¹⁾.

4. Piekļuve papildinformācijai par agrāko patēriņu

Dalībvalstis pieprasa, lai tādā mērā, kādā ir pieejama papildinformācija par agrāko patēriņu, šādu papildinformāciju pēc galalietotāja pieprasījuma darītu pieejamu galalietotāja izraudzītam piegādātājam vai pakalpojumu sniedzējam.

Ja galalietotājam ir uzstādīts skaitītājs, no kura informāciju operators var nolasīt attālināti, galalietotājam ir iespēja viegli piekļūt papildinformācijai par agrāko patēriņu, kas ļauj sīki sekot līdzi savam patēriņam.

Papildu informācijā par patēriņa vēsturi ietilpst:

- a) kumulatīvi dati par vismaz trim iepriekšējiem gadiem vai par laikposmu kopš gāzes piegādes līguma sākuma, ja minētais laikposms ir īsāks. Šie dati atbilst intervāliem, par kuriem ir sagatavota regulārā rēķinu informācija; un
- b) detalizēti dati atbilstoši lietošanas laikam jebkurā dienā, nedēļā, mēnesī un gadā. Šie dati bez liekas kavēšanās tiek darīti pieejami galalietotājam, izmantojot internetu vai skaitītāja saskarni, aptverot laikposmu par vismaz iepriekšējiem 24 mēnešiem, vai laikposmu kopš gāzes piegādes līguma sākuma, ja minētais laikposms ir īsāks.

5. Enerģijas avotu norādīšana

Piegādātāji rēķinos norāda atjaunīgās un atsevišķi mazoglekļa gāzes īpatsvaru, ko galalietotājs pērk saskaņā ar dabasgāzes un ūdeņraža piegādes līgumu (norādīšana produkta līmenī). Maisījuma gadījumā piegādātājs sniedz to pašu informāciju atsevišķi par dažādām gāzu kategorijām, tostarp par atjaunīgo gāzi vai mazoglekļa gāzi.

Galalietotājiem rēķinos un rēķinu informācijā, līdz ar tiem vai ar norādēm līdztekus tiem dara zināmu šādu informāciju:

- a) saprotamā un skaidri salīdzināmā veidā – atjaunīgās gāzes un mazoglekļa gāzes īpatsvars piegādātāja energoresursu struktūrā (valsts līmenī, proti, dalībvalstī, kurā noslēgts gāzes piegādes līgums, kā arī piegādātāja līmenī, ja piegādātājs darbojas vairākās dalībvalstīs) iepriekšējā gadā;
- b) informācija par ietekmi uz vidi, vismaz attiecībā uz oglekļa dioksīda emisijām, kas rodas no piegādātāja iepriekšējā gadā piegādātās dabasgāzes vai ūdeņraža.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1952 (2016. gada 26. oktobris) par Eiropas statistiku attiecībā uz dabasgāzes un elektroenerģijas cenām un ar ko atceļ Direktīvu 2008/92/EK (OV L 311, 17.11.2016., 1. lpp.).

Attiecībā uz otrās daļas a) apakšpunktu saistībā ar dabasgāzi un ūdeņradi, kas iegūti gāzes biržā vai importēti no uzņēmuma ārpus Savienības, drīkst izmantot agregētos rādītājus, ko iepriekšējā gadā sniegusi birža vai attiecīgais uzņēmums.

Informāciju par galalietotāju iepirtās atjaunīgās gāzes īpatsvaru norāda, izmantojot izcelsmes apliecinājumus, kuru pamatā ir Direktīva (ES) 2018/2001. Ja lietotājs patērē dabasgāzi vai ūdeņradi no ūdeņraža vai dabasgāzes tīkla, tostarp gāzveida nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgos kurināmos/degvielas un biometānu, kā norādīts piegādātāja komercpiedāvājumā, dalībvalstis nodrošina, ka atceltie izcelsmes apliecinājumi atbilst attiecīgajiem tīkla raksturlielumiem.

Regulatīvā iestāde vai cita kompetenta valsts iestāde veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka informācija, ko piegādātāji sniedz galalietotājiem saskaņā ar šo punktu, ir uzticama un tiek sniegta valsts līmenī skaidri salīdzināmā veidā.

II PIELIKUMS

Viedās uzskaites sistēmas dabasgāzei un ūdeņradim

1. Dalībvalstis nodrošina, ka viedās uzskaites sistēmas to teritorijās tiek izvērstas tikai pēc tam, kad ir veikts ekonomisks novērtējums par visām ilgtermiņa izmaksām un ieguvumiem gan tirgum, gan individuālajiem patērētājiem vai arī par to, kāda veida viedās uzskaites sistēma ir ekonomiski pamatota un izmaksu ziņā izdevīga, un kāds grafiks būtu piemērots to ieviešanai.
2. Šādā ekonomiskā novērtējumā ņem vērā tīkla attīstības plānus, kas minēti 55. pantā, un jo īpaši tīklu ekspluatācijas izbeigšanu, kas minēta tā 2. punkta c) apakšpunktā.
3. Šādā novērtējumā ņem vērā izmaksu un ieguvumu analīzes metodiku un viedo uzskaites sistēmu minimālās funkcijas, kas paredzētas Komisijas Ieteikumā 2012/148/ES ⁽¹⁾, ciktāl tās ir piemērojamas dabasgāzei un ūdeņradim, kā arī labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, lai nodrošinātu visaugstāko kiberdrošības un datu aizsardzības līmeni.

Šādā novērtējumā pienācīgi ņem vērā arī iespējamās sinerģijas ar jau ieviestu viedo elektroenerģijas uzskaites infrastruktūru vai selektīvu ieviešanu variantus gadījumos, kas var ātri dot neto ieguvumus izmaksu kontrolēšanai.
4. Pamatojoties uz šo novērtējumu, dalībvalstis sagatavo grafiku, kurā noteikts mērķis viedās uzskaites sistēmas izvērst ilgākais desmit gadu laikā. Ja viedās uzskaites sistēmu izvērtēšana tiek novērtēta pozitīvi, vismaz 80 % galalietotāju septiņu gadu laikā no pozitīvā novērtējuma dienas aprīko ar viedajiem skaitītājiem.

⁽¹⁾ Komisijas Ieteikums 2012/148/ES (2012. gada 9. marts) par gatavošanos viedo mērīerīču sistēmu izvēršanai (OV L 73, 13.3.2012., 9. lpp.).

III PIELIKUMS

A daļa

Atceltā direktīva ar tajā secīgi veikto grozījumu sarakstu (minēti 95. pantā)

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK (OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.)	
Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.)	Tikai 51. pants
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/692 (OV L 117, 3.5.2019., 1. lpp.)	
Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/869 (OV L 152, 3.6.2022., 45. lpp.)	Tikai 41. panta 1. punkta v) apakšpunkts

B daļa

Termiņi transponēšanai valsts tiesību aktos un piemērošanas datums (minēts(-i) 95. pantā)

Direktīva	Transponēšanas termiņš	Piemērošanas datums
Direktīva 2009/73/EK	2011. gada 3. marts	2011. gada 3. marts, izņemot attiecībā uz 11. pantu; 2013. gada 3. marts attiecībā uz 11. pantu
Direktīva (ES) 2019/692	2020. gada 24. februāris	

IV PIELIKUMS

Atbilstības tabula

Direktīva 2009/73/EK	Šī direktīva
—	1. panta 1. punkts
1. panta 1. punkts	1. panta 2. punkts
1. panta 2. punkts	—
—	1. panta 3. punkts
—	1. panta 4. punkts
—	1. panta 5. punkts
2. panta ievaddaļa	2. panta ievaddaļa
—	2. panta 1)–14) punkts
2. panta 1) punkts	2. panta 15) punkts
2. panta 2) punkts	2. panta 16) punkts
2. panta 3) punkts	2. panta 17) punkts
2. panta 4) punkts	2. panta 18) punkts
2. panta 5) punkts	2. panta 19) punkts
2. panta 6) punkts	2. panta 20) punkts
—	2. panta 21)–27) punkts
2. panta 7) punkts	2. panta 28) punkts
2. panta 8) punkts	2. panta 29) punkts
—	2. panta 30) punkts
2. panta 9) punkts	2. panta 31) punkts
2. panta 10) punkts	2. panta 32) punkts
2. panta 11) punkts	2. panta 33) punkts
2. panta 12) punkts	2. panta 34) punkts
2. panta 13) punkts	2. panta 35) punkts
2. panta 14) punkts	2. panta 36) punkts
2. panta 15) punkts	2. panta 37) punkts
2. panta 16) punkts	2. panta 38) punkts
2. panta 17) punkts	2. panta 39) punkts
—	2. panta 40) punkts
2. panta 18) punkts	2. panta 41) punkts
2. panta 19) punkts	2. panta 42) punkts
2. panta 20) punkts	2. panta 43) punkts
2. panta 21) punkts	2. panta 44) punkts
2. panta 22) punkts	2. panta 45) punkts
2. panta 23) punkts	2. panta 46) punkts
2. panta 24) punkts	2. panta 47) punkts

Direktīva 2009/73/EK	Šī direktīva
2. panta 25) punkts	2. panta 48) punkts
2. panta 26) punkts	2. panta 49) punkts
2. panta 27) punkts	2. panta 50) punkts
2. panta 29) punkts	2. panta 51) punkts
—	2. panta 52) punkts
2. panta 34) punkts	2. panta 53) punkts
2. panta 35) punkts	2. panta 54) punkts
2. panta 36) punkts	2. panta 55) punkts
—	2. panta 56)–77) punkts
37. pants	3. panta 1. punkts
—	3. panta 2.–7. punkts
3. panta 2. punkts	4. pants
—	5. pants
3. panta 1. un 2. punkts	6. panta 1. un 2. punkts
—	6. panta 3. un 4. punkts
5. panta 11. punkts	6. panta 5. punkts
—	6. panta 6. punkts
7. panta 1. un 2. punkts	7. panta 1. un 2. punkts
7. panta 3. punkts	—
7. panta 4. punkts	7. panta 3. punkts
4. panta 1. un 2. punkts	8. panta 1. un 2. punkts
—	8. panta 3.–11. punkts
4. panta 3. un 4. punkts	8. panta 12. un 13. punkts
—	8. panta 14. un 15. punkts
—	9. pants
8. pants	10. pants
3. panta 3. un 12 punkts un I pielikuma 1. punkta a), b), c), d), e), f), g) un j) apakšpunkts	11. pants
—	12. pants
—	13. pants
—	14. pants
—	15. pants
I pielikuma 1. punkta i) apakšpunkts	16. un 19. pants
I pielikuma 2. punkts	17. pants
—	18. pants
—	20. pants
—	21. pants
I pielikuma 1. punkta h) apakšpunkts	22. pants

Direktīva 2009/73/EK	Šī direktīva
—	23. pants
3. panta 9. punkts	24. pants
3. panta 9. punkts un I pielikuma 1. punkta f) apakšpunkts	25. pants
3. panta 3. punkts	26. pants
—	27. pants
—	28. pants
—	29. pants
—	30. pants
32. pants	31. pants
34. pants	32. pants
33. pants	33. pants
38. pants	34. pants
—	35. pants
—	36. pants
—	37. pants
35. pants	38. panta 1. un 2. punkts
—	38. panta 3.–6. punkts
13. panta 1. un 2. punkts	39. panta 1. un 2. punkts
—	39. panta 3. un 4. punkts
13. panta 3. un 4. punkts	39. panta 5. un 6. punkts
—	39. panta 7., 8. un 9. punkts
13. panta 5. punkts	39. panta 10. punkts
16. pants	40. pants
—	41. pants
23. pants	42. pants
24. pants	43. pants
25. panta 1. punkts	44. panta 1. punkts
—	44. panta 2. punkts
25. panta 2.–5. punkts	44. panta 3.–6. punkts
—	44. panta 7. un 8. punkts
—	45. pants
26. pants	46. pants
27. pants	47. pants
28. panta 1.–4. punkts	48. panta 1.–4. punkts
—	48. panta 5. punkts
29. pants	49. panta 1. punkts
—	49. panta 2. un 3. punkts
—	50. pants

Direktīva 2009/73/EK	Šī direktīva
—	51. pants
—	52. pants
—	53. pants
—	54. pants
22. panta 1. punkts	55. panta 1. punkta pirmā daļa
—	55. panta 1. punkta otrā līdz piektā daļa
22. panta 2. punkts	55. panta 2. punkts
—	55. panta 3. punkts
22. panta 4.–8. punkts	55. panta 4.–8. punkts
—	56. pants
—	57. pants
—	58. pants
—	59. pants
9. pants	60. pants
14. pants	61. pants
15. pants	62. pants
17. pants	63. pants
18. panta 1.–10. punkts	64. panta 1.–10. punkts
—	64. panta 11. punkts
19. pants	65. pants
20. pants	66. pants
21. pants	67. pants
—	68. pants
—	69. pants
—	70. pants
10. pants	71. pants
11. pants	72. pants
12. pants	73. pants
30. pants	74. pants
31. pants	75. pants
39. pants	76. panta 1.–5. punkts
—	76. panta 6. punkts
40. pants	77. pants
41. panta 1.–4. punkts	78. panta 1.–4. punkts
—	78. panta 5. punkts
41. panta 5.–9. punkts	78. panta 6.–10. punkts
41. panta 10.–17. punkts	79. panta 1.–8. punkts
42. pants	80. pants

Direktīva 2009/73/EK	Šī direktīva
43. pants	81. pants
44. pants	82. pants
46. panta 1. punkts	83. pants
46. panta 2. un 3. punkts	—
47. pants	84. pants
48.a pants	85. pants
—	86. pants
—	87. pants
49.a pants	88. panta 1., 2. un 3. punkts
—	88. panta 4. punkts
49.b pants	89. pants
—	90. pants
—	91. pants
—	92. pants
—	93. pants
54. pants	94. pants
53. pants	95. pants
55. pants	96. pants
56. pants	97. pants
—	I pielikums
—	II pielikums
—	III pielikums
II pielikums	IV pielikums